ព្រះ
ត្រៃបិដកបាលី
និង
សេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ
សុត្តន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក
ទ្វាទសមភាគ
៦៣

ផ្សព្វផ្សាយដោយសម្តេចព្រះអភិសិរីសុគន្ធាមហាសង្ឃរាជាធិបតី បួរ គ្រី
សម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជនៃគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ
នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ព. ស. ២៥៥៣

SUTTANTAPIṬAKA

KHUDDAKANIKĀYA

JĀṬAKA

DVĀDASAMABHĀGA

63

សម្តេចព្រះអភិសិរីសុគន្ធាមហាសង្ឃរាជាធិបតី បួរ គ្រី
សម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជ នៃគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

និយមវចនៈ

ព្រះត្រៃបិដកត្រូវបានបង្កើតឡើង ប្រមាណ៥០០ឆ្នាំប្លាយ ក្រោយអំពីការរំលត់ព្រះខន្ធចូលកាន់ ព្រះបរមនិព្វានរបស់សម្តេចព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះបរមគ្រូជាអម្ចាស់នៃយើងគ្រប់គ្នា ។ គ្រប់ប្រទេស អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា និងប្រទេសខ្លះមួយចំនួនមិនមែនអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា គ្រប់អង្គការ ពុទ្ធិកសមាគម និងតាមបណ្ណាល័យជាតិធំ ៗ តែងតែបានទទួលយកមកតម្កល់ទុកធ្វើជាគ្រឹះ ដើម្បីធ្វើការស្រាវជ្រាវសិក្សាស្វែងយល់ តាមអ្វីដែលហៅថាព្រះពុទ្ធវាចា (ពុទ្ធធម៌) ។ កាលដើមឡើយគេនាំគ្នា កត់ត្រាលើស្លឹករឹត ព្រមទាំងសរសេរចារឹកលើផែនថ្ម និងលើផែនលោហៈក៏មាន លុះចំណេរតមក ក៏បាននាំគ្នាបោះពុម្ពលើក្រដាសចងក្រងជាសៀវភៅ (គម្ពីរ) រហូតបច្ចុប្បន្ននេះ បច្ចេកវិជ្ជាកាន់តែ ចម្រើនឡើង គេបានវាយបញ្ចូលក្នុងកុំព្យូទ័រ តែទោះបីជាបច្ចេកទេសម៉ាស៊ីនចម្រើនឡើងយ៉ាងណា ក៏នៅមិនអាចបោះបង់សៀវភៅចោលបានឡើយ ដូច្នេះហើយទើបយើងខ្ញុំបានខិតខំធ្វើឲ្យកើតមាន ឡើងនូវក្រុមអក្សរព្រះត្រៃបិដក ដើម្បីជួយធ្វើឲ្យអក្ខរៈខ្លះដែលរលុបមិនអាចអានច្បាស់បាន ឲ្យមាន ការច្បាស់តាមតួអក្ខរៈឡើងវិញ ។

ដោយសទ្ធាជ្រះថ្លាដ៏មុតមាំដែលមានចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយក៏ជាកាតព្វកិច្ចមួយដ៏ធំក្នុងតួនាទីជាពុទ្ធបរិស័ទ ដែលបានប្រគល់កាយថ្វាយជីវិត អ្នកធ្វើដំណើរតាមស្នាមព្រះបាទសម្តេចព្រះពុទ្ធអង្គ រួមកម្លាំងទ្រទ្រង់ បានធ្វើការលះបង់កម្លាំងកាយ វាចា ចិត្ត ទ្រព្យធនផ្ទាល់ ព្រមទាំងបបួលពុទ្ធបរិស័ទ ញាតិមិត្តជិតឆ្ងាយ ក្នុងនិងក្រៅប្រទេសធ្វើឡើង ដើម្បីជាពុទ្ធបូជា ធម្មបូជា សង្ឃបូជា ។

សូមសេចក្តីឧស្សាហ៍ក្នុងការជាកុសលនេះ សម្រេចប្រយោជន៍ជូនដល់ព្រះពុទ្ធសាសនាជូនដល់ពុទ្ធបរិស័ទ សូមបានប្រកបតែនឹងសេចក្តីសុខចម្រើនរុងរឿង ក្នុងលោកនេះផង និងលោកដទៃខាងមុខទៀតផង ជាភិយ្យោភាពតរៀងទៅ ។

វត្តបទុមជ. ថ្ងៃទី ០៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០០៩

បួរ-គ្រី

VATT Botum Dhammavutt Sangkat Chatumuk Khan Daun Penh P.Penh

Printed for free distribution by
The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation
11F., 55 Hang Chow South Road Sec 1, Taipei, Taiwan, R.O.C.
Tel: 886-2-23951198 , Fax: 886-2-23913415
Email: overseas@budaedu.org
Website:http://www.budaedu.org
Mobile Web: m.budaedu.org
This book is strictly for free distribution, it is not to be sold.
សម្រាប់ចែកជាធម្មទាន

សេចក្ដីណែនាំក្នុងការអាន

១) *ប្រសិនបើលោកអ្នកអាន បានឃើញពាក្យទាំងឡាយណា ដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ហើយបន្ទាប់មកបានឃើញព្យញ្ជនៈមួយតួទៀតនៅខាងចុងពាក្យនោះ សូមមេត្តាកត់សម្គាល់ថា ព្យញ្ជនៈដែលនៅខាងចុងនោះ គឺជាជើងរបស់ព្យញ្ជនៈដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ដោយកំហុសបច្ចេកទេសកុំព្យូទ័រ ។*

ឧទាហរណ៍

-ពាក្យខ្មែរៈ **សម្+ល** *ក្នុងពាក្យនេះ ព្យញ្ជនៈ* **ល** *គឺជាជើងរបស់ព្យញ្ជនៈ* **ម** *ដូច្នេះពាក្យនេះគឺ* **សម្ល** *។*

-ពាក្យបាលីៈ **តស្+ស** *គឺ* **តស្ស** *។*

២) *ចំពោះពាក្យខ្មែរ យើងសម្រេចយកតាមវចនានុក្រមខ្មែរ របស់សម្ដេចព្រះសង្ឃរាជជោតញ្ញាណោ* (**ជួន-ណាត**) *ជាគោល ។ ប៉ុន្តែបើពាក្យទាំងឡាយណា ដែលអាចសរសេរតាមបែបបុរាណក៏ត្រឹមត្រូវដែរនោះ យើងខ្ញុំសូមរក្សានូវពាក្យទាំងនោះទុកដដែល ។*

៣) *ចំពោះ* **សង្ខិកាច្បាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ** *ដែលមាននៅផ្នែកខាងចុងនៃព្រះត្រៃបិដកច្បាប់ដើម ក្រុមយើងខ្ញុំសូមមិនដាក់ទៀតទេ ព្រោះក្រុមការងារយើងបានកែតម្រូវតាមនោះរួចរាល់ហើយ ។*

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក

ទ្វាទសមភាគ

៦៣

សុត្តន្តបិដកេ

ខុទ្ទកនិកាយស្ស ជាតកំ

ទ្វាទសមោ ភាគោ

មហានិបាតជាតកំ

មហានារទកស្សបជាតកំ

[១] អហុ រាជា វិទេហានំ អង្គតិ នាម ខត្តិយោ
បហុតយោគ្គោ ធនិមា អនន្តពលចោរិសោ ។
សោ ច បណ្ណរសេ រត្តឹ បុរិមេ យាមេ អនាគតេ
ចាតុមាសា កោមុទិយា អមច្ចេ សន្និបាតយិ ។
បណ្ឌិតេ សុតសម្បន្នេ មិតបុព្វេ វិចក្ខណេ
វិជយញ្ច សុនាមញ្ច សេនាបតឹ អលាតកំ ។
តមនុបុច្ឆិ វេទេហោ បច្ចេកំ ព្រូថ សំរុចឹ
ចាតុមាសា កោមុទជ្ជ ជុណ្ហំ ព្យបហតំ តមំ
កាយជ្ជ រតិយា រត្តឹ វិហារេមុ ឥមំ ឧតុំ ។

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក

ទ្វាទសមភាគ

មហានិបាតជាតក

មហានារទកស្សបជាតក

[១] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) *ព្រះរាជារបស់ពួកជនអ្នកនៅក្នុងដែនវិទេហៈ ជាក្សត្រទ្រង់ព្រះនាមអង្គតិ មានយានច្រើន មានទ្រព្យច្រើន មានពួកពល មិនមានទីបំផុត ។ នៅពេលបឋមយាម ដែលមិនទាន់កន្លងនៃរាត្រី ជាគម្រប់ ១៥ ជាទីបំផុតនៃខែភ្ញៀង៤ ខែ ជាទីរីកនៃផ្កាកុមុទ ព្រះអង្គ ទ្រង់ប្រជុំអាមាត្យទាំងឡាយ ជាបណ្ឌិត បរិបូណ៌ដោយការស្តាប់ ជាអ្នកញញឹមមុននិយាយ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញា ឈ្មោះវិជយៈ ១ ឈ្មោះសុនាមៈ ១ និងសេនាបតីឈ្មោះអលាតៈ ១ ។ ព្រះបាទវិទេហៈ ទ្រង់សួរអាមាត្យនោះជាលំដាប់ថា អ្នកទាំងឡាយចូរពោលតាមសេចក្តីពេញចិត្តផ្សេងៗគ្នា ថ្ងៃនេះជារាត្រីជាទីបំផុតនៃខែភ្ញៀង៤ខែ ជាទីរីកនៃផ្កាកុមុទ មណ្ឌលព្រះចន្ទដ៏ស កម្ចាត់បង់ងងឹត ថ្ងៃនេះយើងទាំងឡាយ នឹងនៅដោយសេចក្តីត្រេកអរដូចម្តេច ក្នុងរាត្រីវដូវនេះ ។*

២

[២] តតោ សេនាបតិ រញ្ញោ   អលាតោ ឯតទព្រវិ
ហន្ទំ យោគ្គំ ពលំ សព្វំ   សេនំ សន្នាហយាមសេ ។
និយ្យាម ទេវ យុទ្ធាយ   អនន្តពលចោរិសា
យេ តេ វសំ ន អាយន្តិ   វសំ ឧបនីយាមសេ
ឯសា មយ្ហំ សកា ទិដ្ឋិ   អជិតំ ឧជិយាមសេ(១) ។
(រមស្សុ ទេវ យុទ្ធាយ   ឯតំ ចិត្តមតំ មម)
[៣] អលាតស្ស វចោ សុត្វា   សុនាមោ ឯតទព្រវិ
សព្វេ តុយ្ហំ មហារាជ   អមិត្តា វសមាគតា ។
និក្ខិត្តសត្ថា បច្ចត្ថា   និវាតមនុវត្តរេ
ឧត្តមោ ឧស្សវោ អជ្ជ   ន យុទ្ធំ មម រុច្ចតិ ។
អន្នបានញ្ច ខជ្ជញ្ច   ខិប្បំ អភិហរន្តុ តេ
រមស្សុ ទេវ កាមេហិ   នច្ចគីតេសុ វាទិតេ ។

១ ឱ. ឱជិនាមសេ ។

[២] លំដាប់នោះ សេនាបតីរបស់ព្រះរាជា ឈ្មោះអលាត: បានក្រាបទូលដូច្នេះថា យើងខ្ញុំនឹងចាត់ចែងយាន ពល និងសេនាទាំងអស់ដែលមានចិត្តរីករាយហើយ ។ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព យើងខ្ញុំមានពួកពលមិនមានទីបំផុត នឹងចេញទៅដើម្បីច្បាំង ពួកព្រះរាជាណាមិនមកចុះអំណាច យើងនឹងនាំចូលមកចុះអំណាចព្រះអង្គ នេះជាសេចក្តីយល់ផ្ទាល់ខ្លួន របស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ពួកទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ នឹងផ្ចាញ់សត្រូវដែលមិនទាន់ផ្ចាញ់ ។ (បពិត្រព្រះសម្មតិទេព សូមព្រះអង្គត្រេកអរក្នុងចម្បាំង នេះជាសេចក្តីចូលចិត្តរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ)។

[៣] អាមាត្យឈ្មោះសុនាម: បានស្តាប់ពាក្យអលាតសេនាបតីហើយក៏ក្រាបទូលដូច្នេះថា បពិត្រមហារាជ ពួកសត្រូវទាំងអស់ មកចុះអំណាចព្រះអង្គស្រាប់ហើយតើ ។ ពួកសត្រូវ មានគ្រឿងសស្ត្រាដាក់ចុះហើយ តែងប្រព្រឹត្តបន្ទន់បន្ទាប មហោស្រពដ៏ឧត្តមនឹងមានក្នុងថ្ងៃនេះ ការច្បាំងទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ មិនពេញចិត្តទេ ។ ជនទាំងឡាយ ចូរនាំយកបាយ ទឹក និងបង្អែម យ៉ាងឆាប់មកថ្វាយព្រះអង្គ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព សូមព្រះអង្គត្រេកអរ ក្នុងការរាំច្រៀង និងគ្រឿងប្រគំ ដោយកាមទាំងឡាយចុះ ។

៣

មហានិបាតេ អដ្ឋមំ មហានារទកស្សបជាតកំ

[៧] សុនាមស្ស វចោ សុត្វា វិជយោ ឯតទព្រវិ
សព្វេ កាមា មហារាជ និច្ចំ តវ ឧបដ្ឋិតា ។
ន ហេតេ ទុល្លភា ទេវ តវ កាមេហិ មោទិតុំ
សទាបិ កាមា លព្ភន្តិ[១] នេតំ ចិត្តមតំ មម ។
សមណំ ព្រាហ្មណំ វាបិ ឧបាសេមុ ពហុស្សុតំ
យោ នជ្ជ វិនយេ កង្ខំ អត្ថធម្មវិទូ ឥសេ ។
[៨] វិជយស្ស វចោ សុត្វា រាជា អង្គតិមព្រវិ
យថា វិជយោ ភណតិ មយ្ហំ បេតំ វ រុច្ចតិ ។
សមណំ ព្រាហ្មណំ វាបិ ឧបាសេមុ ពហុស្សុតំ
យោ នជ្ជ វិនយេ កង្ខំ អត្ថធម្មវិទូ ឥសេ ។
សព្វេវ សន្តា ករោថ មតឹ កំ ឧបាសេមុ បណ្ឌិតំ
យោ នជ្ជ វិនយេ កង្ខំ អត្ថធម្មវិទូ ឥសេ ។

---
១ ម. សុលភា ។

[៤] វិជយាមាត្យ បានស្តាប់ពាក្យសុនាមអាមាត្យហើយ ក៏ក្រាបទូលដូច្នេះថា បពិត្រមហារាជ កាមទាំងអស់ប្រាកដដល់ព្រះអង្គជានិច្ចហើយតើ ។ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព កាមទាំងនេះ ព្រះអង្គមិនមែនបានដោយក្រទេ កាលបើព្រះអង្គ (ប្រាថ្នា) រីករាយដោយកាមទាំង-ឡាយ កាមទាំងឡាយ ព្រះអង្គបានសព្វ ៗ កាល នេះមិនមែនជាសេចក្តីពេញចិត្តរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំទេ ។ សមណព្រាហ្មណ៍ណាអ្នកដឹងអត្ថនិងធម៌ ជាអ្នកស្វែងរកគុណ គប្បីបន្ទោបង់សេចក្តីសង្ស័យនៃយើងទាំងឡាយ ក្នុងថ្ងៃនេះបាន យើងទាំងឡាយនឹងចូលទៅរកសមណព្រាហ្មណ៍ ជាពហុស្សូតនោះ ។

[៥] ព្រះរាជា ទ្រង់ព្រះនាមអង្គតិ ទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ពាក្យនៃវិជាយា-មាត្យហើយ ទ្រង់ត្រាស់ថា ការណ៍នេះពេញចិត្តដល់យើង ដូចវិជយាមាត្យពោល ។ សមណព្រាហ្មណ៍ណា ជាអ្នកដឹងអត្ថនិងធម៌ជាអ្នកស្វែងរកគុណ គប្បីបន្ទោបង់សេចក្តីសង្ស័យនៃយើងទាំងឡាយបានក្នុងថ្ងៃនេះ យើងទាំងឡាយនឹងចូលទៅរកសមណព្រាហ្មណ៍ជាពហុស្សូតនោះ ។ អ្នកទាំងអស់គ្នា ចូរធ្វើសេចក្តីយល់ ចុះយើងគួរចូលទៅរកបណ្ឌិតណា ដែលជាអ្នកដឹងអត្ថ និងធម៌ ជាអ្នកស្វែងរកគុណ បន្ទោបង់សេចក្តីសង្ស័យនៃពួកយើងបានក្នុងថ្ងៃនេះ ។

[៦] វេទេហស្ស វចោ សុត្វា អលាតោ ឯតទព្រវិ
អត្ថាយំ មិគទាយស្មឹ អចេលោ ធីរសម្មតោ ។
គុណោ កស្សបគោត្តាយំ សុតោ ចិត្រកថី គណី
តំ ទេវ បយិរុបាសេមុ សោ នោ កង្ខំ វិនេស្សតិ ។
[៧] អលាតស្ស វចោ សុត្វា រាជា ចោទេសិ សារថឹ
មិគទាយំ គមិស្សាម យុត្តំ យានំ ឥធានយ ។
[៨] តស្ស យានំ អយោជេសុំ ទន្តំ រូបិយបក្ខរំ
សុក្កមដ្ឋបរិវារំ បណ្ឌរំ ទោសិនា មុខំ ។
តត្រាសុំ កុមុទា យុត្តា ចត្តារោ សិន្ធវា ហយា
អនីលុប្បសមុប្បាតា[១] សុទន្តា សុវណ្ណមាលិនោ ។
សេតច្ឆត្តំ សេតរថោ សេតស្សា សេតវីជនី
វេទេហោ សហាមច្ចេហិ និយំ ចន្ទោវ សោភតិ ។

១ ឱ. ម. អនីលុប្បសមុប្បាទា ។

[៦] *អលាតសេនាបតី បានស្តាប់ព្រះបន្ទូល នៃព្រះបាទវិទេហៈហើយ ក៏ក្រាបទូលដូច្នេះថា មានអចេលកៈ ១ អង្គនេះ ដែលគេសន្មតថាជាអ្នកប្រាជ្ញ គង់ក្នុងមិគទាយវ័ន ។ អចេលកៈនេះ ឈ្មោះគុណៈ ជាកស្សបគោត្រ ជាអ្នកចេះដឹង ជាអ្នកពោលពាក្យដ៏វិចិត្រ ជាគណាចារ្យ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព យើងគួរចូលទៅរកអចេលកៈនោះ លោកនឹងបន្ទោបង់សេចក្តីសង្ស័យ នៃពួកយើងបាន ។*

[៧] *ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ពាក្យនៃអលាតសេនាបតីហើយ ទ្រង់បង្គាប់នាយសារថីថា យើងនឹងទៅកាន់មិគទាយវ័ន អ្នកចូរនាំយកនូវយានដែលទឹមហើយ មកក្នុងទីនេះ ។*

[៨] *ពួកនាយសារថី បានទឹមថ្វាយព្រះរាជានោះ នូវយានជាវិការៈនៃភ្លុក មានទ្រពង់ជាវិការៈនៃប្រាក់ មានប្រដាប់ជាបរិវារដ៏សរលង់ ហាក់ដូចមុខនៃរាត្រី ដែលប្រាសចាកទោស ឬដូចព្រះចន្ទ្រ (ពេញវង់) ក្នុងរថនោះ នាយសារថីបានទឹម សេះសិន្ធព៤ មានសម្បុរដូចផ្កាកុមុទ មានសន្ទុះលឿនប្រហែលនឹងសន្ទុះខ្យល់ ដែលបង្ហាត់ល្អហើយ ប្រដាប់ដោយកម្រងផ្កាជាវិការៈនៃមាស ។ មានព្រះក្លស់ស រថស សេះស សៃស ព្រះបាទវិទេហៈយាងទៅ (ដោយរថនោះ) ជាមួយនឹងពួកអាមាត្យ ក៏ល្អដូចជាព្រះចន្ទ្រ ។*

តមនុយាយឹសុ ពហវោ ឥដ្ឋិខគ្គធរា ពលី
អស្សបិដ្ឋិគតា វីរា នរា នរវរាធិបំ ។
សោ មុហុត្តំវ យាយិត្វា យានា ឱរុយ្ហ ខត្តិយោ
វេទេហោ សហាមច្ចេហិ បត្តិ គុណាមុបាគមិ ។
យេបិ តត្ថ តទា អាសុំ ព្រាហ្មណិព្ភា សមាគតា
ន តេ អបនយិ រាជា អកតំ ភូមិមាគតេ ។

[៩] តតោ សោ មុទុកា ភិសិយា មុទុចិត្តកសន្ថតេ
មុទុបច្ចត្ថតេ រាជា ឯកមន្តំ ឧបាវិសិ ។
និសជ្ជ រាជា សម្មោទិ កថំ សារាណិយំ តតោ
កច្ចិ យាបនិយំ ភន្តេ វាតានមវិយត្តតា[១] ។
កច្ចិ អកសិរា វុត្តិ លភសិ បិណ្ឌិយាបនំ
អប្បាពាធោ ចសិ កច្ចិ ចក្ខុំ ន បរិហាយតិ ។

---

១ ឱ. វាតានមវិសគ្គតា ។ ម. វាតានមវិយគ្គតា ។

ពលដ៏ច្រើន ជាអ្នកទ្រទ្រង់លំពែងនិងដាវ ទាំងពួកជនអ្នកក្លាហាន ក៏ជិះលើខ្នងសេះ ហើយតាមដង្ហែព្រះរាជានោះ ដែលជាធំដ៏ប្រសើរ ជាងនរៈ ។ ព្រះបាទវិទេហៈ ជាក្សត្រនោះ ក៏យាងទៅកាន់ឧទ្យាន ដោយមួយរំពេច ទ្រង់ចុះពីយាន យាងផ្ទាល់ព្រះបាទ ជាមួយ នឹងអាមាត្យ ក៏យាងទៅរកអាជីវក ឈ្មោះគុណៈ ។ គ្រានោះ ព្រាហ្មណ៍និងគហបតីទាំងឡាយណា ដែលមកប្រជុំគ្នាក្នុងឧទ្យាន នោះ ព្រះរាជាក៏មិនបណ្ដេញព្រាហ្មណ៍និងគហបតីទាំងនោះ ដែល មកកាន់ទីដែលមិនបានធ្វើឱកាស ។

[៩] លំដាប់នោះ ព្រះរាជានោះ ចូលទៅក្នុងទីដ៏សមគួរ (ប្រថាប់) លើ ពូកមានសម្ផស្សទន់ លើកម្រាលដ៏វិចិត្រ មានសម្ផស្សទន់ លើទី ដែលគេក្រាលដោយកម្រាលដ៏ទន់ ។ ព្រះរាជាលុះគង់ហើយ ក៏រីករាយ (ជាមួយ) អចេលកៈ លំដាប់នោះ ទ្រង់ត្រាស់នូវពាក្យគួររលឹកថា បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន សរីរៈរបស់លោក អាចប្រព្រឹត្តទៅបានទេឬ ជាតុខ្យល់ មិនប្រព្រឹត្តទៅ (ស្រួលក្នុងសរីរៈ) ទេឬ ។ ការប្រព្រឹត្ត (ចិញ្ចឹមជីវិត) របស់លោក មិនលំបាកទេឬ លោកបានដុំបាយខ្លះដែរ ឬ លោកមិនមានអាពាធទេឬ ចក្ខុរបស់លោកមិនសាបសូន្យទេឬ ។

[១០] តំ តុណ្ហោ បដិសម្មោទិ វេទេហំ វិនយេ រតំ

យាបនីយំ មហារាជ សព្វមេតំ តទូភយំ ។

កច្ចិ តុយ្ហំបិ វេទេហ បច្ចន្តា ន ពលីយរេ

កច្ចិ អរោគំ យោគ្គន្តេ កច្ចិ វហតិ វាហនំ

កច្ចិ តេ ព្យាធិយោ នត្ថិ សរីរស្សុបតាបិយា ។

[១១] បដិសម្មោទិតោ រាជា តតោ បុច្ឆិ អនន្តរា

អត្ថំ ធម្មញ្ច ញាយញ្ច ធម្មកាមោ រថេសភោ ។

កថំ ធម្មញ្ចរេ មច្ចោ មាតាបិតូសុ កស្សប

កថញ្ចរេ អាចរិយេ បុត្តទារេ កថញ្ចរេ ។

កថញ្ចរេយ្យ វុឌ្ឍេសុ កថំ សមណព្រាហ្មណេ

កថញ្ច ពលកាយស្មឹ កថំ ជនបទេ ចរេ ។

កថំ ធម្មញ្ចរិត្វាន បេច្ច គច្ឆន្តិ សុគ្គតឹ

កថញ្ចេកេ អធម្មដ្ឋា បតន្តិ និរយំ អថោ ។

[១០] *អចេលកៈឈ្មោះគុណៈ បានរីករាយតបនឹងព្រះបាទវិទេហៈ ដែលទ្រង់ត្រេកអរក្នុងវិន័យដោយពាក្យថា បពិត្រមហារាជ អាត្មាភាពល្មមញ៉ាំងសរីរៈឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបាន ខាងដើមដំណើរទាំងអស់នុ៎ះ ដំណើរទាំងពីរដែលព្រះអង្គត្រាស់សួរហើយនោះ(ក៏ស្រួលដែរ) ។ បពិត្រព្រះបាទវិទេហៈ បច្ចន្តគ្រាមទាំងឡាយរបស់ព្រះអង្គមិនបះបោរទេឬ យានរបស់ព្រះអង្គ មិនខូចខាតទេឬ វាហនៈនៅប្រព្រឹត្តទៅបានទេឬ ព្យាធិទាំងឡាយដែលដុតកម្តៅសរីរៈរបស់ព្រះអង្គ មិនមានទេឬ ។*

[១១] *លំដាប់នោះ ព្រះរាជាព្រះអង្គប្រសើរក្នុងរថ ទ្រង់ប្រាថ្នាធម៌ ក៏រីករាយតប ទើបសួរអត្ថផង ធម៌ផង ហេតុដែលគួរដឹងផង ថា បពិត្រកស្សបគោត្រ សត្វគប្បីប្រព្រឹត្តធម៌ក្នុងមាតាបិតា តើដូចម្តេច គប្បីប្រព្រឹត្តក្នុងអាចារ្យ តើដូចម្តេច គប្បីប្រព្រឹត្តក្នុងកូននិងប្រពន្ធ តើដូចម្តេច ។ គប្បីប្រព្រឹត្តក្នុងពួកមនុស្សចាស់ តើដូចម្តេច ក្នុងសមណព្រាហ្មណ៍ តើដូចម្តេច ក្នុងពួកពល តើដូចម្តេច គប្បីប្រព្រឹត្តក្នុងជនបទ តើដូចម្តេច ។ សត្វទាំងឡាយប្រព្រឹត្តធម៌ដូចម្តេច លះលោកនេះហើយទៅកាន់សុគតិ សត្វពួកខ្លះ ឋិតនៅក្នុងអធម៌ មានក្បាលសំយុងចុះធ្លាក់ទៅកាន់នរក តើដូចម្តេច ។*

៧

មហានិបាតេ អដ្ឋមំ មហានារទកស្សបជាតកំ

[១២] វេទេហស្ស វចោ សុត្វា　　កស្សបោ ឯតទព្រវិ
សុណោហិ មេ មហារាជ　　សច្ចំ អវិតថំ បទំ ។
នត្ថិ ធម្មចរិតស្ស　　ផលំ កល្យាណបាបកំ
នត្ថិ ទេវ បរលោកោ　　កោ តតោ ហិ ឥធាគតោ ។
នត្ថិ ទេវ បិតរោ វា　　កុតោ មាតា កុតោ បិតា
នត្ថិ អាចរិយោ នាម　　អទន្តំ កោ ទមេស្សតិ ។
សមតុល្យានិ ភូតានិ　　នត្ថិ ជេដ្ឋាបចាយិកា
នត្ថិ ពលំ វីរិយំ វា　　កុតោ ឧដ្ឋានបោរិសោ ។
និយតានិ ហិ ភូតានិ　　យថា គោដវិសោ តថា
លទ្ធេយ្យំ លភតេ មច្ចោ　　តត្ថ ទានផលំ កុតោ ។
នត្ថិ ទានផលំ ទេវ　　អវសោ ទេវ វីរិយោ
ពាលេហិ ទានំ បញ្ញត្តំ　　បណ្ឌិតេហិ បដិច្ឆិតំ
អវសា ទេន្តិ ធីរានំ　　ពាលា បណ្ឌិតមានិនោ ។

មហានិបាត មហានារទកស្សបជាតក ទី ៨

[១២] *អចេលកៈជាកស្សបគោត្រ បានស្តាប់ព្រះបន្ទូលព្រះបាទវិទេហៈ ហើយ ក៏ទូលដូច្នេះថា បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះសណ្តាប់នូវបទដែលពិត មិនឃ្លៀងឃ្លាតរបស់អាត្មាភាពចុះ ។ ផលល្អនិងអាក្រក់ របស់បុគ្គលអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌មិនមានទេ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព បរលោកក៏មិនមានដែរ ព្រោះថាក្នុងលោកនេះ មាននរណាមកពីបរលោក ។ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព មួយទៀត មាតាបិតាមិនមានទេ មាតានឹងមានពីណា បិតានឹងមានពីណា បុគ្គលដែលឈ្មោះថាអាចារ្យមិនមានទេ បុគ្គលណានឹងទូន្មានបុគ្គលដែលទូន្មានមិនបាន ។ សត្វទាំងឡាយមានតុល្យភាពស្មើ ៗ គ្នា សត្វទាំងឡាយ ជាអ្នកគោរពចំពោះបុគ្គលចាស់ មិនមានទេ កម្លាំងក្តី ព្យាយាមក្តី ក៏មិនមានដែរ បុរសអ្នកព្យាយាមនឹងមានពីណា ។ ព្រោះថា សត្វទាំងឡាយទៀង ដូចទូកតូចចងភ្ជាប់នឹងទូកធំ សត្វរមែងបានរបស់ដែលត្រូវបាន ផលទានក្នុងបរលោកនោះ នឹងមានពីណា ។ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ផលទានមិនមានទេ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព សេចក្តីព្យាយាម មិនមានអំណាចទេ ទានគឺពួកជនពាលទេតើបញ្ញត្តមក ពួកបណ្ឌិត ចាំតែទទួលយកនូវទាននោះ ពួកជនពាលជាអ្នកមិនមានអំណាច សម្គាល់ខ្លួនថាជាបណ្ឌិត រមែងឲ្យទានដល់បណ្ឌិតទាំងឡាយ ។*

[១៣] សត្តិមេ សស្សតា កាយា អច្ឆេជ្ជា អវិកោបិនោ
តេជោ បថវី អាបោ ច វាយោ សុខទុក្ខញ្ចិមេ ។
ជីវេ ច សត្តិមេ កាយា យេសំ ឆេត្តា ន វិជ្ជតិ
នត្ថិ ហន្តាវ ឆេត្តា វា ហញ្ញរេ វាបិ កោចិនំ ។
អន្តរេយេវ កាយានំ សត្ថានិ វីតិវត្តរេ
យោ ចាយំ សិរមាទាយ បរេសំ និសិតាសិនា
ន សោ ឆិន្ទតិ តេ កាយេ តត្ថ ចាបផលំ កុតោ ។
ចុល្លាសីតិមហាកប្បេ សព្វេ សុជ្ឈន្តិ សំសរំ
អនាគតេ តម្ហិ កាលេ សញ្ញតោបិ ន សុជ្ឈតិ ។
ចរិត្វាបិ ពហុំ ភទ្រំ នេវ សុជ្ឈន្តិ នាគតេ
ចាបញ្ចេបិ ពហុំ កត្វា តំ ខណំ នាតិវត្តរេ ។
អនុបុព្វេន នោ សុទ្ធិ កប្បានំ ចុល្លាសីតិយា
និយតឹ នាតិវត្តាម នាលន្តមិវ សាគរោ ។
[១៤] កស្សបស្ស វចោ សុត្វា អលាតោ ឯតទព្រវិ
យថា ភទន្តោ ភណតិ មយ្ហមេតំវ រុច្ចតិ ។
អហំបិ បុរិមំ ជាតឹ សរេ សំសរិតត្តនោ

[១៣] ភ្លើង ដី ទឹក ខ្យល់ សុខ ទុក្ខ និងជីវិត ទាំង ៧ នេះឈ្មោះថាពួក ទៀង ជាសភាវៈឲ្យដាច់មិនបាន ឲ្យកម្រើកមិនបាន ។ ពួកទៀង ទាំង ៧ នេះគប្បីរស់នៅជាដរាប ដែលបុគ្គលកាត់ហើយមិនឈ្មោះ ថាកាត់ បុគ្គលអ្នកសម្លាប់ក្តី បុគ្គលអ្នកកាត់ក្តីមិនមាន អ្នកណា ឈ្មោះថា សម្លាប់អ្នកណាបាន ។ គ្រឿងសស្ត្រាទាំងឡាយ គ្រាន់ តែចូលទៅក្នុងចន្លោះនៃពួក(ទៀង)ប៉ុណ្ណោះ បុគ្គលណាយកដាវ ដែលសំលៀងហើយ កាត់ក្បាលជនដទៃ បុគ្គលនោះមិនឈ្មោះថា កាត់ពួក (ទៀង) ទាំងនោះទេ ផលនៃបាបក្នុងការកាត់នោះនឹងមាន ពីណា ។ សត្វទាំងអស់ កាលអន្ទោលអស់មហាកប្ប ៨៤ ទើប បរិសុទ្ធឯង កាលបើមិនទាន់ដល់កាលនោះ បុគ្គលសូម្បីសង្រួមក៏មិន បរិសុទ្ធ ។ កាលបើមិនទាន់ដល់កំណត់នោះ ពួកសត្វសូម្បី ប្រព្រឹត្តល្អច្រើន ក៏មិនបរិសុទ្ធ ទុកជាធ្វើបាបច្រើនក៏មិនកន្លងហួសនូវ ខណៈនោះដែរ ។ សេចក្តីបរិសុទ្ធនៃយើងទាំងឡាយតាមលំដាប់ នៃកប្ប ៨៤ យើងទាំងឡាយមិនកន្លងហួស (កម្រិត) ដ៏ទៀង នោះទេ ដូចសាគរមិនកន្លងហួសច្រាំង ។

[១៤] អលាតសេនាបតី លុះស្តាប់ពាក្យអចេលកៈជាកស្សបគោត្រហើយក៏ ពោលដូច្នេះថា លោកដ៏ចម្រើនពោលយ៉ាងណា ពាក្យនោះពេញចិត្តខ្ញុំ ដែរ ។ ខ្ញុំរលឹកជាតិរបស់ខ្លួនក្នុងកាលមុន ដែលអន្ទោលទៅហើយថា

មហានិបាតេ អដ្ឋមំ មហានារទកស្សបជាតកំ

បិង្គលោ នាមហំ អាសឹ លុទ្ទោ គោឃាតកោ បុរេ ។
ពារាណសិយំ ផីតាយំ ពហុំ បាបំ កតំ មយា
ពហូ មយា ហតា បាណា មហឹសា សូករា អជា ។
តតោ ចុតាហំ ឥធ ជាតោ ឥទ្ធេ សេដ្ឋិកុលេ
នត្ថិ នូន ផលំ បាបេ យោហំ ន និរយំ គតោ ។
[១៥] អថេត្ថ វីជកោ នាម ទាសោ អាសិ បដច្ចរី(១)
ឧបោសថំ ឧបវសន្តោ គុណសន្តិកុបាគមិ ។
កស្សបស្ស វចោ សុត្វា អលាតស្ស ច ភាសិតំ
បស្សសន្តោ មុហុំ ឧណ្ហំ រុទំ អស្សូនិ វត្តយិ ។
[១៦] តមនុបុច្ឆិ វេទេហោ កិមត្ថំ សម្ម រោទសិ
កិន្តេ សុតំ វា ទិដ្ឋំ វា កឹ មំ វេទេសិ វេទនំ ។
[១៧] វេទេហស្ស វចោ សុត្វា វីជកោ ឯតទព្រវិ
នត្ថិ មេ វេទនា ទុក្ខា មហារាជ សុណោហិ មេ ។
អហំបិ បុរិមំ ជាតឹ សរាមិ សុខមត្តនោ
សាកេតាហំ បុរេ អាសឹ ភាវសេដ្ឋី គុណេ រតោ ។

១ ឱ. បលច្ចរ ។ ម. បដិច្ចរី ។

ក្នុងកាលមុន ខ្ញុំកើតជាមនុស្សប្រព្រឹត្តអាក្រក់ ឈ្មោះបិង្គលៈ ជាអ្នកសម្លាប់គោ ។ ខ្ញុំបានធ្វើបាបដ៏ច្រើន ក្នុងក្រុងពារាណសី ជាក្រុងសម្បូរ ខ្ញុំបានសម្លាប់សត្វដ៏ច្រើន គឺក្របី ជ្រូក ពពែ ។ លុះខ្ញុំច្យុតចាកអត្តភាពនោះ ក៏បានមកកើតក្នុងត្រកូលសេនាបតី ដ៏ស្តុកស្តម្ភក្នុងទីនេះ ផលបាបរបស់ខ្ញុំមិនមានពិត បានជាខ្ញុំមិនទៅនរក ។

[១៥] គ្រានោះ ក្នុងក្រុងមិថិលា មានបុគ្គលកម្សត់ម្នាក់ ជាទាសៈឈ្មោះវីជកៈ រក្សាឧបោសថហើយ ចូលទៅកាន់សម្នាក់នៃអចេលកៈឈ្មោះគុណៈ ។ វីជកៈលុះស្តាប់ពាក្យរបស់គុណៈ ជាកស្សបគោត្រ និងពាក្យដែលអលាតសេនាបតីពោលហើយ ក៏ដកដង្ហើមចេញដ៏ក្តៅរឿយ ៗ យំបង្ហូរទឹកភ្នែក ។

[១៦] ព្រះបាទវិទេហៈ ទ្រង់ត្រាស់សួរវីជកៈនោះថា ម្នាលសម្លាញ់ អ្នកយំ តើដើម្បីអ្វី អ្នកបានឮ ឬបានឃើញអ្វី អ្នកដល់នូវទុក្ខវេទនាដូចម្តេច ចូរប្រាប់ឲ្យយើងដឹងផង ។

[១៧] វីជកៈ បានស្តាប់ព្រះបន្ទូលព្រះបាទវិទេហៈហើយ ក្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រមហារាជ ទុក្ខវេទនារបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ មិនមានទេ សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ចុះ ។ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ រលឹកឃើញនូវសេចក្តីសុខរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ក្នុងជាតិមុន កាលដែលបានកើតជាភាវសេដ្ឋី ជាអ្នកត្រេកអរក្នុងគុណធម៌ ក្នុងបូរីឈ្មោះសាកេត ។

១០

សម្មតោ ព្រាហ្មណិញ្ញានំ សំវិភាគរតោ សុចិ
ន ចាបិ បាបកំ កម្មំ សរាមិ កតមត្តនោ ។
តតោ ចុតាហំ វេទេហ ឥធ ជាតា ទុរិត្ថិយា
គព្ភម្ហិ កុម្ភទាសិយា យតោ ជាតោ សុទុគ្គតោ ។
ឯវម្បិ ទុគ្គតោ សន្តោ សមចរិយមធិដ្ឋិតោ
ឧបឌ្ឍភាគំ ភត្តស្ស ទទាមិ យោ មេ ឥច្ឆតិ ។
ចាតុទ្ទសឹ បញ្ចទសឹ សទា ឧបវសាមហំ
ន ចាបិ បាណេ ហឹសាមិ ថេយ្យញ្ចាបិ វិវជ្ជយឹ ។
សព្វមេវ ហិ នូនេតំ សុចិណ្ណំ ភវតិ និប្ផលំ
និរត្ថំ មញ្ញិទំ សីលំ អលាតោ ភាសតី យថា ។
កលិមេវ នូន គណ្ហាមិ អសិប្បោ ធុត្តកោ យថា
កដំ អលាតោ គណ្ហាតិ កិតវោ សិក្ខិតោ យថា ។
ទ្វារំ នប្បដិបស្សាមិ យេន គច្ឆាមិ សុគ្គតឹ
តស្មា រាជ បវេទាមិ សុត្វា កស្សបភាសិតំ ។

ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ត្រូវពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតី សរសើរហើយ ថា ជាអ្នកត្រេកអរ ក្នុងការចែករំលែកទាន ជាអ្នកមានការផ្សារដ៏ស្អាត តែទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ មិនហ៊ានទឹកនាទូវអំពើអាក្រក់របស់ខ្លួនដែលធ្វើហើយទេ ។ បពិត្រព្រះបាទវិទេហៈទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំលុះច្យុតចាកអត្តភាពនោះ ក៏មកកើតក្នុងគភ៌នៃកុម្ភទាសី ជាស្រីទុគ៌ត ក្នុងក្រុងមិថិលានេះ តាំងពីកើតមក ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ទុគ៌តក្រៃពេក ។ សូម្បីទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំទុគ៌តយ៉ាងនេះ ក៏តាំងនៅក្នុងការប្រព្រឹត្តស្មើ តែងឲ្យកត្តពាក់កណ្ដាលដល់បុគ្គលអ្នកត្រូវការ ។ តែងរក្សា(ឧបោសថ) អស់ថ្ងៃទី ១៤ និងថ្ងៃទី ១៥ សព្វៗកាល ទាំងមិនបៀតបៀនសត្វផង បានវៀរបង់ការលួចលាក់ផង ។ អំពើដែលសន្សំល្អហើយទាំងអស់នេះ ជារបស់ឥតផលដោយពិត ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំសម្គាល់ថា សីលនេះ មិនមានប្រយោជន៍ទេ ដូចជាអលាតសេនាបតីពោលដែរ ។ ដែលទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំទទួលទុក្ខទោស ដោយជាក់ស្ដែងនេះ ដូចជាអ្នកលេងដែលមិនមានសិល្បៈ ឬដូចជាអលាតសេនាបតីជាអ្នកលេងស្កាបានរៀនហើយ ក៏បានទទួលការឈ្នះ ។ ទូលព្រះបង្គំមិនឃើញទ្វារសម្រាប់ទៅសុគតិសោះ បពិត្រព្រះរាជា ព្រោះហេតុនោះបានជាទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំយំទួញ ព្រោះបានស្ដាប់ភាសិតនៃអចេលកៈ ជាកស្សបគោត្រ ។

មហានិបាតេ អដ្ឋមំ មហានារទកស្សបជាតកំ

[១៨] វីជកស្ស វចោ សុត្វា   រាជា អង្គតិមព្រវិ
នត្ថិ ទ្វារំ សុគតិយា   និយតំ កង្ខ វីជក ។
សុខំ វា យទិ វា ទុក្ខំ   និយតំ កិរ លព្ភតិ
សំសារសុទ្ធិ សព្វេសំ   មា តុរិតោ អនាគតេ ។
អហម្បិ បុព្វេ កល្យាណោ   ព្រាហ្មណិព្ភេសុ ចាវដោ[១]
វោហារមនុសាសន្តោ   រតិហីនោ តទន្តរា ។
[១៩] បុនបិ ភន្តេ ទក្ខេមុ   សង្គតិ ចេ ភវិស្សតិ
ឥទំ វត្វាន វេទេហោ   បច្ចគា សន្និវេសនំ ។
[២០] តតោ រត្យា វិវសនេ   ឧបដ្ឋានម្ហិ អង្គតិ
អមច្ចេ សន្និបាតេត្វា   ឥទំ វចនមព្រវិ ។
ចន្ទកេ មេ វិមានស្មឹ   សទា កាមេ វិទេន្តុ មេ
មា ឧបគច្ឆុំ អត្ថេសុ   គុយ្ហប្បកាសិយេសុ ច ។

១ ឱ. ព្យាវដោ ។ ម. ភាវដោ ។

[១៨] ព្រះរាជាព្រះនាមអង្គតិ ទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ពាក្យវីជកៈ ហើយទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលវីជកៈ ទ្វារនៃសុគតិមិនមានទេ អ្នកចូរសង្ឃឹមការដ៏ទៀងចុះ ។ បានឮថា សុខឬទុក្ខ ជារបស់ទៀង ដែលពួកសត្វរមែងតែបាន សេចក្ដីបរិសុទ្ធ ព្រោះសង្សារ របស់សត្វទាំងអស់ (រមែងមាន) អ្នកកុំប្រញាប់ចង់ឃើញ ក្នុងកាលដែលមិនទាន់ដល់ (កំណត់នោះ) ឡើយ ។ ក្នុងកាលមុន យើងជាបុគ្គលល្អ បានខ្វល់ខ្វាយ (បម្រើ) នូវពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតី កាលប្រៀនប្រដៅនូវវោហារ (រាជកិច្ច) ក៏សាបសូន្យចាកសេចក្ដីត្រេកអរ (ក្នុងកាមគុណ) ជាលំដាប់ ។

[១៩] ព្រះរាជា ទ្រង់ត្រាស់នឹងអចេលកៈ ជាកស្សបគោត្រថា បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ប្រសិនបើមានការប្រជុំ យើងនឹងជួបគ្នាម្ដងទៀត ។ ព្រះបាទវិទេហៈ ទ្រង់ត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះហើយ ទ្រង់ត្រឡប់ទៅកាន់ព្រះនិវេសន៍របស់ព្រះអង្គវិញ ។

[២០] លំដាប់នោះ លុះរាត្រីអស់ហើយ ព្រះបាទអង្គតិ ទ្រង់ប្រជុំពួកអាមាត្យក្នុងទីជាទីបម្រើ ហើយត្រាស់ព្រះតម្រាស់ដូច្នេះថា អាមាត្យទាំងឡាយ ចូរចាត់ចែងកាមទាំងឡាយ ក្នុងវិមានចន្ទក៍ របស់យើងសព្វ ៗ កាល នាកាលសេចក្ដីកំបាំង និងសេចក្ដីជាក់ស្ដែងកើតឡើងហើយ អាមាត្យឯណានីមួយ កុំមករកយើងឡើយ ។

វិជយោ ច សុនាមោ ច | សេនាបតិ អលាតកោ
ឯតេ អត្ថេ និសីទន្តុ | វោហារកុសលា តយោ ។
ឥធំ វត្វាន វេទេហោ | កាមេវ ពហុ មញ្ញថ
ន ចាបិ ព្រាហ្មណិព្ភេសុ | អត្ថេ កិស្មិញ្ចិ ចារជោ ។
[២១] តតោ ទ្វេសត្តរត្តស្ស | វេទេហស្សត្រជា បិយា
រាជកញ្ញា រុចា(១) នាម | ជាតិមាតរមព្រវិ ។
អលង្ករោថ មំ អម្ម | សខិយោ ច អលង្ករោន្តុ មេ
សុវេ បណ្ណរសោ ទិព្យោ | កច្ឆំ បិតុស្ស សន្តិកេ ។
តស្សា មាល្យំ អភិហរឹសុ | ចន្ទនញ្ច មហារហំ
មណិសង្ខមុត្តរតនំ | នានារត្តេ ច អម្ពរេ ។
តញ្ច សោវណ្ណមយេ បីឋេ | និសិន្នំ ពហុកិត្តិយោ
បរិកិរិយ អសោភឹសុ | រុចំ រុចិរវណ្ណិនី ។
[២២] សា ច សខីមជ្ឈគតា | សព្វាភរណភូសិតា
សតេរិតា អព្ភមិវ | ចន្ទកំ ចារិសី រុចា ។

១ ឱ. រុជា នាម ។

អាមាត្យឈ្មោះវិជយៈ ១ ឈ្មោះសុនាមៈ ១ អលាតសេនាបតី ១ ទាំង ៣ នេះ ជាអ្នកឈ្លាសវៃក្នុងវោហារ (រាជកិច្ច) ចូរអង្គុយក្នុងទីជាទីវិនិច្ឆ័យសេចក្តីនេះចុះ ។ ព្រះបាទវិទេហៈ លុះទ្រង់ត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះហើយ ក៏សម្គាល់កាមទាំងឡាយដ៏ច្រើន ឈប់ខ្វល់ខ្វាយចំពោះព្រាហ្មណ៍គហបតីនិងសេចក្តីណានីមួយ ។

[២១] តាំងពីកាលនោះមក រហូតដល់រាត្រី ១៤ នាងរាជកញ្ញា របស់ព្រះបាទវិទេហៈ ព្រះនាមរុចា ជាធីតាបង្កើត ជាទីស្រឡាញ់ បានពោលចំពោះមេនំថា នែម៉ែ សូមម៉ែប្រដាប់ស្អិតស្អាងខ្ញុំ ទាំងពួកស្ត្រីជាសម្លាញ់របស់ខ្ញុំ ក៏ចូរប្រដាប់ស្អិតស្អាងដែរ ស្អែក ជាថ្ងៃ ទី ១៥ ជាថ្ងៃទិព្វ ខ្ញុំនឹងទៅកាន់សម្នាក់បិតា ។ ស្ត្រីទាំងឡាយបាននាំមកនូវផ្កាកម្រង ខ្លឹមចន្ទន៍ កែវមណី ស័ង្ខ កែវមុក្តា មានតម្លៃដ៏ច្រើននិងសំពត់អម្ពរមានពណ៌ក្រហមផ្សេងៗ ថ្វាយព្រះរាជកញ្ញានោះ ។ ពួកស្ត្រីដ៏ច្រើន បានចោមរោមព្រះរាជកញ្ញាព្រះនាមរុចានោះ ដែលមានសម្បុរដ៏រុងរឿង កំពុងគង់លើតាំងជាវិការៈនៃមាស ។

[២២] ឯនាងរុចានោះ ស្អិតស្អាង ដោយគ្រឿងអាភរណៈទាំងពួងឋិតនៅ ក្នុងកណ្តាល នៃពួកស្ត្រីជាសម្លាញ់ បានចូលទៅកាន់វិមានចន្ទក៍ ដូចជាផ្ទេកបន្ទោរ អាស្រ័យមេឃ ។

១៣

មហានិបាតេ អដ្ឋមំ មហានារទកស្សបជាតកំ

ឧបសង្កមិត្វា វេទេហំ　　វន្ទិត្វា វិនយេ រតំ
សុវណ្ណខចិតេ បីឋេ　　ឯកមន្តំ ឧបាវិសិ ។
[២៣] តញ្ច ទិស្វាន វេទេហោ　　អច្ឆរានំវ សង្គមំ
រថំ សវិមជ្ឈកតំ　　ឥទំ វចនមព្រវិ ។
កច្ចិ រមសិ បាសាទេ　　អន្តោ បោក្ខរណឹ បតិ
កច្ចិ ពហុវិធំ ខជ្ជំ　　សទា អភិហរន្តិ តេ ។
កច្ចិ ពហុវិធំ មាល្យំ　　ឱចិនិត្វា កុមារិយោ
ឃរកេ ករោថ បច្ចេកំ　　ខិឌ្ឌា រតិ រតា អហុ ។
កេន វា វិកលំ តុយ្ហំ　　កឹ ខិប្បំ អាហរន្តុ តេ
មនោ ករស្សុ កុដ្ឌមុខី　　អបិ ចន្ទសមំ ហិ តេ ។
[២៤] វេទេហស្ស វចោ សុត្វា　　រុចា បិតរមព្រវិ
សព្វមេតំ មហារាជ　　លព្ភតិស្សរសន្តិកេ ។
សុវេ បណ្ណរសោ ទិព្យោ　　សហស្សំ អាហរន្តុ មេ
យថា ទិន្នញ្ច ទស្សាមិ　　ទានំ សព្វវណីស្វហំ ។

លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ថ្វាយបង្គំព្រះបាទវិទេហៈ ដែលទ្រង់ត្រេកអរក្នុងវិន័យ ហើយយាងចូលទៅគង់លើតាំង ដែលវិចិត្រដោយមាស ក្នុងទីសមគួរ ។

[២៣] ព្រះបាទវិទេហៈ ទ្រង់ទតឃើញការប្រជុំនោះ ដូចជាទីប្រជុំពួកស្ត្រីទេពអប្សរ ទើបត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះនឹងនាងរុចា ដែលឋិតនៅត្រង់កណ្តាល នៃពួកស្ត្រីជាសម្លាញ់ថា នាងត្រេកអរក្នុងប្រាសាទស្រះបោក្ខរណីខាងក្នុងដែរឬ ពួកជនបាននាំមកនូវបង្អែមមានប្រការដ៏ច្រើន ដល់នាងសព្វកាលដែរឬ ។ នាងទាំងឡាយជាកុមារី បានក្រងកម្រងផ្កាដ៏ច្រើន ជាស្ត្រីនៅលេងល្បែង ត្រេកអរដោយសេចក្តីសប្បាយ បានធ្វើផ្ទះតូចៗទាំងឡាយផ្សេងៗគ្នាខ្លះដែរឬ ។ មួយទៀតនាងខ្វះខាត ដោយវត្ថុអ្វី ជនទាំងឡាយបាននាំមក យ៉ាងឆាប់ដល់នាងដែរឬ ម្នាលនាងមានភក្ត្រផាត់លាបល្អ នាងចូរធ្វើតាមចិត្តចុះ សូម្បីរបស់ស្មើដោយព្រះចន្ទ ក៏ឪពុកផ្តល់ឲ្យនាងដែរ ។

[២៤] នាងរុចា បានស្តាប់ព្រះរាជឱង្ការព្រះបាទវិទេហៈហើយ ទូលតបព្រះបិតាថា បពិត្រមហារាជ របស់ទាំងអស់នុ៎ះ ខ្ញុំម្ចាស់តែងបានក្នុងសម្នាក់របស់ព្រះអង្គជាឥស្សរៈ ។ ស្អែកជាថ្ងៃ ទី ១៥ ជាទិព្យសូមឲ្យពួកជននាំកហាបណៈ មួយពាន់ ដល់ខ្ញុំម្ចាស់ ៗ នឹងឲ្យទានចំពោះវណិព្វកៈទាំងអស់ តាមទំនងដែលខ្ញុំម្ចាស់ធ្លាប់ឲ្យហើយ ។

[២៥] វុចាយ វចនំ សុត្វា　　រាជា អង្គតិមព្រវិ
ពហុំ វិជាសិតំ វិត្តំ　　និវត្តំ អជលំ តយា ។
ឧចោសថេ វសំ និច្ចំ　　អន្នចានំ ន កុញ្ចសិ
និយតេតំ អព្ភុត្តព្ពំ　　នត្ថិ បុញ្ញំ អកុញ្ចតោ
វីជកោបិ ហិ សុត្វាន　　តទា កស្សបភាសិតំ
បស្សសន្តោ មុហុំ ឧណ្ហំ　　រុទំ អស្សូនិ វត្តយិ ។
យាវ វុចេ ជីវមានា　　មា ភត្តមបនាមយិ
នត្ថិ ភទ្ទេ បរេ លោកោ　　កឹ និវត្តំ វិហញ្ញសិ ។
[២៦] វេទេហស្ស វចោ សុត្វា　　វុចា វុចិរវណ្ណិនី
ជានំ បុព្វាបរំ ធម្មំ　　បិតរំ ឯតទព្រវិ ។
សុតមេវ បុរេ អាសិ　　បច្ចក្ខំ ទិដ្ឋមិទំ មយា
ពាលូបសេវិ យោ ហោតិ　　ពាលោវ សមបជ្ជថ ។
មុឡ្ហោ ហិ មុឡ្ហមាគម្ម　　ភិយ្យោ មោហំ និគច្ឆតិ
បដិរូបំ អលាតេន　　វីជកេន ច មុឡ្ហិតុំ ។

[២៥] ព្រះរាជាអង្គតិ ទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ពាក្យនាងរុចាហើយ ទ្រង់ត្រាស់ថា ទ្រព្យដ៏ច្រើនឈ្មោះថានាងធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើឲ្យឥតប្រយោជន៍ធ្វើឲ្យឥតផលហើយ ។ នាងរក្សាឧបោសថ មិនបរិភោគបាយទឹក ជានិច្ច ឯបាយនិងទឹកដែលនាងមិនបរិភោគនេះ ជារបស់ទៀង បុណ្យមិនមានដល់បុគ្គលដែលមិនបរិភោគទេ ដូចយ៉ាងទាសៈឈ្មោះវីជកៈបានស្តាប់ភាសិតអចេលកៈ ជាកស្សបគោត្រ ក្នុងកាលនោះ ក៏ដកដង្ហើមចេញដ៏ក្តៅរឿយៗ យំសម្រក់ទឹកភ្នែក ។ ម្នាលនាងរុចា នាងកាលរស់នៅដរាបណា កុំអត់បាយឡើយ ម្នាលនាងដ៏ចម្រើន បរលោកមិនមានទេ ព្រោះហេតុអ្វីនាងប្រឹងឲ្យលំបាក ឥតប្រយោជន៍ ។

[២៦] នាងរុចា មានសម្បុរដ៏រុងរឿង បានស្តាប់ព្រះបន្ទូលព្រះបាទវិទេហៈ កាលដឹងធម៌ខាងដើមនិងខាងចុង ទើបពោលពាក្យនេះនឹងបិតាថា ពីដើម ខ្ញុំម្ចាស់គ្រាន់តែឮ (ថ្ងៃនេះ) រឿងនេះខ្ញុំម្ចាស់ឃើញជាក់ច្បាស់ហើយថា បុគ្គលណា សេពគប់នឹងជនពាល បុគ្គលនោះទៅជាបុគ្គលពាលដែរ ។ ដ្បិតថា បុគ្គលវង្វេង អាស្រ័យនឹងបុគ្គលវង្វេង រមែងដល់សេចក្តីវង្វេងដ៏លើសលុប អលាតសេនាបតី និងទាសៈឈ្មោះវីជកៈ គួរវង្វេងទៅចុះ (តែព្រះអង្គកុំវង្វេងឡើយ) ។

[២៧] ត្វញ្ច ខោសិ សប្បញ្ញោ ធីរោ អត្ថស្ស កោវិទោ
កថំ ពាលេហិ សទិសោ[១] ហីនទិដ្ឋិមុបាគមិ ។
សចេ ហិ សំសារបថេន សុជ្ឈតិ
និរត្ថិយា បព្វជ្ជា គុណស្ស
កីឡោវ អគ្គឹ ជលិតំ អបាបតំ
អាបជ្ជតិ[២] មោហមុឡ្ហោ នគ្គភាវំ ។
សំសារសុទ្ធីតិ បុរេ និវិដ្ឋា
កម្មំ វិទូសេន្តិ ពហូ អជានំ[៣]
បុព្វេ កលិ ទុគ្គហិតោវ អត្ថោ
ទុម្មោចយោ ពលិសា អម្ពុជោវ ។

[២៨] ឧបមន្តេ ករិស្សាមិ មហារាជ តវត្ថិយា
ឧបមាយមិធេកច្ចេ អត្ថំ ជានន្តិ បណ្ឌិតា ។
វាណិជានំ យថា នាវា អប្បមាណភារា គរុ
អតិភារំ សមាទាយ អណ្ណវេ អវសីទតិ ។
ឯវមេវ នរោ បាបំ ថោកំ ថោកម្បិ អាចិនំ
អតិភារំ សមាទាយ និរយេ អវសីទតិ ។

---

១ ឱ. ម. សទិសំ ។ ២ ឱ. ឧបបជ្ជតិ ។ ម. ឧប្បជ្ជតិ ។ ៣ ម. ពហូ បជា ។

[២៧] បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ព្រះអង្គប្រកបដោយបញ្ញា ជាអ្នកប្រាជ្ញឈ្លាសក្នុងសេចក្តីចម្រើន ហេតុអ្វី ព្រះអង្គប្រហែលនឹងពួកជនពាលហើយលុះទិដ្ឋិថោកទាប ។

ប្រសិនបើ សត្វបរិសុទ្ធ ដោយគន្ធងនៃសំសារ បព្វជ្ជានៃអចេលកៈឈ្មោះគុណៈ ក៏មិនមានប្រយោជន៍ដែរ អចេលកៈឈ្មោះគុណៈ ជាអ្នកវង្វេងដោយមោហៈ ដល់នូវភាពជាអ្នកអាក្រាត ដូចជាសត្វកណ្តូប ទម្លាក់ខ្លួនក្នុងភ្លើងកំពុងឆេះ ។ ជនទាំងឡាយច្រើននាក់ កាលមិនដឹង ត្រូវអចេលកៈឈ្មោះគុណៈទូន្មានហើយ ក្នុងកាលមុនថា សេចក្តីបរិសុទ្ធព្រោះសំសារដូច្នេះ ក៏បដិសេធនូវកម្មចេញ ប្រយោជន៍ដែលជនកាន់មិនល្អហើយក្នុងកាលមុន ក៏ទៅជាទោស ដូចត្រីដែលរូចអំពីសន្ទូច បានដោយក្រ ។

[២៨] បពិត្រមហារាជ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងធ្វើឧបមាថ្វាយព្រះអង្គ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ព្រះអង្គ ព្រោះថាបណ្ឌិតពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ រមែងដឹងសេចក្តីដោយពាក្យឧបមា ។ ទូករបស់ពួកឈ្មួញ ផ្ទុកភារៈធ្ងន់ហួសប្រមាណ នាំទៅនូវភារៈធ្ងន់លើសលុប រមែងលិច ក្នុងសមុទ្រយ៉ាងណា នរជនកាលសន្សំបាបបន្តិចម្តង ៗ ឈ្មោះថាជាអ្នកកាន់យកនូវភារៈដ៏លើសលុប រមែងលិចក្នុងនរក យ៉ាងនោះដែរ ។

ន តាវ ភារោ បរិបូរោ អលាតស្ស មហីបតិ
អាចិនាតិ ច តំ បាបំ យេន គច្ឆតិ ទុគ្គតឹ ។
បុព្វេវស្ស កតំ បុញ្ញំ អលាតស្ស មហីបតិ
តស្សេវ ទេវ និស្សន្ទោ យញ្ចេសោ លភតេ សុខំ ។
ជីយតេវស្ស តំ បុញ្ញំ តថាហិ អកុណោ រតោ
ឧជុមគ្គំ អវហាយ កុម្មគ្គំ អនុធាវតិ ។
តុលា យថា បគ្គហិតា ឱហិតេ តុលមណ្ឌលេ
ឧន្នមេតិ តុលាសីសំ ភារេ ឱរោបិតេ សតិ ។
ឯវមេវ នរោ បុញ្ញំ ថោកំ ថោកម្បិ អាចិនំ
សក្កាតិមានោ ទាសោវ វីជកោ សាតវេ[១] រតោ ។
យមដ្ឋ វីជកោ ទាសោ ទុក្ខំ បស្សតិ អត្តនិ
បុព្វេវស្ស[២] កតំ បាបំ តមេសោ បដិសេវតិ ។
ជីយតេវស្ស តំ បាបំ តថាហិ វិនយេ រតោ
កស្សបញ្ច សមាបដ្ឋ មាហេវុប្បថមាគមា ។

១ ម. សាធវេ ។ ២ ឱ. បុព្វេ តស្ស ។

បពិត្រព្រះអង្គជាម្ចាស់ផែនដី ភារៈដ៏ធ្ងន់របស់អលាតសេនាបតី មិនទាន់ពេញប្រៀបនៅឡើយ អលាតសេនាបតីទៅកាន់ទុគ្គតិព្រោះបាបណា គាត់នៅតែសន្សំបាបនោះ ។ បពិត្រព្រះអង្គជាម្ចាស់ផែនដី អលាតសេនាបតី បានធ្វើបុណ្យហើយក្នុងកាលមុន បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ឯអលាតសេនាបតីនុ៎ះបានសុខ ព្រោះអានិសង្សបុណ្យដែលគាត់ធ្វើហើយក្នុងកាលមុននោះឯង ។ បុណ្យនោះរបស់គាត់អស់ហើយ បានជាគាត់ត្រេកអរក្នុងអកុសលកម្ម លះបង់នូវផ្លូវត្រង់ហើយដើរទៅតាមផ្លូវវៀចវិញ ។ កាលវត្ថុធ្ងន់ ដែលគេដាក់ក្នុងមណ្ឌលនៃជញ្ជីង ជញ្ជីងក៏បះ កាលបើភារៈគេដាក់ចេញហើយក្បាលជញ្ជីងក៏ងើបឡើង យ៉ាងណាមិញ ។ នរជនកាលសន្សំបុណ្យ សូម្បីបន្តិចម្តង ៗ ដូចជាទាសៈឈ្មោះវីជកៈ កាលប្រាថ្នាឋានសួគ៌ ត្រេកអរក្នុងកុសលកម្ម មានផលល្អ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ បាបណា ដែលវីជកៈនោះបានធ្វើទុកក្នុងកាលមុន ទាសៈឈ្មោះវីជកៈឃើញទុក្ខណា ចំពោះខ្លួនក្នុងថ្ងៃនេះ ព្រោះគាត់បានធ្វើបាបក្នុងជាតិមុន បានជាគាត់ទទួលទុក្ខនោះ ។ បាបរបស់គាត់នោះអស់ បានជាគាត់ត្រេកអរក្នុងវិន័យ សូមព្រះអង្គកុំគប់រកអចេលកៈឈ្មោះគុណៈ ជាកស្សបគោត្រ ហើយមកកាន់ផ្លូវខុសឡើយ ។

១៧

មហានិបាតេ អដ្ឋមំ មហានារទកស្សបជាតកំ

[២៩] យំ យំ ហិ រាជ ភជតិ សន្តំ វា យទិ វា អសំ
សីលវន្តំ វិសីលំ វា វសំ តស្សេវ គច្ឆតិ ។
យាទិសំ កុរុតេ មិត្តំ យាទិសញ្ចូបសេវតិ
សោបិ តាទិសកោ ហោតិ សហវាសោ ហិ តាទិសោ ។
សេវមានោ សេវមានំ សំផុដ្ឋោ សំផុសំ បរំ
សរោ ទុដ្ឋោ កលាបំវ អលិត្តមុបលិម្បតិ
ឧបលេបភយា ធីរោ នេវ បាបសខា សិយា ។
បូតិមច្ឆំ កុសគ្គេន យោ នរោ ឧបនយ្ហតិ
កុសាបិ បូតី វាយន្តិ ឯវំ ពាលូបសេវនា ។
តគរញ្ច បលាសេន យោ នរោ ឧបនយ្ហតិ
បត្តាបិ សុរភី វាយន្តិ ឯវំ ធីរូបសេវនា ។
តស្មា បត្តបុដស្សេវ ញត្វា សម្បាកមត្តនោ
អសន្តេ នូបសេវេយ្យ សន្តេ សេវេយ្យ បណ្ឌិតោ
អសន្តេ និរយំ នេន្តិ សន្តោ បាបេន្តិ សុគ្គតឹ ។

មហានិបាត មហានារទកស្សបជាតក ទី ៨

[២៩] បពិត្រព្រះរាជា បុគ្គលគប់រកបុគ្គលណា ៗ ជាសប្បុរស ឬជាអសប្បុរស មានសីលឬមិនមានសីល រមែងលុះនូវអំណាចនៃបុគ្គលនោះ ៗ ឯង ។ បុគ្គលធ្វើបុគ្គលបែបណាឲ្យជាមិត្រផង សេពបុគ្គលបែបណាផង បុគ្គលនោះ រមែងប្រាកដដូចបុគ្គលនោះដែរ ព្រោះថាការនៅរួមគ្នា រមែងប្រាកដដូច្នោះ ។ អាចារ្យដែលកូនសិស្សពាល់ត្រូវហើយ រមែងប្រឡាក់កូនសិស្ស ដែលមិនទាន់ប្រឡាក់ កាលកូនសិស្សពាល់ត្រូវអាចារ្យដទៃ រមែងប្រឡាក់ ដូចព្រួញលាបថ្នាំពិស ប្រឡាក់បំពង់ព្រួញដូច្នោះ អ្នកប្រាជ្ញមិនត្រូវមានសម្លាញ់ដ៏លាមក ព្រោះខ្លាចអំពីការប្រឡាក់ ។ ជនណាខ្ចប់ត្រីស្អុយដោយស្លឹកភ្លាំង ស្លឹកភ្លាំងរបស់ជននោះ ទៅជាមានក្លិនស្អុយផ្សាយទៅ យ៉ាងណាមិញ ការសេពនឹងបុគ្គលពាល ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ជនណាខ្ចប់ក្រឹស្នាដោយស្លឹកឈើ ស្លឹកឈើរបស់ជននោះ ទៅជាមានក្លិនក្រអូបផ្សាយទៅ យ៉ាងណាមិញ ការសេពបុគ្គលជាអ្នកប្រាជ្ញ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ព្រោះហេតុនោះ បណ្ឌិតកាលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃខ្លួនដែលប្រែប្រួលបាន ដូចជាកញ្ចប់នៃស្លឹកឈើ មិនត្រូវសេពអសប្បុរសទេ ត្រូវសេពតែពួកសប្បុរស ព្រោះថាពួកអសប្បុរស តែងនាំទៅកាន់នរក ពួកសប្បុរសតែងឲ្យដល់សុគតិ ។

[៣០] អហម្បិ ជាតិយោ សត្ត   សរេ សំសរិតត្តនោ
អនាគតេបិ សត្តេវ   យា គមិស្សំ ឥតោ ចុតា ។
យា មេ សា សត្តមី ជាតិ   អហុ បុព្វេ ជនាធិប
កម្មារបុត្តោ មគធេសុ   អហុ រាជគហេ បុរេ ។
បាបំ សហាយមាគម្ម   ពហុ បាបំ កតំ មយា
បរទារស្ស ហេឋេន្តា   ចរិម្ហា អមរា វិយ ។
តំ កម្មំ និហិតំ អដ្ឋា   ភស្មាច្ឆន្នោវ បាវកោ
អថ អញ្ញេហិ កម្មេហិ   អជាយឹ វំសភូមិយំ ។
កោសម្ពិយំ សេដ្ឋិកុលេ   ឥទ្ធេ ផីតេ មហទ្ធនេ
ឯកបុត្តោ មហារាជ   និច្ចំ សក្កតបូជិតោ ។
តត្ថ មិត្តំ អសេវិស្សំ   សហាយំ សាតវេ រតំ
បណ្ឌិតំ សុតសម្បន្នំ   សោ មំ អត្ថេ និវេសយិ ។
ចាតុទ្ទសឹ បញ្ចទសឹ   ពហុំ រត្តិមុបាវិសឹ
តំ កម្មំ និហិតំ អដ្ឋា   និធីវ ឧទកន្តិកេ ។

[៣០] ខ្ញុំម្ចាស់បានរលឹកឃើញនូវភាពនៃខ្លួន ដែលអន្ទោលទៅមកអស់ ៧ ជាតិមកហើយ និង ៧ ជាតិ(ទៀត)ដែលខ្ញុំម្ចាស់នឹងច្យុតចាកអត្តភាពនេះ ទៅក្នុងអនាគត ។ បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន ក្នុងកាលមុន ជាតិណារបស់ខ្ញុំម្ចាស់ជាគម្រប់ ៧ (ក្នុងជាតិនោះ) ខ្ញុំម្ចាស់បានកើតជាកូនជាងមាស ក្នុងរាជគហបូរី ក្នុងដែនមគធៈ ។ បាបដ៏ច្រើនខ្ញុំម្ចាស់បានធ្វើហើយ ព្រោះអាស្រ័យសម្លាញ់ដ៏លាមក ខ្ញុំម្ចាស់ទាំងពីរនាក់ កាលបៀតបៀនប្រពន្ធនៃបុគ្គលដទៃ ប្រព្រឹត្ត (ខ្លួន) ដូចមិនស្លាប់ ។ អំពើនោះកប់នៅ ដូចភ្លើងដែលកប់ក្នុងផេះ បពិត្រមហារាជ តទៅខ្ញុំម្ចាស់បានកើតក្នុងវំសភូមិ ក្រុងកោសម្ពី ជាកូនប្រុសតែមួយ មានគេធ្វើសក្ការបូជាជានិច្ច ក្នុងត្រកូលសេដ្ឋី ជាត្រកូលស្តុកស្តម្ភ សម្បូរ មានទ្រព្យច្រើន ដោយកម្មដទៃ ។ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំម្ចាស់បានសេពគប់មិត្រសម្លាញ់ អ្នកត្រេកអរក្នុងកុសល ជាបណ្ឌិតអ្នកបរិបូណ៌ដោយការចេះដឹង មិត្រនោះបានតម្កល់ខ្ញុំម្ចាស់ក្នុងអំពើជាប្រយោជន៍ ។ ខ្ញុំម្ចាស់បានរក្សាឧបោសថអស់រាត្រីទី ១៤ និងទី ១៥ ដ៏ច្រើន កម្មនោះនៅកប់ ដូចកំណប់ក្នុងទឹក ។

មហានិបាតេ អដ្ឋមំ មហានារទកស្សបជាតកំ

អថ ចាចានំ កម្មានំ　　យមេតំ មគធេ កតំ
ផលំ បរិយាគតំ បច្ឆា　　ភុត្វា ទុដ្ឋវិសំ យថា ។
តតោ ចុតាហំ វេទេហ　　រោរុវេ និរយេ ចិរំ
សកម្មុនា អបចិស្សំ　　តំ សរំ ន សុខំ លភេ ។
ពហុវស្សគណេ តត្ថ　　ខេបយិត្វា ពហុំ ទុក្ខំ
ភិន្នាគតេ អហុ រាជ　　ឆកលោ ឧទ្ធតប្ផលោ ។
[៣១] សាតបុត្តា មយា វុឡ្ហា　　បិដ្ឋិយា ច រថេន ច
តស្ស កម្មស្ស និស្សន្ទោ　　បរទារគមនស្ស មេ ។
តតោ ចុតាហំ វេទេហ　　កបិ អាសឹ ព្រហាវនេ
និលុញ្ចិតផលោយេវ　　យូថបេន បគព្ភិនា
តស្ស កម្មស្ស និស្សន្ទោ　　បរទារគមនស្ស មេ ។
តតោ ចុតាហំ វេទេហ　　ទសណ្ណេសុ បសុ អហុំ
និលុញ្ចិតោ ជវោ ភទ្រោ　　យោគ្គំ វុឡ្ហំ ចិរំ មយា
តស្ស កម្មស្ស និស្សន្ទោ　　បរទារគមនស្ស មេ ។

ក៏បណ្តាបាបកម្មទាំងឡាយ បរទារកកម្មណា ដែលខ្ញុំម្ចាស់បាន ធ្វើហើយក្នុងដែនមគធៈ ផល(នៃបរទារកកម្ម)នោះ ផ្តល់ក្នុងកាល ជាខាងក្រោយ ដូចបុគ្គលអ្នកបរិភោគភោជន ដែលលាយដោយ ពិសដ៏កាចដូច្នោះ ។ បពិត្រព្រះបាទវិទេហៈ ខ្ញុំម្ចាស់ច្យុតចាក ត្រកូលសេដ្ឋីនោះមក ក៏ឆេះក្នុងរោរុពនរក អស់កាលដ៏យូរ ដោយ កម្មរបស់ខ្លួន ខ្ញុំម្ចាស់កាលរលឹកឃើញទុក្ខ ក្នុងនរកនោះ រមែង មិនបានសេចក្តីសុខ ។ ខ្ញុំម្ចាស់ញុំាងសេចក្តីទុក្ខដ៏ច្រើនឲ្យអស់ ទៅក្នុងរោរុពនរកនោះ អស់ពួកនៃឆ្នាំដ៏ច្រើន បានមកកើតជាពពែ គេក្រៀវអណ្ឌៈ ក្នុងក្រុងភិន្នាគតៈ ។

[៣១] ខ្ញុំម្ចាស់បាននាំពួកកូនអាមាត្យដោយខ្នងផង ដោយរថផង (ការឆេះ ក្នុងរោរុពនរកជាដើមនោះ) ជាផលកម្មគឺការគប់រកប្រពន្ធបុគ្គលដទៃ នៃខ្ញុំម្ចាស់នោះ ។ បពិត្រព្រះបាទវិទេហៈ ខ្ញុំម្ចាស់ច្យុតចាកអត្តភាព នោះហើយក៏កើតជាស្វាក្នុងព្រៃធំ ត្រូវស្វាជាម្ចាស់ហ្វូងជាសត្វឃ្នើស ឃ្នង ខាំកាត់ពូជចេញ នេះជាផលកម្មគឺការគប់រកប្រពន្ធបុគ្គលដទៃ នៃខ្ញុំម្ចាស់នោះ ។ បពិត្រព្រះបាទវិទេហៈ ខ្ញុំម្ចាស់ច្យុតចាកអត្តភាព នោះហើយ បានកើតជាគោក្នុងដែនទសន្នៈ ជាគោដ៏ចម្រើន មានសន្ទុះ លឿន ត្រូវគេក្រៀវ ខ្ញុំម្ចាស់បានអូសរទេះ អស់កាលដ៏យូរ នេះជាផលកម្ម គឺការគប់រកប្រពន្ធអ្នកដទៃ នៃខ្ញុំម្ចាស់នោះ ។

តតោ ចុតាហំ វេទេហ វជ្ជីសុ កុលមាគមា
នេវិត្ថី ន បុមា អាសឹ មនុស្សត្តេ សុទុល្លភេ
តស្ស កម្មស្ស និស្សន្ទោ បរទារគមនស្ស មេ ។
តតោ ចុតាហំ វេទេហ អជាយឹ នន្ទនេ វនេ
ភវនេ តាវត្តឹសាហំ អច្ឆរា កាមវណ្ណិនី ។
វិចិត្រវត្ថាភរណា អាមុត្តមណិកុណ្ឌលា
កុសលា នច្ចគីតស្ស សក្កស្ស បរិចារិកា ។
តត្ថ ឋិតាហំ វេទេហ សរាមិ ជាតិយោ ឥមា
អនាគតេបិ សត្តេវ យា គមិស្សំ ឥតោ ចុតា ។
បរិយាគតន្តំ កុសលំ យំ មេ កោសម្ពិយំ កតំ
ទេវេ ចេវ មនុស្សេ ច សន្ធាវិស្សំ ឥតោ ចុតា ។
សត្ត ជច្ចា មហារាជ និច្ចំ សក្កតបូជិតា
ឥត្ថីភាវា ន មុច្ចិស្សំ ឆដ្ឋាវ គតិយោ[១]ឥមា ។
សត្តមី ច គតិ ទេវ ទេវបុត្តោ មហិទ្ធិកោ
បុមា ទេវោ ភវិស្សាមិ ទេវកាយស្មិមុត្តមោ ។

---

១ ឱ. ម. ឆដ្ឋាន គតិយោ ។

បពិត្រព្រះបាទវិទេហៈ ខ្ញុំម្ចាស់ច្យុតចាកអត្តភាពនោះហើយ បានមក (កើត)ក្នុងត្រកូលក្នុងដែនវជ្ជី ក្នុងភាពជាមនុស្សដែលគេបានដោយក្រ តែមិនមែនស្រីមិនមែនប្រុស (ខ្ទើយ) នេះជាផលកម្មគឺការគប់រកប្រពន្ធបុគ្គលដទៃ នៃខ្ញុំម្ចាស់នោះ ។ បពិត្រព្រះបាទវិទេហៈ ខ្ញុំម្ចាស់ច្យុតចាកអត្តភាពនោះហើយ បានកើតជាស្រីអប្សរ មានវណ្ណៈគួរប្រាថ្នាក្នុងនន្ទវនឧទ្យាន ក្នុងឋានតាវត្តិង្ស ។ មានសំពត់និងគ្រឿងអាភរណៈដ៏វិចិត្រ ពាក់កុណ្ឌលជាវិការៈ នៃកែវមណី ជាស្រីឈ្លាសក្នុងការរាំនិងច្រៀង ជាស្រីបម្រើទេវរាជឈ្មោះសក្កៈ ។ បពិត្រព្រះបាទវិទេហៈ ខ្ញុំម្ចាស់ឋិតនៅក្នុងឋានតាវត្តិង្សនោះ រលឹកឃើញជាតិ ៧ ដែលខ្ញុំម្ចាស់នឹងទៅក្នុងអនាគត ។ កុសលណាដែលខ្ញុំម្ចាស់បានធ្វើហើយ ក្នុងក្រុងកោសម្ពី កុសលនោះ តាមមកឲ្យផល ខ្ញុំម្ចាស់ច្យុតចាកអត្តភាព ជាទេពធីតានុ៎ះ នឹងអន្ទោលទៅហើយក្នុងទេវលោក និងមនុស្សលោក ។ បពិត្រមហារាជ ខ្ញុំម្ចាស់ដែលគេធ្វើសក្ការបូជាជានិច្ច អស់ជាតិទាំងឡាយ ៧ តែខ្ញុំម្ចាស់នឹងមិនរួចហើយចាកភាពជាស្រី អស់គតិ ៦ នេះ ។ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ក្នុងគតិជាគម្រប់ ៧ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងកើតជាទេវតាប្រុស ជាទេវបុត្រមានឫទ្ធិច្រើន ដ៏ឧត្តម ក្នុងពួកទេវតា ។

២១

អដ្ឋាបិ សន្តានមយំ មាលា គច្ឆន្តិ នន្ទនេ
ទេវបុត្តោ ជវោ នាម យោ មេ មាលំ បដិច្ឆតិ ។
មុហុត្តោ វិយ សោ ទិព្វោ ឥធ វស្សានិ សោឡស
រត្តិន្ទិវោ ច សោ ទិព្វោ មានុសឹ សរទោសតំ ។
ឥតិ កម្មានិ អន្វេន្តិ អសង្ខេយ្យាបិ ជាតិយោ
កល្យាណំ យទិ វា បាបំ ន ហិ កម្មំ វិនស្សតិ ។
[៣២] យោ ឥច្ឆេ បុរិសោ ហោតុំ ជាតឹ ជាតឹ បុនប្បុនំ
បរទារំ វិវជ្ជេយ្យ ធោតបាទោវ កទ្ទមំ ។
យា ឥច្ឆេ បុរិសោ ហោតុំ ជាតឹ ជាតឹ បុនប្បុនំ
សាមិកំ អបចាយេយ្យ ឥន្ទំវ បរិចារិកា ។
យោ ឥច្ឆេ ទិព្វភោគញ្ច ទិព្វមាយុំ យសំ សុខំ
បាបានិ បរិវជ្ជេត្វា តិវិធំ ធម្មមាចរេ ។
កាយេន វាចា មនសា អប្បមត្តោ វិចក្ខណោ
អត្តនោ ហោតិ អត្ថាយ ឥត្ថី វា យទិ វា បុមា ។

យេកេចិមេ មនុជា ជីវលោកេ
យសស្សិនោ សព្វសមន្តភោគា
អសំសយំ តេហិ បុរេ សុចិណ្ណំ
កម្មស្សកាសេ[១] បុថុ សព្វសត្តា ។

១ ឱ. កម្មស្សកា យេ ។

ក៏ក្នុងថ្ងៃនេះ នាងទេពកញ្ញាទាំងឡាយ នៅកំពុងតែក្រងផ្កាជាផ្កាំង ក្នុងនន្ទនវ័ន ទេវបុត្រឈ្មោះជវៈ (ជាស្វាមីខ្ញុំម្ចាស់នោះ) កំពុងទទួលកម្រងផ្កាដើម្បីខ្ញុំម្ចាស់ ។ ១៦ឆ្នាំ ក្នុងជាតិរបស់ខ្ញុំម្ចាស់នេះ ហាក់ដូចជាកាលទិព្វនោះ មួយរំពេច មួយយប់ មួយថ្ងៃទិព្វនោះ ជា ១០០ ឆ្នាំរបស់មនុស្ស ។ កម្មទាំងឡាយរមែងអន្ទោលតាមអស់ជាតិជាអសង្ខេយ្យដូច្នេះឯង ដ្បិតថា កម្មល្អក្តី លាមកក្តី មិនវិនាសទេ ។

[៣២] ប្រុសណាប្រាថ្នាឲ្យបានជាភេទប្រុសរាល់ៗជាតិ ត្រូវវៀរប្រពន្ធបុគ្គលដទៃ ដូចជាបុគ្គលអ្នកមានជើងលាងហើយ វៀរបង់នូវភក់ដូច្នោះ ។ ស្ត្រីណាប្រាថ្នាឲ្យបានជាប្រុសរាល់ ។ ជាតិ ត្រូវគោរពប្តី ដូចជាពួកស្រីអប្សរ ជាអ្នកបម្រើ គោរពព្រះឥន្ទដូច្នោះ ។ បុគ្គលណាចង់បានភោគៈជាទិព្វ អាយុ យស និងសុខជាទិព្វ ត្រូវវៀរបង់អំពើបាបទាំងឡាយ ប្រព្រឹត្តសុចរិតធម៌ ៣ យ៉ាង ។ ស្ត្រីក្តី បុរសក្តី ជាអ្នកមិនធ្វេសប្រហែសដោយកាយវាចាចិត្ត មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងពិចារណា ឈ្មោះថា កើតមកដើម្បីប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ។

ពួកមនុស្សណានីមួយ ក្នុងជីវលោក ជាអ្នកមានយស
មានភោគៈបរិបូណ៌ទាំងអស់ ពួកមនុស្សទាំងនោះ បាន
សន្សំកម្មល្អហើយ ក្នុងកាលមុន ដោយឥតសង្ស័យ
សត្វទាំងអស់ ជាច្រើន សុទ្ធតែមានកម្មជារបស់ខ្លួន ។

ឥង្ឃានុចិន្តេសិ សយម្បិ ទេវ
កុតោ និទានា តេ ឥមា ជនិន្ទ
យា តេ ឥមា អច្ឆរសន្និកាសា
អលង្កតា កញ្ញាជាលឆន្នា ។

ឥច្ចេវំ បិតរំ កញ្ញា រុចា តោសេសិ អង្គតិ
មុឡ្ហស្ស មគ្គមាចិក្ខិ ធម្មមក្ខាសិ សុព្វតា ។

[៣៣] អថាគមា ព្រហ្មលោកា នារទោ មានុសឹ បជំ
ជម្ពូទីបំ អវេក្ខន្តោ អទ្ទស រាជានមង្គតឹ ។

តតោ បតិដ្ឋ បាសាទេ វេទេហស្ស បុរក្ខតោ
តញ្ច ទិស្វា អនុប្បត្តំ រុចា ឥសិមវន្ទថ ។

[៣៤] អថាសនម្ហា ឱរុយ្ហ រាជា ព្យម្ហិតមានសោ
នារទំ បរិបុច្ឆន្តោ ឥទំ វចនមព្រវិ ។

បពិត្រព្រះសម្មតិទេព សូមព្រះអង្គទ្រង់ត្រិះរិះរឿយៗដោយព្រះអង្គឯងចុះ បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន ស្ត្រីទាំងឡាយណារបស់ព្រះអង្គ ប្រាកដស្មើដោយស្រីអប្សរ មានខ្លួនប្រដាប់ហើយ បិទបាំងដោយបណ្តាញមាស តើស្ត្រីទាំងនេះ របស់ព្រះអង្គ មានអ្វីជាហេតុ ។

ព្រះរាជកញ្ញាព្រះនាមរុចា ញុំាងព្រះបាទអង្គតិ ជាព្រះបិតាឲ្យត្រេកអរយ៉ាងនេះដូច្នេះឯង នាងជាអ្នកមានវត្តល្អ បានប្រាប់ផ្លូវ (សុគតិ) ដល់ព្រះបិតា (ដូចបុគ្គលប្រាប់ផ្លូវ) ដល់មនុស្សវង្វេង នាងបានសម្តែងសុចរិតធម៌ ។

[៣៣] គ្រានោះ នារទព្រហ្ម មកពីព្រហ្មលោក មកកាន់គន្លងជារបស់មនុស្ស ប្រមើលមើលជម្ពូទ្វីប ក៏បានឃើញព្រះបាទអង្គតិ ។ លំដាប់នោះ នារទព្រហ្ម ឋិតនៅឰដ៏អាកាសក្នុងប្រាសាទ ខាងមុខនៃព្រះបាទវិទេហៈ នាងរុចាបានឃើញនារទព្រហ្មនោះ ដែលមកដល់ហើយ ក៏ថ្វាយបង្គំនារទព្រហ្មដែលតំណែងខ្លួនជាឥសី ។

[៣៤] គ្រានោះ ព្រះរាជា មានព្រះហឫទ័យតក់ស្លុត ក៏ចុះអំពីអាសនៈ ហើយសាកសួរនារទព្រហ្ម ទើបត្រាស់ព្រះបន្ទូលដូច្នេះថា

កុតោ នុ អាគច្ឆសិ ទេវវណ្ណិ
ឱភាសយំ សព្វទិសា[១] ចន្ទិមា វ
អក្ខាហិ មេ បុច្ឆិតោ នាមគោត្តំ
កថន្នុ ជានន្តិ មនុស្សលោកេ ។

[៣៥] អហញ្ហិ ទេវតោ ឥទានិ ឯមិ
ឱភាសយំ សព្វទិសា ចន្ទិមា វ
អក្ខាមិ តេ បុច្ឆិតោ នាមគោត្តំ
ជានន្តិ មំ នារទោ កស្សបោ ចាតិ ។

[៣៦] អច្ឆរិយរូបំ តវ យាទិសញ្ច
វេហាយសំ គច្ឆសិ តិដ្ឋសិ ច
បុច្ឆាមិ តំ នារទ ឯតមត្ថំ
អថ កេន វណ្ណេន តវាយមិទ្ធិ ។

[៣៧] សច្ចញ្ច ធម្មោ ច ទមោ ច ចាគោ
គុណា មមេតេ បកតា បុរាណា
តេហេវ ធម្មេហិ សុសេវិតេហិ
មនោជវោ យេន កាមំ គតោស្មិ ។

១ ឱ. សំវរី ។

លោកមានវណ្ណៈដូចទេវតា ញុំាងទិសទាំងអស់ ឲ្យភ្លឺដូចព្រះចន្ទ ទើបនឹងមកអំពីទីណា យើងសួរហើយ លោកចូរប្រាប់នាមនិងគោត្រ មនុស្សទាំងឡាយក្នុងមនុស្សលោក តើគេស្គាល់ដូចម្ដេចបាន ។

[៣៥] (នារទព្រហ្ម...)អាត្មាភាពទើបនឹងមកអំពីទេវលោក ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ញុំាងទិសទាំងអស់ឲ្យភ្លឺដូចព្រះចន្ទ អាត្មាភាពដែលព្រះអង្គសួរហើយ នឹងទូលនាមនិងគោត្រថា មនុស្សទាំង-ឡាយស្គាល់អាត្មាភាពថា ឈ្មោះនារទៈ ជាកស្សបគោត្រ ។

[៣៦] (ព្រះរាជា...) សណ្ឋានរបស់លោកប្រាកដយ៉ាងណាផង លោកកំពុងដើរក្ដី កំពុងឈរក្ដី ឰដ៏អាកាសផង (នេះ) មានសភាពជាអស្ចារ្យ បពិត្រនារទៈ ខ្ញុំសួរសេចក្ដីនេះនឹងលោក តើឫទ្ធិរបស់លោកនេះ មានដោយហេតុអ្វី ។

[៣៧] (នារទព្រហ្ម...) សច្ចៈ ១ ធម៌ ១ ទមៈ ១ ចាគៈ ១ គុណធម៌នេះ អាត្មាភាព បានសាងមកហើយ អំពីជាតិមុន អាត្មាភាពមានសន្ទុះចិត្តទៅតាមប្រាថ្នាបាន ព្រោះធម៌ ដែលអាត្មាភាពសេពល្អហើយទាំងនោះឯង ។

[៣៨] អច្ឆរិយមាចិក្ខសិ បុញ្ញសិទ្ធឹ
សចេ ហិ ឯវំ យថា ត្វំ វទេសិ[១]
បុច្ឆាមិ តំ នារទ ឯតមត្ថំ
បុដ្ឋោ ច មេ សាធុ វិយាករោហិ ។

[៣៩] បុច្ឆស្សុ មំ រាជ តវេស អត្ថោ
យំ សំសយំ កុរុតេ ភូមិបាល
អហន្តំ និស្សំសយតំ គមេមិ
នយេហិ ញាយេហិ ច ហេតុភិ ច ។

[៤០] បុច្ឆាមិ តំ នារទ ឯតមត្ថំ
បុដ្ឋោ ច មេ នារទ មា មុសា ភណិ
អត្ថិ នុ ទេវា បិតរោ នុ អត្ថិ
លោកោ បរោ អត្ថិ ជនោ យមាហ[២]

[៤១] អត្ថេវ ទេវា បិតរោ ច អត្ថិ
លោកោ បរោ អត្ថិ ជនោ យមាហ ។
កាមេសុ គិទ្ធា ច នរា បមុឡ្ហា
លោកំ បរំ ន វិទូ មោហយុត្តា ។

---

១ ឱ. សចេ ហិ ឯតេ ត្វំ យថា វទេសិ ។ ម. សចេហិ ឯតេហិ យថា វទេហិ ។ ២ ឱ. ម. យមាហុ ។

[៣៨] (ព្រះរាជា...) ឥឡូវនេះ លោកប្រាប់ការសម្រេចនៃបុណ្យជារបស់អស្ចារ្យហើយ បពិត្រនារទៈ ប្រសិនបើដូចជាលោកពោលយ៉ាងនេះមែន ខ្ញុំសូមសួរសេចក្តីនេះនឹងលោកទៀត បើខ្ញុំសួរហើយ សូមលោកឆ្លើយឲ្យប្រពៃចុះ ។

[៣៩] (នារទព្រហ្ម..) បពិត្រព្រះរាជាភូមិបាល ព្រះអង្គធ្វើសេចក្តីសង្ស័យណា សូមទ្រង់សួរអាត្មាភាពចុះ អាត្មាភាពជាប្រយោជន៍របស់ព្រះអង្គហើយ អាត្មាភាពនឹងញុំាងព្រះអង្គឲ្យដល់នូវភាពជាអ្នកមិនមានសេចក្តីសង្ស័យ ដោយន័យ ដោយញាណ និងដោយហេតុទាំងឡាយ ។

[៤០] (ព្រះរាជា...) បពិត្រនារទៈ ខ្ញុំសូមសួរសេចក្តីនេះនឹងលោក បពិត្រនារទៈ ខ្ញុំសួរហើយ លោកកុំពោលមុសាវាទឡើយ នរជនបានសួរថា ទេវតាមានឬ មាតាបិតាមានឬ បរលោកមានឬ ។

[៤១] (នារទព្រហ្ម...) នរជនបានពោលថា ទេវតាមាន មាតាបិតាមាន បរលោកមាន ពួកជនជាអ្នកជាប់ក្នុងកាម ជាអ្នកវង្វេងប្រកបដោយមោហៈ រមែងមិនបានដឹងនូវបរលោកឡើយ ។

[៤២] អត្ថីតិ ចេ ជារង សទ្ទហាសិ
និវេសនំ បរលោកេ មតានំ
ឥធេវ មេ បញ្ចសតានិ ទេហិ
ទស្សាមិ តេ បរលោកេ សហស្សំ ។

[៤៣] ទជ្ជេមុ ខោ បញ្ចសតានិ ភោតោ
ជញ្ញាមុ ចេ សីលវន្តំ វទញ្ញុំ
លុទ្ទន្តំ ភោន្តំ និរយេ វសន្តំ
កោ ចោទយេ បរលោកេ សហស្សំ ។
ឥធេវ យោ ហោតិ អធម្មសីលោ
បាបាចារោ អលសោ លុទ្ទកម្មោ
ន បណ្ឌិតា តស្មឹ ឥណំ ទទន្តិ
ន ហិ អាគមោ ហោតិ តថាវិធម្ហា ។
ទក្ខញ្ច បោសំ មនុជា វិទិត្វា
ឧដ្ឋានកំ សីលវន្តំ វទញ្ញុំ
សយមេវ ភោគេហិ និមន្តយន្តិ
កម្មំ ករិត្វា បុនមាហរេសិ ។

មហានិបាត មហានារទកស្សបជាតក ទី ៨

[៤២] (ព្រះរាជា...) បពិត្រនារទៈ ប្រសិនបើលោកជឿថា លំនៅនៃជនទាំងឡាយ ដែលស្លាប់ទៅហើយ មានក្នុងបរលោកមែន លោកចូរឲ្យកហាបណៈ ៥០០ ដល់ខ្ញុំ ក្នុងលោកនេះចុះ ខ្ញុំនឹងសងកហាបណៈជា ១ ពាន់ ដល់លោក ក្នុងបរលោកវិញ ។

[៤៣] (នារទព្រហ្ម...) ប្រសិនបើយើងដឹង (នូវអ្នកដ៏ចម្រើន) ថាមានសីល ជាអ្នកដឹងនូវពាក្យស្លូម យើងនឹងឲ្យកហាបណៈ ៥០០ ដល់អ្នកដ៏ចម្រើន ប៉ុន្តែបើអ្នកដ៏ចម្រើននោះ ជាមនុស្សអាក្រក់នៅក្នុងនរក តើបុគ្គលណានឹងទារកហាបណៈ ១ ពាន់ក្នុងបរលោកបាន ។ សូម្បីក្នុងលោកនេះ បុគ្គលណាមិនមានធម៌ជាប្រក្រតី មានមារយាទដ៏លាមក ជាអ្នកខ្ជិលច្រអូស មានការងារអាក្រក់ ពួកបណ្ឌិត ក៏មិនឲ្យបុគ្គលនោះបុលទ្រព្យទេ ព្រោះថា ការបាន(ទ្រព្យ)អំពីបុគ្គលមានប្រការដូច្នោះមិនមានឡើយ ។ ពួកមនុស្សដឹងនូវបុរសថា ជាអ្នកប៉ិនប្រសប់ មានព្យាយាម មានសីលជាអ្នកដឹងពាក្យស្លូម រមែងអញ្ជើញខ្លួនឯងដោយភោគៈទាំងឡាយថា អ្នកធ្វើការងារហើយ គប្បីសងយើងវិញ ។

២៦

[៤៤] ឥតោ ចុតោ ទក្ខសិ តត្ថ រាជ
កាកោលសង្ឃេហិ វិកស្សមានំ
តំ ខជ្ជមានំ និរយេ វសន្តំ
កាកេហិ គិជ្ឈេហិ ច សេណកេហិ
សញ្ឆិន្នគត្តំ រុហិរំ សវន្តំ
កោ ចោទយេ បរលោកេ សហស្សំ ។

[៤៥] អន្ធតមំ តត្ថ ន ចន្ទសុរិយា
និរយោ សទា តុមុលោ ឃោររូបោ
សា នេវ រត្តិ ន ទិវា បញ្ញាយតិ
តថាវិធេ កោ វិចរេ ធនត្ថិកោ ។

[៤៦] សពលោ ច សាមោ ច ទុវេ សុវាណា
បវឌ្ឍកាយា ពលិនោ មហន្តា
ខាទន្តិ ទន្តេហិ អយោមយេហិ
ឥតោ បនុណ្ណំ បរលោកេ បតន្តំ ។
តំ ខជ្ជមានំ និរយេ វសន្តំ
លុទ្ទេហិ វាឡេហិ អឃម្មិគេហិ
សញ្ឆិន្នគត្តំ រុហិរំ សវន្តំ
កោ ចោទយេ បរលោកេ សហស្សំ ។

[៤៤] បពិត្រព្រះរាជា បើព្រះអង្គច្យុតចាកអត្តភាពនេះទៅ នឹងទត ឃើញខ្លួនព្រះអង្គ ដែលហ្វូងក្អែកកំពុងចឹកជញ្ជែងក្នុងនរក នោះ ព្រះអង្គគង់ក្នុងនរក ដែលហ្វូងក្អែកត្មាតនិងឆ្កែកំពុង ទំពាស៊ី មានខ្លួនធ្លុះធ្លាយ កំពុងហូរឈាម តើបុគ្គលណា នឹងទៅទារកហាបណៈ ១ ពាន់ ក្នុងបរលោកបាន ។

[៤៥] សេចក្ដីងងឹតខ្លាំង រមែងមានក្នុងនរកនោះ ព្រះចន្ទនិងព្រះ អាទិត្យក៏មិនមាន នរកនោះមានងងឹតដ៏ក្រាស់សព្វកាល មាន សភាពគួរខ្លាច យប់ក៏មិនប្រាកដ ថ្ងៃក៏មិនប្រាកដ នរណាជា អ្នកត្រូវការដោយទ្រព្យ គប្បីត្រាច់ទៅក្នុងនរកដូច្នោះបាន ។

[៤៦] ឆ្កែពពាលនិងឆ្កែលឿងទាំងពីរពួក មានកាយធាត់ធំ មាន កម្លាំង តែងខាំស៊ី នូវសត្វដែលច្យុតអំពីលោកនេះ ធ្លាក់ ទៅក្នុងបរលោក ដោយធ្មេញជាវិការៈនៃដែក ។ ព្រះអង្គ កាលនៅក្នុងនរក ត្រូវពួកឆ្កែដ៏កាចអាក្រក់ នាំមកនូវសេចក្ដី ទុក្ខ ខាំស៊ី មានខ្លួនធ្លុះធ្លាយ កំពុងហូរឈាម តើនរណា នឹងទារកហាបណៈ ១ ពាន់ ក្នុងបរលោកបាន ។

[៤៧] ឧសូហិ សត្តីហិ សុនិស្សិតាហិ
ហនន្តិ វិជ្ឈន្តិ ច បច្ចាមិត្តា
កាឡូបកាឡា និរយម្ហិ ឃោរេ
បុព្វេ នរំ ទុក្កដកម្មការឹ ។
តំ ហញ្ញមានំ និរយេ វជន្តំ
កុច្ឆិស្មឹ បស្សស្មឹ វិប្ផាលិតូទរំ
សញ្ឆិន្នកត្តំ រុហិរំ សវន្តំ
កោ ចោទយេ បរលោកេ សហស្សំ ។
[៤៨] សត្តី ឧសូ តោមរភិណ្ឌិវាលា
វិវិធាវុធំ វស្សតិ តត្ថ ទេវោ
បតន្តិ អង្គារមិវច្ចិមន្តោ
សិលាសនី វស្សតិ លុទ្ទកម្មេ ។
ឧណ្ហោ ច វាតោ និរយម្ហិ ទុស្សហោ
ន តហិ(១) សុខំ លភតិ(២) ឥត្តរំបិ
តន្តំ វិធាវន្តមលេនមាតុរំ
កោ ចោទយេ បរលោកេ សហស្សំ ។

---

១ ឱ. ន តហឹ ។ ២ ម. សេតិ ។

[៤៧] ពួកនាយនិរយបាលឈ្មោះកាលូកាលៈក្នុងនរកគួរខ្លាចដ៏ពន្លឹក ជាបច្ចាមិត្រ តែងសម្លាប់ឬចាក់នរជន ដែលធ្វើអំពើអាក្រក់ក្នុងកាលមុន ដោយព្រួញនិងលំពែងដែលសំលៀងមុតហើយ ។ ព្រះអង្គកាលទៅក្នុងនរក ត្រូវនាយនិរយបាល ចាក់ត្រង់ក្លៀក ត្រង់ឆ្អឹងជំនីរ រះពោះ មានខ្លួនដុះដ្ឋាយ មានឈាមហូរចេញ តើនរណានឹងទារកហាបណៈ ១ ពាន់ ក្នុងបរលោកបាន ។

[៤៨] ក្នុងនរកនោះ មានភ្លៀងបង្អុរចុះជាអាវុធផ្សេងៗ គឺលំពែង ព្រួញ លំពែងស្នែងក្របី និងច្បូក ភ្លៀងអាវុធ មានអណ្ដាតដូចជារងើកភ្លើង រមែងធ្លាក់លើក្បាល រន្ទះថ្ម រមែងបង្អុរចុះលើបុគ្គលអ្នកមានអំពើអាក្រក់ ។ ក្នុងនរកនោះ មានខ្យល់ដ៏ក្ដៅ ដែលអត់ធន់បានដោយក្រ ព្រះអង្គដែលមានកម្មអាក្រក់ រមែងមិនបានសេចក្ដីសុខតិចតួច ក្នុងនរកនោះឡើយ តើនរណានឹងទារកហាបណៈ ១ ពាន់ ក្នុងបរលោកនឹងព្រះអង្គនោះ ដែលក្ដៅក្រហាយជានិច្ច ស្ទុះទៅមក មិនមានទីពួន ។

[៤៩] សង្ឃារមានំបិ រថេសុ យុត្តំ
សញ្ជោតិភូតំ បឋវឹ កមន្តំ
បតោទលដ្ឋីហិ សុចោទយន្តំ
កោ ចោទយេ បរលោកោ សហស្សំ ។

[៥០] តមារុហន្តំ ខុរសញ្ចិតំ គិរឹ
វិភឹសនំ បជ្ជលិតំ ភយានកំ
សញ្ឆិន្នគត្តំ រុហិរំ សវន្តំ
កោ ចោទយេ បរលោកោ សហស្សំ ។

[៥១] តមារុហន្តំ បព្វតសន្និកាសំ
អង្គាររាសឹ ជលិតំ ភយានកំ
សុទឌ្ឍគត្តំ កបណំ រុទន្តំ
កោ ចោទយេ បរលោកោ សហស្សំ ។

[៥២] អព្ភកូដសមា ឧច្ចា   កណ្ដកាហិ[១] ចិតា ទុមា
អយោមយេហិ តិក្ខេហិ   នរលោហិតបាយិភិ ។
តមារុហន្តិ នារិយោ   នរា ច បរទារគូ
ចោទិតា សត្តិហត្ថេហិ   យមនិទ្ទេសការិភិ ។
តមារុហន្តំ និរយេ   សិម្ពលឹ រុហិរមក្ខិតំ
វិទទ្ធកាយំ វិតចំ   អាតុរំ កាឡ្ហវេទនំ ។

១ ឱ. កណ្ឌកាបចិតា ។ ម. កណ្ឌកានិ ចិតា ។

[៤៩] ព្រះអង្គស្ទុះទៅស្ទុះមក ដែលនាយនិរយបាលទឹមក្នុងរថ ព្រះអង្គជាន់ផែនដីមានអណ្ដាតភ្លើងសន្ធោសន្ធៅ ដែលនាយនិរយ-បាលកំពុងចាក់ ដោយជន្លួញ តើនរណានឹងទារកហាបណៈ ១ ពាន់ ក្នុងបរលោកបាន ។

[៥០] ព្រះអង្គឡើងកាន់ភ្នំ ដ៏ដេរដាសដោយកាំបិត ជាភ្នំគួរស្ញើប មានអណ្ដាតភ្លើងប្រាលរន្ទាលឆ្អិនឆ្អៅគួរខ្លាច ព្រះអង្គមានខ្លួនធ្លុះធ្លាយ កំពុងហូរឈាម តើនរណានឹងទារកហាបណៈ ១ ពាន់ ក្នុងបរលោកបាន ។

[៥១] ព្រះអង្គឡើងកាន់គំនររងើកភ្លើង ប្រាកដស្មើដោយភ្នំ ដ៏ប្រាលឆ្អៅគួរខ្លាច មានខ្លួនឆេះសព្វ ជាសត្វកំព្រា ទួញយំ តើនរណានឹងទារកហាបណៈ ១ ពាន់ ក្នុងបរលោកបាន ។

[៥២] ដើមឈើដ៏ខ្ពស់ស្មើនឹងពពក វិចិត្រដោយបន្លាដ៏មុត ជាវិការៈនៃដែក ជាបន្លាផឹកឈាមរបស់នរជន ។ ពួកស្ត្រីនិងបុរស ដែលក្បត់ប្រពន្ធនៃបុគ្គលដទៃ ត្រូវពួកនាយនិរយបាលមានដាវក្នុងដៃ ជាអ្នកធ្វើតាមពាក្យរបស់យមរាជចាក់ហើយ រមែងឡើងដើមឈើនោះ ។ ព្រះអង្គនឹងឡើងដើមរកាក្នុងនរក មានកាយរាត់រាយប្រឡាក់ដោយឈាម មានស្បែករបក ក្ដៅក្រហាយជានិច្ច មានវេទនាដ៏ខ្លាំង ។

២៩

បស្សសន្តំ មុហុំ ឧណ្ហំ បុព្វកម្មបរាជិតំ
ទុមគ្គេ វិតចំ គត្តំ កោ តំ យាចេយ្យ តំ ធនំ ។

[៨៣] អគ្គិក្ខន្ធសមា ឧច្ចា អសិបត្តចិតា ទុមា
អយោមយេហិ តិក្ខេហិ នរលោហិតបាយិភិ ។

តមារុហន្តំ អសិបត្តបាទបំ
អសីហិ តិក្ខេហិ ច ឆិជ្ជមានំ
សញ្ឆិន្នគត្តំ រុហិរំ សវន្តំ
កោ ចោទយេ បរលោកេ សហស្សំ ។

[៨៤] តតោ និក្ខន្តមត្តន្តំ អសិបត្តនិរយា ទុមា
សម្បតិតំ វេតរណឹ កោ តំ យាចេយ្យ តំ ធនំ ។

[៨៥] ខរា ខារោទកា តត្តា ទុគ្គា វេតរណី នទី
អយោបោក្ខរសញ្ឆន្នា តិក្ខបត្តេហិ សន្ទតិ ។

តត្ថ សញ្ឆិន្នគត្តន្តំ វុយ្ហន្តំ រុហិរមក្ខិតំ
វេតរញ្ញេ អនាលម្ពេ កោ តំ យាចេយ្យ តំ ធនំ ។

ដកដង្ហើមដ៏ក្តៅរឿយៗ មានកំហុសព្រោះបុព្វកម្ម មានខ្លួនរបកស្បែក
នៅលើចុងរកា តើនរណានឹងទាររទ្រព្យនោះ នឹងព្រះអង្គបាន ។

[៥៣] ដើមឈើខ្ពស់ស្មើនឹងពពក វិចិត្រដោយស្លឹកជាដាវ ជាវិការៈ
នៃដែកដ៏មុត ជាស្លឹកផឹកឈាមនៃនរជន ។

ព្រះអង្គនឹងឡើងដើមរកា មានស្លឹកជាដាវ ត្រូវនាយនិរយ-
បាល កាប់ដោយដាវដ៏មុត មានខ្លួនធ្លុះធ្លាយ កំពុងហូរឈាម
តើនរណានឹងទារកហាបណៈ ១ ពាន់ ក្នុងបរលោកបាន ។

[៥៤] ព្រះអង្គនឹងដើរចេញ អំពីនរកមានដើមរកា មានស្លឹកជាដាវនោះ
ហើយ ក៏ធ្លាក់ទៅក្នុងស្ទឹងនរកឈ្មោះវេត្តរណី តើនរណានឹងទារ
ទ្រព្យនោះ នឹងព្រះអង្គបាន ។

[៥៥] ស្ទឹងនរកឈ្មោះវេត្តរណីដ៏កាច មានទឹកផ្សាក្តៅ ឆ្លងបានដោយកម្រ
ដ៏ដេរដាសដោយស្លឹកឈូកជាវិការៈនៃដែក រមែងហូរទៅតាមស្លឹក
ដ៏មុត ។ ព្រះអង្គមានខ្លួនធ្លុះធ្លាយ ប្រឡាក់ដោយឈាម ដែល
ខ្សែទឹកហូរក្បួចទៅ ក្នុងស្ទឹងនរកឈ្មោះវេត្តរណីនោះ ជាស្ទឹងមិន
មានអ្វីតោងទេ តើនរណានឹងទារទ្រព្យនោះ នឹងព្រះអង្គបាន ។

[៨៦] វេធាមិ រុក្ខោ វិយ ឆិជ្ជមានោ
ទិសំ ន ជានាមិ បមុឡ្ហសញ្ញោ
ភយានុតប្បាមិ មហាវ មេ ភយា
សុត្វាន គាថា តវ ភាសិតា ឥសេ ។
អាទិត្តេ វារិមជ្ឈំ វ ទីបំវោឃេវិណ្ណវេ
អន្ធការេវ បជ្ជោតោ ត្វន្នោសិ សរណំ ឥសេ ។
អត្ថញ្ច ធម្មញ្ច អនុសាស មំ ឥសេ ។
អតីតមទ្ធា អបរាធិតំ មយា
អាចិក្ខ មេ ធារន សុទ្ធិមគ្គំ
យថា អហំ នោ និរយំ បតេយ្យំ ។

[៨៧] យថា អហុ ធតរដ្ឋោ វេស្សាមិត្តោ ច អដ្ឋកោ
យមទគ្គិឧសិន្នរោ(សិវិរាជា[១]) បរិចារិកា សមណព្រាហ្មណានំ
ឯតេ ចញ្ញេ ច រាជានោ យេ សគ្គវិសយំ គតា ។
អធម្មំ បរិវជ្ជេត្វា ធម្មញ្ចរ មហីបតិ
អន្នហត្ថា ច តេ ព្យម្ហេ ឃោសយន្តុ បុរេ តវ ។

---

១ ឱ. យាមតគ្គី ឧសិន្នរោ ចាបិ សិវី ច រាជា ។ ម. យមតគ្គិ ឧសីន្នរោ សិវិរាជា។

[៩៦] (ព្រះរាជា...) ខ្ញុំញាប់ញ័រ ដូចជាដើមឈើបម្រុងបាក់ ខ្ញុំវង្វេងសញ្ញា មិនដឹងទិស ក្តៅក្រហាយរឿយ ៗ ព្រោះភ័យ (នឹងបាបដែលខ្លួនធ្វើហើយ) បពិត្រឥសី ភ័យដ៏ធំកើតឡើងដល់ខ្ញុំ ព្រោះបានស្តាប់គាថាដែលលោកសម្តែងហើយ ។ បពិត្រឥសី សូមលោកជាទីពឹងរបស់ខ្ញុំ ដូចជាបុគ្គលកាលចុះទៅកាន់ទីពាក់កណ្តាលទឹក ព្រោះកាយត្រូវភ្លើងកំពុងឆេះ ឬដូចជាកោះរបស់ពួកជន ដែលធ្លាយសំពៅក្នុងអន្លង់ធំ ក្នុងមហាសមុទ្រ ឬក៏ ដូចជាប្រទីបរបស់ពួកជនអ្នកទៅក្នុងទីងងឹត ។

បពិត្រឥសី សូមលោកប្រៀនប្រដៅអត្ថនិងធម៌ខ្ញុំផង កំហុសខ្ញុំបានប្រព្រឹត្តកន្លងហើយអស់កាលយូរ បពិត្រនារទៈ សូមលោកប្រាប់ផ្លូវសេចក្តីបរិសុទ្ធដល់ខ្ញុំ កុំឲ្យខ្ញុំធ្លាក់ទៅនរកឡើយ ។

[៩៧] (នារទព្រហ្ម...) ព្រះបាទធតរដ្ឋ ១ វេស្សាមិត្ត ១ អដ្ឋកៈ ១ យមទគ្គិ ១ ឧសិន្នរៈ ១ (សិវិ ១) ព្រះរាជាទាំង ៦ អង្គនេះ និងពួកព្រះរាជាដទៃ ជាអ្នកបម្រើសមណព្រាហ្មណ៍ ទៅកាន់វិស័យឋានសួគ៌ យ៉ាងណា ។ បពិត្រព្រះអង្គជាធំលើផែនដី ព្រះអង្គចូរវៀរអធម៌ ហើយប្រព្រឹត្តធម៌ យ៉ាងនោះចុះ ម្យ៉ាងទៀត ពួករាជបុរសអ្នកកាន់យកបាយ ក្នុងប្រាសាទរបស់ព្រះអង្គក្តី ក្នុងបុរីរបស់ព្រះអង្គក្តី ចូរឃោសនាថា

៣១

មហានិបាតេ អដ្ឋមំ មហានារទកស្សបជាតកំ

កោ ឆាតោ កោ ច តសិតោ   កោ មាលំ កោ វិលេបនំ
នានារត្តានំ វត្ថានំ   កោ នគ្គោ បរិទហិស្សតិ ។
កោ បន្ទេ ឆត្តមានេតិ   ចាទុកា ច មុទូ សុភា
ឥតិ សាយញ្ច ចាតោ ច   ឃោសយន្តុ បុរេ តវ ។
ជីណ្ណំ ចោសំ តវស្សញ្ច   មាស្សុ យុញ្ជ យថា បុរេ
បរិហារញ្ច ឧដ្ឋាសិ   អធិការកតោ ពលី ។
[៤៨] កាយោ តេរថសញ្ញាតោ   មនោ សារថិកោ លហុ
អវិហឹសា សារិតក្ខោ   សំវិភាគបដិច្ឆទោ ។
ចាទសញ្ញមនេមិយោ   ហត្ថសញ្ញមបក្ខរោ
កុច្ឆិសញ្ញមនព្ភន្តោ   វាចាសញ្ញមកូជនោ ។
សច្ចវាក្យសមត្តង្គោ   អបេសុញ្ញសុសញ្ញតោ
គិរាសខិលនេលង្គោ   មិតភាណិសិលេសិតោ ។
សទ្ធាលោភសុសង្ខារោ   និវាតញ្ជលិកុព្វរោ
អថទ្ធតានតីសាកោ   សីលសំវរនទ្ធនោ ។

នរណាឃ្មាន នរណាស្រែក នរណាចង់បានកម្រងផ្កា នរណាចង់បានគ្រឿងលាប នរណាអាក្រាត ចង់ស្លៀកដណ្ដប់សំពត់ជ្រលក់ព័ណ៌ផ្សេងៗ ។ នរណាចង់បាំងឆត្រដើរក្នុងផ្លូវ នរណាចង់បានស្បែកជើងដ៏ទន់ល្អ ពួករាជបុរស ចូរឃោសនាក្នុងបូរីរបស់ព្រះអង្គរាល់ព្រឹករាល់ល្ងាចដូច្នេះឯង។ សូមព្រះអង្គកុំទឹមគោនិងសេះជាសត្វចិញ្ចឹមចាស់ៗ ដូចក្នុងកាលមុនឡើយ (សត្វណា) មានកម្លាំងធ្វើឧបការៈច្រើនដល់ព្រះអង្គៗ ចូរប្រទានការរក្សា(ដល់សត្វនោះ)ផង។

[៥៨] កាយរបស់ព្រះអង្គ ចូរសម្គាល់ថាដូចរថ មានចិត្តជានាយសារថី ជាកាយរហ័សរហួន មានការមិនបៀតបៀនជាភ្លៅ ដែលគេសម្រេចល្អហើយ មានការចែករំលែកទានជាផ្លូវ មានការសង្រួមជើងជាខ្នងកង់ មានការសង្រួមដៃជាទ្រពង មានការសង្រួមផ្ទៃជាប្រេងលាប មានការសង្រួមវាចាជាសូរមិនលាន់ឮ ។ មានពាក្យពិត ជាអង្គនៃរថដ៏បរិបូណ៌ មានការមិនញុះញង់ ជាត្រណាប់ជិតល្អ មានវាចាពីរោះ ជាអង្គនៃរថមិនមានទោស គឺថា រលីង មានការពោលល្មមប្រមាណ ជាគ្រឿងចង ។ មានសទ្ធានិងអលោភៈ ជាគ្រឿងប្រដាប់រថ មានការបន្ទន់បន្ទាបនិងអញ្ជលីកម្ម ជាទូក មានការមិនរឹងត្អឹង ជាចន្ទោលរថ មានការសង្រួមសីល ជាព្រ័ត្រជ្រាម ។

អក្កោធនមនុត្ឃាជី ធម្មបណ្ឌរឆត្តកោ
ពាហុសច្ចមុចាលម្ពោ ឋិតិចិត្តមុចាជិយោ ។
កាលញ្ញុតាចិត្តសារោ វេសារជ្ជតិទណ្ឌកោ
និវាតវុត្តិយោត្តង្គោ អនតិមានយុគោ លហុ ។
អលីនចិត្តសន្ថារោ វុឌ្ឍិសេវីរជោហតោ
សតិ បតោទោ ធីរស្ស ធិតិ យោគោ ច រស្មិយោ ។
មនោ ទន្តំ បថំ នេតិ សមទន្តេហិ វាជិភិ[១]
ឥច្ឆា លោភោ ច កុម្មគ្គោ ឧជុមគ្គោ ច សញ្ញមោ ។
រូបេ សទ្ទេ រសេ គន្ធេ វាហនស្ស បធាវតោ
បញ្ញា អាកោដនី រាជ តត្ថ អត្តាវ សារថិ ។
សចេ ឯតេន យានេន សមចរិយា ទឡ្ហា ធិតិ
សព្វកាមទុហោ រាជ ន ជាតុ និរយំ វជេតិ ។

---

១ ឱ. វាហីហិ ។ ម. វាហិតិ ។

មានការមិនក្រោធ ជាការមិនសណ្ដោក មានសុចរិតធម៌ ជាចត្រស មានពាហុសច្ចៈ ជាខ្សែចន្ទោល មានចិត្តតាំងនៅនឹង ជាអាសនៈ មានការដឹងកាល ជាឈើខ្លឹមដ៏វិចិត្រ មានសេចក្ដីក្មៀវក្លា ជាចន្ទល់ មានការប្រព្រឹត្តបន្ទន់ខ្លួនជាខ្សែ មានការមិនមើលងាយជានឹមដ៏ស្រាល ។ មានចិត្តមិនរួញរា ជាកម្រាល មានការសេពសេចក្ដីចម្រើន(ដោយបញ្ញា) ជាអំបោស សតិរបស់ព្រះអង្គជាអ្នកប្រាជ្ញ ទុកជាជន្ទួញមានព្យាយាមដ៏មាំនិងការប្រកប ជាខ្សែបរ ។ ចិត្តដែលទូន្មានល្អហើយ រមែងទៅកាន់ផ្លូវ (ដូចរថដែលទៅកាន់ផ្លូវត្រង់) ដោយសារសេះទាំងឡាយដែលនាយសារថីហ្វឹកហ្វឺនល្អហើយ ព្រោះសេចក្ដីប្រាថ្នានិងសេចក្ដីលោភជាផ្លូវខុស ការសង្រួមជាផ្លូវត្រង់ ។ បពិត្រព្រះរាជា កាលបើរថ គឺកាយ (របស់ព្រះអង្គ) ស្ទុះទៅក្នុងរូប សំឡេង រស ក្លិន គួបញ្ញាជាជន្ទួញសម្រាប់គោះ ឯខ្លួនព្រះអង្គជានាយសារថីក្នុងរថនោះ ។ បពិត្រព្រះរាជា ប្រសិនបើការប្រព្រឹត្តស្មើនិងសេចក្ដីព្យាយាមដ៏មាំ ដោយយានគឺកាយនោះ ការបង្គួរសេចក្ដីប្រាថ្នាគ្រប់យ៉ាងក៏កើតមាន សត្វមិនទៅកាន់នរកដោយដាច់ខាត ។

[៥៩] អលាតោ ទេវទត្តោសិ សុណាមោ អាសិ ភទ្ទជិ
វិជយោ សារិបុត្តោសិ មោគ្គល្លានោសិ វីជកោ ។
សុនក្ខត្តោ លិច្ឆវិបុត្តោ កុណោ អាសិ អចេលកោ
អានន្ទោ សា រុចា អាសិ យា រាជានំ បសាទយិ ។
ឧរុវេលកស្សបោ រាជា បាបទិដ្ឋិ តទា អហុ
មហាព្រហ្មា ពោធិសត្តោ ឯវំ ធារេថ ជាតកន្តិ ។

មហានារទកស្សបជាតកំ អដ្ឋមំ ។

វិធុរជាតកំ

[៦០] បណ្ឌុ កិសិយាសិ ទុព្វលា
វណ្ណរូបំ ន តវេទិសំ បុរេ
វិមលេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតា
កីទិសី តុយ្ហំ សរីរវេទនា ។

[៦១] ធម្មោ មនុជេសុ មាតីនំ
ទោហលោ នាម ជនិន្ទ វុច្ចតិ
ធម្មាហតំ នាគកញ្ញវរ
វិធុរស្ស ហទយាភិបត្ថយេ ។

[៥៩] *អលាតសេនាបតី គឺទេវទត្ត សុនាមអាមាត្យ គឺកទ្ធជិ វិជយអាមាត្យ គឺសារីបុត្ត វីជកទាសៈ គឺមោគ្គល្លាន ។ អចេលកៈឈ្មោះគុណៈ គឺសុនក្ខត្តលិច្ឆវីបុត្ត នាងរុចាណា បានញុំាងព្រះរាជា ឲ្យជ្រះថ្លា នាងរុចានោះ គឺអានន្ទ ។ ព្រះរាជា (អង្គតិ) ដែលមានទិដ្ឋិ អាក្រក់ក្នុងកាលនោះ គឺឧរុវេលកស្សប មហាព្រហ្ម គឺពោធិសត្វ អ្នកទាំងឡាយ ចូរចាំទុកនូវជាតក ដូចសម្ដែងមកនេះ ។*

ចប់ មហានារទកស្សបជាតក ទី ៨ ។

វិធុរជាតក

[៦០] *(វរុណនាគរាជសួរថា) នាងមានសម្បុរលឿង ស្គាំងស្គម មានកម្លាំងតិច ពីដើមរូបសម្បុររបស់នាង មិនមែនបែបនេះទេ ម្នាលនាងវិមលា ខ្ញុំសួរហើយ នាងចូរប្រាប់ តើវេទនាក្នុងសរីរៈរបស់នាង ដូចម្ដេច ។*

[៦១] *(នាងវិមលាទូលថា) បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងនាគជន ទំនៀមរបស់ស្ត្រីទាំងឡាយ ក្នុងពួកមនុស្ស (ដែលមានគភ៌) គេហៅថា ចំណង់ប្លែក បពិត្រព្រះអង្គជាកុញ្ជររបស់នាគ ខ្ញុំម្ចាស់ចង់បានដួងហឫទ័យរបស់វិធុរបណ្ឌិត ដែលត្រូវនាំយកមកដោយធម៌ ។*

[៦២] ចន្ទំ ខោ ត្វំ វិមលេ ទោហឡាយសិ
សុរិយំ វា អថវាបិ មាលុតំ
ទុល្លភំ ហិ វិធុរស្ស ទស្សនំ
កោ វិធុរំ ឥធមានយិស្សតិ ។

[៦៣] កិន្នុ តាត តុវំ បជ្ឈាយសិ
បទុមំ ហត្ថគតំវ តេ មុខំ
កិន្នុ ទុម្មនរូបោសិ ឥស្សរ
មា ត្វំ សោចិ អមិត្តតាបន ។

[៦៤] មាតា ហិ តវ ឥរន្ធតិ
វិធុរស្ស ហទយំ ធនិយ្យតិ
ទុល្លភំ ហិ វិធុរស្ស ទស្សនំ
កោ វិធុរំ ឥធមានយិស្សតិ ។

[៦៥] តំ ភត្តារំ បរិយេសនំ ចរ
យោ វិធុរំ ឥធមានយិស្សតិ ។
បិតុនោ ច សា សុត្វាន វាក្យំ
រត្តឹ និក្ខម្ម អវស្សុតី ចរិ ។

[៦២] (វរុណនាគរាជ...) ម្នាលនាងវិមលា នាងចង់បាន (ដួងហឫទ័យរបស់វិធុរបណ្ឌិតនោះ ដូចបុគ្គលប្រាថ្នា) ព្រះចន្ទ ព្រះអាទិត្យឬព្រះពាយ ព្រោះថា ការជួបប្រទះនឹងវិធុរបណ្ឌិត គេគប្បីបានដោយក្រ នរណានឹងនាំព្រះវិធុរបណ្ឌិតមកក្នុងពិភពនាគនេះបាន ។

[៦៣] (នាងឥរន្ទតី...) បពិត្របិតា ហេតុអ្វីហ្ន៎ ព្រះអង្គសញ្ចប់សញ្ចឹងព្រះភ័ក្ត្ររបស់ព្រះអង្គ ដូចជាផ្កាឈូក ដែលគេឈ្វីដោយដៃ បពិត្រព្រះអង្គជាឥស្សរៈ ព្រះអង្គតូចព្រះហឫទ័យដូចម្ដេច បពិត្រព្រះអង្គអ្នកញាំងសត្រូវឲ្យក្ដៅ សូមព្រះអង្គកុំទ្រង់សោយសោកឡើយ ។

[៦៤] (វរុណនាគរាជ...) ម្នាលនាងឥរន្ទតី មាតារបស់នាង ចង់បានហឫទ័យរបស់វិធុរបណ្ឌិត តែការជួបប្រទះនឹងវិធុរបណ្ឌិត គេគប្បីបានដោយក្រ នរណានឹងនាំវិធុរបណ្ឌិត មកក្នុងពិភពនាគនេះបាន ។

[៦៥] កស្ដាណានាំវិធុរបណ្ឌិតមកក្នុងទីនេះបាន នាងចូរត្រាច់ទៅស្វែងរកកស្ដានោះចុះ ។ នាងឥរន្ទតីនោះ លុះបានស្ដាប់បន្ទូលព្រះបិតាហើយ ក៏ចេញទៅក្នុងវេលារាត្រី ជាស្រីដោកដាំ (ដោយរាគៈ) បានត្រាច់ទៅ (ស្វែងរកព្រះភស្ដា) ។

[៦៦] កេ គន្ធព្វេ កេ រក្ខសេ ច នាគេ
កេ កិំបុរិសេ អថវាបិ មានុសេ
កេ បណ្ឌិតេ សព្វកាមទទេ
ទីឃរត្តំ ភត្តា មេ ភវិស្សតិ ។

[៦៧] អស្សាស ហេស្សាមិ តេ បតិ
ភត្តា តេ ហេស្សាមិ អនិន្ទលោចនេ
បញ្ញាហិ មម តថាវិធាហិ
អស្សាស ហេស្សសិ ភរិយា មម ។

[៦៧] អវចាសិ បុណ្ណកំ ឥរន្ធតី
បុព្វបថានុគតេន[១] ចេតសា
ឯហិ គច្ឆាម បិតុ មមន្តិកេ
ឯសេវ តេ ឯតមត្ថំ បវក្ខតិ ។

[៦៩] អលង្កតា សុវសនា មាលិនី ចន្ទនុស្សទា
យក្ខំ ហត្ថេ គហេត្វាន បិតុ សន្តិកមុបាគមិ ។

[៧០] នាគវរ វចោ សុណាហិ មេ
បដិរូបំ បដិបជ្ជ សុង្កិយំ

---

១ ម. បុព្វវតានុគតេន ។

[៦៦] (នាងឥរន្ទតី...) នរណាទោះជាគន្ធព្វក្តី នរណាទោះជាអារក្ស ទឹកឬជានាគក្តី នរណាទោះជាកិន្នរ ឬជាមនុស្សក្តី នរណាទោះជាបណ្ឌិត ដែលឲ្យសេចក្តីប្រាថ្នាទាំងពួងក្តី អ្នកនោះនឹងជាភស្តាររបស់ខ្ញុំ អស់កាលមានរាត្រីដ៏វែង ។

[៦៧] (បុណ្ណកយក្ស...) ម្នាលនាង មានភ្នែកគេតិះដៀលមិនបាន នាងចូរដកដង្ហើមស្រួល (ត្រេកអរ)ចុះ ខ្ញុំនឹងជាប្តីរបស់នាង នឹងជាភស្តារបស់នាង ដោយសារបញ្ញារបស់ខ្ញុំមានសភាពដូច្នោះ នាងចូរដកដង្ហើមស្រួលចុះ នាងនឹងជាភរិយារបស់ខ្ញុំ ។

[៦៨] នាងឥរន្ទតី ក៏មានចិត្តកួចកាន់តាមគន្លងដែលធ្លាប់ជាប្តីក្នុងជាតិមុន បាននិយាយនឹងបុណ្ណកយក្សថា អ្នកចូរមក យើងនឹងនាំគ្នាទៅឯសម្នាក់បិតាខ្ញុំ បិតានោះនឹងប្រាប់សេចក្តីនុ៎ះដល់អ្នក ។

[៦៩] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) នាងឥរន្ទតី តាក់តែងខ្លួន ស្លៀកដណ្តប់ល្អ ទ្រង់កម្រងផ្កា ប្រោះព្រំដោយខ្លឹមចន្ទន៍ ចាប់ដៃបុណ្ណកយក្ស នាំចូលទៅកាន់សម្នាក់បិតា ។

[៧០] (បុណ្ណកយក្ស...) បពិត្រព្រះអង្គប្រសើរជាងពួកនាគ សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ពាក្យរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទទួលសួយដ៏សមគួរ (ដល់ត្រកូលនិងប្រទេសរបស់ព្រះអង្គ)

បត្ថេមិ អហំ ឥរន្ទតី
តាយ សមង្គឹ ករោហិ មំ តុវំ ។
សតំ ហត្ថី សតំ អស្សា សតំ អស្សតរី រថា
សតំ វលភិយោ បុណ្ណា នានារត្នស្ស កេវលា
តេ នាគ បដិបជ្ជស្សុ ធីតរំ ទេហិរន្ទតី ។
[៧១] យាវ អាមន្តយេ ញាតី មិត្តេ ច សុហជ្ជនេ
អនាមន្តកតកម្មំ តំ បច្ឆា អនុតប្បតិ ។
[៧២]តតោ សោ វរុណោ នាគោ បវិសិត្វា និវេសនំ
ភរិយំ អាមន្តយិត្វាន ឥទំ វចនមព្រវិ ។
អយំ សោ បុណ្ណកោ យក្ខោ យាចតិ មំ ឥរន្ទតី
ពហុនា វិត្តលាភេន តស្ស ទេម បិយំ មម ។
[៧៣] ន ធនេន ន វិត្តេន លព្ភា អម្ហំ ឥរន្ទតី
សចេ ច ខោ ហទយំ បណ្ឌិតស្ស
ធម្មេន លទ្ធា ឥធ មាហរេយ្យ
ឯតេន វិត្តេន កុមារិ លព្ភា
នាញ្ញំ ធនំ ឧត្តរិ បត្ថយាម ។

ខ្ញុំព្រះអង្គចង់បាននាងឥរន្ទតី សូមព្រះអង្គធ្វើខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យមូល
មិត្តជាមួយនឹងនាងឥរន្ទតីនោះ ។
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ប្រសើរ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទទួលនូវសួយទាំងនោះ គឺ
ដំរី ១០០ សេះ ១០០ រថទឹមដោយសេះអស្សតរ ១០០ និងរទេះ
ដែលផ្ទុកពេញ ដោយរតនវត្ថុផ្សេងៗ ទាំងអស់ ១០០ សូមព្រះអង្គ
ទ្រង់ព្រះរាជទានធីតា ឈ្មោះនាងឥរន្ទតី ឲ្យទាន ។

[៧១] (ព្រះបាទវរុណ...) អ្នកចូររង់ចាំយើងប្រឹក្សានឹងពួកញាតិមិត្រ ឬ
សម្លាញ់ដ៏ស្និទ្ធស្នាលសិន អំពើដែលយើងធ្វើដោយមិនបានប្រឹក្សា
ណា អំពើនោះរមែងក្តៅក្រហាយ ក្នុងកាលខាងក្រោយ ។

[៧២] លំដាប់នោះ វរុណនាគនោះ ចូលទៅកាន់លំនៅហើយប្រឹក្សានឹង
ភរិយា ហើយពោលពាក្យនេះថា បុណ្ណកយក្សនេះ សូមនាងឥរន្ទតី
នឹងយើង យើងនឹងឲ្យនាងឥរន្ទតី ជាទីស្រឡាញ់របស់យើងដល់
បុណ្ណកយក្សនោះ ដោយការបានវត្ថុជាទីត្រេកអរច្រើនជាថ្នូរ ។

[៧៣] (នាងវិមលា...) បុណ្ណកយក្សមិនត្រូវបាននាងឥរន្ទតី ជាធីតា
របស់យើងដោយទ្រព្យ មិនត្រូវបានដោយវត្ថុជាទីត្រេកអរទេ
តែបើបុណ្ណកយក្ស បានហឫទ័យរបស់បណ្ឌិតដោយធម៌ ហើយ
នាំមកក្នុងពិភពនាគនេះ ទើបត្រូវបាននាងកុមារីដោយសារវត្ថុ
ជាទីត្រេកអរនុ៎ះ យើងមិនចង់បានទ្រព្យដទៃតទៅទៀតទេ ។

៣៧

[៧៤] តតោ សោ វរុណោ នាគោ   និក្ខមិត្វា និវេសនា
បុណ្ណកាមន្តយិត្វាន   ឥទំ វចនមព្រវិ ។
ន ធនេន ន វិត្តេន   លព្ភា អម្ហំ ឥរន្ធតី
សចេ តុវំ ហទយំ បណ្ឌិតស្ស
ធម្មេន លទ្ធា ឥធមាហរេសិ
ឯតេន វិត្តេន កុមារិ លព្ភា
នាញ្ញំ ធនំ ឧត្តរឹ បត្ថយាម ។
[៧៥] យំ បណ្ឌិតោត្យេកេ វទន្តិ លោកេ
តមេវ ពាលោតិ បុនាហុ អញ្ញេ
អក្ខាហិ មេ វិប្បវទន្តិ ឯត្ថ
កំ បណ្ឌិតំ នាគ តុវំ វទេសិ ។
[៧៦] កោរព្យរាជស្ស ធនញ្ចយស្ស
យទិ តេ សុតោ វិធុរោ នាម កត្តា
អានេហិ តំ បណ្ឌិតំ ធម្មលទ្ធា
ឥរន្ធតី បទ្ទចារ តេ ហោតុ ។

[៧៤] លំដាប់នោះ វរុណនាគនោះចេញអំពីលំនៅ ហៅបុណ្ណកយក្ស មកនិយាយពាក្យនេះថា អ្នកមិនត្រូវបាននាងឥរន្ទតី ជាធីតារបស់ យើងដោយទ្រព្យ មិនត្រូវបាន ដោយវត្ថុជាទីត្រេកអរ ជាថ្នូរទេ បើអ្នកបានហ្ឫទ័យរបស់បណ្ឌិត ដោយធម៌ ហើយនាំមកក្នុង ពិភពនាគនេះ ទើបអ្នកត្រូវបាននាងកុមារី ដោយសារវត្ថុជាទី ត្រេកអរនុ៎ះ យើងមិនចង់បានទ្រព្យដទៃតទៅទៀតទេ ។

[៧៥] (បុណ្ណកយក្ស...) បពិត្រព្រះអង្គដ៏ប្រសើរ បុគ្គលពួកខ្លះក្នុង លោកនេះ ហៅមនុស្សណា ថាជាបណ្ឌិត បុគ្គលឯទៀត បែរជាហៅបុគ្គលនោះថា ជាពាលវិញ ពួកជនតែងជជែក គ្នាក្នុងរឿងនេះ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យទាន បពិត្រនាគ ព្រះអង្គត្រាស់ហៅអ្នកណា ថាជាបណ្ឌិត ។

[៧៦] (ព្រះបាទវរុណ...) អាមាត្យឈ្មោះវិធុរៈរបស់ធនញ្ជយកោរព្យរាជ អ្នកក៏ធ្លាប់បានឮហើយ បើអ្នកបានបណ្ឌិតនោះ ដោយធម៌ ហើយនាំមក នាងឥរន្ទតីចូរបានជាអ្នកបម្រើជើង របស់អ្នកចុះ ។

៣៨

[៧៧] ឥទញ្ច សុត្វា វរុណស្ស វាក្យំ
ឧដ្ឋាយ យក្ខោ បរមប្បតីតោ
តត្ថេវ សន្តោ បុរិសំ អសំសិ
អានេហិ អាជញ្ញមិធេវ យុត្តំ ។
ជាតរូបមយា កណ្ណា កាចម្ហិចមយា ខុរា
ជម្ពោនទស្ស ចាកស្ស សុវណ្ណស្ស ឧរច្ឆទោ ។
[៧៨] ទេវវាហវហំ យានំ អស្សមារុយ្ហ បុណ្ណកោ
អលង្កតោ កប្បិតកេសមស្សុ
បក្កាមិ វេហាយសមន្តលិក្ខេ ។
សោ បុណ្ណកោ កាមរាគេន គិទ្ធោ
ឥរន្ធតឹ នាគកញ្ញំ ជិគីសំ
គន្ត្វាន តំ ភូតបតឹ យសស្សឹ
ឥច្ចព្រវិ វេស្សវណំ កុវេរំ ។
ភោគវតី នាម មន្ទិរេ
វាសា ហិរញ្ញវតីតិ វុច្ចតិ
នគរេ និម្មិតេ កាញ្ចនមយេ
មណ្ឌលស្ស ឧរគស្ស និដ្ឋិតំ ។

[៧៧] ចំណែកបុណ្ណកយក្ស លុះបានស្តាប់ព្រះបន្ទូលរបស់វរុណនាគនេះហើយ ក៏ក្រោកឡើង ត្រេកអរក្រៃលែង ហើយសម្ងំនៅក្នុងទីនោះ បង្គាប់បុរស (អ្នកបម្រើរបស់ខ្លួន) ថា អ្នកចូរនាំសេះអាជានេយ្យ ដែលបានសម្រិតសម្រាំង យកមកក្នុងទីនេះ ។ ត្រចៀក (របស់សេះនោះ) ប្រដាប់ដោយមាស ក្រចកប្រដាប់ដោយកែវមណីមានពណ៌ក្រហម គ្រឿងបិទបាំងឮដ៏ទ្រូង ប្រដាប់ដោយមាសឆ្អិន ឈ្មោះជម្ពោនទៈ ។

[៧៨] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) បុណ្ណកយក្សតាក់តែងខ្លួន កាត់កោរសក់និងពុកមាត់ស្រេចហើយ ក៏ឡើងជិះសេះដែលជាយាន ដូចជាពាហនៈនៃទេវតា ហោះទៅឮដ៏អាកាសវេហា ។

បុណ្ណកយក្សនោះ ជាប់ចំពាក់ដោយកាមរាគ ប្រាថ្នានាងឥរន្ទតី ជាកញ្ញានៃនាគ បានទៅក្រាបទូលព្រះបាទវេស្សវណកុវេរៈ ដ៏ទ្រង់យស ជាម្ចាស់ពួកយក្សនោះ ដូច្នេះថា មន្ទីរឈ្មោះភោគវតី គេហៅថា វាសៈ (ព្រោះជាលំនៅនៃស្តេចនាគ) គេហៅថា ហិរញ្ញវតី (ព្រោះជាទីដែលបិទបាំង ដោយកំពែងប្រាក់) ជានគរសម្រេច អំពីមាសដែលសាងសម្រេច ដល់នាគ មានមណ្ឌលនៃក្អែន ។

៣៩

មហានិបាតេ នវមស្ស វិធុរជាតកស្ស ទោហឡកណ្ឌំ

អង្កាលកា ឱដ្ឋគីរិយោ
លោហិតង្គស្ស មសារគល្លិនោ
ចាសាទេត្ថ សិលាមយា
សោវណ្ណរតនេន ឆាទិតា ។
អម្ពា តិលកា ច ជម្ពុយោ
សត្តបណ្ណា មុចលិន្ទកេតកា
បិយង្គុកា ឧទ្ទាលកា សហា
ចារិភទ្ទកា សិន្ទុវារិតា
ចម្បេយ្យកា នាគមល្លិកា
ភគិនីមាលា អត្ថេត្ថ កោលិយា
ឯតេ ទុមា បរិណាមិតា
សោភយន្តិ ឧរគស្ស មន្ទិរេ ។
ខជ្ជុវេត្ថ សិលាមយា សោវណ្ណធុវបុប្ផិតា(ពហូ)
យត្ថ វសតោបចាតិកោ
នាគរាជា វរុណោ មហិទ្ធិកោ ។
តស្ស កោមារិកា ភរិយា
វិមលា កាញ្ចនវេល្លិវិគ្គហា

ប៉មមានសណ្ឋានដូចកឱដ្ឋ ធ្វើអំពីកែវមណីក្រហម និងកែវមរកត ប្រាសាទក្នុងពិភពនាគធ្វើអំពីកែវមណី ប្រក់ដោយរតនៈគឺមាស ។ ដើមឈើទាំងឡាយ គឺដើមស្វាយ ដើមទ្រមូច ដើមព្រីង ដើមសត្តប័ណ្ណ (ឈើមានសន្លឹក ៧) ដើមរាំងអន្ទក់ ដើមកេតក៍ ដើមបិយង្គុ ដើមរាជព្រឹក្ស ព្រមទាំងដើមបារិច្ឆត្តព្រឹក្ស ដើមឈើទាលខ្សាច់ (មានក្នុងពិភពនាគនោះ) ។ ដើមចម្បា ដើមខ្ទឹង ម្ទិះ នួនស្រី និងដើមក្របៅ មានក្នុងក្រុងពិភពនាគនោះ ដើមឈើទាំងនោះ ទន់ទោរល្អរុងរឿងក្នុងមន្ទីរនៃនាគ ។ ព្រះបាទវរុណៈ ជាឧបបាតិកៈកំណើតមានឫទ្ធិច្រើន នៅក្នុងពិភពនាគណា ពួកដើមផ្គាវជាច្រើន ដ៏ហើយដោយកែវឥន្ទនីល មានផ្កាជានិច្ច ជាវិការៈនៃមាស ក្នុងពិភពនាគនោះ ។ នាងវិមលាជាករិយារបស់ព្រះបាទវរុណនាគនោះ ជាស្រីនៅក្មេង មានរាងកាយភ្លឺផ្លេកដូចមាស

កាឡា តរុណាវ ឧគ្គតា
បុចិមន្ទត្ថនី ចារុទស្សនា ។
លាខារសរត្តសុច្ឆវី
កណិការាវ និវាតបុប្ផិតា
តិទិវោក្កចរាវ អច្ឆរា
វិជ្ជុវព្ភឃនាវ និស្សដា ។
សា ទោហឡិនី សុវិម្ហិតា
វិធុរស្ស ហទយំ ធនិយ្យតិ
តំ តេសំ ទទាមិ ឥស្សរ
តេន តេ ទេន្តិ ឥវន្ធតី មមំ ។
[៧៩] សោ បុណ្ណកោ ភូតបតី យសស្សី
អាមន្តិយ វេស្សវណំ កុវេរំ
តត្ថេវ សន្តោ បុរិសំ អសំសិ
អានេហិ អាជញ្ញមិធេវ យុត្តំ ។
ជាតរូបមយា កណ្ណា កាចម្ហិចមយា ខុរា
ជម្ពោនទស្ស ចាកស្ស សុវណ្ណស្ស ឧរច្ឆទោ ។
ទេវវាហវហំ យានំ អស្សមារុយ្ហ បុណ្ណកោ

មានព្រះថនាដូចផ្លែស្តៅ គួរជាទីមើលដោយសេចក្តីពេញចិត្ត ឬដូចត្រួយវល្លិ៍ប្រេងខ្វី ។ នាងវិមលាមានសម្បុរថ្ងៃក្រហមដូចពណ៌លក្ខ័ ដូចផ្កាកណ្ណិការរីកក្នុងទីមិនមានខ្យល់ ឬដូចស្រីអប្សរ នៅក្នុងឋានត្រៃត្រិង្ស ឬក៏ដូចផ្លេកបន្ទោរដាលប្រវាត់ចេញអំពីស្រទាប់ពពក ។ នាងវិមលានោះ ជាស្រីមានចំណង់ប្លែកអស្ចារ្យក្រៃលែង ចង់បានហ្ឫទ័យនៃវិធុរបណ្ឌិតបពិត្រព្រះអង្គ ជាឥស្សរៈ ខ្ញុំនឹងឲ្យហ្ឫទ័យវិធុរបណ្ឌិតនោះដល់នាគទាំងឡាយនោះ នាគទាំងនោះ នឹងឲ្យនាងឥរន្ទតីដល់ខ្ញុំ ដោយហេតុនោះ ។

[៧៩] បុណ្ណកយក្សនោះទូលលា ព្រះបាទវេស្សវណកុវេរៈ ជាម្ចាស់នៃភូត ជាព្រះរាជាមានយស ហើយសម្ងំនៅក្នុងទីនោះ បង្គាប់បុរស (អ្នកបម្រើខ្លួន) ថា អ្នកចូរនាំសេះអាជានេយ្យ

ដែលបានស្អិតស្អាង យកមកក្នុងទីនេះ ។

ត្រចៀក (របស់សេះនោះ) ប្រដាប់ដោយមាស ក្រចកសេះប្រដាប់ដោយកែវមណី មានពណ៌ក្រហម គ្រឿងបិទបាំងឮដ៏ទ្រូង ប្រដាប់ដោយមាសឆ្អិន ឈ្មោះថាជម្ពោនទៈ បុណ្ណកយក្ស

អលង្កតោ កប្បិតកេសមស្សុ
បក្កាមិ វេហាយសមន្តលិក្ខេ ។
[៨០] សោ អគមា រាជគហំ សុរម្មំ
អង្គស្ស រញ្ញោ នគរំ ទុរាសទំ[១]
ពហុត្តភក្ខំ ពហុអន្នចានំ
មសក្កសារំ វិយ វាសវស្ស ។
មយូរកោញ្ចគណសង្ឃុដ្ឋំ
ទិជាភិឃុដ្ឋំ ទិជសង្ឃសេវិតំ
នានាសកុណាភិរុទំ សុវង្គណំ
បុប្ផាភិកិណ្ណំ ហិមវំវ បព្វតំ ។
សោ បុណ្ណកោ វេបុលមាភិរុយ្ហ
សិលុច្ចយំ[២] កឹបុរិសានុចិណ្ណំ
អន្វេសមានោ មណិរតនំ ឧឡារំ
តមទ្ទស្ស បព្វតកូដមជ្ឈេ ។
[៨១] ទិស្វា មណឹ បភស្សរំ ជាតិវន្តំ
ធនាហរំ[១] មណិរតនំ ឧឡារំ
ទទ្ទល្លមានំ យសសា យសស្សិនំ

---
១ ឱ. ម. ទុរាយុត្តំ ។ ២ ម. សិលុច្ចូលំ ។

តាក់តែងខ្លួន កាត់កោរសក់និងពុកមាត់ស្រេចហើយ ក៏ឡើងជិះសេះដែលជាយាន ដូចជាពាហនៈនៃទេវតា ហោះទៅឰដ៏អាកាសវេហា ។

[៨០] បុណ្ណកយក្សនោះបានទៅកាន់នគររាជគ្រឹះ ជាទីរីករាយដ៏ក្រៃលែង ជាក្រុងរបស់ព្រះបាទអង្គរាជ ដែលសត្រូវចូលមកបានដោយក្រ ជាក្រុងមានភក្សាហារច្រើន មានបាយនិងទឹកច្រើន ដូចជាភពឈ្មោះមសក្កសារៈរបស់វាសវៈ ។ នគរនោះគឹកកង ដោយហ្វូងនៃក្ងោកនិងក្រៀល គឹកកងដោយសត្វស្វាប ដែលពួកសត្វស្វាបអាស្រ័យនៅ មានសូរសំឡេងនៃពួកបក្សីផ្សេងៗ មានព្រះលានដ៏ល្អ ដេរដាសដោយផ្កាដូចជាភ្នំហិមវន្ត ។ បុណ្ណកយក្សនោះឡើងទៅកាន់ភ្នំឈ្មោះវេបុលៈ ជាទីអាស្រ័យនៅនៃពួកកិន្នរ ហើយស្វែងរកកែវមណីដ៏ប្រសើរ បានឃើញកែវមណីនោះ ត្រង់កណ្ដាលកំពូលភ្នំ ។

[៨១] បុណ្ណកយក្សឃើញកែវមណី មានជាតិ (ផ្សេងៗ) ជាទីផ្សាយចេញនៃរស្មីរុងរឿង ជាកែវមណីដ៏ប្រសើរ អាចនាំមកនូវទ្រព្យ ជាកែវរុងរឿង ជាកែវមានយសជាងយស

ឱភាសតី វិជ្ជុរិវន្តលិក្ខេ ។
តមគ្គហី វេឡុរិយំ មហគ្ឃំ
មនោហរំ នាម មហានុភាវំ
អាជញ្ញមារុយ្ហ អនោមវណ្ណោ
បក្កាមិ វេហាយសមន្តលិក្ខេ ។
[៨២] សោ អគមា នគរំ ឥន្ទបត្តំ
ឱរុយ្ហុបាគញ្ឆិ សភំ កុរូនំ
សមាគតេ ឯកសតំ សមគ្គេ
អវ្ហេត្ថ យក្ខោ អវិកម្បមានោ ។
កោនីធ រញ្ញំ វរមាភិជេតិ
កមាភិជេយ្យាម វរទ្ធនេន
កមនុត្តរំ រតនវរំ ជិនាម
កោ វាបិ នោ ជេតិ វរទ្ធនេន ។
[៨៣] កុហឹ នុ រដ្ឋេ តវ ជាតិភូមិ
ន កោរព្យស្សេវ វចោ តវេទំ
អភីតោសិ នោ វណ្ណនិភាយ សព្វេ
អក្ខាហិ មេ នាមញ្ច ពន្ធវេ ច ។

១ ម. មនោហារំ ។

ភ្លឺរុងរឿងដូចផ្ទៃកបន្ទោរឮដ៏អាកាស ក៏បានកាន់យកកែវមណី ឈ្មោះមនោហរៈនោះ ជាកែវពៃទូរ្យ មានតម្លៃច្រើន មានអានុភាពច្រើន ជាអ្នកមានភេទមិនជោកទាប ឡើងជិះសេះអាជានេយ្យ ហោះទៅឮដ៏អាកាសវេហា ។

[៨២] បុណ្ណកយក្សនោះ បានទៅកាន់ក្រុងឥន្ទបត្ត ចុះ(អំពីសេះ) ហើយចូលទៅកាន់ទីប្រជុំនៃអ្នកដែនកុរុ មិនកោតញញើតព្រះរាជា ១០១ អង្គ ដែលព្រមព្រៀងគ្នាមកប្រជុំ (នៅទីនោះ) បបួលថា បណ្ដាពួកព្រះរាជាក្នុងរាជសមាគមនេះ ព្រះរាជាអង្គណាឈ្នះយើង(ត្រូវយក) កែវដ៏ប្រសើរ (របស់យើង)បើយើងឈ្នះព្រះរាជាអង្គណាវិញ (ត្រូវយក) ទ្រព្យដ៏ប្រសើរ ឬយើងឈ្នះព្រះរាជាអង្គណា (នឹងយក) កែវដ៏ប្រសើរថ្លៃថ្លា ក៏បាន ចំណែកព្រះរាជាអង្គណាឈ្នះយើងវិញ (នឹងយក) ទ្រព្យដ៏ប្រសើរ ក៏បាន ។

[៨៣] (ព្រះបាទកោរព្យៈ...) ជាតិភូមិរបស់អ្នក នៅក្នុងដែនណា ពាក្យរបស់អ្នកនេះ មិនមែនជាពាក្យ របស់អ្នកដែនកុរុទេ អ្នកមានវាចាអង់អាច មិនកោតខ្លាចយើង ទាំងអស់គ្នា អ្នកចូរប្រាប់ឈ្មោះនិងផៅពង្សដល់យើង ។

៤៣

មហានិបាតេ នវមស្ស វិធុរជាតកស្ស ទោហឡកណ្ឌំ

[៨៤] កច្ចាយនោ មាណវកោស្មិ រាជ
អនូននាមោ ឥតិ មវ្ហយន្តិ
អង្គេសុ មេ ញាតយោ ពន្ធវា ច
អក្ខេន ទេវស្មិ ឥធានុបត្តោ ។

[៨៥] កឹ មាណវស្ស រតនានិ អត្ថិ
យេ តំ ជិនន្តោ ហរេ អក្ខធុត្តោ
ពហូនិ រញ្ញោ រតនានិ អត្ថិ
តេ ត្វំ ទលិទ្ទោ កថមវ្ហយសិ ។

[៨៦] ធនាហរោ នាម មណិ មមាយំ
ធនាហរំ មណិរតនំ ឧឡារំ
ឥមញ្ច អាជញ្ញំ អមិត្តតាបនំ
ឯតំ មេ ជិនិត្វា ហរេ អក្ខធុត្តោ ។

[៨៧] ឯកោ មណិ មាណវ កឹ ករិស្សតិ
អាជានិយេកោ បន កឹ ករិស្សតិ
ពហូនិ រញ្ញោ រតនានិ អត្ថិ
អាជានិយា វាតជវា អនប្បកា ។

ទោហឡកណ្ឌំ នាម ។

មហានិបាត វិធុរជាតក ទី ៩ ទោហឡកណ្ឌ

[៨២] (បុណ្ណកយក្ស...) បពិត្រព្រះរាជា ខ្ញុំជាមាណពកច្ចាយនគោត្រ ពួកញាតិនិងផៅពង្សរបស់ខ្ញុំក្នុង(កាលចម្បាកនគរ) ដែនអង្គៈ តែងហៅខ្ញុំថា មាណព មានឈ្មោះមិនថោកទាប បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ខ្ញុំមកក្នុងទីនេះ ដើម្បីលេងល្បែងភ្នាល់ ។

[៨៥] (ព្រះបាទកោរព្យ:...) អ្នកលេងល្បែងភ្នាល់ កាលបើឈ្នះអ្នក គប្បីយកកែវទាំងឡាយណា កែវទាំងនោះ របស់មាណពឯង មានដែរឬ ឯកែវរបស់ព្រះរាជា មានចំនួនច្រើន អ្នកជាមនុស្សទាល់ក្រ នឹងបបួលព្រះរាជាទាំងនោះ ដូចម្ដេចបាន ។

[៨៦] (បុណ្ណកយក្ស...) ឯកែវមណីរបស់ខ្ញុំនេះ អាចនាំមកនូវទ្រព្យបាន អ្នកលេងល្បែងភ្នាល់ បើលេងឈ្នះខ្ញុំហើយ គប្បីយកកែវមណីដ៏ប្រសើរ ជាកែវអាចនាំមកនូវទ្រព្យនេះ ១ និងសេះអាជានេយ្យ អាចបង្ក្រាបសត្រូវនេះ ១ របស់ខ្ញុំចុះ ។

[៨៧] (ព្រះបាទកោរព្យ:...) ម្នាលមាណព កែវមណីមួយ នឹងធ្វើអ្វីបាន ទាំងសេះអាជានេយ្យមួយ នឹងធ្វើអ្វីបាន (ព្រោះ) កែវទាំងឡាយរបស់ព្រះរាជា មានចំនួនច្រើន សេះអាជានេយ្យរបស់ព្រះរាជា មានសន្ទុះដូចខ្យល់ ក៏មានចំនួនមិនតិចទេ ។

ចប់ ទោហឡកណ្ឌ ។

[៨៨] ឥទញ្ច មេ មណិរតនំ   បស្ស ត្វំ ទ្វិបទុត្តម
ឥត្ថីនំ វិគ្គហា ចេត្ថ   បុរិសានញ្ច វិគ្គហា ។
មិគានំ វិគ្គហា ចេត្ថ   សកុណានញ្ច វិគ្គហា
នាគរាជេ សុបណ្ណេ ច   មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
[៨៩] ហត្ថានីកំ រថានីកំ   អស្សេ បត្តី ច វម្មិនេ
ចតុរង្គិនិមំ សេនំ   មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
ហត្ថារោហេ អនីកដ្ឋេ   រថិកេ បត្តិការកេ
ពលគ្គានិ វិយូហានិ   មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
[៩០] បុរំ អដ្ដាលសម្បន្នំ[១]   ពហុបាការតោរណំ
សិង្ឃាដកេ សុភូមិយោ   មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
ឯសិកា បរិក្ខាយោ ច   បលិឃំ អគ្គឡានិ ច
អដ្ដាលកេ ច ទ្វារេ ច   មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
[៩១] បស្ស តោរណមគ្គេសុ   នានាទិជគណា ពហូ
ហំសា កោញ្ចា មយូរា ច   ចក្កវាកា ច កុក្កុហា
កុណាលកា ពហូ ចិត្រា   សិខណ្ឌី ជីវជីវកា
នានាទិជគណាកិណ្ណំ   មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។

១ ម. ឧទ្ទាបសម្បន្នំ ។

[៨៨] (បុណ្ណកយក្ស...) បពិត្រព្រះអង្គប្រសើរជាងសត្វជើងពីរ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទតកែវមណីរបស់ខ្ញុំនេះចុះ ក្នុងកែវមណីនេះ មានរាងកាយរបស់ស្ត្រី មានរាងកាយរបស់បុរស ។ មានរាងកាយរបស់ម្រឹគ មានរាងកាយរបស់បក្សី ប្រាកដក្នុងកែវមណីនេះ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត នាគរាជនិងគ្រុឌ ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។

[៨៩] សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត សេនាមានអង្គ ៤ គឺពលដំរី ១ ពលរថ ១ ពលសេះ ១ ពលថ្មើរជើងមានគ្រឿងក្រោះ ១ ជារូបនិម្មិតក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ពលដំរីនិងពួកសេនា ពលរថនិងពលថ្មើរជើង គឺពួកពលដែលរៀបជាព្យុហៈ ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។

[៩០] សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត នគរដ៏បរិបូណ៌ដោយប៉ម មានកំពែងនិងខ្លោងទ្វារដ៏ច្រើនជាន់ មានផ្លូវបែកជា ៤ និងផែនដីដ៏ល្អ ជារូបនិម្មិតក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត សសរខឿន គូ រនុកទ្វារ គន្លឹះទ្វារ ប៉ម និងទ្វារប៉ម ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។

[៩១] សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ពួកបក្សីផ្សេងៗជាច្រើន ទៀបខ្លោងទ្វារនិងផ្លូវ គឺ ហ្វូងហង្ស ក្រៀល ក្ងោក ចាក្រពាក អក សូមព្រះអង្គទ្រង់ទតទីក្រុង ដ៏ដេរដាសដោយបក្សីផ្សេងៗ គឺតាវៅខ្មៅ តាវៅពព្រុសក្ងោក និងប៉ោលតោកជាច្រើន ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។

[៩២] បស្ស នគរំ សុចាការំ អព្ភុតំ លោមហំសនំ
សមុស្សិតទ្ធជំ រម្មំ សុវណ្ណវាលុកាសន្ថតំ ។
បស្សេត្ថ បណ្ណសាលាយោ វិភត្តា ភាគសោ មិតា
និវេសនេ និវេសេ ច សន្ធិព្យូហេ[១]បថទ្ធិយោ ។
[៩៣] បាណាគារេ ច សោណ្ឌេ ច សុទ្ធា ឱទនិយា ឃរា
វេសី ច គណិកាយោ ច មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
មាលាការេ ច រជកេ គន្ធិកេ អថ ទុស្សិកេ
សុវណ្ណការេ មណិការេ មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
អាឡារិកេ ច សូទេ ច នដនដ្ដកគាយិនេ[២]
បាណិស្សរេ កុម្ភថូនិកេ មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
[៩៤] បស្ស ភេរីមុទិង្គា ច សង្ខា បណវទេន្ទិមា
សព្វញ្ច តាលាវចរំ មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ។
សម្មតាលញ្ច វីណាញ្ច នច្ចគីតំ សុវាទិតំ
តុរិយតាលិតសង្ឃុដ្ឋំ មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។

---

១ ម. សទ្ធិព្រូហេ ។ ២ ម. នដនាដកគាយិនោ ។

[៩២] សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ទីក្រុងមានកំពែងល្អអស្ចារ្យចម្លែកគួរព្រឹរោម មានទង់ជ័យលើកឡើង ក្រាលដោយដីខ្សាច់ដែលមានសម្បុរដូចមាស គួរជាទីរីករាយ ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត រានផ្សារដ៏បរិបូណ៌ដោយទំនិញ ដែលគេចែកជាជួរជាសង្កាត់តាមចំណែក មានផ្ទះនិងទីផ្ទះ តំណនៃផ្ទះ ច្រកទាល់ និងផ្លូវទាំងឡាយ ។

[៩៣] សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត រោងសុរា អ្នកលេងសុរា អ្នកគ្រួ ផ្ទះបាយ ពួកឈ្មួញ និងពួកស្រីពេស្យា ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ពួកជនអ្នកធ្វើផ្កាកម្រង ជាងជ្រលក់ អ្នកធ្វើគ្រឿងក្រអូប អ្នកត្បាញសំពត់ ជាងមាសនិងជាងកែវមណី ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ពួកជនអ្នកធ្វើសម្ជនធ្វើបាយ អ្នករបាំ នាយរបាំ អ្នកច្រៀង អ្នកច្រៀងទះដៃនិងអ្នកវាយស្គរ ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។

[៩៤] សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ស្គរ សម្ភោរ សង្ខ ខ្ទុយ ស្គរជ័យ និងគ្រឿងភ្លេងទាំងអស់ ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ក្រាប់ ឈឹង ពិណ របាំ ចម្រៀង ប្រគំ ដែលគឹកកង ដោយតូរ្យតន្ត្រី ដ៏វេធំ ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។

លដ្ឋិកា មុដ្ឋិកា ចេត្ថ　　មាយាការា ច សោភិយា
វេតាលិកោ ច ជល្លេ ច　　មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
[៩៥] សមជ្ជា ចេត្ថ វត្តន្តិ　　អាកិណ្ណា នរនារិភិ
មញ្ចាតិមញ្ចេ ភូមិយោ　　មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
បស្ស មល្លេ សមជ្ជស្មឹ　　ផោដេន្តេ ទិគុណំ ភុជំ
និហតេ និហតមានេ ច　　មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
[៩៦] បស្ស បព្វតបាទេសុ　　នានាមិគគណា ពហូ
សីហា ព្យគ្ឃា វរាហា ច　　អច្ឆកោកតរច្ឆយោ ។
បលសតា គវជា ច　　មហឹសា រោហិតា រុរូ
ឯណេយ្យា សរភា ចេវ　　គណិនោ និង្កសូករា[១] ។
កទលិមិគា ពហូ ចិត្រា　　ពិឡារា សសកណ្ណិកា
នានាមិគគណាកិណ្ណំ　　មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
[៩៧] នជ្ជាយោ សុបតិត្ថាយោ　　សោវណ្ណវាលុកសន្ថតា
អច្ឆា សវន្តិ អម្ពូនិ　　មច្ឆគុម្ពនិវេសិតា[២] ។
កុម្ភិលា មករា ចេត្ថ　　សុំសុមារា ច កច្ឆបា
បាឋីនា ពហុសា[៣] មច្ឆា　　ពលជា[៤] មុញ្ជរោហិតា ។

---

១ ឱ. និង្កសូករា ។ ម. នង្កសូករា ។ ២ ឱ. ម. មច្ឆគុម្ពនិសេវិតា ។ ៣ ឱ. បាឋីនា បាវុសា ។ ម. បាឋិនា បាវុសា ។ ៤. ឱ. វាលជា ។ ម. ជលជា ។

សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ពួកជនអ្នកលោត អ្នកប្រដាល់ អ្នកធ្វើខាងកលមាយា និងស្រីប្រុសដ៏ល្អ ក្នុងកែវមណីនេះ ទាំងពួកអ្នកដាស់តឿនគេ និងអ្នកកាត់កោរសក់ ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។

[៩៥] មហោស្រពទាំងឡាយ ដ៏មីរដេរដាស ដោយបុរសនិងស្ត្រី ក៏មានក្នុងកែវមណីនេះ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត គ្រែតូចនិងគ្រែធំ និងទី (នៃមហោស្រព) ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ពួកអ្នកចំបាប់ ដែលចំបាប់គ្នាដោយដៃទាំងពីរ ក្នុងទីមហោស្រព សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ពួកអ្នកឈ្នះនិងអ្នកចាញ់ ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។

[៩៦] សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ពួកម្រឹគផ្សេង ៗ ជាច្រើនទៀបជើងភ្នំ គឺរាជសីហ៍ ខ្លាធំ ជ្រូកព្រៃ ខ្លាឃ្មុំ ឆ្កែព្រៃ ខ្លារខិន ។ សត្វរមាស គោ ក្របី រមាំង ប្រើស ទ្រាយ សរភម្រឹគ ក្តាន់ ជ្រូកស្រុក ។ ឈ្លូស ពួកមិត្រម្រឹគជាច្រើន ខ្លាត្រី ទន្សាយ និងកង្កែន សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ជើងភ្នំដ៏ដេរដាសដោយពួកម្រឹគផ្សេងៗ ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។

[៩៧] ស្ទឹងទាំងឡាយមានកំពង់រាបទាបល្អ ដែលក្រាលដោយខ្សាច់មាស មានទឹកថ្លា មានពួកត្រីអាស្រ័យតែងហូរទៅ ។ ពួកឆ្លាម មករ ក្រពើ អណ្តើក ត្រីស្វាត ត្រីសណ្តាយ ត្រីឆ្តោ ត្រីឆ្ពិន មានក្នុងកែវមណីនេះ ។

៤៧

មហានិបាតេ នវមស្ស វិធុរជាតកស្ស មណិកណ្ឌំ

នានាទិជគណាកិណ្ណា   នានាទុមគណាយុតា
វេឡុរិយផលការោទាយោ[1]   មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
[៩៨] បស្សេត្ថ បោក្ខរណិយោ   សុវិភត្តា ចតុទ្ទិសា
នានាទិជគណាកិណ្ណា   បុថុលោមច្ឆសេវិតា[2]
សមន្តោទកសម្បន្នំ   មហឹ សាគរកុណ្ឌលំ
ឧបេតំ វនរាជីភិ   មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
[៩៩] បុរតោ វិទេហេ បស្ស   គោយានិយេ ច បច្ឆតោ
កុរុយោ ជម្ពុទីបញ្ច   មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
បស្ស ចន្ទញ្ច សុរិយញ្ច   ឱភាសេន្តេ ចតុទ្ទិសា
សិនេរុំ អនុបរិយាយន្តេ   មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
សិនេរុំ ហិមវន្តញ្ច   សាគរញ្ច មហិទ្ធិយំ[3]
ចត្តារោ ច មហារាជេ   មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
អារាមេ វនគុម្ពេ ច   បាដិយេ ច សិលុច្ចយេ
រម្មេ កិម្បុរិសាកិណ្ណេ   មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។

---

១ ឱ. ម. វេឡុរិយករោទាយោ ។ ២ ឱ. បុថុលោមនិសេវិតា ។ ៣ ឱ. មហិទ្ធិកំ ។ ម. មហីតលំ ។

សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ស្រះបោក្ខរណីដែលធ្វើដោយផែនថ្ម ជាវិការៈនៃកែវពៃទូរ្យ ដ៏ដេរដាសដោយពួកសត្វស្លាបផ្សេង ៗ មានពួកឈើផ្សេងៗ ជាជួរ ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។

[៩៨] សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ស្រះបោក្ខរណីក្នុងកែវមណីនេះ ដែលចាត់ចែងដោយល្អទាំង៤ទិស ដ៏ដេរដាសដោយពួកសត្វស្លាបផ្សេងៗ ដែលត្រីធំអាស្រ័យនៅ សូមព្រះអង្គទត ផែនដីដ៏បរិបូណ៌ដោយទឹកព័ទ្ធជុំវិញ ជាកុណ្ឌលនៃសាគរ ប្រកបដោយជួរដងព្រៃទាំងឡាយ ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។

[៩៩] សូមព្រះអង្គទ្រង់ទតមើលទ្វីបទាំង ៤ គឺបុព្វវិទេហទ្វីប ខាងកើត អបរគោយានទ្វីប ខាងលិច ឧត្តរកុរុទ្វីប និងជម្ពូទ្វីប ជារូបនិម្មិតក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ព្រះចន្ទនិងព្រះអាទិត្យ កំពុងបំភ្លឺទិសទាំង៤ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត (ព្រះចន្ទនិងព្រះអាទិត្យនោះ) កំពុងដើរក្រឡឹងភ្នំសិនេរុ ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ភ្នំសិនេរុ ភ្នំហិមពាន្ត សមុទ្ទសាគរ ដែលមានឫទ្ធិច្រើន និងមហារាជទាំង ៤ អង្គ ជារូបនិម្មិតក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទតសួនច្បារ ព្រៃ គុម្ពឈើ ខ្នងថ្មភ្នំ ហាក់ដូចជាគេក្រាលតម្កល់ទុក ដ៏ដេរដាសដោយពួកកិន្នរ គួរជាទីរីករាយ ជារូបនិម្មិតក្នុងកែវមណី ។

បារុសកំ[១] ចិត្តលតំ | មិស្សកំ នន្ទនំ វនំ
វេជយន្តញ្ច បាសាទំ | មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
សុធម្មំ តាវតឹសញ្ច | បារិឆត្តញ្ច បុប្ផិតំ
ឯរាវណំ នាគរាជំ | មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
បស្សេត្ថ ទេវកញ្ញាយោ | នភាវិជ្ជុរិវុគ្គតា
នច្ចេ វិចរន្តិយោ | មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
បស្សេត្ថ ទេវកញ្ញាយោ | ទេវបុត្តបលោភិនី
ទេវបុត្តេ រមមានេ[២] | មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
[១០០] បរោសហស្សំ បាសាទេ | វេឡុរិយផលកសន្ថតេ
បជ្ជលន្តេន វណ្ណេន | មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
តាវតឹសេ ច យាមេ ច | តុសិតេ ចាបិ និម្មិតេ
បរនិម្មិតវសវត្តិនោ | មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
បស្សេត្ថ បោក្ខរណិយោ | វិប្បសន្នោទកា សុចី
មន្ទាលកេហិ សញ្ឆន្នា | បទុមុប្បលកេហិ ច
[១០១] ទសេត្ថ រាជិយោ សេតា | ទស្សនីយា មនោរមា
ឆ បិង្គលា បណ្ណរសា | ហលិទ្ទា ច ចតុទ្ទស ។
វីសតិ តត្ថ[៣] សោវណ្ណា | វីសតិ រជតាមយា
ឥន្ទគោបកវណ្ណាភា | តាវ ទិស្សន្តិ តឹសតិ ។

---
១ ឱ. ម. ផារុសកំ ។ ២ ឱ. ចរមានេ ។ ៣ ឯត្ថាតិ យុត្តតរំ ។

សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ផារុសកវ័ន ចិត្តលតាវ័ន មិស្សកវ័ន នន្ទនវ័ន និងវេជយន្តប្រាសាទ ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត សុធម្មសភា ឋានតាវត្តិង្ស ដើមបារិច្ឆត្តព្រឹក្សមានផ្ការីក ស្ដេចដំរីឈ្មោះឯរាវ័ណ ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ពួកស្រីទេពកញ្ញា ដែលភ្លឺផ្លេក ដូចជាផ្លេកបន្ទោរចេញចាកពពក កំពុងត្រាច់ទៅក្នុងនន្ទនវ័ន ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ពួកទេពកញ្ញាប្រលោមទេវបុត្រ និងពួកទេវបុត្រកំពុងរីករាយក្នុងនន្ទនវ័ន ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។

[១០០] សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ប្រាសាទច្រើនជាងពាន់ ដែលក្រាលដោយផែនក្តារកែវពៃទូរ្យ មានសម្បុររុងរឿង ជារូបនិម្មិតក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ឋានតាវត្តិង្ស យាមា តុសិត និម្មានរតី បរនិម្មិតវសវត្តី ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ស្រះបោក្ខរណី ក្នុងជាន់នោះៗ មានទឹកថ្លាស្អាត ដ៏ដេរដាសដោយផ្កាចង្កុលណី ផ្កាឈូកនិងផ្កាឧប្បល ក្នុងឋានសួគ៌ទុំះ ។

[១០១] ក្នុងកែវមណីនេះ មានធ្នូតស ១០ ធ្នូតក្រហម៦ និង ១៥ (ជា៣១) ធ្នូតលឿង ១៤ គួរជាទីរមិលមើល ជាទីរីករាយនៃចិត្ត ។ ធ្នូតមាស ២០ ធ្នូតប្រាក់ ២០ ធ្នូតមានពន្លឺ ដូចជាពណ៌នៃអណ្តើកមាស ៣០ ប្រាកដនៅ ក្នុងកែវមណីនេះ ។

៤៩

ទសេត្ថ កាឡិយោ ឆ ច   មញ្ជេដ្ឋា បញ្ចវីសតិ
មិស្សា ពន្ធុកបុប្ផេហិ   នីលុប្បលវិចិត្តកា ។
ឯវំ សព្វង្គសម្បន្នំ   អច្ឆិមន្តំ[១] បភស្សរំ
ឱធិសុង្កំ មហារាជ   បស្ស ត្វំ ទ្វិបទុត្តម ។

មណិកណ្ឌំ នាម ។

[១០២] ឧបាគតំ រាជ ឧបេហិ លក្ខំ
នេតាទិសំ មណិរតនំ តវត្ថិ
ធម្មេន ជិយ្យាម អសាហសេន
ជិតោ ច នោ ខិប្បមវាករោហិ ។

[១០៣] បញ្ចាល បច្ចុគ្គតសូរសេន
មច្ឆា ច មទ្ទា សហ កេកកេភិ
បស្សន្តុ នោ តេ អសឋេន យុទ្ធំ
ន នោ សភាយំ ន ករោន្តិ កិញ្ចិ ។

[១០៤] តេ ចាវិសុំ អក្ខមទេន មត្តា
រាជា កុរូនំ បុណ្ណកោ ចាបិ យក្ខោ

១ ឱ. ម. អច្ចិមន្តំ ។

ធ្នូតខ្មៅ ១៦ ធ្នូតហង្សបាទ ២៥ ធ្នូតលាយដោយផ្កាច្បា វិចិត្រដោយផ្កាឧប្បលខៀវ មានក្នុងកែវមណីនេះ ។ បពិត្រមហារាជប្រសើរជាងសត្វជើងពីរ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត (កែវមណី) មានរស្មីជាទីផ្សាយចេញនៃពន្លឺ ដ៏ប្រកបដោយអង្គទាំងពួង យ៉ាងនេះ (អ្នកណាលេងឈ្នះខ្ញុំ) ចំណែកនៃសួយ (ចូរបានទៅអ្នកនោះចុះ) ។

ចប់ មណិកណ្ឌ ។

[១០២] (បុណ្ណកយក្ស...) បពិត្រព្រះរាជា (ការរៀបចំរោងល្បែង) សម្រេចហើយ សូមព្រះអង្គស្តេចចូលមកកាន់ទីជាទីក្រសាលល្បែង កែវមណីប្រាកដដូចខ្មេះ របស់ព្រះអង្គ មិនមានទេ យើងគប្បីឈ្នះគ្នាដោយធម៌ មិនបាច់កំហែងទេ មួយទៀត ព្រះអង្គ បើខ្ញុំឈ្នះហើយ សូមសងឲ្យឆាប់ ។

[១០៣] បពិត្រព្រះបាទបញ្ចាលដ៏ល្បីល្បាញ សូមព្រះបាទសុរសេន ព្រះបាទមច្ឆៈ ព្រះបាទមទ្ទៈ ព្រមទាំងព្រះបាទកេកកៈទាំងនោះ ទ្រង់ទតចម្បាំងល្បែង ដោយការមិនអួតអាងរបស់យើងចុះ ក្សត្រទាំងឡាយសុទ្ធតែធ្វើ (ជាសាក្សី) របស់យើងក្នុងរោង ។

[១០៤] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រះរាជារបស់អ្នកដែនកុរុនិងបុណ្ណកយក្សនោះ ជាអ្នកស្រវឹងជ្រុលជ្រប់ក្នុងល្បែងក្នាល់ចូលមក (កាន់រោងល្បែង)

រាជា កលឹ វិចិនមគ្គហោសិ
កដមគ្គហិ បុណ្ណកោ នាម យក្ខោ
តេ តត្ថ ជូតេ ឧភយេ សមាគតេ
រញ្ញំ សកាសេ សខិនញ្ច មជ្ឈេ
អជេសិ យក្ខោ នរវីរសេដ្ឋំ
តត្ថប្បនាទោ តុមុលោ ពភូវ ។

[១០៥] ជយោ មហារាជ បរាជយោ ច
អាយូហតំ អញ្ញតរស្ស ហោតិ
ជនិន្ទ ជិន្នោសិ[១] វរទ្ធនេន
ជិតោ ច មេ ខិប្បមវាករោហិ ។

[១០៦] ហត្ថី គវស្សា មណិកុណ្ឌលា ច
យញ្ចាបិ មយ្ហំ រតនំ បឋព្យា
គណ្ហាហិ កច្ចាន វរំ ធនានំ
អាទាយ យេនិច្ឆសិ តេន គច្ឆ ។

[១០៧] ហត្ថី[២] គវស្សា មណិកុណ្ឌលា ច
យញ្ចាបិ តុយ្ហំ រតនំ បឋព្យា
តេសំ វរោ វិធុរោ នាម កត្តា
សោ មេ ជិតោ តំ មេ អវាករោហិ ។

---

១ ម. ជិនោម្ហិ ។ ២ ម. អត្ថិ ។

ព្រះរាជា ជ្រើសយកកូនបាសកា ជាទោស (ខាងចាញ់) បុណ្ណកយក្ស ចាប់យកកូនបាសកាខាងឈ្នះ ជនទាំងពីរនោះ បានលេងបាសកា រួមគ្នា ក្នុងរោងបាសកានោះហើយ បុណ្ណកយក្ស ឈ្នះព្រះរាជា មានព្យាយាមប្រសើរជាងនរៈ ក្នុងសំណាក់នៃពួកព្រះរាជា ក្នុងកណ្តាលនៃពួកសាក្សី សំឡេងគឹកកង សំឡេងហ៊ោកញ្ជ្រៀវ ក៏កើតមានក្នុងទីនោះ ។

[១០៥] (បុណ្ណកយក្ស...) បពិត្រមហារាជ បណ្តាពួកយើង ដែលខំប្រឹងព្យាយាម ការឈ្នះនិងការចាញ់គង់មានដល់អ្នកណាមួយ បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន ឥឡូវនេះខ្ញុំព្រះអង្គឈ្នះហើយ(ត្រូវយក) ទ្រព្យដ៏ប្រសើរ ព្រះអង្គដែលខ្ញុំឈ្នះហើយ សូមសងឲ្យឆាប់ ។

[១០៦] (ព្រះបាទកោរព្យៈ...) ម្នាលមាណព កច្ចាយនគោត្រ ដំរី គោ សេះ កែវមណីនិងកណ្ឌល ឬកែវណាមួយរបស់ខ្ញុំលើផែនដី បណ្តាទ្រព្យទាំង (នោះ) អ្នកចូរយកទ្រព្យណាដែលប្រសើរនោះចុះ អ្នកចូរកាន់យក ទៅតាមសេចក្តីពេញចិត្តចុះ ។

[១០៧] (បុណ្ណកយក្ស...) ដំរី គោ សេះ កែវមណី និងកណ្ឌល ឬកែវណាមួយ របស់ព្រះអង្គលើផែនដី វិធុរបណ្ឌិតអាមាត្យ ទុកជាទ្រព្យប្រសើរជាងទ្រព្យទាំងនោះ ព្រះអង្គដែលខ្ញុំឈ្នះហើយ សូមព្រះរាជទានវិធុរបណ្ឌិតនោះ មកខ្ញុំ ។

[១០៨] អត្ថា ច មេ សោ សរណំ គតី ច
ទីបោ ច លេណោ ច បរាយនោ ច
អសន្តុលេយ្យោ មម សោ ធនេន
បាណេន មេ សទិសោ ឯស កត្តា ។

[១០៩] ចិរំ វិវាទោ មម តុយ្ហមស្ស
កាមញ្ច បុច្ឆាម តមេវ គន្ត្វា
ឯសេវ នោ វិវរតុ ឯតមត្ថំ
យំ វក្ខតិ ហោតុ កថា ឧភិន្នំ ។

[១១០] អទ្ធា ហិ សច្ចំ ភណសិ ន ច មាណវ សាហសំ
តមេវ គន្ត្វា បុច្ឆាម តេន តុស្សាមុភោ ជនា ។

[១១១] សច្ចំ នុ[១] ទេវា វិទហូ កុរូនំ
ធម្មេ ឋិតំ វិធុរន្នាមមច្ចំ
ទាសោសិ រញ្ញោ ឧទ វាសិ ញាតិ
វិធុរោតិ សង្ខ្យា កតមោសិ លោកេ ។

[១១២] អាមាយទាសាបិ ភវន្តិ ហេកេ
ធនេន កីតាបិ ភវន្តិ ទាសា
សយំបិ ទាសា ឧបយន្តិ ហេកេ
ភយា បនុណ្ណាបិ ភវន្តិ ទាសា

---
១ ម. សច្ចាន្នុ ។

[១០៨] (ព្រះបាទកោរព្យ...) វិធុរបណ្ឌិតនោះ ទុកដូចជាខ្លួនខ្ញុំ ទាំងជាទីពឹង ជាគតិ ជាប្រទីប ជាទីពំនាក់ ជាទីបង្អែករបស់ខ្ញុំ វិធុរបណ្ឌិតនោះ គេមិនគប្បីប្រៀបផ្ទឹមដោយទ្រព្យរបស់ខ្ញុំបានទេ វិធុរបណ្ឌិតនុ៎ះ ជាអាមាត្យ ប្រាកដស្មើដោយជីវិតរបស់ខ្ញុំ ។

[១០៩] (បុណ្ណកយក្ស...) ការវិវាទរបស់ខ្ញុំនឹងព្រះអង្គ នាំឲ្យយូរទេ យើងត្រូវទៅសួរសេចក្តីពិតនឹងវិធុរបណ្ឌិតនោះវិញ សូមឲ្យវិធុរបណ្ឌិតនុ៎ះ ញែកសេចក្តីនុ៎ះដល់យើង បើវិធុរបណ្ឌិតពោលពាក្យណា ពាក្យ(នោះ)ចូរសម្រេចដល់យើងទាំងពីរនាក់ចុះ ។

[១១០] (ព្រះបាទកោរព្យ...) ម្នាលមាណព អ្នកនិយាយនេះ ទៀងទាត់ពិតហើយ មិនមែននិយាយទាំងគំរាមទេ យើងនឹងទៅសួរវិធុរបណ្ឌិតនោះចុះ យើងទាំង ២ នាក់ នឹងត្រេកអរតាមវិធុរបណ្ឌិតនោះ ។

[១១១] (បុណ្ណកយក្ស...) ពួកទេវតាសរសើរអ្នកឈ្មោះវិធុរៈ ថាជាអាមាត្យឋិតនៅក្នុងធម៌របស់អ្នកដែនកុរុ ពិតមែនឬ អ្នកជាទាសៈ ឬជាញាតិរបស់ព្រះរាជា ការរាប់ (អ្នក) ថាវិធុរៈ តើអ្នកជាអ្វី ក្នុងលោក ។

[១១២] (វិធុរបណ្ឌិត...)បុគ្គលពួកខ្លះជាទាសៈកើតក្នុងផ្ទៃខ្ញុំស្រី ពួកខ្លះជាទាសៈគេលោះដោយទ្រព្យ ពួកខ្លះជាទាសៈចូលទៅនៅខ្លួនឯង ពួកខ្លះបោះបង់(ទីលំនៅ)ព្រោះភ័យ ទៅនៅជាទាសៈគេ

ឯតេ នរានំ ចតុរោវ ទាសា ។
អទ្ធា ហិ យោនិតោ អហម្បិ ជាតោ
ភវោ ច រញ្ញោ អភវោ ច រញ្ញោ
ទាសោហំ ទេវស្ស បរំបិ គន្ត្វា
ធម្មេន មំ មាណវ តុយ្ហ ទជ្ជា ។

[១១៣] អយំបិ ទុតិយោ វិជយោ មមជ្ជ
បុដ្ឋោ ហិ កត្តា វិវរិត្ថ បញ្ហំ
អធម្មរូបោ វត រាជសេដ្ឋោ
សុភាសិតំ នានុជានាសិ មយ្ហំ ។

[១១៤] ឯវញ្ចេ នោ សោ វិវរិត្ថ បញ្ហំ
ទាសោហមស្មិ ន ច ខោស្មិ ញាតិ
គណ្ហាហិ កច្ចាន វរំ ធនានំ
អាទាយ យេនិច្ឆសិ តេន គច្ឆ ។

អក្ខកណ្ឌំ នាម ។

[១១៥] វិធុរ វសមានស្ស គហដ្ឋស្ស សកំ ឃរំ
ខេមា វុត្តិ កថំ អស្ស កថន្នុ អស្ស សង្គហោ ។

ទាសៈរបស់ជនទាំងឡាយមាន ៤ ពួកនេះឯង ។ ឯយើង ពិតជាទាសៈកើតអំពីកំណើត ព្រះរាជាមានសេចក្តីចម្រើនក្តី ព្រះរាជាមានសេចក្តីមិនចម្រើនក្តី (យើងមិនអាចនឹងពោលកុហកបានទេ) យើងបើទុកជាទៅកាន់ទីដទៃ ក៏គង់នៅជាទាសៈរបស់ព្រះសម្មតិទេព ម្នាលមាណព ព្រះរាជាគួរប្រទានយើងដល់អ្នក ដោយធម៌ ។

[១១៣] (បុណ្ណកយក្ស...) នេះឯងជាជ័យជម្នះទី២របស់ខ្ញុំ ក្នុងថ្ងៃនេះ ព្រោះថា (វិធុរៈ)អាមាត្យ ដែលខ្ញុំសួរហើយ ក៏ញែកប្រស្នាហើយ ឱហ្ន៎! ព្រះរាជាដ៏ប្រសើរមិនតាំងនៅក្នុងធម៌ ទ្រង់មិនអនុញ្ញាតឲ្យនូវវិធុរបណ្ឌិត ជាអ្នកពោលពាក្យពីរោះ ដល់ខ្ញុំ ។

[១១៤] (ព្រះបាទកោរព្យៈ...) បើវិធុរបណ្ឌិតនោះ ញែកប្រស្នាដល់យើងយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំជាទាសៈ មិនមែនជាញាតិទេ ម្នាលកច្ចានៈ អ្នកចូរយកវិធុរបណ្ឌិត ជាទ្រព្យដ៏ប្រសើរជាងទ្រព្យទាំងឡាយចុះ អ្នកចូរយក ទៅតាមពេញចិត្តចុះ ។

ចប់ អក្ខកណ្ឌ ។

[១១៥] (ព្រះបាទកោរព្យៈ...) ម្នាលវិធុរៈ កាលបុគ្គលជាគ្រហស្ថ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះរបស់ខ្លួន តើគួរមានការប្រព្រឹត្តដ៏ក្សេមក្សាន្ត ដោយប្រការដូចម្តេច គួរមានការសង្គ្រោះ ដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ ។

៨៣

មហានិបាតេ នវមស្ស វិធុរជាតកស្ស ឃរាវាសបញ្ហា

អព្យាបជ្ឈំ កថំ អស្ស សច្ចវាទី ច មាណវោ
អស្មា លោកា បរំ លោកំ កថំ បេច្ច ន សោចតិ ។
[១១៦] តំ តត្ថ គតិមា ធិតិមា មតិមា អត្ថទស្សិមា
សង្ខាតា សព្វធម្មានំ វិធុរោ ឯតទព្រវិ ។
ន សាធារណទារស្ស ន ភុញ្ជេ សាទុមេកកោ
ន សេវេ លោកាយតិកំ នេតំ បញ្ញាយ វឌ្ឍនំ ។
សីលវា វត្តសម្បន្នោ អប្បមត្តោ វិចក្ខណោ
និវាតវុត្តិ អត្ថទ្ធោ សុរតោ សខិលោ មុទុ ។
សង្គហេតា ច មិត្តានំ សំវិភាគី វិធានវា
តប្បេយ្យ អន្នបានេន សទា សមណព្រាហ្មណេ ។
ធម្មកាមោ សុតាធារោ ភវេយ្យ បរិបុច្ឆកោ
សក្កច្ចំ បយិរុបាសេយ្យ សីលវន្តេ ពហុស្សុតេ ។

គួរមានការមិនមានទុក្ខ ដោយប្រការដូចម្ដេច មាណពឈ្មោះថា ពោលពាក្យពិត តើដោយប្រការដូចម្ដេច បុគ្គលជាគ្រហស្ថចេញ ចាកលោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ លុះទៅកាន់លោកខាង មុខហើយ រមែងមិនសោកស្ដាយ តើដោយប្រការដូចម្ដេច ។

[១១៦](អភិសម្ពុទ្ធគាថា) វិធុរបណ្ឌិតអ្នកមានញាណគតិ មានព្យាយាម មានប្រាជ្ញា យល់អត្ថ យល់ធម៌ទាំងពួង បានឆ្លើយប្រស្នានុ៎ះ នឹងព្រះ រាជានោះ ក្នុងរោងធម្មសភានោះថា គ្រហស្ថមិនគប្បីជាអ្នកមាន ប្រពន្ធសាធារណៈ មិនគួរបរិភោគអាហារមានរសឆ្ងាញ់តែម្នាក់ឯង មិនគួរគប់រករឿងផ្ដេសផ្ដាស ដែលទាក់ទងនឹងលោក (ព្រោះ) រឿងបែបនុ៎ះ មិនមែនជាគ្រឿងចម្រើនប្រាជ្ញាទេ ។ គ្រហស្ថ គួរជា អ្នកមានសីល បរិបូណ៌ដោយវត្ត មិនប្រហែស មានប្រាជ្ញាវាងវៃ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តឱនលំទោន មិនរឹងត្អឹង ជាអ្នកស្លូតបូត មានពាក្យ ទន់ពីរោះ មានអាការដ៏ទន់ភ្លន់ ។ ជាអ្នកសង្គ្រោះមិត្រទាំងឡាយ ជាអ្នកចែករំលែកទាន មានការចាត់ចែងដ៏ល្អ ញុំាងសមណព្រាហ្មណ៍ឲ្យឆ្អែតស្កប់ស្កល់ដោយបាយនិងទឹក ក្នុងកាលទាំងពួង ។ ជាអ្នកប្រាថ្នាសុចរិតធម៌ ទ្រទ្រង់ការចេះដឹង ជាអ្នកសាកសួរ ឧស្សាហ៍ចូលទៅរកអ្នកមានសីល ជាពហុស្សុត ដោយគោរព ។

យវមាវសមានស្ស កហាដ្ឋស្ស សកំ ឃរំ
ខេមា វុត្តិ សិយា ឯវំ ឯវំ នុ អស្ស សង្គហោ ។
អព្យាបជ្ឈោ សិយា ឯវំ សច្ចវាទី ច មាណវោ
អស្មា លោកា បរំ លោកំ ឯវំ បេច្ច ន សោចតិ ។

យវាវាសបញ្ហា នាម ។

[១១៧] ឯហិ ធានិ គមិស្សាម និន្នោ នោ ឥស្សរេន មេ
មមេវត្ថំ បដិបជ្ជ ឯស ធម្មោ សនន្តនោ ។

[១១៨] ជានាមិ មាណវ តយាហមស្មិ
និន្នោហមស្មិ តវ ឥស្សរេន
តីហញ្ច តំ វាសយេមុ អគារេ
យេនទ្ធុនា អនុសាសេមុ បុត្តេ ។

[១១៩] តម្មេ តថា ហោតុ វសេមុ តីហំ
កុរុតំ ភវំ អជ្ជ ឃរេសុ កិច្ចំ

កាលបុគ្គលជាគ្រហស្ថនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះរបស់ខ្លួន គួរមានការប្រព្រឹត្ត ដ៏ក្សេមក្សាន្តយ៉ាងនេះ គួរមានការសង្គ្រោះយ៉ាងនេះ ។ គ្រហស្ថ គួរជាអ្នកមិនមានទុក្ខយ៉ាងនេះ មាណពឈ្មោះថា ពោលពាក្យពិត យ៉ាងនេះ គ្រហស្ថចេញចាកលោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ លុះទៅកាន់លោកខាងមុខហើយ រមែងមិនសោកស្តាយយ៉ាងនេះ ។

ចប់ យរាវាសបញ្ហា ។

[១១៧] (បុណ្ណកយក្ស...) លោកចូរមក យើងនឹងទៅឥឡូវនេះ លោក (ដែលព្រះបាទធនញ្ជ័យ) ជាឥស្សរៈ បានព្រះរាជទាន ដល់ខ្ញុំ ហើយ ចូរប្រតិបត្តិឲ្យជាប្រយោជន៍ដល់ខ្ញុំ នេះជាទំនៀម របស់ អ្នកប្រាជ្ញ ក្នុងកាលមុន ។

[១១៨] (វិធុរបណ្ឌិត...)ម្នាលមាណព ខ្ញុំដឹងថា ខ្លួនខ្ញុំនៅក្នុងកណ្តាប់ ដៃអ្នកហើយ (ព្រោះ) ខ្ញុំត្រូវព្រះបាទធនញ្ជ័យ ជាឥស្សរៈ ព្រះរាជទានដល់អ្នកហើយ តែយើងសូមឲ្យអ្នកនៅ ក្នុងផ្ទះ យើងអស់ ៣ ថ្ងៃ ទម្រាំយើងប្រៀនប្រដៅកូននិងប្រពន្ធសិន។

[១១៩] (បុណ្ណកយក្ស...) លោកពោលពាក្យណា ពាក្យនោះចូរ មានដល់ខ្ញុំ ដោយប្រការដូច្នោះ យើងគប្បីនៅអស់ ៣ ថ្ងៃ លោកដ៏ចម្រើន ចូរធ្វើកិច្ចក្នុងផ្ទះ (របស់លោក)ក្នុងថ្ងៃនេះចុះ

អនុសាសតំ បុត្តជារេ ភវន្ត
យថា តយី បេច្ច សុខី ភវេយ្យ ។

[១២០] សាធូតិ វត្វាន បហូតកាមោ
បក្កាមិ យក្ខោ វិធុរេន សទ្ធឹ
តំ កុញ្ជរាជញ្ញហយានុចិណ្ណំ
ចាវេក្ខិ អន្តេបុរមរិយសេដ្ឋោ ។

[១២១] កោញ្ចំ មយូរញ្ច បិយញ្ច កេតំ
ឧបាគមិ តត្ថ សុរម្មរូបំ
បហូតភក្ខំ ពហុអន្នបានំ
មសក្កសារំ វិយ វាសវស្ស ។

[១២២] តត្ថ នច្ចន្តិ គាយន្តិ អវ្ហយន្តិ វរាវរំ
អច្ឆរា វិយ ទេវេសុ នារិយោ សមលង្កតា ។
សមង្គីកត្វា បមុទាហិ យក្ខំ
អន្នេន បានេន ច ធម្មបាលោ
អត្ថត្ថមេវានុវិចិន្តយន្តោ
បាវេក្ខិ ភរិយាយ តទា សកាសេ ។

លោកដ៏ចម្រើន ចូរប្រៀនប្រដៅបុត្រនិងភរិយា ក្នុងថ្ងៃនេះចុះ កាលបើលោកចេញទៅ (បុត្រនិងភរិយារបស់លោក) បាន សេចក្តីសុខយ៉ាងណា (សូមប្រៀនប្រដៅយ៉ាងនោះ) ។

[១២០] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) បុណ្ណកយក្ស មានភោគៈជាគ្រឿងប្រាថ្នា ច្រើន បានពោលថា សាធុដូច្នេះ ក៏ចៀសចេញទៅជាមួយនឹង វិធុរបណ្ឌិត ឯវិធុរបណ្ឌិតជាបុគ្គលប្រសើរថ្លៃថ្លា ចូលទៅកាន់ ខាងក្នុងបុរីនោះ ដែលបរិបូណ៌ដោយដំរីនិងសេះអាជានេយ្យ ។

[១២១] បណ្តាប្រាសាទទាំងនោះ គឺកោញ្ចប្រាសាទ មយូរប្រាសាទ បិយកេតប្រាសាទព្រះមហាសត្វ(នាំបុណ្ណកយក្ស)ចូលទៅកាន់ ប្រាសាទជាទីរីករាយក្រៃលែង ជាប្រាសាទមានភក្សាហារច្រើន មានបាយនិងទឹកច្រើន ដូចជា(ភព)មសក្កសារៈនៃព្រះវាសវៈ ។

[១២២] នាងនារីទាំងឡាយ តាក់តែងខ្លួនដ៏សមរម្យល្អ រាំ ច្រៀង ហៅរក ដ៏ប្រសើរក្រៃលែង ក្នុងប្រាសាទនោះ ដូចស្រីអប្សរក្នុងទេវលោក ។ ព្រះមហាសត្វអ្នករក្សាធម៌ ធ្វើបុណ្ណកយក្សឲ្យបរិបូណ៌ដោយពួកនារី ជាទីរីករាយផង ដោយបាយនិងទឹកផង ហើយជ្រើសរើសតែសេចក្តី យ៉ាងសំខាន់ ទើបចូលទៅក្នុងសម្នាក់ភរិយា ក្នុងកាលនោះ ។

តំ ចន្ទនគន្ធរសានុលិត្តំ
សុវណ្ណជម្ពោនទនិក្ខសាទិសំ
ភរិយំ អវច ឯហិ សុណោហិ ភោតិ
បុត្តានិ អាមន្តយ តម្ពនេត្តេ ។
សុត្វាន វាក្យំ បតិនោ អនោជា
សុណិសំ អវច តម្ពនខី សុនេត្តំ
អមន្តយ ចម្មធរានិ ចេតេ
បុត្តានិ ឥន្ទីវរបុប្ផសាមេ ។
[១២៣] តេ អាគតេ មុទ្ធនិ ធម្មបាលោ
ចុម្ពិត្វា បុត្តេ អវិកម្បមានោ
អាមន្តយិត្វាន អវោច វាក្យំ
ទិន្នាហំ រញ្ញា ឥធ មាណវស្ស ។
តស្សជ្ជហំ អត្តសុខី វិធេយ្យោ
អាទាយ យេនិច្ឆតិ តេន គច្ឆតិ
អហាញ្ច វោ អនុសាសិតុំ អាគតោស្មិ
កថំ អហំ អបរិត្តាយ គច្ឆេ ។

មហាសត្វនិយាយនឹងភរិយា ដែលមានខ្លួនប្រោះព្រំដោយទឹកក្រអូបនៃខ្លឹមចន្ទន៍ មានសម្បុរប្រាកដស្មើដោយផ្ការរនៃមាសជម្ពូនទៈថា ម្នាលនាងដ៏ចម្រើនមានភ្នែកក្រហម នាងចូរមក ចូរស្តាប់ខ្ញុំ ចូរហៅបុត្រនិងធីតាមក ។ នាងអនោជា បានស្តាប់ពាក្យរបស់ប្តីហើយ ក៏និយាយនឹងកូនប្រសាស្រី មានក្រចកក្រហម មានភ្នែកល្អថា ម្នាលនាងមានសម្បុរដូចផ្កាពជព្រឹក្ស នាងចូរហៅបុត្រនិងធីតា ដែលទ្រទ្រង់ប្រដាប់ទាំងនោះមក ។

[១២៣] ព្រះមហាសត្វជាអ្នករក្សាធម៌ ឥតមានញាប់ញ័រនឹងកូនទាំងឡាយ ថើបក្បាលកូនទាំងឡាយនោះ ដែលមកដល់ហើយ ហៅមកនិយាយពាក្យថា អញត្រូវព្រះរាជា ក្នុងក្រុងឥន្ទបត្តនេះប្រទានដល់មាណពហើយ ។ ថ្ងៃនេះអញមានសេចក្តីសុខក្នុងខ្លួនទេ (តអំពី ៣ ថ្ងៃទៅ) អញនឹងជាអ្នកបម្រើមាណពនោះ មាណពនោះ នាំអញទៅតាមសេចក្តីត្រូវការ ចំណែកខាងអញដែលមកនេះដើម្បីប្រៀនប្រដៅអ្នកទាំងឡាយ(ព្រោះថា) អញនឹងទៅ ដោយមិនបានការពារ(មុន) ដូចម្តេចបាន ។

មហានិបាតេ នវមស្ស វិធុរជាតកស្ស រាជវសតីកណ្ឌំ

សចេ ហិ រាជា កុរុរដ្ឋវាសី
ជនសន្ធោ បុច្ឆេយ្យ បហូតកាមោ
កិមាភិជានាសិ បុរេ បុរាណំ
កឹ វា បិតា អនុសាសេ បុរត្ថា ។
សមានាសនា ហោថ មយា ច សព្វេ
កោ នីធ រញ្ញោ អព្ភតិកោ មនុស្សោ
តមញ្ជលឹ ករិយ វទេថ ឯវំ
មា ហេវំ ទេវ ន ហិ ឯស[១] ធម្មោ
វិយគ្ឃរាជស្ស និហីនជច្ចោ
សមានាសនា ទេវ កថំ ភវេយ្យ ។

លក្ខកណ្ឌំ[២] ។

[១២៤] សោ ច បុត្តេ អមច្ចេ ច ញាតយោ សុហទជ្ជនេ
អលីនមនសង្កប្បោ វិធុរោ ឯតទព្រវិ ។
ឯថយ្យា រាជវសតឹ និសីទិត្វា សុណាថ មេ
យថា រាជកុលំ បត្តោ យសំ បោសោ និគច្ឆតិ ។

---

១ ម. នេស ។ ២ ម. បក្ខេណកណ្ឌំ នាម ។

បើព្រះរាជានៅក្នុងដែនកុរុ ជាអ្នកភ្ជាប់មិត្តជន មានភោគៈជាទីប្រាថ្នាច្រើន សួរកូនឯងទាំងឡាយថា អ្នកទាំងឡាយ ដឹងច្បាស់នូវដំណើរបូរាណក្នុងកាលមុនដែរឬ បិតារបស់អ្នកទាំង-ឡាយបានប្រៀនប្រដៅ ក្នុងកាលមុនដូចម្តេចខ្លះ មួយទៀត ពួកអ្នកទាំងអស់គ្នា ចូរមានអាសនៈស្មើនឹងយើងចុះ (ព្រោះ) ក្នុងរាជត្រកូលនេះ រកមនុស្សណារបស់ព្រះរាជា ជាអ្នកខ្ពង់ខ្ពស់(ឲ្យស្មើនឹងពួកអ្នក)មិនមានទេ ពួកកូនឯងគប្បីធ្វើអញ្ជលីទូលព្រះរាជាយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះសម្មតិទេព សូមព្រះអង្គកុំត្រាស់យ៉ាងនេះ ព្រោះថា នេះមិនមែនជាបវេណីធម៌ទេ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព សត្វចចកមានជាតិថោកទាប គប្បីមានអាសនៈ ស្មើនឹងកេសរសីហៈ ដូចម្តេចបាន ។

ចប់ លក្ខកណ្ឌ ។

[១២៤] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) វិធុរបណ្ឌិតនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ ដោយចិត្តមិនរួញរា បានពោលពាក្យនេះនឹងបុត្រ អាមាត្យ ញាតិ សម្លាញ់ថា ម្នាលកូនសម្លាញ់ទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយមកអង្គុយស្តាប់រាជវសតិធម៌(ច្បាប់សម្រាប់នៅក្នុងរាជត្រកូល)របស់អញដែលជាច្បាប់សម្រាប់បុរសចូលទៅកាន់រាជត្រកូល រមែងបាននូវយស ។

[១២៥] ន ហិ រាជកុលំ បត្តោ អញ្ញាតោ លភតេ យសំ

នាតិសូរោ នាតិទុម្មេធោ នប្បមត្តោ កុទាចនំ ។

យទាស្ស សីលំ បញ្ញញ្ច សោចេយ្យញ្ចាធិគច្ឆតិ

អថ វិស្សាសតេ តម្ហិ គុយ្ហញ្ចស្ស ន រក្ខតិ ។

[១២៦] តុលា យថា បគ្គហិតា សមទណ្ឌា សុធារិតា

អជ្ឈិដ្ឋោ ន វិកម្បេយ្យ ស រាជវសតឹ វសេ ។

តុលា យថា បគ្គហិតា សមទណ្ឌា សុធារិតា

សព្វានិ អភិសម្ភោន្តោ ស រាជវសតឹ វសេ ។

[១២៧] ទិវា វា យទិ វា រត្តឹ រាជកិច្ចេសុ បណ្ឌិតោ

អជ្ឈិដ្ឋោ ន វិកម្បេយ្យ ស រាជវសតឹ វសេ ។

ទិវា វា យទិ វា រត្តឹ រាជកិច្ចេសុ បណ្ឌិតោ

សព្វានិ អភិសម្ភោន្តោ ស រាជវសតឹ វសេ ។

[១២៥] រាជសេវកៈ ដែលចូលទៅកាន់រាជត្រកូល (មានគុណសម្បត្តិ) មិនប្រាកដ រមែងមិនបានយសទេ រាជសេវកៈមិនត្រូវជាអ្នកក្លៀវក្លាពេក មិនត្រូវជាអ្នកខ្លាចពេក មិនត្រូវធ្វេសប្រហែស ក្នុងកាលណាឡើយ ។ ព្រះរាជាជ្រាបច្បាស់ នូវអាចារសម្បត្តិ និងសេចក្តីចេះដឹង ព្រមទាំងសេចក្តីស្អាតរបស់រាជសេវកៈនោះ ក្នុងកាលណា ព្រះរាជាក៏រមែងស្និទ្ធស្នាលចំពោះរាជសេវកៈនោះ ក្នុងកាលណោះ ទាំងមិនលាក់នូវអាថ៌កំបាំង(របស់ព្រះអង្គ) នឹងរាជសេវកៈនោះទេ ។

[១២៦] រាជសេវកៈដែលព្រះរាជាត្រាស់ប្រើ (ក្នុងរាជកិច្ចណាមួយ) មិនគប្បីធ្វើរាជកិច្ចនោះឲ្យកម្រើក (ល្អៀង) ទេ ត្រូវធ្វើឲ្យដូចជាជញ្ជីងដែលគេលើកឡើងហើយ មានដងស្មើ ទៀងល្អ ។ រាជសេវកៈធ្វើរាជកិច្ចទាំងពួង ដូចជញ្ជីងដែលគេលើកឡើងហើយ មានដងស្មើទៀងល្អ រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។

[១២៧] រាជសេវកៈ ជាអ្នកឈ្លាសវៃ ក្នុងរាជកិច្ចទាំងឡាយ ដែលព្រះរាជាត្រូវប្រើ ក្នុងវេលាថ្ងៃ ឬក្នុងវេលាយប់ មិនគប្បីធ្វើរាជកិច្ចនោះឲ្យកម្រើក រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។ រាជសេវកៈ ជាអ្នកឈ្លាសវៃ ក្នុងរាជកិច្ចទាំងឡាយ ធ្វើរាជកិច្ចគ្រប់យ៉ាង ក្នុងវេលាថ្ងៃ ឬក្នុងវេលាយប់ (ឲ្យសម្រេចដោយរៀបរយ) រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។

យោ ចស្ស សុកតោ មគ្គោ រញ្ញោ សុបដីយាទិតោ
ន តេន វុត្តោ គច្ឆេយ្យ ស រាជវសតឹ វសេ ។
[១២៨] ន រញ្ញោ សមកំ ភុញ្ជេ កាមភោគេ កុទាចនំ
សព្វត្ថ បច្ឆតោ គច្ឆេ ស រាជវសតឹ វសេ ។
ន រញ្ញោ សទិសំ វត្ថំ ន មាលំ ន វិលេបនំ
អាកប្បំ សរកុត្តឹ វា ន រញ្ញោ សទិសមាចរេ
អញ្ញំ ករេយ្យ អាកប្បំ ស រាជវសតឹ វសេ ។
[១២៩] កីឡេ រាជា អមច្ចេហិ ភរិយាហិ បរិវារិតោ
នាមច្ចោ រាជភរិយាសុ ភាវំ កុព្វេថ បណ្ឌិតោ ។
អនុទ្ធតោ អចបលោ និបកោ សំវុតិន្ទ្រិយោ
មនោបណិធិសម្បន្នោ ស រាជវសតឹ វសេ ។
[១៣០] នាស្ស ភរិយាហិ កីឡេយ្យ ន មន្តេយ្យ រហោគតោ
នាស្ស កោសាជនំ គណ្ហេ ស រាជវសតឹ វសេ ។

ផ្លូវណាដែលគេធ្វើល្អ ចាត់ចែងល្អសម្រាប់ព្រះរាជា រាជសេវកៈ ដែលព្រះរាជាត្រាស់ហើយ មិនត្រូវដើរទៅតាមផ្លូវនោះ រាជសេវកៈ នោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។

[១២៨] រាជសេវកៈ មិនគួរប្រើប្រាស់កាមភោគៈស្មើនឹងព្រះរាជាក្នុងកាលណាឡើយ ត្រូវដើរខាងក្រោយក្នុងកាមគុណគ្រប់យ៉ាង រាជសេវកៈ នោះទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។ រាជសេវកៈមិនត្រូវប្រើប្រាស់សំពត់ មិនត្រូវប្រើប្រាស់ផ្កាកម្រង មិនត្រូវប្រើប្រាស់គ្រឿងលាប ឲ្យដូចរបស់ព្រះរាជា មិនត្រូវប្រព្រឹត្តកិរិយា ឬការនិយាយស្តី ឲ្យដូចព្រះរាជា ត្រូវធ្វើអាកប្បកិរិយាដទៃវិញ រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។

[១២៩] ព្រះរាជា ទ្រង់ក្រសាលនឹងរាជសេវកៈ មានស្រីស្នំគាល់បម្រើ អាមាត្យជាបណ្ឌិត មិនត្រូវធ្វើសេចក្តីស្និទ្ធស្នាលចំពោះពួកស្រីស្នំរបស់ព្រះរាជាទេ ។ រាជសេវកៈ ជាអ្នកមិនឆ្មើងឆ្មៃ មិនឃ្លើសឃ្លង ជាអ្នកមានប្រាជ្ញាខ្ជាប់ខ្ជួន សង្រួមឥន្ទ្រិយដ៏ល្អ បរិបូណ៌ដោយការតម្កល់ចិត្ត រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។

[១៣០] រាជសេវកៈ មិនត្រូវប្រឡែង មិនត្រូវនៅក្នុងទីស្ងាត់ ប្រឹក្សាជាមួយនឹងពួកស្រីស្នំរបស់ព្រះរាជា មិនត្រូវលួចយកព្រះរាជទ្រព្យអំពីឃ្លាំងរបស់ព្រះរាជានោះទេ រាជសេវកៈនោះទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។

ន និទ្ទំ ពហុ មញ្ញេយ្យ ន មទាយ សុរំ បិវេ
នាស្ស ទាយេ មិគេ ហញ្ញេ ស រាជវសតឹ វសេ ។
នាស្ស បីឋំ ន បល្លង្កំ ន កោច្ឆំ ន នាវំ រថំ
សម្មតោម្ហីតិ អារុហេ ស រាជវសតឹ វសេ ។
នាតិទូរេ ភជេ រញ្ញោ នាច្ចាសន្នេ វិចក្ខណោ
សមេក្ខញ្ចស្ស(១) តិដ្ឋេយ្យ សន្ទិស្សន្តោ សភត្តុនោ ។
ន មេ រាជា សខា ហោតិ ន រាជា ហោតិ មេថុនោ
ខិប្បំ កុជ្ឈន្តិ រាជានោ សុកេនក្ខីវ ឃដ្ដិតំ ។
ន បូជិតោ មញ្ញមានោ មេធាវី បណ្ឌិតោ នរោ
ផរុសំ បដិមន្តេយ្យ រាជានំ បរិសំ គតំ ។
[១៣១] លទ្ធទ្វារោ លភេ ទ្វារំ នេវ រាជូសុ វិស្សសេ
អគ្គីវ សំយតោ តិដ្ឋេ ស រាជវសតឹ វសេ ។

---

១ ម. សមុក្ខញ្ចស្ស ។

រាជសេវកៈ មិនគប្បីសម្គាល់ការដេកច្រើន មិនត្រូវផឹកសុរាឲ្យស្រវឹង មិនត្រូវបៀតបៀនពួកម្រឹគដែលទ្រង់ឲ្យអភ័យ រាជសេវកៈនោះទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។ រាជសេវកៈ មិនត្រូវឡើងកាន់តាំង មិនត្រូវឡើងកាន់បល្ល័ង្ក មិនត្រូវឡើងកាន់កៅអី មិនត្រូវឡើងកាន់នាវា ឬកាន់រថរបស់ព្រះរាជា ដោយគិតថា ខ្លួនអញព្រះរាជាប្រោសប្រាណហើយដូច្នេះទេ រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។ រាជសេវកៈជាអ្នកវាងវៃ ត្រូវគាល់ព្រះរាជា ក្នុងទីមិនឆ្ងាយពេក មិនជិតពេក គប្បីឋិតនៅល្មមតែព្រះរាជាទតឃើញ ទាំងខ្លួនឯងក៏មើលឃើញព្រះរាជាជាម្ចាស់ ។ រាជសេវកៈ(គួរគិតថា)ព្រះរាជាមិនមែនជាសម្លាញ់របស់អញទេ ព្រះរាជា មិនមែនជាគូកន(របស់អញទេ) ធម្មតាព្រះរាជាទាំងឡាយ រមែងខ្ញាល់ឆាប់ ដូចភ្នែកដែលត្រូវលម្អងមានកន្ទុយស្រូវ (ជាដើម) ប៉ះពាល់ ។ ជនជាបណ្ឌិត អ្នកមានប្រាជ្ញា មិនត្រូវសម្គាល់ថា ព្រះរាជាបូជាអញហើយ ក៏ពិតទូលហេតុអាក្រក់ ចំពោះព្រះរាជា ដែលយាងមកកាន់បរិស័ទ ។

[១៣១] រាជសេវកៈ ទុកជាបានអនុញ្ញាតទ្វារហើយ ត្រូវបានអនុញ្ញាតទ្វារ (ទៀតសឹមចូល) មិនត្រូវទុកចិត្តចំពោះព្រះរាជាទាំងឡាយ គប្បីប្រយ័ត្នដូចភ្លើង រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។

បុត្តំ វា ភាតរំ សំ វា សម្បគ្គណ្ហាតិ ខត្តិយោ
គាមេហិ និគមេហិ វា រដ្ឋេហិ ជនបទេហិ វា
តុណ្ហីភូតោ ឧបេក្ខេយ្យ[១] ន ភណេ ឆេកបាបកំ ។
[១៣២] ហត្ថារោហា អនីកដ្ឋា រថិកា បត្តិការកា
តេសំ កម្មាបទានេន រាជា វឌ្ឍេតិ វេតនំ
ន តេសំ អន្តរា គច្ឆេ ស រាជវសតឹ វសេ ។
ចាបោវ ឱនមេ ធីរោ វំសោ វាបិ បកម្បយេ
បដិលោមំ ន វត្តេយ្យ ស រាជវសតឹ វសេ ។
ចាបោវូនុទរោ អស្ស មច្ឆោវស្ស អជិវ្ហតា
អប្បាសិ និបកោ សូរោ ស រាជវសតឹ វសេ ។
[១៣៣] ន ពាឡ្ហំ ឥត្ថឹ គច្ឆេយ្យ សម្បស្សំ តេជសង្ខយំ
កាសំ សាសំ ទរំ ពាល្យំ ខីណមេធោ និគច្ឆតិ ។
នាតិវេលំ បភាសេយ្យ ន តុណ្ហី សព្វទា សិយា
អវិកិណ្ណំ មិតំ វាចំ បត្តេ កាលេ ឧទីរយេ ។
អក្កោធនោ អសង្ឃដ្ដោ សច្ចោ សណ្ហោ អបេសុណោ
សម្ផំ គិរំ ន ភាសេយ្យ ស រាជវសតឹ វសេ ។

---
១ ម. ឧទិក្ខេយ្យ ។

ព្រះរាជាជាក្សត្រិយ៍ទ្រង់លើកតម្កើងព្រះរាជបុត្រឬក្សត្រិយ៍ ជាបងប្អូនរបស់ព្រះអង្គ ដោយស្រុកឬនិគម ដោយដែនឬជនបទ រាជសេវកៈត្រូវនៅស្ងៀម រំពឹងមើល មិនត្រូវនិយាយពីគុណឬទោសឡើយ ។

[១៣២] ព្រះរាជាទ្រង់បន្ថែមបៀវត្សរ៍ដល់ពលដំរី ពលរថ ពលថ្មើរជើងទាំងនោះ ដោយការប្រគល់ឲ្យចំពោះការងារ រាជសេវកៈមិនត្រូវធ្វើឲ្យអន្តរាយ (លាភ) របស់ពលទាំងនោះ រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។ រាជសេវកៈជាអ្នកប្រាជ្ញ ត្រូវឱនលំទោនដូចជាដងធ្នូ ត្រូវញាប់ញ័រដូចជាឫស្សី មិនត្រូវប្រព្រឹត្តទទឹងទាស់ទេ រាជសេវកៈនោះទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។ រាជសេវកៈត្រូវមានពោះធូរ ដូចបន្ទោះធ្នូ មិនត្រូវមានអណ្តាតដូចត្រី ត្រូវស៊ីតិច មានប្រាជ្ញារក្សាខ្លួន ក្លៀវក្លា រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។

[១៣៣] រាជសេវកៈមិនត្រូវប៉ះពាល់គប់ស្រី ជាហេតុឲ្យអស់តេជះខ្លាំងពេកទេ សេវកៈដែលអស់ប្រាជ្ញា រមែងដល់នូវរោគក្អក ហឺត ទុរន់ទុរាមានកម្លាំងថយ ។ រាជសេវកៈមិនត្រូវនិយាយហួសកម្រិត មិនត្រូវស្ងៀមគ្រប់កាលទាំងពួងទេ ត្រូវពោលពាក្យមិនរោយរាយ ល្មមប្រមាណក្នុងកាលដែលត្រូវការ ។ រាជសេវកៈគប្បីជាអ្នកមិនក្រោធ មិនបៀតបៀនគេ មានពាក្យសច្ចៈ ផ្អែមល្ហែម មិនញុះញង់ មិននិយាយពាក្យឥតប្រយោជន៍ រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។

[១៣៨] មាតាបេតិភរោ អស្ស　　កុលេ ជេដ្ឋាបចាយិកោ

សណ្ហោ សខិលសម្ភាសោ　　ស រាជវសតី វសេ ។

វិធីតោ សិប្បវា ទន្តោ　　កតត្តោ និយតោ មុទុ

អប្បមត្តោ សុចិទក្ខោ　　ស រាជវសតី វសេ ។

និវាតវុត្តិ វុឌ្ឍេសុ　　សប្បតិស្សោ សគារវោ

សុរតោ សុខសំវាសោ　　ស រាជវសតី វសេ ។

អារកា បរិវជ្ជេយ្យ　　សញ្ចិត្តំ បហិតំ ជនំ

ភត្តារញ្ញេវុទិក្ខេយ្យ　　ន ច អញ្ញស្ស រាជិនោ ។

[១៣៩] សមណេ ព្រាហ្មណេ ចាបិ　　សីលវន្តេ ពហុស្សុតេ

សក្កច្ចំ បយិរុបាសេយ្យ　　ស រាជវសតី វសេ ។

សមណេ ព្រាហ្មណេ ចាបិ　　សីលវន្តេ ពហុស្សុតេ

សក្កច្ចំ អនុវាសេយ្យ　　ស រាជវសតី វសេ ។

[១៣៤] រាជសេវកៈ ត្រូវចិញ្ចឹមមាតានិងបិតា ត្រូវមានសេចក្តីគោរព ចំពោះបុគ្គលជាធំក្នុងត្រកូល មានវាចាផ្អែមល្ហែម ពោលពាក្យម៉ត់ហ្មង់ រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។ សេវកៈត្រូវមានសណ្តាប់ធ្នាប់ មានសិល្បសាស្ត្រ មានឥន្ទ្រិយទូន្មានហើយ មានខ្លួនធ្វើហើយ(ចេះស្ទាត់) ជាអ្នកនឹងនួន មានអធ្យាស្រ័យទន់ភ្លន់ មិនធ្វេសប្រហែស ជាអ្នកស្អាត ទាំងឈ្លាសវៃ រាជសេវកៈនោះទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។ រាជសេវកៈត្រូវមានសេចក្តីប្រព្រឹត្តឱនលំទោនកោតក្រែង គោរព ចំពោះបុគ្គលចម្រើន (ដោយវ័យជាដើម) ជាអ្នកស្លូតត្រង់ នៅរួមជាសុខ រាជសេវកៈនោះទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។ រាជសេវកៈគប្បីវៀរឲ្យឆ្ងាយចេញ នូវជនដែលព្រះរាជាជ្រៃបញ្ជូនមកដើម្បីការស្ងាត់កំបាំង គប្បីរំពៃមើលចំពោះព្រះរាជាជាម្ចាស់ (របស់ខ្លួន) មិនត្រូវនិយាយចំពោះព្រះរាជាដទៃទេ ។

[១៣៥] រាជសេវកៈ គប្បីគប់រក ចំពោះសមណៈ និងព្រាហ្មណ៍ អ្នកមានសីល ជាពហុស្សូត ដោយគោរព រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។ រាជសេវកៈ គួរប្រព្រឹត្ត តាមពួកសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ អ្នកមានសីល ជាពហុស្សូត ដោយគោរព រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅ ក្នុងរាជត្រកូល ។

មហានិបាតេ នវមស្ស វិធុរជាតកស្ស រាជវសតីកណ្ឌំ

សមណោ ព្រាហ្មណោ ចាបិ សីលវន្តេ ពហុស្សុតេ
តប្បេយ្យ អន្នបានេន ស រាជវសតឹ វសេ ។
សមណោ ព្រាហ្មណោ ចាបិ សីលវន្តេ ពហុស្សុតេ
អាសជ្ជ បញ្ញេ សេវេថ អាកង្ខំ វុឌ្ឍិមត្តនោ ។
[១៣៦] ឆិន្នបុព្វំ ន ហាបេយ្យ ទានំ សមណព្រាហ្មណេ
ន ច កិញ្ចិ និវារេយ្យ ទានកាលេ វណិព្វកេ ។
បញ្ញវា ពុទ្ធិសម្បន្នោ វិធានវិធិកោវិទោ
កាលញ្ញូ សមយញ្ញូ ច ស រាជវសតឹ វសេ ។
ឧដ្ឋាតា កម្មធេយ្យេសុ អប្បមត្តោ វិចក្ខណោ
សុសំវិហិតកម្មន្តោ ស រាជវសតឹ វសេ ។
[១៣៧] ខលំ សាលំ បសុំ ខេត្តំ គន្ត្វា ចស្ស អភិក្ខណំ
មិតំ ធញ្ញំ និធាបេយ្យ មិតំ ច បាចយេ ឃរេ ។

រាជសេវកៈ គួរញុំាងសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ អ្នកមានសីល ជាពហុស្សូតឲ្យឆ្អែតស្កប់ស្កល់ ដោយបាយនិងទឹក រាជសេវកៈនោះទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។ រាជសេវកៈ កាលបើប្រាថ្នាសេចក្តីចម្រើនដល់ខ្លួន គប្បីចូលទៅគប់រកសមណៈ និងព្រាហ្មណ៍ អ្នកមានសីល ជាពហុស្សូត ជាបណ្ឌិត ។

[១៣៦] រាជសេវកៈ មិនត្រូវញុំាងទានដែលព្រះរាជា ធ្លាប់ព្រះរាជទានដល់សមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ ឲ្យសាបសូន្យ ទាំងមិនគួរឃាត់វត្ថុណាមួយ ចំពោះពួកស្មូម ក្នុងកាលជាទីព្រះរាជទាន ។ រាជសេវកៈជាអ្នកមានប្រាជ្ញា បរិបូណ៌ដោយឧបាយ ជាអ្នកឆ្លៀវឆ្លាសក្នុងវិធីចាត់ចែង ជាអ្នកដឹងកាល (ជាទីធ្វើបុណ្យ) ដឹងសម័យ (ប្រកបការងារ) រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។ រាជសេវកៈជាអ្នកខ្នះខ្នែង មិនប្រមាទ ឈ្លាសវៃ ចាត់ចែងការងារដ៏ល្អ ក្នុងក្រសួងការងារទាំងឡាយ ត្រូវមានសេចក្តីព្យាយាម ចាត់ចែងរាជកិច្ចឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយស្រួល រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។

[១៣៧] រាជសេវកៈគួរទៅ (ត្រួតត្រាមើល) លានស្រូវ រោងចិញ្ចឹមសត្វ និងស្រែចម្ការ (របស់ព្រះរាជា) ឲ្យរឿយ ៗ គប្បីទុកដាក់ស្រូវដែលវាល់ហើយផង ឲ្យគេចម្អិនអង្ករ ដែលវាល់ហើយក្នុងផ្ទះផង ។

បុត្តំ វា ភាតរំ សំ វា សីលេសុ អសមាហិតំ
អង្គារ ហិ តេ ពាលា យថា បេតា តថេវ តេ ។
ចោឡញ្ច នេសំ បិណ្ឌញ្ច អាសីទានំ បទាបយេ
ទាសេ កម្មករេ ចោសេ សីលេសុ សុសមាហិតេ
ទក្ខេ ឧដ្ឋានសម្បន្នេ អាធិបច្ចស្មិំ ឋាបយេ ។
[១៣៨]សីលវា ច អលោភោ ច អនុរត្តោ ច រាជិនោ
អាវីរហោ ហិតោ តស្ស ស រាជវសតឹ វសេ ។
ឆន្ទញ្ញូ រាជិនោ ចស្ស ចិត្តដ្ឋោ ចស្ស រាជិនោ
អសង្កុសកវុត្តិស្ស ស រាជវសតឹ វសេ ។
អច្ឆាទនេ ច នហាបនេ ធោវេ បាទេ អធោសិរំ
អាហតោបិ ន កុប្បេយ្យ ស រាជវសតឹ វសេ ។

មិនត្រូវលើកតម្កើងកូន ឬបងប្អូនរបស់ខ្លួន ដែលមិនតាំងនៅក្នុងសីលាចារវត្ត ព្រោះថា ជនទាំងនោះជាមនុស្សពាល មិនឈ្មោះថាជាអវយវៈ (របស់ខ្លួន) ជនទាំងនោះ ទុកដូចជាមនុស្សស្លាប់ហើយ តែថាត្រូវឲ្យសំពត់និងដុំបាយ ដល់ជនទាំងនោះ ដែលមកអង្គុយជិតហើយ គប្បីតម្កល់ពួកបុរសជាទាសកម្មករ ដែលជាអ្នកខ្ជាប់ខ្ជួនល្អ ក្នុងសីលាចារវត្ត ជាអ្នកឈ្លាសវៃ បរិបូណ៌ដោយសេចក្ដីឃ្មាតខ្មី ក្នុងទីជាអធិបតី (ក្នុងការងារ) ។

[១៣៨] រាជសេវកៈត្រូវមានសីល មិនលោភ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តតាមព្រះរាជា ជាគុណដល់ព្រះរាជា ទាំងក្នុងទីចំពោះព្រះភ័ក្ត្រនិងទីកំបាំងព្រះភ័ក្ត្រ រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។ រាជសេវកៈជាអ្នកស្គាល់បំណងរបស់ព្រះរាជានោះផង តាំងនៅដូចព្រះហឫទ័យរបស់ព្រះរាជានោះផង ជាអ្នកមិនប្រព្រឹត្តទទឹងទាស់នឹងព្រះរាជានោះផង រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។ រាជសេវកៈគប្បីឱនក្បាលលាងព្រះបាទ (របស់ព្រះរាជា) ក្នុងកាលជាទីទ្រង់ព្រះពស្ត្រ ឬក្នុងកាលជាទីស្រង់ព្រះគង្គា សូម្បីព្រះរាជាទ្រង់ខ្ញាល់ ក៏មិនគប្បីខឹងតបវិញទេ រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។

មហានិបាតេ នវមស្ស វិធុរជាតកស្ស អន្តរបេយ្យាលំ

[១៣៩] កុម្ភិញ្ហិ បញ្ជលី កយិរា ចាតំ ចាបិ បទក្ខិណំ
កិមេវ សព្វកាមានំ ទាតារំ ធីរមុត្តមំ ។
យោ ទេតិ សយនំ វត្ថំ យានំ អាវសថំ ឃរំ
បជ្ជុន្នោរិវ ភូតានំ ភោគេហិ អភិវស្សតិ ។
ឯសេយ្យោ រាជវសតី វត្តមានោ យថា នរោ
អារាធយតិ រាជានំ បូជំ លភតិ ភត្តុសុ ។

រាជវសតី នាម ។

[១៤០] ឯវំ សមនុសាសិត្វា ញាតិសង្ឃំ វិចក្ខណោ
បរិកិណ្ណោ សុហជ្ជេហិ រាជានមុបសង្កមិ
វន្ទិត្វា សិរសា ចាទេ កត្វា ច នំ បទក្ខិណំ
វិធុរោ អវច រាជានំ បគ្គហេត្វាន អញ្ជលឹ ។
អយំ មំ មាណវោ នេតិ កត្តុកាមោ យថាមតឹ
ញាតីនត្ថំ បវក្ខាមិ តំ សុណោហិ អរិន្ទម ។

[១៣៩] ប៉ុនអម្បាលបុរសប្រាថ្នាសេចក្ដីចម្រើន គង់ធ្វើអញ្ជលីចំពោះភ្លើង ទឹក ឬធ្វើបទក្សិណចំពោះបក្សីក្អែក បុគ្គលមិននមស្សការចំពោះព្រះរាជា ជាបណ្ឌិតខ្ពង់ខ្ពស់ ព្រះអង្គប្រទានសេចក្ដីប្រាថ្នាគ្រប់យ៉ាង ដូចម្ដេចបាន ព្រោះព្រះអង្គប្រទានទីដេក សំពត់ យាន និងផ្ទះសម្រាប់សម្នាក់អាស្រ័យ ទ្រង់បង្អុរភោគសម្បទ ដូចមេឃបង្អុរភ្លៀងដល់ពួកសត្វ ។ ម្នាលកូនសម្លាញ់ទាំងឡាយ នេះជារាជវសតិធម៌ ដែលនរជនប្រព្រឹត្តតាម រមែងញ៉ាំងព្រះរាជាឲ្យប្រោសប្រាណ រមែងបានការបូជាអំពីចៅហ្វាយនាយទាំងឡាយ ។

ចប់ រាជវសតីកណ្ឌ ។

[១៤០] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) វិធុរបណ្ឌិតមានប្រាជ្ញាវាងវៃ ប្រៀនប្រដៅពួកញាតិយ៉ាងនេះហើយ ក៏ចូលទៅគាល់ព្រះរាជា ដោយមានពួកញាតិចោមរោម វិធុរបណ្ឌិតថ្វាយបង្គំព្រះបាទាដោយត្បូង ធ្វើប្រទក្សិណព្រះអង្គ ផ្គងអញ្ជលីក្រាបបង្គំទូលព្រះរាជាថា បពិត្រព្រះអង្គជាអ្នកបង្ក្រាបសត្រូវ មាណពនេះ មានប្រាថ្នានឹងធ្វើតាមអធ្យាស្រ័យ នឹងនាំខ្ញុំព្រះអង្គទៅ ខ្ញុំព្រះអង្គ នឹងនិយាយពាក្យ ជាប្រយោជន៍ដល់ពួកញាតិ សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ នូវពាក្យនោះ ។

បុត្តេ ច មេ ឧទិក្ខេសិ យញ្ចមញ្ញំ ឃរេ ធនំ
យថា បច្ឆា ន ហាយេថ ញាតិសង្ឃោ មយី គតេ
យថេវ ខលតិ ភូម្យំ ភូម្យាយេវ បតិដ្ឋតិ
ឯវេតំ ខលិតំ មយ្ហំ ឯតំ បស្សាមិ អច្ចយំ ។

[១៤១] សក្កា ន គន្តុំ ឥតិ[១] មយ្ហំ ហោតិ
ឆេត្វា ភេត្វា ឥធ កាតិយានំ
ឥធេវ ហោហិ ឥតិ មយ្ហំ រុច្ចតិ
មា ត្វំ អគា[២] ឧត្តមភូរិបញ្ញ ។

[១៤២] មា ហេវធម្មេសុ មនំ បណីទហិ
អត្ថេ ច ធម្មេ ច យុត្តោ ភវស្សុ
ធិរត្ថុ កម្មំ អកុសលំ អនរិយំ
យំ កត្វា បច្ឆា និរយំ វជេយ្យ ។
នេវេស ធម្មោ ន បុនេតិ កិច្ចំ
អយិរោ[៣] ហិ ទាសស្ស ជនិន្ទ ឥស្សរោ
ឃាតេតុំ ឈាបេតុំ អថោបិ ហន្តុំ
ន ច មយ្ហំ កោធត្ថិ វជាមិ ចាហំ ។

---

១ ម. ន សក្កា គន្តុំ មតិ ។ ២ ម. អគមា ។ ៣ ម. អយ្យោ ។

សូមព្រះអង្គទ្រង់ទតមើលកូនទាំងឡាយរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គផង និងទ្រព្យដទៃក្នុងផ្ទះរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គផង កាលបើខ្ញុំព្រះអង្គទៅហើយ សូមកុំឲ្យពួកញាតិវិនាសក្នុងកាលខាងក្រោយឡើយ ប្រសិនបើទូលព្រះបង្គំមានសេចក្តីភ្ញាំងភ្ញាត់ ទូលព្រះបង្គំ នឹងឃើញកំហុសនោះវិញ ដូចជាបុរសភ្ញាត់ដួលលើផែនដី ហើយឈរស៊ប់លើផែនដីវិញ ។

[១៨១](ព្រះរាជា...)សេចក្តីគាប់ចិត្តខ្ញុំថា អ្នកមិនគួរទៅទេ ខ្ញុំគាប់ចិត្តថាឲ្យអ្នកកាប់សម្លាប់មាណពកច្ចាយនៈ ក្នុងទីនេះហើយនៅក្នុងទីនេះចុះ ម្នាលបណ្ឌិតមានប្រាជ្ញាឧត្តមដូចផែនដី អ្នកកុំទៅ ។

[១៨២] (មហាសត្វ...) សូមព្រះអង្គកុំតម្កល់ព្រះហ្ឫទ័យ ក្នុងភាពមិនមែនជាធម៌ សូមប្រកបក្នុងប្រយោជន៍ផង ក្នុងធម៌ផង ថ្វីយបុគ្គលធ្វើកម្មណា ហើយទៅកាន់នរក ក្នុងកាលខាងក្រោយកម្មនោះជាអំពើអកុសល មិនប្រសើរ ។ បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន ព្រោះថា ធម្មតាម្ចាស់ជាធំរបស់ទាសៈ ចង់សម្លាប់ចង់ដុតពោលបៀតបៀនក៏បាន តែនេះមិនមែនជាធម៌ (របស់បុរាណបណ្ឌិតទេ) ទាំងមិនមែនជាកិច្ចគួរប្រព្រឹត្តឡើយ សេចក្តីក្រោធនៃខ្ញុំព្រះអង្គ មិនមានទេ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមលាទៅ ។

៦៧

មហានិបាតេ នវមស្ស វិធុរជាតកស្ស អន្តរបេយ្យាលំ

[១៨៣] ជេដ្ឋបុត្តំ ឧបគុយ្ហ   វិនេយ្យ ហទយេ ទរំ
អស្សុបុណ្ណេហិ នេត្តេហិ   ចាវិសិ សោ មហាឃរំ ។
[១៨៤] សាលាវ សម្បមទ្ទិតា   មាលុតេន បមទ្ទិតា
សេន្តិ បុត្តា ច ទារា ច   វិធុរស្ស និវេសនេ ។
ឥត្ថីសហស្សំ ភរិយានំ   ទាសីសត្តសតានិ ច
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ   វិធុរស្ស និវេសនេ ។
ឱរោធា ច កុមារា ច   វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ   វិធុរស្ស និវេសនេ ។
ហត្ថារោហា អនីកដ្ឋា   រថិកា បត្តិការកា
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ   វិធុរស្ស និវេសនេ ។
សមាគតា ជានបទា   នេគមា ច សមាគតា
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ   វិធុរស្ស និវេសនេ ។
ឥត្ថីសហស្សំ ភរិយានំ   ទាសីសត្តសតានិ ច
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ   កស្មា នោ វិជហិស្សសិ ។
ឱរោធា ច កុមារា ច   វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ   កស្មា នោ វិជហិស្សសិ ។
ហត្ថារោហា អនីកដ្ឋា   រថិកា បត្តិការកា
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ   កស្មា នោ វិជហិស្សសិ ។

[១៨៣] (*អភិសម្ពុទ្ធគាថា*) *ព្រះមហាសត្វនោះ មានព្រះនេត្រពេញដោយទឹកភ្នែក ចូលទៅឱបរឹត(ធម្មបាលកុមារ)ជាបុត្តច្បង លុះបន្ទោបង់សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយក្នុងហឫទ័យហើយ ក៏ចូលទៅកាន់ផ្ទះធំ ។*

[១៨៤] *ពួកបុត្រនិងភរិយារបស់វិធុរបណ្ឌិត ដេក* (បម្រះនទៀល) *ក្នុងលំនៅ ដូចជាដើមរាំងដែលត្រូវខ្យល់បក់បោកញាំញី ។ ស្ត្រីជាប្រពន្ធ ១ ពាន់នាក់ និងទាសី ៧ រយនាក់ ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញ ក្នុងលំនៅនៃវិធុរបណ្ឌិត ។ ពួកស្រីស្នំ ពួកកុមារ ពួកអ្នកជំនួញ និងពួកព្រាហ្មណ៍ ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញ ក្នុងលំនៅនៃវិធុរបណ្ឌិត ។ ពួកពលដំរី ពលសេះ ពលរថ ពលថ្មើរជើង ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញ ក្នុងលំនៅនៃវិធុរបណ្ឌិត ។ ពួកអ្នកជនបទ មកជួបជុំគ្នា ទាំងពួកអ្នកនិគមក៏មកជួបជុំគ្នា ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញ ក្នុងលំនៅនៃវិធុរបណ្ឌិត ។ ស្ត្រីជាប្រពន្ធ ១ ពាន់នាក់ និងទាសី ៧ រយនាក់ ផ្គងដៃ ខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញថា ហេតុអ្វីទើបលោកលះចោលពួកយើង ។ ពួកស្រីស្នំ ពួកកុមារ ពួកអ្នកជំនួញ និងពួកព្រាហ្មណ៍ ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញថា ហេតុអ្វី ទើបលោកលះចោល ពួកយើង ។ ពួកពលដំរី ពលសេះ ពលរថ ពលថ្មើរជើង ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញថា ហេតុអ្វី ទើបលោកលះចោល ពួកយើង ។*

សមាគតា ជានបទា ពេគមា ច សមាគតា
ពាឡ្ហា បត្តយ្ហ បត្ថ្ថុំ កស្មា ទោ វិជហិស្សសិ ។
[១៤៥] កត្វា ឃរេសុ កិច្ចានិ អនុសាសិត្វា សកំ ជនំ
មិត្តាមច្ចេ ច ភច្ចេ ច បុត្តទារេ ច ពន្ធវេ ។
កម្មន្តំ សំវិធេត្វាន អាចិក្ខិត្វា ឃរេ ធនំ
និធិញ្ច ឥណទានញ្ច បុណ្ណកំ ឯតទព្រវិ ។
អវសី តុវំ មយ្ហ តិហំ អគារេ
កតានិ កិច្ចានិ ឃរេសុ មយ្ហំ
អនុសាសិតា បុត្តទារា មយា ច
ករោមិ កិច្ចានិ យថាមតិន្តេ ។
[១៤៦] សចេ ហិ កត្តេ អនុសាសិតា តេ
បុត្តា ច ទារា អនុជីវិនោ ច
ហន្ទេហិ ទានិ តរមានរូបោ
ទីឃោ ហិ អទ្ធាបិ អយំ បុរត្ថា ។
អសម្ភីតោវ[១] គណ្ហាហិ អាជានីយស្ស វាលធឹ
ឥទំ បច្ឆិមកំ តុយ្ហំ ជីវលោកស្ស ទស្សនំ ។
[១៤៧] សោហំ កិស្សានុកាយិស្សំ យស្ស មេ នត្ថិ ទុក្កដំ
កាយេន វាចា មនសា យេន គច្ឆេយ្យ ទុគ្គតឹ ។

១ ម. អឆម្ភិតោវ ។

ពួកអ្នកជនបទ មកជួបជុំគ្នា ទាំងពួកអ្នកនិគមក៏មកជួបជុំគ្នា ផ្គងដៃ ខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញថា ហេតុអ្វីទើបលោកលះចោលពួកយើង ។

[១៨៥] ព្រះមហាសត្វបានធ្វើកិច្ចទាំងឡាយក្នុងផ្ទះ ប្រៀនប្រដៅជនរបស់ខ្លួន គឺពួកមិត្រ អាមាត្យ ជនអ្នកនៅអាស្រ័យ បុត្រ ភរិយានិងផៅ-ពង្ស ។ ព្រះមហាសត្វចាត់ចែងការងារ ប្រាប់នូវទ្រព្យក្នុងផ្ទះ និងកំណប់និងការឲ្យបុល ហើយពោលពាក្យនេះ នឹងបុណ្ណកយក្សថា

អ្នកបានស្នាក់នៅក្នុងផ្ទះរបស់ខ្ញុំអស់ ៣ ថ្ងៃហើយ កិច្ចក្នុងផ្ទះខ្ញុំ ធ្វើហើយ ទាំងបុត្រនិងភរិយា ខ្ញុំក៏បានប្រៀនប្រដៅហើយ អ្នកចូរធ្វើកិច្ចទាំងឡាយ តាមអធ្យាស្រ័យរបស់អ្នកចុះ ។

[១៨៦] (បុណ្ណកយក្ស...) បពិត្រអ្នកជាអាមាត្យ បើអ្នកបានប្រៀនប្រដៅបុត្រ ភរិយា និងពួកជនអ្នកចិញ្ចឹមជីវិតដោយសារហើយ អើអ្នកចូរប្រញាប់ប្រញាល់ មកក្នុងកាលឥឡូវនេះចុះ ព្រោះថាផ្លូវខាងមុខនេះ ជាផ្លូវដាច់ស្រយាលវែងឆ្ងាយ ។ អ្នកកុំភ័យ ចូរចាប់តោងកន្ទុយសេះអាជានេយ្យចុះ នេះជាការឃើញនូវជីវលោក ជាទីបំផុត របស់អ្នក ។

[១៨៧] (ព្រះមហាសត្វ...) បុគ្គលទៅកាន់ទុគ្គតិ ដោយអំពើណាដែលកើតអំពីកាយវាចាចិត្ត អំពើអាក្រក់ (នោះ) របស់ខ្ញុំមិនមានទេ ខ្ញុំនឹងខ្លាចចំពោះអំពើអ្វី ។

[១៤៨] សោ អស្សរាជា វិធុរំ វហន្តោ
បក្កាមិ វេហាយសមន្តលិក្ខេ
សាខាសុ សេលេសុ អសជ្ជមានោ
កាឡាគិរឹ ខិប្បមុបាគមាសិ ។

[១៤៩] ឥត្ថីសហស្សំ ភរិយានំ ទាសីសត្តសតានិ ច
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ
យក្ខោ ព្រាហ្មណវណ្ណេន វិធុរំ អាទាយ គច្ឆតិ ។
ឱរោធា ច កុមារា ច វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ
យក្ខោ ព្រាហ្មណវណ្ណេន វិធុរំ អាទាយ គច្ឆតិ ។
ហត្ថារោហា អនីកដ្ឋា រថិកា បត្តិការកា
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ
យក្ខោ ព្រាហ្មណវណ្ណេន វិធុរំ អាទាយ គច្ឆតិ ។
សមាគតា ជានបទា នេគមា ច សមាគតា
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ
យក្ខោ ព្រាហ្មណវណ្ណេន វិធុរំ អាទាយ គច្ឆតិ ។
ឥត្ថីសហស្សំ ភរិយានំ ទាសីសត្តសតានិ ច
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ បណ្ឌិតោ សោ កុហឹ គតោ ។

មហានិបាត វិធុរជាតក ទី ៩ អន្តរបេយ្យាលៈ

[១៤៨] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ស្តេចសេះនោះនាំវិធុរបណ្ឌិតហោះទៅ ឰដ៏អាកាសវេហាស៍ ឥតប៉ះទង្គិចនឹងមែកឈើឬភ្នំ ក៏ចូលទៅកាន់កាឡាគិរីបព៌ត ដោយឆាប់រហ័ស ។

[១៤៩] ស្ត្រីជាប្រពន្ធ ១ ពាន់នាក់ និងទាសី ៧ រយនាក់ ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញថា យក្សក្លែងភេទជាព្រាហ្មណ៍ នាំវិធុរបណ្ឌិតទៅ ។ ពួកស្រីស្នំ ពួកកុមារ ពួកអ្នកជំនួញ និងពួកព្រាហ្មណ៍ ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញថា យក្សក្លែងភេទជាព្រាហ្មណ៍ នាំវិធុរបណ្ឌិតទៅ ។ ពួកពលដំរី ពលសេះ ពលរថ ពលថ្មើរជើង ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួល កន្ទក់កន្ទេញថា យក្សក្លែងភេទជាព្រាហ្មណ៍ នាំវិធុរបណ្ឌិតទៅ ។ ពួកអ្នកជនបទ មកជួបជុំគ្នា ទាំងពួកអ្នកនិគម ក៏មកជួបជុំគ្នា ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញថា យក្សក្លែងភេទជាព្រាហ្មណ៍ នាំវិធុរបណ្ឌិតទៅ ។ ស្ត្រីជាប្រពន្ធ ១ ពាន់នាក់ និងទាសី ៧ រយនាក់ ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញថា វិធុរបណ្ឌិតទៅក្នុងទីណាហ្ន៎ ។

ឱរោជា ច កុមារា ច វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា

ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ បណ្ឌិតោ សោ កុហឹ គតោ ។

ហត្ថារោហា អនីកដ្ឋា រថិកា បត្តិការកា

ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ បណ្ឌិតោ សោ កុហឹ គតោ ។

សមាគតា ជានបទា នេគមា ច សមាគតា

ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ បណ្ឌិតោ សោ កុហឹ គតោ ។

[១៨០] សចេ សោ សត្តរត្តេន បណ្ឌិតោ នាគមិស្សតិ

សព្វេ អគ្គឹ បវិស្សាម នត្ថត្ថោ ជីវិតេន នោ ។

[១៨១] បណ្ឌិតោ ច វិយត្តោ ច វិភាវី ច វិចក្ខណោ

ខិប្បំ មោចេសិ អត្តានំ មា ភាយិត្ថាគមិស្សតិ ។

អន្តរបេយ្យាលំ នាម ។

[១៨២] សោ តត្ថ គន្ត្វាន វិចិន្តយន្តោ

ឧច្ចាវចា ចេតនកា ភវន្តិ

ពួកស្រីស្នំ ពួកកុមារ ពួកអ្នកជំនួញនិងពួកព្រាហ្មណ៍ ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញថា វិធុរបណ្ឌិតទៅក្នុងទីណាហ្ន៎ ។ ពួកពលដំរី (ពលសេះ) ពលរថ ពលថ្មើរជើង ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញថា វិធុរបណ្ឌិតនោះទៅក្នុងទីណាហ្ន៎ ។ ពួកអ្នកជនបទ មកជួបជុំគ្នា ទាំងពួកអ្នកនិគមក៏មកជួបជុំគ្នា ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញថា វិធុរ-បណ្ឌិតនោះទៅក្នុងទីណាហ្ន៎ ។

[១៥០] (មហាជន...) បើបណ្ឌិតនោះ នឹងមិនត្រឡប់មក ក្នុងរវាង ៧ រាត្រីវិញទេ ពួកទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំទាំងអស់គ្នា នឹងចូលភ្លើង ពួកទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ មិនមានសេចក្តីត្រូវការដោយជីវិតឡើយ ។

[១៥១] (ព្រះរាជា...)បណ្ឌិតជាបុគ្គលឈ្លាសវៃ អាចសម្តែង(ប្រយោជន៍) និងមិនមែនប្រយោជន៍ មានប្រាជ្ញាឈ្វេងយល់ រមែងដោះខ្លួនបានដោយឆាប់ អ្នកទាំងឡាយកុំខ្លាចឡើយ បណ្ឌិតនោះគង់តែនឹងត្រឡប់មកវិញ ។

ចប់ អន្តរបេយ្យាលៈ ។

[១៥២] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) បុណ្ណកយក្សនោះកាលទៅលើកំពូលភ្នំកា-ឡាគិរីនោះក៏គិតថា គំនិតទាំងឡាយរមែងជាធម្មជាតិខ្ពស់និងទាប

នយិមស្ស ជីវេន មមត្ថិ កិញ្ចិ
ហន្ត្វានិមំ ហទយំ អានយិស្សំ ។
[១៨៣] សោ តត្ថ គន្ត្វា បព្វតមន្តរស្មឹ
អន្តោ បវិសិត្វាន បទុដ្ឋចិត្តោ
អសំវុតស្មឹ ជគតិប្បទេសេ
អធោសិរំ ធារយិ កាតិយានោ ។
[១៨៤] សោ លម្ពមានោ នរកេ បបាតេ
មហព្ភយេ លោមហំសេ វិទុគ្គេ
អសន្តសន្តោ កុរូនំ កត្តុសេដ្ឋោ
ឥច្ចព្រវិ បុណ្ណកំ នាម យក្ខំ ។
អរិយាវកាសោសិ អនរីយរូបោ
អសញ្ញតោ សញ្ញតសន្និកាសោ
អច្ចាហិតំ កម្មំ ករោសិ លុទ្ទំ
ភាវេ ច តេ កុសលំ នត្ថិ កិញ្ចិ ។
យំ មំ បបាតស្មឹ បបាតុមិច្ឆសិ
កោ នុ តវត្ថោ មរណេន មយ្ហំ
អមានុសស្សេវ តវជ្ជ វណ្ណោ
អាចិក្ខ មេ ត្វំ កតមាសិ ទេវតា ។

អញមិនមែនមានកិច្ចតិចតួច ដោយជីវិតរបស់វិធុរបណ្ឌិតនេះ (ក្នុងភពនាគនោះទេ) អញនឹងសម្លាប់វិធុរបណ្ឌិតនេះ ហើយនាំយកតែដួងហឫទ័យទៅ ។

[១៨៣] មាណពកច្ចាយនគោត្រនោះ មានចិត្តប្រទូស្ត បានទៅក្នុងចន្លោះភ្នំនោះ ហើយចូលទៅខាងក្នុងភ្នំ ចាប់ព្រះមហាសត្វយកក្បាលចុះក្រោម (គ្រវែងទៅ) ក្នុងប្រទេសនៃផែនដីដែលមិនមានអ្វីប៉ះពាល់ឡើយ ។

[១៨៤] វិធុរបណ្ឌិតនោះ ជាអាមាត្យដ៏ប្រសើររបស់អ្នកដែនកុរុ កាលសំយុងចុះទៅក្នុងរណ្តៅជ្រោះ ជាទីមានភ័យដ៏ធំ គួរព្រួចព្រឺពោម ដែលលំបាកនឹងទៅក្រៃលែង តែមិនតក់ស្លុត ហើយពោលនឹងបុណ្ណកយក្សយ៉ាងនេះថា អ្នកជាមនុស្សមិនប្រសើរ តែធ្វើដូចជាប្រសើរ ជាអ្នកមិនសង្រួម តែមានអាការហាក់ដូចជាអ្នកសង្រួម អ្នកធ្វើអំពើអាក្រក់ឥតប្រយោជន៍ ចំណែកកុសលតិចតួចឥតមានក្នុងចិត្តនៃអ្នកទេ ។ អ្នកចង់ទម្លាក់ខ្ញុំទៅក្នុងរណ្តៅជ្រោះ ដោយហេតុណា ប្រយោជន៍ដូចម្តេចដោយការសម្លាប់ខ្ញុំ នឹងមានដល់អ្នក ដោយហេតុនោះក្នុងថ្ងៃនេះ អ្នកមានភេទដូចជាមិនមែនភេទនៃមនុស្សទេ ចូរអ្នកប្រាប់ខ្ញុំ អ្នកជាទេវតា ឬជាអ្វី ។

[១៨៥] យទិ តេ សុតោ បុណ្ណកោ នាម យក្ខោ
រញ្ញោ កុវេរស្ស ហិ សោ សជិព្វោ
ភូមិន្ធរោ វរុណោ នាម នាគោ
ព្រហា សុចី វណ្ណពលូបបន្នោ[១] ។
តស្សានុជំ ធីតរំ កាមយាមិ
ឥរន្ទតី នាម សា នាគកញ្ញា
តស្សា សុមជ្ឈាយ បិយាយ ហេតុ
បតារយឹ តុយ្ហំ វធាយ ធីរ ។

[១៨៦] មាហេវ តេ យក្ខ អហោសិ មោហោ
នដ្ឋា ពហូ ទុគ្គហិតេន លោកា
កិន្តេ សុមជ្ឈាយ បិយាយ កិច្ចំ
មរណេន មេ ឥង្ឃ សុណោមិ សព្វំ ។

[១៨៧] មហានុភាវស្ស មហោរគស្ស
ធីតុកាមោ ញាតិភតោហមស្មិ
តំ យាចមានំ សសុរោ អវោច
យថាមមញ្ញឹសុ សុកាមនីតំ ។
ទជ្ជេមុ ខោ តេ សុតនុំ សុនេត្តំ
សុវិម្ហិតំ ចន្ទនលិត្តគត្តំ

១ ម. សុចិណ្ណពលូបបន្នោ ។

[១៥៥] (បុណ្ណកយក្ស...) ខ្ញុំនោះឈ្មោះបុណ្ណកយក្ស ជាអាមាត្យព្រះបាទកុវេរៈ ដែលអ្នកធ្លាប់បានឮហើយ នាគរាជព្រះនាមវរុណៈ ជាអ្នកទ្រទ្រង់ផែនដី មានទំហំនិងកម្ពស់ មានទ្រង់ទ្រាយដ៏ស្អាត បរិបូណ៌ដោយពណ៌និងកម្លាំង ។ ម្នាលអ្នកប្រាជ្ញ ខ្ញុំចង់បានធីតា ជាអនុជាត នៃព្រះបាទវរុណនាគនោះ នាគ-កញ្ញានោះឈ្មោះឥរន្ទតី ខ្ញុំព្យាយាមសម្លាប់អ្នក ព្រោះហេតុនាងឥរន្ទតី មានចង្កេះល្អ ជាទីស្រឡាញ់នោះ ។

[១៥៦] (ព្រះមហាសត្វ...) ម្នាលយក្ស សេចក្តីវង្វេង កុំមានដល់អ្នកឡើយ ពួកសត្វលោកជាច្រើន វិនាសហើយ ព្រោះអំពើដែលខ្លួនប្រកាន់ខុស ចុះអ្នកមានកិច្ចអ្វី ដោយការសម្លាប់ខ្ញុំ (ព្រោះនាគកញ្ញា) មានចង្កេះល្អ ជាទីស្រឡាញ់ សូមអញ្ជើញប្រាប់ ខ្ញុំនឹងស្តាប់ការទាំងអស់មើល ។

[១៥៧] (បុណ្ណកយក្ស...) ខ្ញុំចង់បានធីតារបស់ព្រះបាទវរុណនាគជាធំមានអានុភាពច្រើន ខ្ញុំជាអ្នកស៊ីឈ្នួលរបស់ពួកញាតិ ព្រោះហេតុ ពួកញាតិដឹងនូវខ្ញុំ ថាជាអ្នកត្រូវកាមទង់ទាញដោយពិត (បានជា) ឪពុកក្មេកខ្ញុំ ពោលនឹងខ្ញុំដែលសូមនាងឥរន្ទតីនោះថា យើងនឹងឲ្យកូនក្រមុំ មានរាងកាយល្អ មានភ្នែកល្អ មានទ្រង់ទ្រាយឆើតឆាយ មានខ្លួនលាបដោយខ្លឹមចន្ទន៍ ដល់អ្នក

សចេ តុវំ ហទយំ បណ្ឌិតស្ស
ធម្មេន លទ្ធា ឥធមាហរេសិ ។
ឯតេន វិត្តេន កុមារិ លព្ភា
ជាព្ភំ ធនំ ឧត្តរិ បត្ថយាម
ឯវំ ន មុល្ហាស្មិ សុណោហិ កាត្តេ ។
ន ចាបិ មេ ទុក្កហិតត្ថិ កិញ្ចិ
ហទយេន តេ ធម្មលទ្ធេន ជាតា
ឥរន្ធតី ជាតកាញ្ញំ ធនន្តិ
តស្មា អហំ តុយ្ហំ វទាយ យុត្តោ
ឯវំ មមត្ថោ មរណោន តុយ្ហំ
ឥធេវ តំ ធរកោ ចាតយិត្វា
ហត្ថាន តំ ហទយំ អានយិស្សំ ។
[១៥៨] ខិប្បំ មមំ ឧទ្ធរ កាតិយាន
ហទយេន មេ យទិ តេ អត្ថិ កិច្ចំ
យេកេចិ មេ សាធុ នរស្ស ធម្មា
សព្វេវ តេ ចាតុករោមិ អជ្ជ ។
[១៥៩] សោ បុណ្ណកោ កុរូនំ កត្តុសេដ្ឋំ
នគមុទ្ធនិ ខិប្បំ បតិដ្ឋបេត្វា

បើអ្នកបានដួងហ្ឫទ័យរបស់វិធុរបណ្ឌិត មកដោយធម៌ ហើយនាំមកក្នុងភពនាគនេះ ។ អ្នកត្រូវបាននាងកុមារី ដោយទ្រព្យជាទីត្រេកអរនុ៎ះ យើងមិនប្រាថ្នាទ្រព្យដទៃក្រៃលែងទេ ម្នាលបណ្ឌិតជាអាមាត្យ ខ្ញុំមិនវង្វេងដូចអ្នកថាទេ អ្នកចូរស្តាប់ចុះ ។ មួយទៀត អំពើតិចតួចដែលខ្ញុំប្រកាន់ខុសមិនមានទេ កាលខ្ញុំបានហ្ឫទ័យរបស់អ្នកដោយធម៌ ពួកនាគនឹងឲ្យនាគកញ្ញាឈ្មោះឥរន្ទតី ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំលៃលកសម្លាប់អ្នក ខ្ញុំមានសេចក្តីត្រូវការដោយការសម្លាប់អ្នកយ៉ាងនេះឯង ខ្ញុំនឹងទម្លាក់អ្នកក្នុងរណ្តៅនេះ សម្លាប់អ្នកហើយ នឹងនាំយកតែហ្ឫទ័យទៅ ។

[១៥៨] (មហាសត្វ...) ម្នាលកច្ចាយនៈ បើអ្នកមានកិច្ចត្រូវការដោយហ្ឫទ័យរបស់ខ្ញុំ ចូរអ្នកលើកខ្ញុំដោយឆាប់រហ័ស ដ្បិតសាធុនរធម៌ (ធម៌ល្អរបស់នរៈ) របស់ខ្ញុំណាមួយ ខ្ញុំនឹងសម្តែងសាធុនរធម៌ទាំងអស់នោះ ដល់អ្នក ក្នុងថ្ងៃនេះ ។

[១៥៩] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) បុណ្ណកយក្សនោះ ដាក់វិធុរបណ្ឌិត ជាអាមាត្យដ៏ប្រសើររបស់អ្នកដែនកុរុ លើកំពូលភ្នំ ឆាប់រហ័ស

អស្សត្ថមាសីនំ សមេក្ខិយា
បរិបុច្ឆិ កត្តារមនោមបញ្ញំ ។
សមុទ្ទតោ មេសិ តុវំ បចាតា
ហនយេន តេ អជ្ជ មមត្ថិ កិច្ចំ
យោកោចិ តេ សាធុ នរស្ស ធម្មា
សព្វេ មេ ចាតុករោហិ អជ្ជ ។

[១៦០] សមុទ្ទតោ ត្យស្មិ អហំ បចាតា
ហនយេន មេ យធិ តេ អត្ថិ កិច្ចំ
យោកោចិ តេ សាធុ នរស្ស ធម្មា
សព្វេ តេ ចាតុករោមិ អជ្ជ ។

[១៦១] យាតានុយាយី ន ភវាហិ មាណវ
អល្លញ្ច ចាណឹ បរិវជ្ជយស្សុ
មា ចស្សុ មិត្តេសុ កទាចិ ទុព្ភី
មា ច វសំ អសតីនំ និគច្ឆេ ។

[១៦២] កថំ នុ យាតំ អនុយាយី ហោតិ
អល្លញ្ច[១] ចាណឹ ទហាតេ កថំ សោ
អសតី ច កា កោ បន មិត្តទុព្ភោ
អក្ខាហិ មេ បុច្ឆិតោ ឯតមត្ថំ ។

---

១ ឱ. អទញ្ច ។

ឃើញវិធុរបណ្ឌិតជាអាមាត្យមានប្រាជ្ញាមិនថោកទាប អង្គុយ ដកដង្ហើមស្រួលហើយ ក៏សាកសួរថា អ្នកគឺខ្ញុំលើកឡើងចាក រណ្តៅហើយ ក្នុងថ្ងៃនេះ ខ្ញុំត្រូវការដោយហ្ឫទ័យរបស់អ្នក អ្នកចូរសម្តែងសាធុនរធម៌ទាំងអស់នោះ ដល់ខ្ញុំ ក្នុងថ្ងៃនេះ ។

[១៦០] (មហាសត្វ...) ខ្ញុំគឺអ្នកលើកឡើងចាករណ្តៅហើយ បើអ្នក ត្រូវការដោយហ្ឫទ័យរបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំនឹងសម្តែងសាធុនរធម៌ទាំង-អស់នោះ ដល់អ្នក ក្នុងថ្ងៃនេះ ។

[១៦១] ម្នាលមាណព អ្នកចូរដើរតាមផ្លូវដែលគេដើរហើយ អ្នកចូរវៀរ គឺកុំដុតបាតដៃទាំងទទឹក អ្នកកុំប្រទូស្តមិត្រ ក្នុងកាលណាមួយ អ្នកកុំលុះអំណាច នៃស្រីដែលប្រកបដោយអសទ្ធម្ម ។

[១៦២] (បុណ្ណកយក្ស...) បុគ្គលដែលឈ្មោះថាដើរទៅ កាន់ផ្លូវ ដែល គេដើរហើយ តើដូចម្តេច គេដុតបាតដៃទាំងទទឹក តើដូចម្តេច ស្រីដូចម្តេច ឈ្មោះថាស្រីប្រកបដោយអសទ្ធម្ម នរណាឈ្មោះ ថាជាអ្នកប្រទូស្តមិត្រ ខ្ញុំសួរហើយ អ្នកចូរប្រាប់សេចក្តីនុះ ។

៧៤

មហានិបាតេ នវមស្ស វិធុរជាតកស្ស សាធុនរធម្មកណ្ឌំ

[១៦៣] អស្សត្ថតំ(១) នោបិច ទិដ្ឋបុព្វំ
យោ អាសនេនាបិ និមន្តយេយ្យ
តស្សេវ អត្ថំ បុរិសោ ករេយ្យ
យាតានុយាយីតិ តមាហុ បណ្ឌិតា ។
យស្សេករត្តិម្បិ ឃរេ វសេយ្យ
យត្ថន្នបានំ បុរិសោ លភេថ
ន តស្ស បាបំ មនសាបិ ចិន្តយេ(២)
អលុព្ភ ចាណឹ(៣) ទហតេ មិត្តទុព្ភោ ។
យស្ស រុក្ខស្ស ឆាយាយ   និសីទេយ្យ សយេយ្យ វា
ន តស្ស សាខំ ភញ្ជេយ្យ   មិត្តទុព្ភោ ហិ បាបកោ ។
បុណ្ណម្បិ ចេមំ បឋវឹ ធនេន
ទជ្ជិត្ថិយា បុរិសោ សម្មតាយ
លទ្ធា ខណំ អតិមញ្ញេយ្យ តម្បិ
តាសំ វសំ អសតីនំ ន គច្ឆេ
ឯវំ ខោ យាតំ អនុយាយី ហោតិ
អលុព្ភ ចាណឹ ទហតេ បុនេវំ

---

១ ឱ. អសន្ថុតំ ។ ម. អសន្ធវំ ។ ២ ឱ. មនសាភិចេតយេ ។
៣ ឱ. អទុព្ភបាណី ។ ម. អទុព្ភីបាណំ ។

មហានិបាត វិធុរជាតក ទី ៩ សាធុនរធម្មកណ្ឌ

[១៦៣] (វិធុរបណ្ឌិត...) បុគ្គលណាអញ្ជើញមនុស្ស ដែលមិនធ្លាប់នៅជាមួយគ្នា ឬមិនធ្លាប់ឃើញគ្នា សូម្បីដោយអាសនៈ បុរសត្រូវធ្វើប្រយោជន៍តបស្នង ដល់បុគ្គលនោះឯង បណ្ឌិតទាំងឡាយពោលថា អ្នកនោះឯងជាអ្នកដើរតាមផ្លូវ ដែលគេដើរហើយ ។ បុរសស្នាក់នៅក្នុងផ្ទះ របស់បុគ្គលណា សូម្បីមួយយប់ បានបាយនិងទឹក ក្នុងសម្នាក់បុគ្គលណា មិនត្រូវគិតអំពើអាក្រក់ ដល់បុគ្គលនោះ សូម្បីដោយចិត្ត បុគ្គលអ្នកប្រទូស្តមិត្រ ឈ្មោះថាដុតបាតដៃទាំងទទឹក ។ បុគ្គលអង្គុយឬដេក ក្នុងម្លប់ឈើណា មិនត្រូវកាច់មែកឈើនោះ ព្រោះថា បុគ្គលប្រទូស្តមិត្រ ជាបុគ្គលអាក្រក់ ។

បុរសណា ឲ្យផែនដីនេះដែលពេញដោយទ្រព្យដល់ស្រីដែលខ្លួនសន្មតថា(ល្អ)ស្រីនោះបានឱកាស (ក្បត់ចិត្ត) គប្បីមើលងាយបុរសនោះវិញ បុគ្គលមិនត្រូវលុះអំណាចស្រីដែលប្រកបដោយអសទ្ធម្មនោះទេ ។ បុគ្គលឈ្មោះថាដើរទៅកាន់ផ្លូវដែលគេដើរហើយយ៉ាងនេះ ឈ្មោះថាដុតបាតដៃទាំងទទឹកយ៉ាងនេះ

អសតី ច សា សោ បន មិត្តទុព្ភោ
សោ ធម្មិកោ ហោហិ ជហស្សុ អធម្មំ ។
សាធុនរធម្មកណ្ឌំ នាម ។

[១៦៤] អវសឹ អហំ តុយ្ហំ តីហំ អគារេ
អន្នេន បានេន ឧបដ្ឋិតោស្មិ
មិត្តោ មមាសិ វិសជ្ជាមហំ តំ
កាមំ ឃរំ ឧត្តមបញ្ញ គច្ឆ ។
អបិ ហាយតុ នាគកុលស្ស អត្ថោ
អលម្បិ មេ នាគកញ្ញាយ ហោតុ
សោ ត្វំ សកេនេវ សុភាសិតេន
មុត្តោសិ មេ អជ្ជ វធាយ បញ្ញ ។

[១៦៥] ហន្ទ តុវំ យក្ខ មមម្បិ នេហិ
សស្សុរំ នុ តេ អត្ថំ មយី ចរស្សុ
អហម្បិ នាគាធិបតីវិមានំ
ទក្ខេមិ នាគស្ស អទិដ្ឋបុព្វំ ។

[១៦៦] យំ វេ នរស្ស អហិតាយ អស្ស
ន តំ បញ្ញោ អរហតិ ទស្សនាយ

ស្រីនោះឈ្មោះថាប្រកបដោយអសទ្ធម្ម បុរសនោះឈ្មោះថាជាអ្នកប្រទូស្តមិត្រ អ្នកចូរជាអ្នកប្រកបដោយធម៌ ចូរលះបង់អំពើមិនមែនធម៌ចេញ ។

ចប់ សាធុនរធម្មកណ្ឌ ។

[១៦៤] (បុណ្ណកយក្ស...) ខ្ញុំបាននៅអាស្រ័យក្នុងផ្ទះរបស់អ្នក អស់ ៣ ថ្ងៃ ដែលអ្នកបានទំនុកបម្រុងខ្ញុំដោយបាយនិងទឹក អ្នកសូមជាមិត្ររបស់ខ្ញុំ ទាំងខ្ញុំក៏លែងអ្នកដែរ ម្នាលបណ្ឌិតមានប្រាជ្ញាខ្ពង់ខ្ពស់ ចូរអ្នកអញ្ជើញទៅកាន់ផ្ទះរបស់អ្នក តាមប្រាថ្នាចុះ ។ ទាំងសេចក្តីត្រូវការរបស់ត្រកូលនាគ ក៏សាបសូន្យទៅចុះ អំពើព្រោះហេតុនៃនាងនាគកញ្ញាក៏ល្មមដល់ខ្ញុំហើយ ម្នាលអ្នកមានប្រាជ្ញា អ្នកបានរួចចាកការសម្លាប់របស់ខ្ញុំ ក្នុងថ្ងៃនេះ ព្រោះសុភាសិតជារបស់ខ្លួន ។

[១៦៥] (ព្រះមហាសត្វ...) ម្នាលយក្ស ណ្ហើយ អ្នកចូរនាំខ្ញុំទៅកាន់សម្នាក់ឪពុកក្មេក របស់អ្នកចុះ អ្នកចូរប្រព្រឹត្តឲ្យជាប្រយោជន៍ចំពោះខ្ញុំ ដ្បិតខ្ញុំចង់ឃើញនាគរាជជាអធិបតី និងវិមានរបស់នាគរាជ ដែលខ្ញុំមិនធ្លាប់ឃើញ ។

[១៦៦](បុណ្ណកយក្ស...) របស់ណាដែលប្រព្រឹត្តទៅ មិនជាប្រយោជន៍ដល់នរជន ជនមានប្រាជ្ញា មិនគួរឃើញ របស់នោះទេ

អថ កេន វណ្ណេន អមិត្តតាមំ
តុវំមិច្ឆសិ ឧត្តមបញ្ញ គន្តុំ ។
[១៦៧] អទ្ធា បជានាមិ អហម្បិ ឯតំ
ន តំ បញ្ញោ អរហាតិ ជស្សជាយ
បាបញ្ច មេ នត្ថិ កតំ កុហិញ្ចិ
តស្មា ន សង្កេ មរណាគមាយ ។
[១៦៨] ហន្ទ ច ឋានំ អតុលានុភាវំ
មយា សហ គច្ឆសិ ឯហិ កត្តេ
យត្ថច្ឆតិ នច្ចគីតេហិ នាគោ
រាជា យថា វេស្សវណោ និឡិញ្ញំ ។
តំ នាគកញ្ញា ចរិតំ គណេន
និកីឡិតំ និច្ចមហោ ច រត្តឹ
បហុតមាល្យំ ពហុបុប្ផឆន្នំ
ឱភាសតិ វិជ្ជុរិវន្តលិក្ខេ ។
អន្នេន បានេន ឧបេតរូបំ
នច្ចេហិ គីតេហិ ច វាទិតេហិ
បរិបូរំ កញ្ញាហិ អលង្កតាហិ
ឧបសោភតិ វត្ថបិលន្ធនេន ។

ម្នាលបណ្ឌិតមានប្រាជ្ញាខ្ពង់ខ្ពស់ កាលបើដូច្នេះ អ្នកប្រាថ្នាទៅកាន់ស្រុករបស់សត្រូវ ដោយហេតុដូចម្ដេច ។

[១៦៧] (ព្រះមហាសត្វ...) ខ្ញុំប្រាកដជាដឹងហេតុនុ៎ះ ជនមានប្រាជ្ញាមិនគួរឃើញសត្រូវនោះទេ តែអំពើអាក្រក់ ខ្ញុំមិនបានធ្វើទុកក្នុងទីណាមួយ ព្រោះហេតុនោះ ខ្ញុំមិនរង្កៀសចំពោះសេចក្ដីស្លាប់ដែលនឹងមកដល់ឡើយ ។

[១៦៨] (បុណ្ណកយក្ស...) ម្នាលអ្នកជាអាមាត្យ បើដូច្នោះ អ្នកនឹងឃើញឋាន ដែលមានអានុភាពប្រៀបមិនបាន ជាមួយនឹងខ្ញុំ អ្នកចូរមកចុះ នាគរមែងនៅដោយការរាំនិងច្រៀងក្នុងទីណា ដូចជាព្រះបាទវេស្សវ័ណ នៅក្នុងរាជធានីឈ្មោះនិឡិញ្ញៈ ។ ទីនោះមានពួកនៃនាងនាគកញ្ញាត្រាច់ទៅដោយពួកៗ លេងអស់ថ្ងៃនិងយប់ជានិច្ច ជាទីមានផ្កាកម្រងច្រើន ដេរដាសដោយផ្កាឈើច្រើនបែប ភ្លឺផ្ទេកដូចផ្ទេកបន្ទោរឰដ៏អាកាស ។ ភពនៃនាគនោះ មានភាពសម្បូណ៌ដោយបាយនិងទឹក និងការរាំច្រៀងប្រគំ បរិបូណ៌ដោយពួកនាងនាគកញ្ញា ដែលតាក់តែងខ្លួន ដោយសំពត់ និងគ្រឿងប្រដាប់ល្អឆើតឆាយ ។

[១៦៩] សោ បុណ្ណកោ កុរូនំ កត្តុសេដ្ឋំ
និសីទយិ បច្ចតោ អាសនស្មឹ
អាទាយ កត្តារមនោបញ្ញំ
ឧចានយិ ភវនំ⁽¹⁾ នាគរញ្ញោ ។
បត្វាន ឋានំ អតុលានុភាវំ
អដ្ឋាសិ កត្តា បច្ចតោ បុណ្ណកស្ស
សាមគ្គិបេក្ខី បន នាគរាជា
បុព្វេវ ជាមាតរមជ្ឈភាសថ ។
[១៧០] យំ នុ ត្វំ អគមា មនុស្សលោកំ
អន្វេសមានោ ហទយំ បណ្ឌិតស្ស
កច្ចិ សមិទ្ធេន ឥធានុបត្តោ
អាទាយ កត្តារមនោមបញ្ញំ ។
[១៧១] អយំ ហិ សោ អាគតោ យំ ត្វមិច្ឆសិ
ធម្មេន លទ្ធោ មម ធម្មចាលោ
តំ បស្សថ សម្មុខា ភាសមានំ
សុខោ ហវេ សប្បុរិសេហិ សង្គមោ ។

កាលាគិរិកណ្ឌំ នាម ។

---

១ ម. វេសនំ ។

[១៦៩] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) បុណ្ណកយក្សនោះ បានអញ្ជើញវិធុរបណ្ឌិតជាអាមាត្យដ៏ប្រសើររបស់អ្នកដែនកុរុឲ្យអង្គុយលើអាសនៈអំពីខាងក្រោយ នាំវិធុរបណ្ឌិតជាអាមាត្យមានប្រាជ្ញាមិនថោកទាបចូលទៅកាន់ភពនៃនាគរាជ ។ វិធុរបណ្ឌិតជាអាមាត្យលុះដល់ទីដែលមានអានុភាពប្រៀបមិនបានក៏ឈរខាងក្រោយបុណ្ណកយក្ស ចំណែកនាគរាជ ក្រឡេកមើលឃើញបុណ្ណកយក្សមានសេចក្តីស្នេហ៍សរ បានត្រាស់នឹងក្មួនប្រសាមុនថា

[១៧០] (នាគរាជ...) អ្នកកាលស្វែងរកហឫទ័យរបស់បណ្ឌិត បានទៅកាន់មនុស្សលោក ហើយនាំអាមាត្យមានប្រាជ្ញាមិនថោកទាបមកដល់ក្នុងទីនេះ ដោយសួស្តីហើយឬ ។

[១៧១] (បុណ្ណកយក្ស...) ព្រះអង្គប្រាថ្នាបណ្ឌិតណា បណ្ឌិតនោះមកដល់ហើយ បណ្ឌិតអ្នករក្សាធម៌ គឺខ្ញុំព្រះអង្គរកបានមកដោយធម៌ហើយ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទតបណ្ឌិតនោះ ដែលកំពុងនិយាយក្នុងទីចំពោះព្រះភ័ក្ត្រនៃព្រះអង្គ ការជួបជុំដោយសប្បុរសទាំងឡាយ ជាហេតុនាំមកនូវសេចក្តីសុខ ដោយពិត ។

ចប់ កាលាគិរិកណ្ឌ ។

៧៩

មហានិបាតេ នវមំ វិធុរជាតកំ

[១៧២] អទិន្នបុត្តំ ទិស្វាន   មច្ចោ មច្ចុភយដ្ដីតោ
ព្យម្ហិតោ នាភិភាវេសិ   ន ឥទំ បញ្ញវតោមិវ ។
[១៧៣] ន ចម្ហិ ព្យម្ហិតោ នាគ   ន ច មច្ចុភយដ្ដិតោ
ន វជ្ឈោ អភិភាវេយ្យ   វជ្ឈំ វា នាភិភាវយេ ។
កថំ នុ អភិភាវេយ្យ   អភិភានាបយេថ វេ
យំ នរេ ហន្តុ មិច្ឆេយ្យ   តំ កម្មំ នុបបជ្ជតិ ។
[១៧៤] ឯវមេតំ យថា ព្រូសិ   សច្ចំ ភាសសិ បណ្ឌិត
ន វជ្ឈោ អភិភាវេយ្យ   វជ្ឈំ វា នាភិភាវយេ ។
កថំ នុ អភិភាវេយ្យ   អភិភានាបយេថ វេ
យំ នរេ ហន្តុមិច្ឆេយ្យ   តំ កម្មំ នុបបជ្ជតិ ។
[១៧៥] អសស្សតំ សស្សតំ   នុ តវយិទំ វិមានំ
ឥទ្ធី ជុតី ពលវីរិយូបបត្តិ

មហានិបាត វិធុរជាតក ទី ៩

[១៧២] (នាគរាជ...) អ្នកជាមនុស្សមានមច្ចុភ័យគ្របសង្កត់ តក់ស្លុត ព្រោះឃើញភពនាគ ដែលខ្លួនមិនធ្លាប់ឃើញ ទើបមិនថ្វាយបង្គំ (ខ្ញុំ) ដំណើរនេះ មិនមែនជាបុគ្គលមានប្រាជ្ញាទេ ។

[១៧៣] (មហាសត្វ...) បពិត្រនាគ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនមែនជាអ្នកតក់ស្លុតទេ មិនមានមច្ចុភ័យគ្របសង្កត់ទេ ព្រោះអ្នកទោសដែលត្រូវគេសម្លាប់ មិនគប្បីថ្វាយបង្គំ (នូវពេជ្ឈឃាត) ឬពេជ្ឈឃាតក៏មិនគប្បីថ្វាយបង្គំអ្នកទោសដែលត្រូវគេសម្លាប់ដែរ ។ ជនប្រាថ្នាសម្លាប់អ្នកណា គប្បីថ្វាយបង្គំ(អ្នកនោះ) ឬឲ្យ (អ្នកនោះ) ថ្វាយបង្គំ (ខ្លួន)ដូចម្តេចកើត កម្មនោះ មិនសម្រេចទៅជាអ្វីទេ ។

[១៧៤] (នាគរាជ...) ម្នាលបណ្ឌិត ដំណើរនុ៎ះ ដូចអ្នកពោលមែន អ្នកពោលពាក្យពិត អ្នកទោសដែលត្រូវគេសម្លាប់ មិនគប្បីថ្វាយបង្គំពេជ្ឈឃាត ឬពេជ្ឈឃាតក៏មិនគប្បីថ្វាយបង្គំអ្នកទោស ដែលត្រូវគេសម្លាប់ដែរ ។ នរជនប្រាថ្នាសម្លាប់អ្នកណា គប្បីថ្វាយបង្គំ (អ្នកនោះ) ឬឲ្យ(អ្នកនោះ) ថ្វាយបង្គំ(ខ្លួន)ដូចម្តេចកើត កម្មនោះ មិនកើតទៅជាអ្វីទេ ។

[១៧៥] (មហាសត្វ...) វិមាននេះ ទាំងឫទ្ធិ សេចក្តីរុងរឿង កម្លាំងកាយ សេចក្តីព្យាយាម និងការកើត (ក្នុងភពនាគ) របស់ព្រះអង្គ មិនទៀង តែដូចជារបស់ទៀង

បុច្ឆាមិ តំ នាគរាជេតមត្ថំ
កថំ នុ តេ លទ្ធមិទំ វិមានំ ។
អធិច្ច លទ្ធំ បរិណាមជន្តេ
សយំ កតំ ឧទាហុ ទេវេហិ ទិន្នំ
អក្ខាហិ មេ នាគរាជេតមត្ថំ
យថេវ តេ លទ្ធមិទំ វិមានំ ។
[១៧៦] នាធិច្ច លទ្ធំ ន បរិណាមជម្មេ
ន សយំ កតំ នាបិ ទេវេហិ ទិន្នំ
សកេហិ កម្មេហិ អបាបកេហិ
បុញ្ញេហិ មេ លទ្ធមិទំ វិមានំ ។
[១៧៧] កិន្តេ វតំ កិម្បន ព្រហ្មចរិយំ
កិស្ស សុចិណ្ណស្ស អយំ វិបាកោ
ឥទ្ធី ជុតី ពលវីរិយូបបត្តិ
ឥទញ្ច តេ នាគ មហាវិមានំ ។
[១៧៨] អហញ្ច ភរិយា ច មនុស្សលោកេ
សទ្ធា ឧភោ ទានបតី អហុម្ហា
ឱបានភូតំ មេ ឃរំ តទាសិ
សន្តប្បិតា សមណព្រាហ្មណា ច ។

បពិត្រនាគរាជ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមសួរសេចក្ដីនុ៎ះ នឹងព្រះអង្គថា វិមាននេះព្រះអង្គបានហើយដោយប្រការដូចម្ដេច ។ វិមាននេះ ព្រះអង្គបានព្រោះអាស្រ័យ (ភពនាគ) ឬកើតអំពីរដូវប្រែប្រួល ឬព្រះអង្គកសាងដោយព្រះអង្គឯង ឬមួយទេវតាថ្វាយ បពិត្រនាគរាជ វិមាននេះព្រះអង្គបានហើយដោយប្រការណា សូមព្រះអង្គប្រាប់សេចក្ដីនុ៎ះដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

[១៧៦] (នាគរាជ...) វិមាន (នេះ) មិនមែនខ្ញុំបាន ព្រោះអាស្រ័យ (ភពនាគ) មិនមែនកើតអំពីរដូវប្រែប្រួល មិនមែនខ្ញុំធ្វើខ្លួនឯង ទាំងមិនមែនទេវតាឲ្យទេ វិមាននេះខ្ញុំបាន ដោយបុញ្ញកម្ម មិនអាក្រក់របស់ខ្លួន ។

[១៧៧] (មហាសត្វ...) អ្វីជាវត្តរបស់ព្រះអង្គ អ្វីជាព្រហ្មចរិយៈរបស់ព្រះអង្គ បពិត្រនាគ ឫទ្ធិ សេចក្ដីរុងរឿង កម្លាំងកាយ សេចក្ដីព្យាយាមនិងការកើត (ក្នុងភពនាគ ទាំងវិមានធំរបស់ព្រះអង្គនេះ នេះជាផលនៃកម្ម ដែលព្រះអង្គសន្សំល្អហើយ ដូចម្ដេច ។

[១៧៨] (នាគរាជ...) ខ្ញុំនិងភរិយា ទាំងពីរនាក់ (កាលនៅ)ក្នុងមនុស្សលោក ជាអ្នកមានសទ្ធា ជាម្ចាស់នៃទាន ក្នុងកាលនោះ ផ្ទះរបស់ខ្ញុំ ដូចជាអណ្ដូង (នៃមហាជន)ទាំងពួកសមណៈ និងព្រាហ្មណ៍ ខ្ញុំក៏បានឲ្យឆ្អែតស្កប់ស្កល់

មាលញ្ច គន្ធញ្ច វិលេបនញ្ច
បទីបិយំ សេយ្យមុបស្សយញ្ច
អច្ឆាទនំ សាយនមន្នបានំ
សក្កច្ច ទានានិ អទម្ហ តត្ថ ។
តំ មេ វតំ តម្បន ព្រហ្មចរិយំ
តស្ស សុចិណ្ណស្ស អយំ វិបាកោ
ឥទ្ធី ជុតី ពលវីរិយូបបត្តិ
ឥទញ្ច មេ ធីរ មហាវិមានំ ។
[១៧៩] ឯវញ្ច តេ លទ្ធមិទំ វិមានំ
ជានាសិ បុញ្ញាន ផលូបបត្តឹ
តស្មា ហិ ធម្មញ្ចរ អប្បមត្តោ
យថា វិមានំ បុន មាវសេសិ ។
[១៨០] នយីធ សន្តិ សមណព្រាហ្មណា ច
យេសន្នបានានិ ទទេមុ កត្តេ
អក្ខាហិ មេ បុច្ឆិតោ ឯតមត្ថំ
យថា វិមានំ បុន មាវសេម ។
[១៨១] ភោគី ហិ តេ សន្តិ ឥធូបបន្នា
បុត្តា ច ទារា អនុជីវិនោ ច

ខ្ញុំ(កាលនៅ) ក្នុងកាលចម្បានគរនោះ បានឲ្យទានដោយគោរព គឺឲ្យកម្រងផ្កា គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប គ្រឿងប្រទីប ទីដេក ទីសម្នាក់អាស្រ័យ សំពត់សម្រាប់ស្លៀកដណ្ដប់ កម្រាលដេក បាយ ទឹក ។ នោះជាវត្ត នោះជាព្រហ្មចរិយៈរបស់ខ្ញុំ នៃអ្នកប្រាជ្ញ ឯឫទ្ធិ សេចក្ដីរុងរឿង កម្លាំងកាយ សេចក្ដីព្យាយាម និងការកើត (ក្នុងភពនាគ) ទាំងវិមានធំរបស់ខ្ញុំនេះ នេះជាផលនៃកម្មដែលខ្ញុំសន្សំល្អហើយនោះ ។

[១៧៩] (មហាសត្វ...) បើវិមាននេះ ព្រះអង្គបានហើយយ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា ព្រះអង្គជ្រាបកំណើត នៃផលរបស់បុណ្យ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះអង្គកុំប្រហែស សូមប្រព្រឹត្តធម៌ ជាហេតុឲ្យបានគ្រប់គ្រងវិមាននេះ តទៅទៀត ។

[១៨០] (នាគរាជ...)នៃបណ្ឌិតជាអាមាត្យ ខ្ញុំគប្បីឲ្យបាយនិងទឹកដល់ពួកសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ណា ពួកសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍នោះ មិនមានក្នុងភពនាគនេះទេ ខ្ញុំសួរហើយ អ្នកចូរប្រាប់សេចក្ដីនុ៎ះ ដែលជាហេតុឲ្យខ្ញុំនៅគ្រប់គ្រងវិមានតទៅ ។

[១៨១] (មហាសត្វ...) ពួកនាគ គឺបុត្រ ភរិយា និងអ្នករស់នៅដោយសារ ដែលចូលមកកើត ក្នុងភពនាគនេះ

តេសុ តុវំ វចសា កម្មុនា ច
អសម្បទុដ្ឋោ ច ភវាហិ និច្ចំ ។
ឯវំ តុវំ ជាត អសម្បទោសំ
អនុចាលយ វចសា កម្មុនា ច
បត្វា ឥត យាវតាយុកំ វិមានេ
ឧទ្ធំ ឥតោ គច្ឆសិ ទេវលោកំ ។

[១៨២] អទ្ធា ហិ សោ សោចតិ រាជសេដ្ឋោ
តយា វិនា យស្ស តុវំ សជិញ្ញោ
ទុក្ខូបនីតោបិ តយា សមេច្ច
វិន្ទេយ្យ បោសោ សុខមាតុរោបិ ។

[១៨៣] អទ្ធា សតំ ភាសសិ ជាត ធម្មំ
អនុត្តរំ អត្ថបទំ សុចិណ្ណំ
ឯតាទិសិយាសុ ហិ អាបទាសុ
បញ្ញាយតេ មាទិសានំ វិសេសោ ។

[១៨៤] អក្ខាហិ នោ តាយំ មុទានុលក្ខោ
អក្ខាហិ នោ តាយំ អជេសិ ជូតេ
ធម្មេន លទ្ធោ ឥតិមាយមាហ
កថំ តុវំ ហត្ថមិមស្សមាគតោ ។

សូមព្រះអង្គជាអ្នកមិនប្រទូស្ត ក្នុងពួកនាគនោះ ដោយពាក្យ ឬដោយការងារ អស់កាលជានិច្ច ។ បពិត្រនាគ សូមព្រះអង្គរក្សាសេចក្តីមិនប្រទូស្តដោយពាក្យឬដោយការងារយ៉ាងនេះចុះ ព្រះអង្គនឹងឋិតនៅក្នុងវិមាននេះ រហូតអស់ព្រះជន្មាយុ ហើយនឹងបានទៅកាន់ទេវលោក ជាន់ខាងលើ អំពីភពនាគនេះ ។

[១៨២] (នាគរាជ...) អ្នកជាអាមាត្យរបស់ព្រះរាជាណា ព្រះរាជាដ៏ប្រសើរនោះ បើវៀរចាកអ្នកហើយ រមែងសោកស្តាយដោយពិត បុរសសូម្បីត្រូវសេចក្តីទុក្ខគ្របសង្កត់ ឬសូម្បីមានជំងឺធ្ងន់ បើបានជួបនឹងអ្នកហើយ ក៏នឹងបានសុខវិញ ។

[១៨៣] (មហាសត្វ...) បពិត្រនាគ ព្រះអង្គពោលធម៌របស់សប្បុរសជាធម៌ប្រសើរ ជាចំណែកនៃប្រយោជន៍ដែលសន្សំល្អដោយពិត ឯសេចក្តីវិសេសរបស់បណ្ឌិតទាំងឡាយ បែបខ្ញុំព្រះអង្គ រមែងប្រាកដក្នុងអន្តរាយទាំងឡាយបែបនេះ ។

[១៨៤] (នាគរាជ...) អ្នកចូរប្រាប់យើងមកចុះ បុណ្ណកយក្សនេះបានអ្នកមកដោយទទេឬ អ្នកចូរប្រាប់យើងមកចុះ បុណ្ណកយក្សនេះ ឈ្នះអ្នកដោយល្បែងភ្នាល់ឬ បុណ្ណកយក្សនេះបាននិយាយថា បណ្ឌិតខ្ញុំបាននាំមកដោយធម៌ តើអ្នកមកនៅក្នុងកណ្តាប់ដៃនៃបុណ្ណកយក្សនេះ ដោយប្រការដូចម្តេច ។

៨៣

មហានិបាតេ នវមំ វិធុរជាតកំ

[១៨៥] យោ មិស្សរោ តត្ថ អហោសិ រាជា

តមាយមក្ខេហិ អជេសិ ជូតេ

សោ មំ ជិតោ រាជា ឥមស្សទាសិ

ធម្មេន លទ្ធោស្មិ អសាហសេន ។

[១៨៦] មហោរគោ អត្តមនោ ឧទគ្គោ

សុត្វាន ធីរស្ស សុភាសិតានិ

ហត្ថេ គហេត្វាន អនោមបញ្ញំ

ចាវេក្ខិ ភរិយាយ តទា សកាសេ ។

យេន ត្វំ វិមលេ បណ្ឌុ យេន ភត្តំ ន រុច្ចតិ

ន ច មេតាទីសោ វណ្ណោ អយមេសោ តមោនុទោ ។

យស្ស តេ ហទយេនត្ថោ អាគតោយំ បភង្ករោ

តស្ស វាក្យំ និសាមេហិ ទុល្លភំ ទស្សនំ បុន ។

[១៨៥] (មហាសត្វ...) ព្រះរាជារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គណា ជាធំក្នុងក្រុងឥន្ទបត្ត ដែនកុរុនោះ បុណ្ណកយក្សនេះ បានឈ្នះល្បែងស្កានឹងព្រះរាជា នោះដោយការភ្នាល់ ព្រះរាជាដែលបុណ្ណកយក្សឈ្នះហើយនោះ បានប្រទានខ្ញុំព្រះអង្គ ដល់បុណ្ណកយក្សនេះ បុណ្ណកយក្សឈ្មោះ ថាបានខ្ញុំព្រះអង្គមកដោយធម៌ មិនមែនដោយការកំហែងទេ ។

[១៨៦] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) នាគរាជដ៏ប្រសើរ មានចិត្តត្រេកអររីករាយ ហើយ ព្រោះបានស្តាប់សុភាសិតនៃវិធុរបណ្ឌិត ជាអ្នកប្រាជ្ញ ក៏ចាប់ដៃវិធុរបណ្ឌិតមានប្រាជ្ញាមិនថោកទាប នាំចូលទៅក្នុង សម្នាក់នៃនាងវិមលាជាភរិយា ក្នុងកាលនោះ (ត្រាស់ថា)
ម្នាលនាងវិមលា នាងមានសម្បុរលឿង ដោយហេតុណា ឬនាងមិន ឆ្ងាញ់បាយ ដោយហេតុណា គុណ (នៃវិធុរបណ្ឌិត) បែបនេះ មិន មាន(ដល់នាង) ដោយហេតុនោះទេ វិធុរបណ្ឌិតនេះឯង ជាអ្នក បន្ទោបង់នូវងងឹត ។ នាងមានសេចក្តីត្រូវការដោយហឫទ័យរបស់ វិធុរបណ្ឌិតណា វិធុរបណ្ឌិតនេះ ជាអ្នកធ្វើពន្លឺ មកដល់ហើយ នាង ចូរផ្ទៀងស្តាប់ ពាក្យរបស់វិធុរបណ្ឌិតនោះចុះ (ព្រោះ) ការ ជួបប្រទះ (នូវវិធុរបណ្ឌិត) ទៀត ជាកិច្ចបានដោយកម្រ ។

[១៨៧] ទិស្វាន តំ វិមលា ភូរិបញ្ញំ
ទសង្គុលឹ អញ្ជលឹ បគ្គហេត្វា
ហដ្ឋេន ភាវេន បតីតរូបា
ឥច្ចព្រវិ កុរូនំ កត្តុសេដ្ឋំ ។

អទិដ្ឋបុព្វំ ទិស្វាន　　មច្ចោ មច្ចុភយដ្ដិតោ
ព្យម្ហិតោ នាភិវាទេសិ　　ន ឥទំ បញ្ញវតោមិវ ។

[១៨៨] ន ចម្ហិ ព្យម្ហិតោ នាគិ　　ន ច មច្ចុភយដ្ដិតោ
ន វជ្ឈោ អភិវាទេយ្យ　　វជ្ឈំ វា នាភិវាទយេ ។
កថំ នុ អភិវាទេយ្យ　　អភិវាទាបយេថ វេ
យំ នរោ ហន្តុមិច្ឆេយ្យ　　តំ កម្មំ នុបបជ្ជតិ ។

[១៨៩] ឯវមេតំ យថា ព្រូសិ　　សច្ចំ ភាសសិ បណ្ឌិត
ន វជ្ឈោ អភិវាទេយ្យ　　វជ្ឈំ វា នាភិវាទយេ ។
កថំ នុ អភិវាទេយ្យ　　អភិវាទាបយេថ វេ
យំ នរោ ហន្តុមិច្ឆេយ្យ　　តំ កម្មំ នុបបជ្ជតិ ។

[១៨៧] ព្រះនាងវិមលាទ្រង់ទតឃើញវិធុរបណ្ឌិត ដែលជាអ្នកមានប្រាជ្ញាក្រាស់ដូចផែនដីនោះ ក៏មានព្រះទ័យត្រេកអរសោមនស្ស ទ្រង់លើកម្រាមដៃទាំង ១០ ផ្គងអញ្ជលី ហើយត្រាស់នឹងវិធុរបណ្ឌិត ជាអាមាត្យដ៏ប្រសើររបស់អ្នកដែនកុរុយ៉ាងនេះថា អ្នកជាមនុស្សមានមច្ចុភ័យគ្របសង្កត់ តក់ស្លុត ព្រោះឃើញកពនៃនាគ ដែលខ្លួនមិនធ្លាប់ឃើញ ទើបមិនថ្វាយបង្គំ(ខ្ញុំ) ដំណើរនេះដូចមិនមែនជាអាការរបស់បុគ្គលមានប្រាជ្ញាទេ ។

[១៨៨] (មហាសត្វ...) បពិត្រព្រះនាងនាគី ខ្ញុំព្រះអង្គមិនមែនជាអ្នកតក់ស្លុតទេ មិនមានមច្ចុភ័យគ្របសង្កត់ទេ អ្នកទោសដែលត្រូវគេសម្លាប់ មិនគប្បីថ្វាយបង្គំ (ពេជ្ឈឃាត) ឬពេជ្ឈឃាតក៏មិនគប្បីថ្វាយបង្គំអ្នកទោសដែលត្រូវគេសម្លាប់ដែរ ។ ជនប្រាថ្នាសម្លាប់អ្នកណា គប្បីថ្វាយបង្គំ (អ្នកនោះ) ឬឲ្យ (អ្នកនោះ) ថ្វាយបង្គំ (ខ្លួន) ដូចម្ដេចកើត កម្មនោះមិនកើតជាអ្វីទេ ។

[១៨៩] (ព្រះនាងវិមលា...) ម្នាលបណ្ឌិត ដំណើរនុ៎ះ ដូចអ្នកពោលមែន អ្នកពោលពាក្យពិត អ្នកទោសដែលត្រូវគេសម្លាប់ មិនគប្បីថ្វាយបង្គំពេជ្ឈឃាត ឬពេជ្ឈឃាតក៏មិនគប្បីថ្វាយបង្គំអ្នកទោសដែលត្រូវគេសម្លាប់ដែរ ។ ជនប្រាថ្នាសម្លាប់អ្នកណាគប្បីថ្វាយបង្គំ(អ្នកនោះ) ឬឲ្យ (អ្នកនោះ) ថ្វាយបង្គំ(ខ្លួន) ដូចម្ដេចកើត កម្មនោះមិនកើតទេ ។

[១៩០] អសស្សតំ សស្សតំ នុ តវយិទំ វិមានំ
ឥទ្ធី ជុតី ពលវីរិយូបបត្តិ
បុច្ឆាមិ តំ នាគកញ្ញេតមត្ថំ
កថំ នុ តេ លទ្ធមិទំ វិមានំ ។
អធិច្ច លទ្ធំ បរិណាមជន្តេ
សយំ កតំ ឧទាហុ ទេវេហិ ទិន្នំ
អក្ខាហិ មេ នាគកញ្ញេតមត្ថំ
យថេវ តេ លទ្ធមិទំ វិមានំ ។

[១៩១] នាធិច្ច លទ្ធំ ន បរិណាមជម្មេ
ន សយំ កតំ នាបិ ទេវេហិ ទិន្នំ
សកេហិ កម្មេហិ អបាបកេហិ
បុញ្ញេហិ មេ លទ្ធមិទំ វិមានំ ។

[១៩២] កិន្តេ វតំ កិម្បន ព្រហ្មចរិយំ
កិស្ស សុចិណ្ណស្ស អយំ វិបាកោ
ឥទ្ធី ជុតី ពលវីរិយូបបត្តិ
ឥទញ្ច តេ នាគិ មហាវិមានំ ។

មហានិបាត វិធុរជាតក ទី ៩

[១៩០] (មហាសត្វ...) វិមាននេះ ទាំងឫទ្ធិ សេចក្តីរុងរឿង សេចក្តីព្យាយាម និងការកើតក្នុងភពនាគរបស់ព្រះនាង មិនទៀង តែដូចជារបស់ទៀង បពិត្រនាគកញ្ញា ខ្ញុំព្រះអង្គសួរសេចក្តីនុ៎ះ នឹងព្រះនាងថា វិមាននេះ ព្រះនាងបានហើយដោយប្រការដូចម្តេច ។ វិមានដែលព្រះនាងបាន ព្រោះអាស្រ័យ (ភពនាគ) ឬកើតអំពីរដូវប្រែប្រួល ឬព្រះនាងធ្វើខ្លួនឯង ឬមួយទេវតាថ្វាយ បពិត្រនាគកញ្ញា វិមាននេះ ព្រះនាងបានហើយដោយប្រការណា សូមព្រះនាងប្រាប់សេចក្តីនុ៎ះដល់ខ្ញុំ ដោយប្រការនោះ ។

[១៩១] (ព្រះនាងវិមលា...) វិមាននេះមិនមែនខ្ញុំបាន ព្រោះអាស្រ័យភពនាគ មិនមែនកើតអំពីរដូវប្រែប្រួល មិនមែនធ្វើខ្លួនឯង ទាំងមិនមែនទេវតាឲ្យទេ វិមាននេះ ខ្ញុំបានដោយបុញ្ញកម្ម មិនអាក្រក់ ជារបស់ខ្លួន ។

[១៩២] (មហាសត្វ...) អ្វីជាវត្ត អ្វីជាព្រហ្មចរិយៈរបស់ព្រះនាង បពិត្រព្រះនាងនាគី ឫទ្ធិ អំណាច សេចក្តីរុងរឿង កម្លាំងកាយ សេចក្តីព្យាយាម និងការកើត(ក្នុងភពនាគ) ទាំងវិមានធំរបស់ព្រះនាងនេះ នេះជាផលនៃកម្ម ដែលព្រះនាងសន្សំល្អហើយដូចម្តេច ។

[១៩៣] អហញ្ច ខោ សាមិកោ ចាបិ មយ្ហំ
សទ្ធា ឧភោ ទានបតី អហុម្ហា
ឱបានភូតំ មេ ឃរំ តទាសិ
សន្តប្បិតា សមណព្រាហ្មណា ច ។
មាលញ្ច គន្ធញ្ច វិលេបនញ្ច
បទីបិយំ សេយ្យមុបស្សយញ្ច
អច្ឆាទនំ សាយនមន្នបានំ
សក្កច្ច ទានានិ អទម្ហ តត្ថ ។
តំ មេ វតំ តម្បនព្រហ្មចរិយំ
តស្ស សុចិណ្ណស្ស អយំ វិបាកោ
ឥទ្ធី ជុតី ពលវីរិយូបបត្តិ
ឥទញ្ច មេ ធីរ មហាវិមានំ ។
[១៩៤] ឯវញ្ច តេ លទ្ធមិទំ វិមានំ
ជានាសិ បុញ្ញានំ ផលូបបត្តឹ
តស្មាហិ ធម្មញ្ចរ អប្បមត្តា
យថា វិមានំ បុន មាវសេសិ ។
[១៩៥] នយីធ សន្តិ សមណព្រាហ្មណា ច
យេសន្នបានានិ ទទេមុ កាត្តេ

[១៩៣] (ព្រះនាងវិមលា...) ខ្ញុំនិងស្វាមីទាំងពីរនាក់ ជាអ្នកមានសទ្ធា ជាម្ចាស់ទាន ផ្ទះរបស់ខ្ញុំដូចអណ្តូងជាទីចុះផឹកនៃ (មហាជន) ទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ខ្ញុំក៏បានឲ្យឆ្អែតស្កប់ស្កល់ ។ ខ្ញុំ (កាលនៅ) ក្នុងកាលចម្បានគរនោះ បានឲ្យទានដោយគោរព គឺឲ្យផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប គ្រឿងប្រទីប ទីដេក ទីសម្នាក់អាស្រ័យ សំពត់សម្រាប់ស្លៀកដណ្តប់ កម្រាលដេក បាយនិងទឹក ។ នោះជាវត្ត នោះជាព្រហ្មចរិយៈរបស់ខ្ញុំ នៃអ្នកប្រាជ្ញ ឯឫទ្ធិ សេចក្តីរុងរឿង កម្លាំងកាយ សេចក្តីព្យាយាម និងការកើត (ក្នុងភពនាគ) ទាំងវិមានធំរបស់ខ្ញុំនេះ នេះជាផលនៃកម្មដែលខ្ញុំសន្សំល្អហើយនោះ ។

[១៩៤] (មហាសត្វ...) បើវិមាននេះ គឺព្រះនាងបានហើយយ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា ព្រះនាងជ្រាបកំណើត នៃផលរបស់បុណ្យទាំង-ឡាយ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះនាងកុំប្រហែស សូមប្រព្រឹត្តធម៌ ជាហេតុឲ្យបានគ្រប់គ្រងវិមាននេះតទៅ ។

[១៩៥] (ព្រះនាងវិមលា...) នៃបណ្ឌិត ជាអាមាត្យ ខ្ញុំគប្បីឲ្យបាយ និងទឹក ដល់ពួកសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ណា ពួកសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ (ទាំងនោះ) មិនមានក្នុងភពនាគនេះទេ

អក្ខាហិ មេ បុច្ឆិតោ ឯតមត្ថំ
យថា វិមានំ បុន មាវសេម ។
[១៩៦] ភោគី ហិ តេ សន្តិ ឥធូបបន្នា
បុត្តា ច សាមី អនុជីវិនោ ច
តេសុ តុវំ វចសា កម្មុនា ច
អសម្បទុដ្ឋា ច ភវាហិ និច្ចំ ។
ឯវំ តុវំ នាគិ អសម្បទោសំ
អនុបាលយ វចសា កម្មុនា ច
ឋត្វា ឥធ យាវតាយុកំ វិមានេ
ឧទ្ធំ ឥតោ គច្ឆសិ ទេវលោកំ ។
[១៩៧] អទ្ធា ហិ សោ សោចតិ រាជសេដ្ឋោ
តយា វិនា យស្ស តុវំ សជិញ្ញោ
ទុក្ខូបនីតោបិ តយា សមេច្ច
វិន្ទេយ្យ បោសោ សុខមាតុរោបិ ។
[១៩៨] អទ្ធា សតំ ភាសសិ នាគិ ធម្មំ
អនុត្តរំ អត្ថបទំ សុចិណ្ណំ
ឯតាទិសិយាសុ ហិ អាបទាសុ
បញ្ញាយតេ មាទិសានំ វិសេសោ ។

ខ្ញុំសួរហើយ អ្នកចូរប្រាប់សេចក្តីនុ៎ះ ដែលជាហេតុឲ្យខ្ញុំនៅគ្រប់គ្រងវិមានតទៅ ។

[១៩៦] (មហាសត្វ...) ពួកនាគគឺ បុត្រ ស្វាមី និងអ្នករស់នៅដោយសារ ដែលកើតមានក្នុងភពនាគនេះ សូមព្រះនាងជាអ្នកមិនប្រទូស្តក្នុងពួកនាគនោះ ដោយពាក្យ ឬដោយការងារ អស់កាលជានិច្ច ។ បពិត្រព្រះនាងនាគី សូមព្រះនាងរក្សាសេចក្តីមិនប្រទូស្ត សោយពាក្យ ឬដោយការងារយ៉ាងនេះចុះ ព្រះនាងនឹងឋិតនៅក្នុងវិមាននេះ រហូតអស់ជន្មាយុ ហើយនឹងបានទៅកាន់ទេវលោក ជាន់ខាងលើ អំពីភពនាគនេះ ។

[១៩៧] (ព្រះនាងវិមលា...) អ្នកជាអាមាត្យរបស់ព្រះរាជាណា ព្រះរាជាដ៏ប្រសើរនោះ បើវៀរចាកអ្នកហើយ រមែងសោកស្តាយដោយពិត បុរសសូម្បីត្រូវសេចក្តីទុក្ខគ្របសង្កត់ ឬសូម្បីមានជំងឺធ្ងន់ បើបានជួបនឹងអ្នកហើយ ក៏នឹងបានសុខវិញ ។

[១៩៨] (មហាសត្វ...) បពិត្រព្រះនាងនាគី ព្រះនាងពោលធម៌របស់សប្បុរស ជាធម៌ប្រសើរ ជាចំណែកនៃប្រយោជន៍ ដែលសន្សំល្អដោយពិត ឯសេចក្តីវិសេសរបស់បណ្ឌិតទាំងឡាយ បែបខ្ញុំព្រះអង្គ រមែងប្រាកដក្នុងអន្តរាយទាំងឡាយបែបនេះ ។

[១៩៩] អក្ខាហិ មេ តាយំ មុទ្ធាទុលទ្ធោ
អក្ខាហិ មេ តាយំ អជេសិ ជូតេ
ជម្មេន លទ្ធោ ឥតិមាយាមាហ
កាជំ តុវំ ហត្ថមិមស្សមាគតោ ។

[២០០] យោ មិស្សហោ តត្ថ អហោសិ រាជា
តមាយមក្ខេហិ អជេសិ ជូតេ
សោ មំ ជិតោ រាជា ឥមស្សទាសិ
ជម្មេន លទ្ធោស្មិ អសាហសេន ។

[២០១] យថេវ វរុណោ ជាតោ បញ្ហំ បុច្ឆិត្ថ បណ្ឌិតំ
តថេវ ជាតកញ្ញាបិ បញ្ហំ បុច្ឆិត្ថ បណ្ឌិតំ ។
យថេវ វរុណំ ជាតំ ជីវោ តោសេសិ បុច្ឆិតោ
តថេវ ជាតកញ្ញម្បិ ជីវោ តោសេសិ បុច្ឆិតោ ។

[១៩៩] (ព្រះនាងវិមលា...) អ្នកចូរប្រាប់យើងមកចុះ បុណ្ណកយក្ស នេះបានអ្នកមក ដោយទទេឬ អ្នកចូរប្រាប់យើងមកចុះ បុណ្ណកយក្សនេះ ឈ្នះអ្នកដោយល្បែងភ្នាល់ឬ បុណ្ណកយក្ស នេះបាននិយាយថា បណ្ឌិតខ្ញុំបានមកដោយធម៌ តើអ្នកមក នៅក្នុងកណ្ដាប់ដៃបុណ្ណកយក្សនេះ ដោយប្រការដូចម្ដេច ។

[២០០] (មហាសត្វ...) ព្រះរាជារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គណា ជាធំក្នុងក្រុងឥន្ទ- បត្ត ដែនកុរុនោះ បុណ្ណកយក្សនេះ បានឈ្នះល្បែងស្កានឹង ព្រះរាជានោះ ដោយការភ្នាល់ ព្រះរាជាដែលបុណ្ណកយក្ស ឈ្នះហើយនោះ បានប្រទានខ្ញុំព្រះអង្គដល់បុណ្ណកយក្សនេះ ឯបុណ្ណកយក្ស ឈ្មោះថាបានខ្ញុំព្រះអង្គដោយធម៌ មិនមែន ដោយកំហែងទេ ។

[២០១] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) វរុណនាគបានសួរប្រស្នានឹងវិធុរបណ្ឌិត យ៉ាងណា ព្រះនាងនាគកញ្ញា ក៏បានសួរប្រស្នានឹងវិធុរបណ្ឌិត យ៉ាងនោះដែរ ។ វិធុរបណ្ឌិត ជាអ្នកប្រាជ្ញ ដែលវរុណនាគ ត្រាស់សួរហើយ ក៏បានញ៉ាំងវរុណនាគឲ្យត្រេកអរ យ៉ាងណា វិធុរបណ្ឌិត ជាអ្នកប្រាជ្ញ ដែលព្រះនាងនាគកញ្ញាសួរហើយ ក៏បានញ៉ាំងព្រះនាងនាគកញ្ញា ឲ្យត្រេកអរ យ៉ាងនោះដែរ ។

ឧភោបិ តេ អត្តមនេ វិទិត្វា
មហោរគំ នាគកញ្ញញ្ច ធីរោ
អច្ឆម្ភី អភីតោ អលោមហដ្ឋោ
ឥច្ចព្រវិ វរុណំ នាគរាជំ ។
មា ពេធយិ(១) នាគ អយាហមស្មិ
យេន តវ អត្ថោ ឥទំ សរីរំ
ហទយេន មំសេន ករោហិ កិច្ចំ
សយំ ករិស្សាមិ យថាមតិន្តេ ។
[២០២] បញ្ញា ហវេ(២) ហទយំ បណ្ឌិតានំ
តេ ត្យម្ហ បញ្ញាយ មយំ សុតុដ្ឋា
អនូននាមោ លភតជ្ជ ទារំ
អជ្ជេវ តំ កុរុយោ បាបយាតុ ។
[២០៣] ស បុណ្ណកោ អត្តមនោ ឧទគ្គោ
ឥរន្ធតី នាគកញ្ញំ លភិត្វា
ហដ្ឋេន ភាវេន បតីតរូបោ
ឥច្ចព្រវិ កុរូនំ កត្តុសេដ្ឋំ ។

១ ឱ. មា ហេដ្ឋយិ ។ អដ្ឋកថាយំ មា ភេថយិ ។ ២ ឱ. បញ្ញា ភវេ ។

វិធុរបណ្ឌិត ជាអ្នកប្រាជ្ញ លុះដឹងច្បាស់ថានាគរាជដ៏ប្រសើរ និងនាងនាគកញ្ញាទាំងពីរព្រះអង្គនោះ មានព្រះទ័យរីករាយហើយ ក៏មិនតក់ស្លុត មិនខ្លាច មិនព្រឺរោម បានទូលវរុណនាគរាជដូច្នេះថា បពិត្រនាគ ព្រះអង្គកុំខ្វល់ឡើយ ខ្ញុំនេះហើយជាសេចក្ដីត្រូវការរបស់ព្រះអង្គ នេះសរីរៈ សូមព្រះអង្គធ្វើកិច្ចដោយសាច់ហ្ឫទ័យចុះ ខ្ញុំនឹងធ្វើតាមអធ្យាស្រ័យរបស់ព្រះអង្គដោយខ្លួនឯង ។

[២០២] (នាគរាជ...) បញ្ញាហ្នឹងឯង ជាដួងហ្ឫទ័យរបស់បណ្ឌិតទាំងឡាយ យើងទាំងនោះត្រេកអរក្រៃលែង ដោយប្រាជ្ញារបស់អ្នក យក្សមានឈ្មោះមិនខ្វះខាត គឺបុណ្ណកៈ ចូរបានភរិយាក្នុងថ្ងៃនេះចុះ ចូរញ៉ាំងអ្នកឲ្យទៅដល់ដែនកុរុ ក្នុងថ្ងៃនេះចុះ ។

[២០៣] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) បុណ្ណកយក្សនោះ មានចិត្តត្រេកអររីករាយ ព្រោះបាននាងនាគកញ្ញា ឈ្មោះឥរន្ទតី មានចិត្តត្រេកអរសប្បាយហើយ បានពោលនឹងវិធុរបណ្ឌិត ជាអាមាត្យដ៏ប្រសើរ របស់អ្នកដែនកុរុ ដូច្នេះថា

ភរិយាយ មំ ត្វំ អការី សមគ្គឹ
អហញ្ច តេ វិធុរ ករោមិ កិច្ចំ
ឥទញ្ច តេ មណិរតនំ ទទាមិ
អជ្ជេវ តំ កុរុយោ បាបយាមិ ។

[២០៤] អជេយ្យមេសា តវ ហោតុ មិត្តិ
ភរិយាយ កច្ចាន បិយាយ សទ្ធឹ
អានន្ទចិត្តោ សុមនោ បតីតោ
ទត្វា មណឹ មញ្ច នយិន្ទបត្តំ ។

[២០៥] ស បុណ្ណកោ កុរូនំ កត្តុសេដ្ឋំ
និសីទយិ បុរតោ អាសនស្មឹ
អាជញ្ញមារុយ្ហ អនោមវណ្ណោ
បក្កាមិ វេហាយសមន្តលិក្ខេ ។
មនោ មនុស្សស្ស យថាបិ គច្ឆេ
តតោបិស្ស ខិប្បតរំ អហោសិ
ស បុណ្ណកោ កុរូនំ កត្តុសេដ្ឋំ
ឧបានយិ នគរំ ឥន្ទបត្តំ[១] ។

---

១ ឱ. អាទាយ កត្តារមនោមញ្ញំ ឧបានយិ នគរំ ឥន្ទបត្តំ ។

អ្នកធ្វើខ្ញុំឲ្យបានព្រមព្រៀងដោយករិយា បពិត្រវិធុរបណ្ឌិត ខ្ញុំសូមធ្វើកិច្ច (តបគុណ) ដល់អ្នក ខ្ញុំនឹងឲ្យកែវមណីនេះដល់អ្នក ទាំងញ៉ាំងអ្នកឲ្យដល់ដែនកុរុ ក្នុងថ្ងៃនេះឯង ។

[២០៤] (មហាសត្វ...)ម្នាលកច្ចាន: មេត្រីជាគុណជាតិគឺបុគ្គលផ្ចាញ់មិនបាននេះ ចូរមានដល់អ្នក ព្រមទាំងករិយាជាទីស្រឡាញ់ អ្នកមានចិត្តត្រេកអរទូទៅ មានចិត្តល្អ មានចិត្តរីករាយឲ្យកែវមណីដល់ខ្ញុំហើយ ចូរនាំខ្ញុំទៅកាន់ឥន្ទបត្តនគរចុះ ។

[២០៥] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) បុណ្ណកយក្សនោះ ឡើងជិះសេះអាជានេយ្យមានវណ្ណៈមិនថោកទាប ហើយអញ្ជើញវិធុរបណ្ឌិតជាអាមាត្យដ៏ប្រសើររបស់ពួកអ្នកដែនកុរុ ឲ្យអង្គុយលើអាសនៈអំពីខាងមុខ ហោះទៅឰដ៏អាកាសវេហា ។ ចិត្តរបស់មនុស្សរមែងស្ទុះទៅ (កាន់អារម្មណ៍ក្នុងទីឆ្ងាយ) យ៉ាងណា ដំណើរសន្ទុះរបស់សេះអាជានេយ្យនោះ ក៏ឆាប់រហ័សក្រៃលែងជាងចិត្តនោះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ បុណ្ណកយក្សនោះ នាំវិធុរបណ្ឌិតជាអាមាត្យដ៏ប្រសើររបស់អ្នកដែនកុរុ ទៅកាន់ឥន្ទបត្តនគរ ។

[២០៦] ឯតិន្ទបត្តំ[១] នគរំ បនិស្សតិ
រម្មានិ ច អម្ពវនានិ ភាគសោ
អហញ្ច ភរិយាយ សមង្គិភូតោ
តុវញ្ច បត្តោសិ សកំ និកេតំ ។

[២០៧] ស បុណ្ណកោ កុរូនំ កត្តុសេដ្ឋំ
ឱរោបយិត្វា ធម្មសភាយ មជ្ឈេ
អាជញ្ញមារុយ្ហ អនោមវណ្ណោ
បក្កាមិ វេហាយសមន្តលិក្ខេ ។
តំ ទិស្វា រាជា បរមប្បតីតោ
ឧដ្ឋាយ ពាហាហិ បលិស្សជិត្វា
អវិកម្បយំ ធម្មសភាយ មជ្ឈេ
និសីទយិ បមុខំ អាសនស្មឹ ។

[២០៨] ត្វំ នោ វិនេតាសិ រថំវ នទ្ធំ
នន្ទន្តិ តំ កុរុយោ ទស្សនេន
អក្ខាហិ មេ បុច្ឆិតោ ឯតមត្ថំ
កថំ បមោក្ខោ អហុ មាណវស្ស ។

---

១ ម. ឯហិន្ទបត្តំ ។

[២០៦] (បុណ្ណកយក្ស...) នុ៎ះក្រុងឥន្ទបត្ត ដែលឃើញច្បាស់ នុ៎ះព្រៃស្វាយ គួរជាទីរីករាយដោយចំណែកៗ ខ្ញុំក៏បានព្រមព្រៀងដោយភរិយា ទាំងអ្នកក៏បានមកដល់ទីលំនៅរបស់ខ្លួន ។

[២០៧] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) បុណ្ណកយក្សនោះ ញ៉ាំងវិធុរបណ្ឌិតជាអាមាត្យដ៏ប្រសើររបស់ពួកអ្នកដែនកុរុ ឲ្យចុះក្នុងកណ្ដាលធម្មសភា ហើយឡើងជិះសេះអាជានេយ្យ ជាអ្នកមានវណ្ណៈមិនថោកទាប ហោះទៅឰដ៏អាកាសវេហា ។ ព្រះរាជាទតឃើញមហាសត្វនោះហើយ ព្រះអង្គមានព្រះហឫទ័យសោមនស្សដ៏ក្រៃលែង ទ្រង់ក្រោកឡើងយកព្រះហស្តស្រវាឱបទ្រង់មិនបានឲ្យកម្រើក ហើយអញ្ជើញព្រះមហាសត្វឲ្យអង្គុយលើអាសនៈក្នុងកណ្ដាលធម្មសភា ចំពោះព្រះភ័ក្ត្រ ។

[២០៨] (ព្រះរាជា...) អ្នកជាអ្នកណែនាំយើង ដូចនាយសារថីនាំយករថដែលបាត់ទៅ (មកឲ្យ) អ្នកដែនកុរុទាំងឡាយត្រេកអរ ព្រោះបានឃើញអ្នក ខ្ញុំសួរហើយ អ្នកចូរប្រាប់សេចក្ដីនុ៎ះ អ្នករួចអំពីមាណព ដោយប្រការដូចម្ដេច ។

[២០៩] យំ មាណវោ ត្យាភិវទិ ជនិន្ទ
ន សោ មនុស្សោ នរវីរសេដ្ឋ
យទិ តេ សុតោ បុណ្ណកោ នាម យក្ខោ
រញ្ញោ កុវេរស្ស ហិ សោ សជិព្វោ ។
ភូមិន្ធរោ វរុណោ នាម នាគោ
ព្រហា សុចី វណ្ណពលូបបន្នោ
តស្សានុជំ ធីតរំ កាមយានោ
ឥរន្ធតី នាម សា នាគកញ្ញា ។
តស្សា សុមជ្ឈាយ បិយាយ ហេតុ
បតារយិត្ថ មរណាយ មយ្ហំ
សោ ចេវ ភរិយាយ សមង្គិភូតោ
អហញ្ចានុញ្ញាតោ មណិ ច លទ្ធោ ។
[២១០] រុក្ខោ ហិ មយ្ហំ ឃរទ្វារេ ជាតោ
បញ្ញាក្ខន្ធោ សីលមយស្ស សាខា
អត្ថេ ច ធម្មេ ច ឋិតោ និចាកោ
គវិប្ផលោ ហត្ថិគវស្សឆន្នោ ។

[២០៩] (មហាសត្វ...) បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន មានព្យាយាមដ៏ប្រសើរជាងជន ព្រះអង្គត្រាស់ហៅបុរសណាថាមាណព បុរសនោះមិនមែនជាមនុស្សទេ គឺជាយក្ស ឈ្មោះបុណ្ណកៈ ព្រះអង្គក៏ធ្លាប់បានឮមកហើយ បុណ្ណកយក្សនោះជាអាមាត្យនៃព្រះបាទកុវេរៈ មានស្តេចនាគមួយឈ្មោះវរុណៈ គ្រប់គ្រងផែនដី មានទំហំនិងកម្ពស់ស្អាត បរិបូណ៌ដោយពណ៌សម្បុរនិងកម្លាំង ឯបុណ្ណកយក្សនោះ ចង់បានធីតាជាអនុជាតនៃវរុណនាគនោះ (ធ្វើជាប្រពន្ធ) នាងនាគកញ្ញានោះឈ្មោះឥរន្ទតី ។ បុណ្ណកយក្ស ព្យាយាមដើម្បីសម្លាប់ខ្ញុំព្រះអង្គ ព្រោះហេតុនៃនាងឥរន្ទតីនោះ មានចង្កេះល្អគួរជាទីស្រឡាញ់ ឥឡូវនេះ បុណ្ណកយក្សនោះ បានព្រមព្រៀងដោយភរិយាចំណែកខ្ញុំព្រះអង្គ ក៏បុណ្ណកយក្សអនុញ្ញាតហើយ ទាំងកែវមណី ខ្ញុំព្រះអង្គក៏បានហើយ ។

[២១០] (ព្រះរាជា...) ដើមឈើដុះទៀបទ្វារដំណាក់របស់យើងមានដើមសម្រេចដោយប្រាជ្ញា មែករបស់ឈើនោះសម្រេចដោយសីល ដើមឈើ(នោះ)សម្រេចដោយប្រាជ្ញាខ្ជាប់ខ្ជួន តាំងនៅក្នុងអត្ថនិងធម៌ មានផ្លែជាបញ្ចគោរស ដេរដាសដោយដំរីគោនិងសេះ ។

៩៣

នច្ចគីតតុរិយាភិនាទិតេ
ឧច្ឆិជ្ជ សេនំ បុរិសោ អហោសិ
សោ នោ អយំ អាគតោ សន្និកេតំ
រុក្ខស្សិមស្សាបចិតឹ ករោថ ។
យេកេចិ វិត្តា មម បច្ចយេន
សព្វេ តេ បាតុករោន្តុ អជ្ជ
តិណ្ណានិ កត្វាន ឧបាយនានិ
រុក្ខស្សិមស្សាបចិតឹ ករោថ ។
យេកេចិ ពទ្ធា មម អត្ថិ រដ្ឋេ
សព្វេ តេ ពន្ធនា មោចយន្តុ
យថេវយំ ពន្ធនស្មា បមុត្តោ
ឯវមេតេ មុញ្ចរេ ពន្ធនស្មា ។
ឧន្នង្គលា មាសមិមំ ករោន្តុ
មំសោទនំ ព្រាហ្មណា ភក្ខយន្តុ
អមជ្ជបា មជ្ជរហា បិវន្តុ
បុណ្ណាហិ ថាលាហិ បលិស្សុតាហិ ។

កាលដើមឈើនោះ គឺកកង់ដោយការរាំ ការច្រៀង និងតន្ត្រី បុរស (ខ្មៅម្នាក់) កាត់ដើមឈើនោះ ហើយញ៉ាំងសេនា(ឲ្យរត់ទៅ) បណ្ឌិតនេះទុកដូចជាដើមឈើរបស់យើងនោះ មកកាន់លំនៅរបស់ខ្លួនវិញហើយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរធ្វើសេចក្ដីកោតក្រែងដើមឈើនេះ ។ ជនទាំងឡាយណានីមួយ មានចិត្តត្រេកអរ (ដោយយស) ព្រោះបច្ច័យនៃយើង ពួកជនទាំងអស់នោះ ចូរធ្វើ (ចិត្តរបស់ខ្លួន) ឲ្យប្រាកដក្នុងថ្ងៃនេះចុះ អ្នកទាំងឡាយធ្វើបណ្ណាការឲ្យច្រើន ចូរធ្វើសេចក្ដីកោតក្រែងដល់ដើមឈើនេះចុះ ។ ពួកសត្វណានីមួយ ដែលគេចងទុកក្នុងដែនរបស់យើង ពួកសត្វទាំងអស់នោះចូរឲ្យរួចចាកចំណង វិធុរបណ្ឌិតនេះរួចចាកចំណងយ៉ាងណា ពួកសត្វទាំងនុ៎ះ គប្បីរួចចាកចំណងយ៉ាងនោះ។ ចូរពួកប្រជាជនទុកដាក់នង្គ័ល ធ្វើ(មហោស្រព)អស់មួយខែនេះចុះ ពួកព្រាហ្មណ៍ចូរបរិភោគបាយលាយដោយសាច់ ពួកអ្នកមិនផឹកទឹកស្រវឹងគួរផឹកទឹកស្រវឹង ចូរផឹកដោយភាជនៈដ៏ពេញហូរហៀរ ។

មហាបថំ និច្ច សមវ្ហយន្តុ

តិព្វញ្ច រក្ខំ វិទហន្តុ រដ្ឋេ

យថាញ្ញមញ្ញំ ន វិហេឋយេយ្យុំ

រុក្ខស្សិមស្សាបចិតឹ ករោថ ។

[២១១] ឱរោធា ច កុមារា ច វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា

ពហុំ អន្នញ្ច ទានញ្ច បណ្ឌិតស្សាភិហារយុំ ។

ហត្ថារោហា អនីកដ្ឋា រថិកា បត្តិការកា

ពហុំ អន្នញ្ច ទានញ្ច បណ្ឌិតស្សាភិហារយុំ ។

សមាគតា ជានបទា នេគមា ច សមាគតា

ពហុំ អន្នញ្ច ទានញ្ច បណ្ឌិតស្សាភិហារយុំ ។

ពហុជ្ជនោ បសន្នោសិ ទិស្វា បណ្ឌិតមាគតំ

បណ្ឌិតម្ហិ អនុប្បត្តេ ចេលុក្ខេបោ បវត្តថាតិ ។

វិធុរជាតកំ នវមំ ។

វេស្សន្តរជាតកំ

[២១២] ផុស្សតី វរវណ្ណាភេ វរស្សុ ទសធា វរេ

បថព្យា ចារុបុព្វង្គី យំ តុយ្ហំ មនសោ បិយំ ។

ស្រីពេស្យាទាំងឡាយ (អាស្រ័យ) ផ្លូវធំ ចូរហៅរកបុរសអ្នកត្រូវការអស់កាលជានិច្ចចុះ មួយទៀត រាជបុរសទាំងឡាយចូរចាត់ចែងការរក្សា ឲ្យមាំមួនក្នុងដែន កុំឲ្យពួកមនុស្សបៀតបៀនគ្នានិងគ្នា អ្នកទាំងឡាយចូរធ្វើសេចក្តីកោតក្រែងចំពោះដើមឈើនេះ ។

[២១១] ពួកស្នំ ពួករាជកុមារ ពួកអ្នកជំនួញនិងពួកព្រាហ្មណ៍ នាំយកបាយនិងទឹកដ៏ច្រើន មកជូនវិធុរបណ្ឌិត ។ ពលដំរី (ពលសេះ) ពលរថ ពលថ្មើរជើង នាំយកបាយនិងទឹកដ៏ច្រើន មកជូនវិធុរ-បណ្ឌិត ។ ពួកអ្នកជនបទមកជួបជុំគ្នា ពួកអ្នកនិគមមកជួបជុំគ្នា នាំយកបាយនិងទឹកដ៏ច្រើន មកជូនវិធុរបណ្ឌិត ។ ប្រជាជនជាច្រើនជាអ្នកមានចិត្តជ្រះថ្លា ព្រោះឃើញបណ្ឌិត មកដល់ហើយ កាលបណ្ឌិតមកដល់ ការលើកទង់ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ ។

ចប់ វិធុរជាតក ទី ៩ ។

វេស្សន្តរជាតក

[២១២] (ព្រះឥន្ទ្រាធិរាជទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្នាលនាងផុស្សតី ដ៏មានពន្លឺនៃសម្បុរដ៏ប្រសើរ មានអវយវៈខាងដើមដ៏ល្អ នាងចូរទទួលពរ ១០ ប្រការ លើផែនដី ដែលជាពរពេញចិត្តរបស់នាង ។

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ទសវរគាថា

[២១៣] ទេវរាជ នមោ ត្យត្ថុ   កឹំ ចាបំ បកតំ មយា
រម្មា ចាវេសិ មំ ឋានា   វាតោវ ធរណីរុហំ ។

[២១៤] ន ចេវ តេ កតំ ចាបំ   ន ច មេ ត្វមសិ អប្បិយា
បុញ្ញញ្ច តេ បរិក្ខីណំ   យេន តេវំ វទាមិហំ ។
សន្តិកេ មរណំ តុយ្ហំ   វិនាភាវោ ភវិស្សតិ
បដិគ្គណ្ហាហិ មេ ឯតេ   វរេ ទស បវេច្ឆតោ ។

[២១៥] វរញ្ចេ មេ អទោ សក្ក   សព្វភូតានមិស្សរ
សិវិរាជស្ស ភទ្ទន្តេ   តត្ថ អស្សំ និវេសនេ ។
នីលនេត្តា នីលភមុ   នីលក្ខី យថា មិគី
ផុស្សតី នាម នាមេន   តត្ថ អស្សំ បុរិន្ទទ ។
បុត្តំ លភេថ វរទំ   យាចយោគំ អមច្ឆរឹ
បូជិតំ បដិរាជូភិ   កិត្តិមន្តំ យសស្សិនំ ។

[២១៣] (នាងផុស្សតីទេវធីតាក្រាបបង្គំទូលថា) បពិត្រទេវរាជ ខ្ញុំម្ចាស់សូមថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ ចុះខ្ញុំម្ចាស់បានធ្វើអំពើអាក្រក់ដូចម្ដេច បានជាព្រះអង្គមកញុំាងខ្ញុំម្ចាស់ឲ្យឃ្លាតចាករមណីយដ្ឋាន ដូចជាខ្យល់ដែលបក់រំលើងដើមឈើដូច្នោះ ។

[២១៤] (ព្រះឥន្ទ្រា...) នាងឥតបានធ្វើអំពើអាក្រក់ទេ មួយទៀត នាងមិនមែនជាទីស្អប់នៃខ្ញុំទេ តែថានាងអស់បុណ្យហើយ បានជាខ្ញុំនិយាយនឹងនាងយ៉ាងនេះ ។ នាងមានសេចក្ដីស្លាប់កៀកជិតណាស់ហើយ មុខជានឹងមានសេចក្ដីព្រាត់ប្រាស កាលបើខ្ញុំឲ្យនូវពរ ១០ ប្រការនេះ នាងចូរទទួលយកចុះ ។

[២១៥] (នាងផុស្សតី...) បពិត្រសក្កទេវរាជដ៏ចម្រើន ជាឥស្សរៈលើពួកទេវតាទាំងអស់ បើព្រះអង្គទ្រង់ប្រទានពរដល់ខ្ញុំម្ចាស់ ខ្ញុំម្ចាស់សូមឲ្យបានទៅ ក្នុងព្រះរាជនិវេសន៍ នៃព្រះបាទសិវិរាជនោះ ១ សូមឲ្យមាននេត្រាដ៏ខ្មៅ ដូចជាកូនម្រឹគញីមានភ្នែកខ្មៅ ១ សូមឲ្យមានចិញ្ចើមខ្មៅ ១ បពិត្រព្រះអង្គទ្រង់បានបំពេញទានក្នុងកាលមុនខ្ញុំម្ចាស់ទៅកើត ក្នុងព្រះរាជនិវេសន៍នោះ សូមឲ្យមានឈ្មោះថាផុស្សតី (ដូចដើម) សូមឲ្យបានបុត្រដ៏ប្រសើរ ដែលចូលចិត្តឲ្យទានជាអ្នកគួរដល់ស្នូម មិនមានសេចក្ដីកំណាញ់ ជាបុគ្គលដែលព្រះរាជាប្រទេសដទៃបូជា ជាអ្នកមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ មានយស ១ ។

គព្ភំ មេ ធារយន្តិយា មជ្ឈិមង្គំ អនុណ្ណតំ
កុច្ឆិ អនុណ្ណតោ អស្ស ចាបំវ លិខិតំ សមំ ។
ថនា មេ នប្បត្តេយ្យុំ បលិតា នស្សន្តុ វាសវ
កាយេ រជោ ន លិម្បេថ វជ្ឈញ្ចាបិ បមោចយេ ។
មយូរកោញ្ចាភិរុទេ នារីវរគណាយុតេ
ខុជ្ជចេលាវកាកិណ្ណេ សូតមាគធវណ្ណិតេ(១)
ចិត្រគ្គឡេរុឃុសិតេ សុរាមំសប្បភោជនេ
សិវិរាជស្ស ភវនេ តត្ថស្សំ មហេសី បិយា ។
[២១៦] យេ តេ ទស វរា ទិន្នា មយា សព្វង្គសោភនេ
សិវិរាជស្ស វិជិតេ សព្វេ តេ លច្ឆសី វរេ ។
[២១៧] ឥទំ វត្វាន មឃវា ទេវរាជា សុជម្បតិ
ផុស្សតិយា វរំ ទត្វា អនុមោទិត្ថ វាសវោ ។

ទសវរគាថា នាម ។

១ ម. សូទមាឃាតវណ្ណិតេ ។

កាលខ្ញុំម្ចាស់ទ្រទ្រង់គភ៌ សូមកុំឲ្យមានពោះប៉ោងឡើង ដូចជាដងធ្នូ ដែលគេសិតស្មើដូច្នោះ ១ ។ បពិត្រព្រះវាសវៈ ខ្ញុំម្ចាស់សូមកុំឲ្យមានដោះយារវែង ១ សក់ខ្ញុំម្ចាស់សូមកុំឲ្យមានស្កូវ ១ ខ្ញុំម្ចាស់សូមកុំឲ្យធូលីជាប់លើកាយ ១ ខ្ញុំម្ចាស់សូមដោះលែងចោរដែលមានកំហុសគួរគេសម្លាប់ ១ ។ បពិត្រទេវរាជដ៏ចម្រើន ខ្ញុំម្ចាស់សូមឲ្យបានជាអគ្គមហេសីជាទីស្រឡាញ់ នៃព្រះបាទសិវិក្នុងព្រះរាជនិវេសន៍នោះ ដែលជាទីកងរំពង ដោយសំឡេងក្ងោកនិងក្រៀល ប្រកបដោយពួកនាងនារីដ៏ប្រសើរ ដេរដាសដោយមនុស្សគមនិងមនុស្សតឿ ជាព្រះរាជនិវេសន៍ដែលពួកអ្នកសូទ្រៈ និងពួកអ្នកមគធៈសរសើរហើយ ដ៏គឹកកងដោយសំឡេងនៃសន្ទះទ្វារបង្អួចដ៏ពិចិត្រ ដែលជាទីមានពួកជនដាស់គ្នាឲ្យផឹកសុរានិងឲ្យបរិភោគសាច់ ។

[២១៦] (ព្រះឥន្ទ្រា...) ម្នាលនាងមានអវយវៈទាំងអស់ដ៏ល្អ ពរ ១០ ប្រការណា ដែលខ្ញុំឲ្យដល់នាងហើយ នាងនឹងបានពរទាំងអស់នោះក្នុងដែននៃព្រះបាទសិវិ ។

[២១៧] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រះមឃវៈ ទេវរាជ សុជម្បតិ វាសវៈ លុះទ្រង់មានព្រះបន្ទូលយ៉ាងនេះហើយ ក៏ប្រទានពរ ដល់ព្រះនាងផុស្សតី ហើយក៏មានព្រះហឫទ័យរីករាយ ។

ចប់ គាថាទសពរ ។

[២១៨] តតោ ចុតា សា ផុស្សតី ខត្តិយេ ឧបបជ្ជថ
ជេតុត្តរម្ហិ នគរេ សញ្ជយេន សមាគមិ ។
ទស មាសេ ធារយិត្វា ករោន្តី បុរ បទក្ខិណំ
វេស្សានំ វីថិយា មជ្ឈេ ជនេសិ ផុស្សតី មមំ ។
ន មយ្ហំ មត្តិកំ នាមំ នបិ បេតិកសម្ភវំ
ជាតោម្ហិ វេស្សវីថិយា តស្មា វេស្សន្តរោ អហុំ ។
យទាហំ ទារកោ ហោមិ ជាតិយា អដ្ឋវស្សិកោ
តទា និសជ្ជ បាសាទេ ទានំ ទាតុំ វិចិន្តយឹ
ហទយំ ទទេយ្យំ ចក្ខុំ មំសម្បិ រុធិរម្បិ ច
ទទេយ្យំ កាយំ សាវេត្វា យទិ កោចិ យាចកោ មមំ ។
សភាវំ ចិន្តយន្តស្ស អកម្បិតមសណ្ឋិតំ
អកម្បិ តត្ថ បថវី សិនេរុវនវដំសកា ។
[២១៩] បុរុឡ្ហកច្ឆនខលោមា បង្កទន្តា រជស្សិរា
បគ្គយ្ហ ទក្ខិណំ ពាហុំ កឹ មំ យាចន្តិ ព្រាហ្មណា ។

[២១៨] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) នាងផុស្សតីទេវធីតានោះ ច្យុតចាកទេវលោកនោះមកហើយ ក៏ទៅកើតក្នុងខត្តិយត្រកូល បាននៅរួមនឹងព្រះបាទសញ្ជ័យក្នុងនគរជេតុត្តរ ។ ព្រះនាងទេវីទ្រង់ព្រះនាមផុស្សតីទ្រង់គភ៌អស់ ១០ ខែ ក៏ធ្វើប្រទក្សិណព្រះរាជបុរី រួចប្រសូតតថាគតត្រង់កណ្តាលផ្លូវនៃពួកឈ្មួញ ។ នាមតថាគតមិនមែនជារបស់មាតាទាំងមិនមែនកើតមកពីបិតាទេ តថាគតកើតត្រង់(កណ្ដាល)ផ្លូវនៃពួកឈ្មួញ ព្រោះហេតុនោះ បានជាតថាគតឈ្មោះវេស្សន្តរ ។ កាលដែលតថាគតនៅក្មេងតូច ទើបនឹងមានអាយុ ៨ ឆ្នាំអំពីកំណើត តថាគតបានអង្គុយលើប្រាសាទ រិះគិតនឹងឲ្យទានថា បើមានស្មូមណាមួយ មកបន្ទឺវាចាសុំអាត្មាអញៗ គួរឲ្យបេះដូង គួរឲ្យភ្នែក គួរឲ្យសាច់ គួរឲ្យឈាម គួរឲ្យរាងកាយ (ដល់ស្មូមនោះឯង) ។ កាលតថាគតនោះ កំពុងគិតសភាវធម៌ដែលមិនកម្រើក មិនតាំងនៅក្នុងកាលនោះ ប្រឹថពីមានភ្នំសិនេរុនិងព្រៃជាគ្រឿងប្រដាប់ពីខាងលើក៏ញាប់ញ័រ ។

[២១៩] (ព្រះបាទវេស្សន្តរ...) ពួកព្រាហ្មណ៍មានរោមក្លៀកនិងក្រចកដុះវែង មានធ្មេញប្រកបដោយមន្ទិល មានក្បាលប្រឡាក់ដោយធូលី ផ្គងដើមដៃខាងស្តាំ តើសុំអ្វីនឹងអញ ។

[២២០] រតនំ នេវ យាចាម សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនំ
ទទាហិ បវរំ នាគំ ឦសាទន្តំ ឧរុឡ្ហវំ ។
[២២១] ទទាមិ ន វិកម្បាមិ យំ មំ យាចន្តិ ព្រាហ្មណា
បភិន្នំ កុញ្ជរំ ទន្តឹ ឱបគុយ្ហំ[១] គជុត្តមំ ។
[២២២] ហត្ថិក្ខន្ធតោ ឱរុយ្ហ រាជា ចាគាធិមានសោ
ព្រាហ្មណានំ អទា ទានំ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនោ ។
[២២៣] តទាសិ យំ ភឹសនកំ តទាសិ លោមហំសនំ
ហត្ថិនាគេ បទិន្នម្ហិ មេទនី សមកម្បថ ។
តទាសិ យំ ភឹសនកំ តទាសិ លោមហំសនំ
ហត្ថិនាគេ បទិន្នម្ហិ ខុភិត្ថ នគរំ តទា ។
សមាកុលំ បុរំ អាសិ ឃោសោ ច វិបុលោ មហា
ហត្ថិនាគេ បទិន្នម្ហិ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
[២២៤] អថេត្ថ វត្តតិ សទ្ទោ តុមុលោ ភេរវោ មហា
ហត្ថិនាគេ បទិន្នម្ហិ ខុភិត្ថ នគរំ តទា ។

---
១ ម. ឱបវយ្ហំ ។

[២២០] (ពួកព្រាហ្មណ៍...) បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ពួកទូលព្រះបង្គំសុំហត្ថិរតន៍ ដែលញុំាងដែននៃពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន សូមព្រះអង្គ ទ្រង់ប្រទានដំរីដ៏ប្រសើរ ដែលមានភ្លុក-ងទន្ទាំ អាចញាំញីសត្រូវបាន ។

[២២១] (ព្រះបាទវេស្សន្តរ...) ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ សុំដំរីណានឹងអញ ជាដំរីចុះប្រេង ជាកុញ្ជរជាតិ មានភ្លុកដ៏ល្អ ជាដំរីដ៏ប្រសើរ គួរជារាជពាហនៈ អញនឹងឲ្យ (ដំរីនោះ) អញមិនញាប់ញ័រទេ ។

[២២២] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រះរាជាដែលជាអ្នកញុំាងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ទ្រង់មានព្រះហឫទ័យប្រាថ្នាយ៉ាងលើសលុបក្នុងការបរិច្ចាគ ទ្រង់ចុះចាកកនៃដំរី រួចទ្រង់ប្រទាន(ដំរី)ជាទានដល់ពួកព្រាហ្មណ៍ ។

[២២៣] កាលដែលព្រះរាជាទ្រង់ប្រទានដំរីដ៏ប្រសើរ ផែនដីកម្រើកញាប់ញ័រ ការកើតហេតុគួរខ្លាច គួរព្រឺរោម ក៏មានក្នុងកាលនោះ ។ កាលព្រះរាជាទ្រង់ប្រទានដំរីដ៏ប្រសើរ ការកើតហេតុគួរខ្លាច គួរព្រឺរោម ក៏មានក្នុងកាលនោះ អ្នកនគរក៏ជ្រួលជ្រើមក្នុងកាលនោះ ។ កាលព្រះរាជាទ្រង់ប្រទានដំរីដ៏ប្រសើរ ដែលជាដំរីញុំាងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន អ្នកបុរីក៏ជ្រួលច្របល់ ទាំងសំឡេងក៏គឹកកងរំពងខ្លាំង ។

[២២៤] កាលព្រះរាជា ទ្រង់ប្រទាន នូវដំរីដ៏ប្រសើរ គ្រានោះ សំឡេង យ៉ាងខ្លាំងពន្លឹក ជាសំឡេងគួរខ្លាច ក៏ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងនគរនោះ ក្នុងកាលនោះ អ្នកនគរក៏ជ្រួលជ្រើម ។

៩៩

អថេត្ថ វត្តតិ សទ្ទោ	តុមុលោ ភេរវោ មហា
ហត្ថិនាគេ បទិន្នម្ហិ	សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
[២២៨] ឧគ្គា ច រាជបុត្តា ច	វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា
ហត្ថារោហា អនីកដ្ឋា	រថិកា បត្តិការកា
កេវលោ ចាបិ និគមោ	សិវិយោ ចាបិ សមាគតា
ទិស្វា នាគំ និយ្យមានំ	តេ រញ្ញោ បដិវេទយុំ ។
វិធមំ ទេវ តេ រដ្ឋំ	បុត្តោ វេស្សន្តរោ តវ
កថំ នោ ហត្ថិនំ ទជ្ជា	នាគំ រដ្ឋស្ស បូជិតំ ។
កថំ នោ កុញ្ជរំ ទជ្ជា	ឦសាទន្តំ ឧរុឡ្ហវំ
ខេត្តញ្ញុំ សព្វយុទ្ធានំ	សព្វសេតំ គជុត្តមំ ។
បណ្ឌុកម្ពលសញ្ឆន្នំ	បភិន្នំ សត្តុមទ្ទនំ
ទន្តឹ សវាលវីជនឹ	សេតំ កេលាសសាទិសំ ។
សសេតច្ឆត្តំ សុបត្ថេយ្យ	សាថព្វនំ សហត្ថិបំ
អគ្គយានំ រាជវាហឹ	ព្រាហ្មណានំ អទា ធនំ[១] ។

១ ម. គជំ ។

កាលព្រះរាជាទ្រង់ប្រទានដំរីដ៏ប្រសើរ ជាដំរីញ៉ាំងពួកអ្នកសិវិរាស្រ្ត ឲ្យចម្រើន គ្រានោះ សំឡេងយ៉ាងខ្លាំងពន្លឹក គួរខ្លាច ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងនគរនោះ ។

[២២៥] ពួកជនអ្នកមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ ពួករាជបុត្ត ពួកអ្នកជំនួញ ពួកព្រាហ្មណ៍ ពួកទាហានដំរី ទាហាន (សេះ) ទាហានរថនឹងពលថ្មើរជើង អ្នកនិគមទាំងអស់ និងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ក៏មកប្រជុំគ្នា ពួកជនទាំងនោះបានឃើញដំរី ដែលពួកព្រាហ្មណ៍កំពុងនាំទៅ ក៏ក្រាបទូលចំពោះព្រះរាជា (ទ្រង់ព្រះនាមសញ្ជ័យ) ថា បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ដែនរបស់ព្រះអង្គសាបសូន្យហើយ ព្រះវេស្សន្តរជាព្រះរាជបុត្តរបស់ព្រះអង្គ ម្តេចក៏ប្រទានដំរីដ៏ប្រសើររបស់យើង ជាដំរីដែលអ្នកដែនបូជាហើយ ម្តេចក៏ប្រទានដំរីកុញ្ជររបស់យើង ដែលជាដំរីមានភ្លុក-ងទន្ទាំ អាចញ៉ាំញីសត្រូវបាន ជាសត្វស្គាល់ខេត្តចម្បាំងទាំងអស់ ជាដំរីដ៏ឧត្តម សសុទ្ធ ។ ដំរីនោះមានខ្នួនពាសដោយសំពត់កម្ពលលឿង ជាដំរីចុះប្រេង ញ៉ាំញីសត្រូវបាន មានភ្លុកដ៏ល្អប្រកបដោយស៊ែ ជាដំរី-សប្រហែលនឹងភ្នំកៃលាស ។ ព្រះរាជបុត្តរបស់ព្រះអង្គ បានប្រទានដំរី រាជពាហនៈ ជាយានដ៏ប្រសើរព្រមទាំងស្វេតច្ឆត្រ ព្រមទាំងកម្រាលសម្រាប់ក្រាលលើខ្នង ព្រមទាំងពេទ្យ ព្រមទាំងអ្នករក្សាដំរី ទៅជាទានដល់ពួកព្រាហ្មណ៍ ។

[២២៦] អន្នំ បានញ្ច សោ ទជ្ជា វត្ថសេនាសនានិ ច
ឯតំ ខោ ទានបដិរូបំ ឯតំ ខោ ព្រាហ្មណារហំ ។
អយំ តេ វំសរាជានោ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនោ
កថំ វេស្សន្តរោ បុត្តោ គជំ ភាជេតិ សញ្ជយ ។
សចេ[១] ត្វំ ន ករិស្សសិ សិវីនំ វចនំ ឥទំ
មញ្ញេ តំ សហ បុត្តេន សិវិហត្ថេ ករិស្សរេ ។
[២២៧] កាមំ ជនបទោ មាសិ រដ្ឋញ្ចាបិ វិនស្សតុ
នាហំ សិវីនំ វចនា រាជបុត្តំ អទូសកំ
បព្វាជេយ្យំ សកា រដ្ឋា បុត្តោ ហិ មម ឱរសោ ។
កាមំ ជនបទោ មាសិ រដ្ឋញ្ចាបិ វិនស្សតុ
នាហំ សិវីនំ វចនា រាជបុត្តំ អទូសកំ
បព្វាជេយ្យំ សកា រដ្ឋា បុត្តោ ហិ មម អត្រជោ ។
ន ចាហំ តស្មឹ ទុព្ភេយ្យំ អរិយសីលវតោ ហិ សោ

១ ម. សព្វេ ។

[២២៦] ព្រះរាជបុត្តរបស់ព្រះអង្គនោះ គួរតែឲ្យបាយទឹកសំពត់និងសេនាសនៈ (ព្រោះថា) វត្ថុទាំងឯងជារបស់គួរដល់ទាន វត្ថុទាំងឯងជារបស់គួរដល់ព្រាហ្មណ៍ ។ បពិត្រព្រះបាទសញ្ជ័យ ព្រះវេស្សន្តរជាបុត្តរបស់ព្រះអង្គនេះ ជាព្រះឱរសកើតក្នុងវង្សរបស់ព្រះអង្គ ជាអ្នកញ៉ាំងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ម្ដេចក៏ចែកដំរីទៅឲ្យព្រាហ្មណ៍ ។ ថាបើព្រះអង្គ នឹងមិនធ្វើតាមសម្ដីរបស់ពួកអ្នកដែនសិវិនេះទេ មុខជាពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ធ្វើព្រះអង្គព្រមទាំងព្រះរាជបុត្ត ឲ្យឋិតនៅក្នុងកណ្ដាប់ដៃមិនខាន ។

[២២៧] (ព្រះរាជា...) ជនបទសាបសូន្យទៅចុះ ទាំងដែនទៀតក៏វិនាសទៅចុះ យើងនឹងមិនបណ្ដេញរាជបុត្ត ដែលជាអ្នកមិនប្រទូស្ត ឲ្យចេញចាកដែនរបស់ខ្លួន តាមសម្ដីពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រទេ ដ្បិតកូនប្រុសនេះ ពិតជាកើតអំពីទ្រូង របស់យើង ។ ជនបទសាបសូន្យទៅចុះ ទាំងដែនទៀតក៏វិនាសទៅចុះ យើងនឹងមិនបណ្ដេញរាជបុត្ត ដែលជាអ្នកមិនប្រទូស្ត ឲ្យចេញចាកដែនរបស់ខ្លួនតាមសម្ដីពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រទេ ដ្បិតកូនប្រុសនេះ ពិតជាកើតអំពីខ្លួនរបស់យើង ។ មួយទៀត យើងមិនគួរប្រទូស្តចំពោះកូនយើងនោះទេ ព្រោះថា កូនយើងនោះជាអ្នកមានសីលនិងវត្តដ៏ប្រសើរ

១០១

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ហិមវន្តកណ្ឌំ

អសិលោកោបិ មេ អស្ស ចាបញ្ច បសវេ ពហុំ
កថំ វេស្សន្តរំ បុត្តំ សត្ថេន ឃាតយាមសេ ។
[២២៨] មា នំ ទណ្ឌេន សត្ថេន ន ហិ សោ ពន្ធនារហោ
បព្វាជេហិ ច នំ រដ្ឋា វង្កេ វសតុ បព្វតេ ។
[២២៩] ឯសោ ចេ សិវីនំ ឆន្ទោ ឆន្ទំ ន បនុទាមសេ
ឥមំ សោ វសតុ រត្តឹ កាមេ ច បរិភុញ្ជតុ ។
តតោ រត្យា វិវសនេ សុរិយស្សុគ្គមនំ បតិ[១]
សមគ្គា សិវិយោ ហុត្វា រដ្ឋា បព្វាជយន្តុ នំ ។
[២៣០] ឧដ្ឋេហិ កត្តេ តរមានោ គន្ត្វា វេស្សន្តរំ វទ
សិវិយោ ទេវ តេ កុទ្ធា នេគមា ច សមាគតា
ឧគ្គា ច រាជបុត្តា ច វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា
ហត្ថារោហា អនីកដ្ឋា រថិកា បត្តិការកា
កេវលោ ចាបិ និគមោ សិវិយោ ចាបិ សមាគតា
អស្មា រត្យា វិវសនេ សុរិយស្សុគ្គមនំ បតិ

១ ម. សូរិយុគ្គមទេ សតិ ។

តំណិះដំណៀលនឹងមានដល់យើងផង យើងត្រូវសោយបាបច្រើនផង យើងនឹងសម្លាប់វេស្សន្តរជាកូនដោយគ្រឿងសស្ត្រាដូចម្តេចបាន ។

[២២៨] (ពួកអ្នកដែន...) សូមព្រះអង្គកុំសម្លាប់ព្រះរាជបុត្តនោះដោយដំបង ឬគ្រឿងសស្ត្រាឡើយ ព្រោះព្រះរាជបុត្តនោះមិនគួរដល់ចំណងទេ ព្រះអង្គគ្រាន់តែបណ្តេញព្រះរាជបុត្តនោះ ចេញអំពីដែនទៅចុះ សូមឲ្យព្រះរាជបុត្តនោះទៅគង់នៅឯវង្កបព៌តចុះ ។

[២២៩] (ព្រះរាជា...) ថាបើពួកអ្នកដែនសិវិ មានចំណង់បែបនេះហើយ យើងក៏មិនអាចបន្ទោបង់ចំណង់នេះបានទេ តែសូមឲ្យកូនយើងនោះនៅបរិភោគកាមបានមួយរាត្រីនេះសិនចុះ ។ នាកាលរាត្រីនោះអស់ហើយ ព្រះអាទិត្យរះឡើង ទើបសូមឲ្យពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រព្រមព្រៀងគ្នាបណ្តេញកូនរបស់យើងនោះ ចេញអំពីដែនចុះ ។

[២៣០] នែអាមាត្យ អ្នកចូរក្រោកឡើង អ្នកចូរប្រញាប់ទៅប្រាប់វេស្សន្តរថា បពិត្រព្រះទេវៈ ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ពួកអ្នកនិគម ពួកអ្នកមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ ពួករាជបុត្ត ពួកអ្នកជំនួញនិងពួកព្រាហ្មណ៍ មកប្រជុំគ្នាខឹងនឹងព្រះអង្គហើយ ។ ពួកទាហានដំរី ទាហាន (សេះ) ទាហានរថ និងពលថ្មើរជើង ពួកអ្នកនិគមទាំងអស់ និងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រក៏មកប្រជុំគ្នាដែរ លុះរាត្រីនេះអស់ហើយ ព្រះអាទិត្យរះឡើង

សមគ្គា សិវិយោ ហុត្វា រដ្ឋា បព្វាជយន្តិ តំ ។

[២៣១] ស កត្តា តរមានោវ សិវិរាជេន បេសិតោ

អាមុត្តហត្ថាភរណោ សុវត្ថោ ចន្ទនច្ឆោសិតោ

សីសំ ន្ហាតោ ឧទកោ សោ អាមុត្តមណិកុណ្ឌលោ

ឧបាគមិ បុរំ រម្មំ វេស្សន្តរនិវេសនំ ។

តត្ថទ្ទស កុមារំ សោ រមមានំ សកេ បុរេ

បរិកិណ្ណំ អមច្ចេហិ តិទសានំ វ វាសវំ ។

[២៣២] សោ តត្ថ គន្ត្វា តរមានោ កត្តា វេស្សន្តរំ ព្រវិ

ទុក្ខន្តេ វេទយិស្សាមិ មា មេ កុជ្ឈ រថេសភ ។

វន្ទិត្វា រោទមានោ សោ កត្តា រាជានមព្រវិ

ភត្តា មេសិ មហារាជ សព្វកាមរសាហរោ

ទុក្ខន្តេ វេទយិស្សាមិ តត្ថ អស្សាសយន្តុ មំ ។

សិវិយោ ទេវ តេ កុទ្ធា នេគមា ច សមាគតា

ឧគ្គា ច រាជបុត្តា ច វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា ។

ពួកអ្នកដែនសិវិព្រមព្រៀងគ្នា នឹងបណ្តេញព្រះអង្គចាកដែន ។

[២៣១] អាមាត្យនោះលុះព្រះបាទសិវិទ្រង់បញ្ជូនទៅ ក៏ប្រញាប់ប្រញាល់ ផ្ទូតទឹកកក់ក្បាល ពាក់គ្រឿងប្រដាប់ដៃ ស្លៀកសំពត់ល្អ ប្រោះព្រំដោយខ្លឹមចន្ទន៍ ពាក់កុណ្ឌលកែវមណី ចូរទៅកាន់ព្រះរាជនិវេសន៍នៃព្រះបាទវេស្សន្តរដែលជាបុរីរម្យ ។ អាមាត្យនោះបានឃើញព្រះរាជកុមារ (វេស្សន្តរ) កំពុងរីករាយក្នុងបុរីរបស់ព្រះអង្គនោះ ដ៏កុះករដោយពួកអាមាត្យ ដូចព្រះវាសវៈរបស់ទេវតាជាន់ត្រៃត្រិង្ស ។

[២៣២] អាមាត្យនោះប្រញាប់ប្រញាល់ទៅក្នុងរាជបុរីនោះហើយ ក្រាបទូលព្រះបាទវេស្សន្តរថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ប្រសើរក្នុងរថ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំនឹងក្រាបទូលសេចក្តីទុក្ខរបស់ព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គកុំខ្ញាល់នឹងទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំឡើយ ។ អាមាត្យនោះលុះថ្វាយបង្គំហើយក៏យំទួញក្រាបបង្គំទូលព្រះរាជាថា បពិត្រមហារាជ ព្រះអង្គរមែងនាំនូវរសជាទីប្រាថ្នាគ្រប់យ៉ាងមកចិញ្ចឹមទូលព្រះបង្គំ ៗ នឹងក្រាបទូលសេចក្តីទុក្ខរបស់ព្រះអង្គ សូមល្អងធូលីព្រះបាទ ឲ្យទូលព្រះបង្គំជកដង្ហើមស្រួលក្នុងដំណើរក្រាបទូលនោះ ។ បពិត្រព្រះទេវៈ ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ពួកអ្នកនិគម ពួកអ្នកមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ ពួករាជបុត្ត ពួកអ្នកជំនួញ និងពួកព្រាហ្មណ៍ ប្រជុំគ្នា ខឹងនឹងព្រះអង្គហើយ ។

១០៣

ហត្ថារោហា អនីកដ្ឋា រថិកា បត្តិការកា
កេវលោ ចាបិ និគមោ សិវិយោ ចាបិ សមាគតា ។
អស្មា រដ្ឋា វិសនេ សុរិយស្សុគ្គមនំ បតិ
សមគ្គា សិវិយោ ហុត្វា រដ្ឋា បព្វាជយន្តិ តំ ។

[២៣៣] កិស្មឹ មេ សិវិយោ កុទ្ធា យោ ន បស្សាមិ ទុក្កដំ
តំ មេ កត្តេ វិយាចិក្ខ កស្មា បព្វាជយន្តិ មំ ។

[២៣៤] ឧគ្គា ច រាជបុត្តា ច វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា
ហត្ថារោហា អនីកដ្ឋា រថិកា បត្តិការកា
ធនទានេន ខីយន្តិ តស្មា បព្វាជយន្តិ តំ ។

[២៣៥] ហទយំ ចក្ខុម្បហំ ទជ្ជំ កឹ មេ ពាហិរកំ ធនំ
ហិរញ្ញំ វា សុវណ្ណំ វា មុត្តា វេឡុរិយា មណិ
ទក្ខិណំ វាមហំ[១]ពាហុំ ទិស្វា យាចកមាគតេ
ទទេយ្យំ ន វិកម្បេយ្យំ ទានេ មេ រមតី មនោ ។
កាមំ មំ សិវិយោ សព្វេ បព្វាជេន្តុ ហនន្តុ វា
នេវ ទានា វិរមិស្សំ កាមំ ឆិន្ទន្តុ សត្តធា ។

---
១ ឱ. អទក្ខិណំ វាមហំ ។

ពួកទាហានដំរី ទាហាន(សេះ) ពលរថនិងពលថ្មើរជើង ព្រមទាំងអ្នកនិគមទាំងអស់ និងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ក៏មកប្រជុំគ្នាដែរ ។ លុះរាត្រីនោះអស់ហើយ ព្រះអាទិត្យក៏រះឡើង ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ព្រម-ព្រៀងគ្នានឹងបណ្តេញព្រះអង្គចាកដែន ។

[២៣៣] (ព្រះវេស្សន្តរ...)ព្រោះដំណើរដូចម្តេច បានជាពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ខឹងនឹងយើង ដ្បិតយើងរកមិនឃើញអំពើអាក្រក់ទេ ម្នាលអាមាត្យ អ្នកចូរប្រាប់ដំណើរនោះដល់យើង ព្រោះហេតុអ្វីបានជាគេបណ្តេញ ។

[២៣៤] (អាមាត្យ...) ពួកអ្នកមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ ពួករាជបុត្ត ពួកអ្នកជំនួញ ពួកព្រាហ្មណ៍ ពួកទាហានដំរី ទាហាន (សេះ) ពលរថ និងពលថ្មើរជើង ខឹងនឹងព្រះអង្គ ព្រោះតែការប្រទានដំរី ហេតុនោះ បានជាគេបណ្តេញព្រះអង្គ ។

[២៣៥] (ព្រះវេស្សន្តរ..) យើងចង់ឲ្យបេះដូង ឬភ្នែកផង ទ្រព្យជាខាងក្រៅរបស់យើង គឺប្រាក់ មាស កែវមុក្តា កែវពិទូរ្យ និងកែវមណី ជាប្រយោជន៍អ្វី បើយើងបានឃើញស្មូម មកសុំដៃស្តាំឬដៃឆ្វេង គួរតែឲ្យ មិនគប្បីរំភើបទេ (ព្រោះថា) ចិត្តរបស់យើងរីករាយក្នុងការឲ្យ(ទាន) ។ ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រទាំងអស់នោះ ចង់បណ្តេញ ឬចង់សម្លាប់យើងក៏ដោយចុះ យើងនឹងមិនវៀរចាកការឲ្យ(ទាន)ទេ អ្នកដែនទាំងអស់ចង់កាត់យើងជាប្រាំពីរកំណាត់ក៏ដោយចុះ ។

[២៣៦] ឯវន្តំ សិរិយោ អាហុ នេតមា ច សមាគតា

កោន្តិមារាយ តីរេន គិរិមារញ្ជរំ បតិ

យេន បព្វាជិតា យន្តិ តេន គច្ឆតុ សុព្វតោ ។

[២៣៧] សោហំ តេន គមិស្សាមិ យេន គច្ឆន្តិ ទូសកា

រត្តិន្ទិវំ មេ ខមថ យាវ ជានំ ចជាមិហំ ។

[២៣៨] អាមន្តយិត្ថ រាជា នំ មទ្ទី សព្វង្គសោភិនី

យំ តេ កិញ្ចិ មយា ទិន្នំ ធនំ ធញ្ញញ្ច វិជ្ជតិ

ហិរញ្ញំ វា សុវណ្ណំ វា មុត្តា វេឡុរិយា ពហូ

សព្វន្តំ និទហេយ្យាសិ យញ្ច តេ បេត្តិកំ ធនំ ។

[២៣៩] តមព្រវិ រាជបុត្តី មទ្ទី សព្វង្គសោភនា

កុហឹ ទេវ និទហាមិ តំ មេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតោ ។

[២៤០] សីលវន្តេសុ ទជ្ជេសិ ទានំ មទ្ទិ យថារហំ

ន ហិ ទានា បរំ អត្ថិ បតិដ្ឋា សព្វបាណិនំ ។

[២៣៦] (អាមាត្យ...) ពួកអ្នកសិរីរាស្ត្រ និងពួកអ្នកនិគម ប្រជុំគ្នានិយាយអំពីព្រះអង្គយ៉ាងនេះថា ពួកអ្នកទោសត្រូវនិរទេស តែងទៅតាមឆ្នេរទន្លេកោន្តិមារាណា ព្រះបាទវេស្សន្តរដែលមានវត្តល្អ ចូរយាងសំដៅទៅកាន់ភ្នំអារញ្ជរ តាមឆ្នេរទន្លេកោន្តិមារានោះចុះ ។

[២៣៧] (ព្រះវេស្សន្តរ...) ពួកជនអ្នកប្រទូស្ត តែងទៅតាមផ្លូវណា យើងនឹងទៅតាមផ្លូវនោះឯង តែសូមឲ្យអ្នកទាំងឡាយអត់ទោសឲ្យយើងបានមួយយប់មួយថ្ងៃ ចាំយើងឲ្យទានសិន ។

[២៣៨] ព្រះរាជាទ្រង់ត្រាស់ហៅព្រះនាងមទ្រីទេវី ដែលមានអវយវៈល្អទាំងអស់នោះមកប្រាប់ថា ទ្រព្យស្រូវណាមួយដែលយើងឲ្យដល់នាងនៅមានក្តី ប្រាក់មាសកែវមុក្តាកែវពិទូរ្យណាដ៏ច្រើនក្តី ទ្រព្យណាជារបស់ព្រះបិតានាងក្តី នាងគប្បីកប់ទ្រព្យទាំងអស់នោះទុកចុះ ។

[២៣៩] ព្រះរាជបុត្រីទ្រង់ព្រះនាមមទ្រី ដែលមានអវយវៈល្អទាំងអស់បានក្រាបបង្គំទូលសួរព្រះរាជានោះថា បពិត្រព្រះទេវៈខ្ញុំម្ចាស់នឹងកប់ក្នុងទីណា ខ្ញុំម្ចាស់ក្រាបទូលសួរហើយ សូមព្រះអង្គប្រាប់ដំណើរនោះ ។

[២៤០] (ព្រះវេស្សន្តរ...) ម្នាលនាងមទ្រី នាងគួរឲ្យទានចំពោះអ្នកមានសីលទាំងឡាយ តាមសមគួរ ព្រោះថាទីពឹងរបស់សព្វសត្វ ដទៃក្រៅអំពីទានមិនមានទេ ។

[២៤១] បុត្តេសុ មទ្ទិ ទយេសិ សស្សុយា សស្សុរម្ហិ ច
យោ ច តំ ភត្តា មញ្ញេយ្យ សក្កច្ចន្តំ ឧបដ្ឋហេ ។
នោ ចេ តំ ភត្តា មញ្ញេយ្យ មយា វិប្បវសេន តេ
អញ្ញំ ភត្តារំ បរិយេស មា កិលិត្ថ មយា វិនា ។
[២៤២] អហំ ហិ វនំ គច្ឆាមិ ឃោរំ វាឡមិគាយុតំ
សំសយោ ជីវិតំ មយ្ហំ ឯកកស្ស ព្រហាវនេ ។
[២៤៣] តមព្រវិ រាជបុត្តី មទ្ទី សព្វង្គសោភនា
អភុម្មេ កថំ នុ ភណសិ បាបកំ វត ភាសសិ ។
នេស ធម្មោ មហារាជ យំ ត្វំ គច្ឆេយ្យ ឯកកោ
អហំបិ តេន គច្ឆាមិ យេន គច្ឆសិ ខត្តិយ ។
មរណំ វា តយា សទ្ធឹ ជីវិតំ វា តយា វិនា
តទេវ មរណំ សេយ្យោ យញ្ចេ ជីវេ តយា វិនា ។
អគ្គឹ ឧជ្ជាលយិត្វាន[១] ឯកជាលសមាហិតំ
តត្ថេវ មរណំ សេយ្យោ យញ្ចេ ជីវេ តយា វិនា ។

១ ឱ. និជ្ជាលយិត្វាន ។ ម. ឧជ្ជ្បាលយិត្វាន ។

[២៤១] ម្នាលនាងមទ្រី នាងត្រូវមេត្តាបុត្ត ព្រះមាតាក្មេកនិងព្រះបិតាក្មេក មួយទៀត បើអ្នកណាសម្គាល់ថានឹងធ្វើជាប្ដីនាង នាងចូរបម្រើអ្នកនោះ ដោយគោរពចុះ ។ បើគ្មានគេសម្គាល់ថានឹងធ្វើជាប្ដីនាងទេ កាលនាងព្រាត់ប្រាសអំពីយើងទៅហើយ នាងចូរស្វែងរកប្ដីដទៃទៀតចុះ កុំឲ្យនាងលំបាក ព្រោះព្រាត់ប្រាសអំពីយើងឡើយ ។

[២៤២] ព្រោះយើងនឹងទៅកាន់ព្រៃប្រកបដោយម្រឹគសាហាវពន្លឹក សេចក្ដីសង្ស័យនឹងជីវិត រមែងមានដល់យើងដែលនៅម្នាក់ឯងក្នុងព្រៃធំ ។

[២៤៣] ព្រះរាជបុត្រីទ្រង់ព្រះនាមមទ្រី មានអវយវៈល្អទាំងអស់ នាងបានក្រាបទូលព្រះបាទវេស្សន្តរនោះថា ប្ដីក៏ព្រះអង្គមានព្រះបន្ទូលនូវព្រះវាចាដែលមិនធ្លាប់មាន ព្រះអង្គមានព្រះបន្ទូលនូវព្រះវាចាដ៏អាក្រក់អ្វីម្ល៉េះ ។ បពិត្រមហារាជ ដំណើរនោះមិនត្រូវតាមធម៌ទេ ដ្បិតព្រះអង្គទ្រង់ស្ដេចយាងទៅតែមួយអង្គឯង បពិត្រក្សត្រិយ៍ ព្រះអង្គស្ដេចយាងទៅតាមផ្លូវណា ខ្ញុំម្ចាស់នឹងទៅតាមផ្លូវនោះដែរ ។ សេចក្ដីស្លាប់ជាមួយនឹងព្រះអង្គក្ដី សេចក្ដីរស់នៅតែព្រាត់ប្រាសចាកព្រះអង្គក្ដី សេចក្ដីស្លាប់នោះឯងប្រសើរជាង ខ្ញុំម្ចាស់រស់នៅតែព្រាត់ប្រាសចាកព្រះអង្គ មិនប្រសើរទេ ។ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងដុតភ្លើងឲ្យមានអណ្ដាតឆេះមូលទ្រលោម សេចក្ដីស្លាប់នៅក្នុងភ្លើងនោះឯងប្រសើរជាង ខ្ញុំម្ចាស់រស់នៅតែព្រាត់ប្រាសចាកព្រះអង្គ មិនប្រសើរទេ ។

យថា អារញ្ញកំ នាគំ   ទន្តឹ អន្វេតិ ហត្ថិនី
ជេស្សន្តំ គិរិទុគ្គេសុ   សមេសុ វិសមេសុ ច ។
ឯវន្តំ អនុគច្ឆាមិ   បុត្តេ អាទាយ បច្ឆតោ
សុភរា តេ ភវិស្សាមិ   ន តេ ហេស្សាមិ ទុព្ភរា ។
[២៤៤] ឥមេ កុមារេ បស្សន្តោ   មញ្ជុកេ បិយភាណិនេ
អាសិនេ វនគុម្ពស្មឹ   ន រដ្ឋស្ស សរិស្សសិ ។
ឥមេ កុមារេ បស្សន្តោ   មញ្ជុកេ បិយភាណិនេ
កីឡន្តេ វនគុម្ពស្មឹ   ន រដ្ឋស្ស សរិស្សសិ ។
ឥមេ កុមារេ បស្សន្តោ   មញ្ជុកេ បិយភាណិនេ
អស្សមេ រមណីយម្ហិ   ន រដ្ឋស្ស សរិស្សសិ ។
ឥមេ កុមារេ បស្សន្តោ   មញ្ជុកេ បិយភាណិនេ
កីឡន្តេ អស្សមេ រម្មេ   ន រដ្ឋស្ស សរិស្សសិ ។
ឥមេ កុមារេ បស្សន្តោ   មាលធារី អលង្កតេ
អស្សមេ រមណីយម្ហិ   ន រដ្ឋស្ស សរិស្សសិ ។
ឥមេ កុមារេ បស្សន្តោ   មាលធារី អលង្កតេ
កីឡន្តេ អស្សមេ រម្មេ   ន រដ្ឋស្ស សរិស្សសិ ។

មេដំរី តែងដើរតាមដំរីឈ្មោល ដែលមានភ្លុកល្អ ដែលនៅក្នុងព្រៃ កាលត្រាច់ទៅក្នុងជ្រោះ ជ្រលង ភ្នំស្មើខ្ពះ មិនស្មើខ្ពះ យ៉ាងណាមិញ ។ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងនាំបុត្តទាំងឡាយ ដើរតាមក្រោយព្រះអង្គយ៉ាងនោះដែរ ខ្ញុំម្ចាស់ជាស្រី ដែលព្រះអង្គចិញ្ចឹមបានដោយងាយ មិនមែនជាស្រី ដែលព្រះអង្គចិញ្ចឹមបានដោយក្រទេ ។

[២៤៤] ព្រះអង្គកាលទតឃើញកុមារទាំងនេះ ដែលមានសំឡេងពីរោះ និយាយសម្ដីជាទីស្រឡាញ់ អង្គុយក្បែរគុម្ពឈើ នឹងមិនរលឹករាជ-សម្បត្តិ ។ ព្រះអង្គកាលទតឃើញកុមារទាំងនេះ មានសំឡេងពីរោះ និយាយសម្ដីជាទីស្រឡាញ់ កំពុងលេងក្បែរគុម្ពឈើ នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ ព្រះអង្គកាលទតឃើញកុមារទាំងនេះ មានសំឡេងពីរោះ និយាយពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ក្នុងអាស្រម ជារមណីយដ្ឋាន នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ ព្រះអង្គកាលទតឃើញរាជកុមារទាំងនេះ មានសំឡេងពីរោះ និយាយពាក្យជាទីស្រឡាញ់ កំពុងលេងក្បែរអាស្រមជាទីត្រេកអរ នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ ព្រះអង្គកាលទតឃើញកុមារទាំងនេះ ពាក់កម្រងផ្កា មានខ្លួនប្រដាប់ហើយ ក្នុងអា-ស្រមជារមណីយដ្ឋាន នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ ព្រះអង្គកាលទតឃើញកុមារទាំងនេះ ពាក់កម្រងផ្កា មានខ្លួនប្រដាប់ហើយ កំពុងលេងក្បែរអាស្រម ដែលជាទីត្រេកអរ នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។

១០៧

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ហិមវន្តកណ្ឌំ

យទា ទក្ខសិ នច្ចន្តេ កុមារេ មាលធារិនេ
អស្សមេ រមណីយម្ហិ ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
យទា ទក្ខសិ នច្ចន្តេ កុមារេ មាលធារិនេ
កីឡន្តេ អស្សមេ រម្មេ ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
យទា ទក្ខសិ មាតង្គំ កុញ្ជរំ សដ្ឋិហាយនំ
ឯកំ អរញ្ញេ វិចរន្តំ ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
យទា ទក្ខសិ មាតង្គំ កុញ្ជរំ សដ្ឋិហាយនំ
សាយំ ចាតោ វិចរន្តំ ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
យទា ករេណុសង្ឃស្ស យូថស្ស បុរតោ វជំ
កោញ្ចំ កាហតិ មាតង្គោ កុញ្ជរោ សដ្ឋិហាយនោ
តស្ស តំ នទតោ សុត្វា ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
ឧភតោ វនវិកាសេ យទា ទក្ខសិ កាមទំ
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
មិគំ និស្វាន សាយណ្ហំ បញ្ចមាលិនិមាគតំ
កឹបុរិសេ ច នច្ចន្តេ ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
យទា សុស្សសិ និគ្ឃោសំ សន្ទមានាយ សិន្ធុយា
គីតំ កឹបុរិសានញ្ច ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។

កាលណាព្រះអង្គទតឃើញកុមារពាក់កម្រងផ្កា កំពុងរាំក្នុងអាស្រម ជារមណីយដ្ឋាន នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ កាលណាព្រះអង្គទត ឃើញកុមារពាក់កម្រងផ្កា កំពុងរាំលេងក្នុងអាស្រមជាទីត្រេកអរ នឹង មិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ កាលណាព្រះអង្គទតឃើញដំរីធំ ជាកុញ្ជរ-ជាតិ មានអាយុ ៦០ ឆ្នាំ ត្រាច់ទៅក្នុងព្រៃតែម្នាក់ឯង នឹងមិនរលឹក រាជសម្បត្តិ ។ កាលណាព្រះអង្គទតឃើញដំរីធំ ជាកុញ្ជរជាតិ មានអាយុ ៦០ ឆ្នាំ ត្រាច់ទៅមករាល់ល្ងាច រាល់ព្រឹក នឹងមិនរលឹក រាជសម្បត្តិ ។ កាលណាដំរីធំ ជាកុញ្ជរជាតិ មានអាយុ ៦០ ឆ្នាំ កាលដើរទៅខាងមុខនៃហ្វូងដំរីញីនិងហ្វូងដំរីឈ្មោល ហើយបន្លឺ កោញ្ចនាទ ព្រះអង្គបានទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ដំរី បន្លឺកោញ្ចនាទនោះ ហើយ នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ កាលណាព្រះអង្គទតឃើញដង ព្រៃសងខាងផ្លូវ ជាទីឲ្យសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងព្រៃ ដ៏ដេរដាសដោយម្រឹគ សាហាវ នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ ព្រះអង្គទតឃើញម្រឹគជាបញ្ច-មាលិនីដើរមក និងឃើញពួកកិន្នរ ដែលកំពុងរាំក្នុងវេលាល្ងាច នឹង មិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ កាលណាព្រះអង្គឮសូរសំឡេងគឹកកងនៃទន្លេ កំពុងហូរទៅផង ឮចម្រៀងនៃពួកកិន្នរផង នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។

យថា សុស្សសិ និគ្រោសំ គិរិគព្ភរចារិនោ
វស្សមានស្សុលូកស្ស ន វជ្ឈស្ស សរិស្សសិ ។
យថា សីហស្ស ព្យគ្ឃស្ស ខគ្គស្ស គវយស្ស ច
វនេ សុស្សសិ វាឡានំ ន វជ្ឈស្ស សរិស្សសិ ។
យថា មោរីហិ បរិកិណ្ណំ វរហិនំ មត្តកាសិនំ
មោរំ ទក្ខសិ នច្ចន្តំ ន វជ្ឈស្ស សរិស្សសិ ។
យថា មោរីហិ បរិកិណ្ណំ អណ្ឌជំ ចិត្របេក្ខណំ[១]
មោរំ ទក្ខសិ នច្ចន្តំ ន វជ្ឈស្ស សរិស្សសិ ។
យថា មោរីហិ បរិកិណ្ណំ នីលគីវំ សិខណ្ឌិនំ
មោរំ ទក្ខសិ នច្ចន្តំ ន វជ្ឈស្ស សរិស្សសិ ។
យថា ទក្ខសិ ហេមន្តេ បុប្ផិតេ ធរណីរុហេ
សុរភិសម្បវាយន្តេ ន វជ្ឈស្ស សរិស្សសិ ។
យថា ហេមន្តិកេ មាសេ ហរិតំ ទក្ខសិ មេទនឹ
ឥន្ទគោបកសញ្ឆន្នំ ន វជ្ឈស្ស សរិស្សសិ ។

---

១ ម. ចិត្របក្ខិណំ ។

កាលណាព្រះអង្គឮសូរសំឡេងគឹកកងនៃសត្វមៀម ដែលត្រាច់ក្នុងញកនៃភ្នំ នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ កាលណាព្រះអង្គឮសូរសំឡេងគឹកកងនៃម្រឹគសាហាវក្នុងព្រៃ គឺរាជសីហ៍ ខ្លាធំ រមាស គោព្រៃ នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ កាលណាព្រះអង្គទតឃើញក្ងោកឈ្មោល ដែលមានពួកក្ងោកញីចោមរោម ជាសត្វដេរដាសដោយសំណុំកន្ទុយ ទំលើកំពូលភ្នំ កំពុងពេនពង់ នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ កាលណាព្រះអង្គទតឃើញក្ងោកឈ្មោល ដែលមានក្ងោកញីចោមរោម ជាអណ្ឌជាតិ មានក្អែកដ៏វិចិត្រ កំពុងពេនពង់ នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ កាលណាព្រះអង្គទតឃើញក្ងោកឈ្មោល ដែលមានក្ងោកញីចោមរោម ជាសត្វមានផ្នត់កខៀវ មានកំប៉ោយ កំពុងពេនពង់ នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ កាលណាព្រះអង្គទតឃើញដើមឈើទាំងឡាយ មានផ្ការីក ក្នុងហេមន្តរដូវផ្សព្វផ្សាយដោយក្លិនក្រអូប នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ កាលណាព្រះអង្គទតឃើញផែនដី មានស្មៅខៀវខ្ចី ក្នុងខែខាងក្នុងហេមន្តរដូវ ដ៏ដេរដាសដោយមេភ្លៀង នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។

យទា ទក្ខសិ ហេមន្តេ   បុប្ផិតេ ធរណីរុហេ
កុដជំ ពិម្ពជាលញ្ច   បុប្ផិតំ លោទបទ្មកំ[១]
សុរភិសម្បវាយន្តេ   ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
យទា ហេមន្តិកេ មាសេ   វនំ ទក្ខសិ បុប្ផិតំ
ឱបុប្ផានិ ច បទ្មានិ[២]   ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។

ហិមវន្តំ និដ្ឋិតំ ។

[២៤៨] តេសំ លាលបិតំ សុត្វា   បុត្តស្ស សុណិសាយ ច
កលូនំ បរិទេវេសិ   រាជបុត្តី យសស្សិនី ។
សេយ្យោ វិសំ មេ ខាយិតំ   បចាតា បបតេយ្យហំ
រជ្ជុយា ពជ្ឈមិយាហំ
កស្មា វេស្សន្តរំ បុត្តំ   បព្វាជេន្តិ អទូសកំ ។
អជ្ឈាយកំ ទានបតឹ   យាចយោគំ អមច្ឆរឹ
កស្មា វេស្សន្តរំ បុត្តំ   បព្វាជេន្តិ អទូសកំ ។
បូជិតំ បដិរាជូហិ   កិត្តិមន្តំ យសស្សិនំ
កស្មា វេស្សន្តរំ បុត្តំ   បព្វាជេន្តិ អទូសកំ ។

---

១ ឱ. លោមបទ្មកំ ។ ម. លោទ្ទបទ្មកំ ។ ២ ម. ពទ្មានិ ។

កាលណាព្រះអង្គទតឃើញដើមឈើទាំងឡាយ ដែលមានផ្ការីកស្គុសស្គាយក្នុងហេមន្តរដូវផង ដើមខ្ទឹងគង់ និងឈើដែលមានត្រួយមានស្លឹកក្រហមផង ដើមលោទនិងដើមឈូកមានផ្ការីក ផ្សព្វផ្សាយក្លិនក្រអូបផង នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ កាលណាព្រះអង្គទតឃើញព្រៃ មានផ្ការីកក្នុងខែខាងក្នុងហេមន្តរដូវផង ឈូកទាំងឡាយមានផ្កាជ្រុះហើយផង នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។

ចប់ ហិមវន្ត ។

[២៤៥] (*អភិសម្ពុទ្ធគាថា*) *ព្រះនាងផុស្សតីជារាជបុត្រី មានយស បានទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ការចរចានៃព្រះរាជបុត្រ និងព្រះរាជសុណិសាទាំងនោះហើយ ទ្រង់ព្រះកន្សែង មុខគួរអណោចអធម្មថា ឱអាត្មាអញគួរតែបរិភោគថ្នាំពិស ឬអាត្មាអញលោតទម្លាក់ខ្លួនក្នុងជ្រោះ . . . . . ពុំនោះ ចង (ក) នឹងខ្សែ(ឲ្យស្លាប់) ប្រសើរជាង ។ ម្តេចឡើយ ក៏ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្របណ្តេញបាវេស្សន្តរ ជាកូនអញដែលជាអ្នកមិនប្រទូស្ត ។ ម្តេចឡើយ ក៏ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្របណ្តេញបាវេស្សន្តរជាកូនអញ ដែលជាអ្នកចេះចប់ត្រៃវេទ ជាម្ចាស់ទានជាអ្នកគួរដល់ស្នូម ឥតមានសេចក្តីកំណាញ់ ជាអ្នកមិនប្រទូស្ត ។ ម្តេចឡើយ ក៏ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ បណ្តេញបាវេស្សន្តរជាកូនអញ ដែលពួកព្រះរាជាប្រទេសដទៃបូជា មានកិត្តិយស ជាអ្នកមិនប្រទូស្ត ។*

មាតាបេតិករំ ជន្តុំ កុលេ ជេដ្ឋាបចាយិនំ
កស្មា វេស្សន្តរំ បុត្តំ បព្វាជេន្តិ អទូសកំ ។
រញ្ញោ ហិតំ ទេវហិតំ ញាតីនំ សខិនំ ហិតំ
ហិតំ សព្វស្ស រដ្ឋស្ស
កស្មា វេស្សន្តរំ បុត្តំ បព្វាជេន្តិ អទូសកំ ។
[២៤៦] មធូនីវ បលិតានិ អម្ពាវ បតិតា ឆមា
ឯវំ ហេស្សតិ តេ រដ្ឋំ បព្វាជេន្តិ អទូសកំ ។
ហំសោ និក្ខីណបត្តោវ បល្លលស្មឹ អនូទកេ
អបវិទ្ធោ អមច្ចេហិ ឯកោ រាជា វិហិយ្យសិ ។
តន្តំ ព្រូមិ មហារាជ អត្ថោ តេ មា ឧបច្ចគា
មា នំ សិវីនំ វចនា បព្វាជេសិ អទូសកំ ។
[២៤៧] ធម្មស្សាបចិតឹ កុម្មិ សិវីនំ វិនយំ ធជំ
បព្វាជេមិ សកំ បុត្តំ បាណា បិយតរោ ហិ មេ ។

ម្តេចឡើយ ក៏ពួកអ្នកសិរិវាស្ត្រ បណ្តេញបាវេស្សន្តរជាកូនអញ ដែលជាបុគ្គលចិញ្ចឹមមាតានិងបិតា ជាអ្នកគោរពចំពោះបុគ្គលជាធំក្នុងត្រកូល ជាអ្នកមិនប្រទូស្ត ។ ម្តេចឡើយ ក៏ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ បណ្តេញបាវេស្សន្តរជាកូនអញ ជាប្រយោជន៍ដល់ព្រះរាជា ជាប្រយោជន៍ដល់ទេវតា ជាប្រយោជន៍ដល់ពួកញាតិ និងសម្លាញ់ ជាប្រយោជន៍ដល់អ្នកដែនទាំងអស់ ជាអ្នកមិនប្រទូស្ត ។

[២៤៦] ដែនរបស់ព្រះអង្គ មុខជានឹងសាធារណ៍ដល់ជនទាំងឡាយ ដូចផ្លិតឃ្មុំ ដែលមេឃ្មុំហើរចោល ពុំនោះដូចផ្លែស្វាយដែលជ្រុះលើផែនដី (ព្រោះ) ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ បណ្តេញវេស្សន្តរជាអ្នកមិនប្រទូស្ត ។ ព្រះអង្គដែលពួកអាមាត្យបោះបង់ហើយ ជាព្រះរាជាម្នាក់ឯង រមែងនឿយព្រួយដូចហង្ស ដែលអស់ស្លាបលើភក់ ដែលគ្មានទឹក ។ បពិត្រមហារាជ ព្រោះហេតុនោះបានជាខ្ញុំម្ចាស់ក្រាបទូលព្រះអង្គ កុំឲ្យប្រយោជន៍កន្លងផុតព្រះអង្គឡើយ សូមព្រះអង្គកុំបំបរបង់វេស្សន្តរ ដែលជាអ្នកមិនប្រទូស្តនោះ តាមសម្តីពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឡើយ ។

[២៤៧] (ព្រះរាជា...) យើងបណ្តេញបាវេស្សន្តរ ដែលជាទង់ជ័យនៃពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ឈ្មោះថាធ្វើនូវសេចក្តីគោរពចំពោះបវេណីធម៌ ទុកជាបាវេស្សន្តរ ជាទីស្រឡាញ់ដ៏លើសជាងជីវិតរបស់យើង ក៏យើងនៅតែបណ្តេញបាវេស្សន្តរ ដែលជាកូនរបស់យើងមិនខាន ។

[២៤៨] យស្ស បុព្វេ ធជគ្គានិ កណិការាវ បុប្ផិតា
យាយន្តមនុយាយន្តិ ស្វជ្ជេកោវ គមិស្សតិ ។
យស្ស បុព្វេ ធជគ្គានិ កណិការវនានិវ
យាយន្តមនុយាយន្តិ ស្វជ្ជេកោវ គមិស្សតិ ។
យស្ស បុព្វេ អនីកានិ កណិការាវ បុប្ផិតា
យាយន្តមនុយាយន្តិ ស្វជ្ជេកោវ គមិស្សតិ ។
យស្ស បុព្វេ អនីកានិ កណិការវនានិវ
យាយន្តមនុយាយន្តិ ស្វជ្ជេកោវ គមិស្សតិ ។
ឥន្ទគោបកវណ្ណាភា គន្ធារា បណ្ឌុកម្ពលា
យាយន្តមនុយាយន្តិ ស្វជ្ជេកោវ គមិស្សតិ ។
យោ បុព្វេ ហត្ថិនា យាតិ សិវិកាយ រថេន ច
ស្វជ្ជ វេស្សន្តរោ រាជា កថំ គច្ឆតិ បត្តិកោ ។

[២៤៨] (ព្រះនាងផុស្សតិទេវី...) ក្នុងកាលមុន ចុងទង់ជ័យទាំងឡាយ ដូចជាផ្កាកណិការរីក រមែងទៅតាមបាវេស្សន្តរណា កាលទៅ (កាន់ឧទ្យានជាដើម) តែក្នុងថ្ងៃនេះ បាវេស្សន្តរនោះ នឹងទៅតែម្នាក់ឯង ។ ក្នុងកាលមុន ចុងទង់ជ័យទាំងឡាយ ដូចជាព្រៃផ្កាកណិការ រមែងទៅតាមបាវេស្សន្តរណា កាលទៅ (កាន់ឧទ្យានជាដើម) តែក្នុងថ្ងៃនេះ បាវេស្សន្តរនោះ នឹងទៅតែម្នាក់ឯង ។ ក្នុងកាលមុន ពលទាំងឡាយដូចជាដើមកណិការរីក រមែងទៅតាមបាវេស្សន្តរណា កាលទៅ (កាន់ឧទ្យានជាដើម) តែក្នុងថ្ងៃនេះ បាវេស្សន្តរនោះ នឹងទៅតែម្នាក់ឯង ។ ក្នុងកាលមុន ពលទាំងឡាយ ដូចជាព្រៃផ្កាកណិការ រមែងទៅតាមបាវេស្សន្តរណា កាលទៅ (កាន់ឧទ្យានជាដើម) តែក្នុងថ្ងៃនេះ បាវេស្សន្តរនោះ នឹងទៅតែម្នាក់ឯង ។ ពួកសេនាស្លៀកសំពត់កម្ពលមានពណ៌លឿង ដែលកើតក្នុងដែនគន្ធារៈ មានរស្មីដូចជាសម្បុរមេភ្លៀង រមែងទៅតាមបាវេស្សន្តរណា កាលទៅ (កាន់ឧទ្យានជាដើម) តែក្នុងថ្ងៃនេះ បាវេស្សន្តរនោះ នឹងទៅតែម្នាក់ឯង ។ ក្នុងកាលមុន បាវេស្សន្តរណា ទៅដោយដំរី ដោយសាលៀង និងរថ តែក្នុងថ្ងៃនេះ ព្រះរាជាវេស្សន្តរនោះ នឹងដើរទៅដូចម្ដេចបាន ។

កថំ ចន្ទនលិត្តង្គោ នច្ចគីតប្បពោធនោ
ខុរាជិនំ ផរុសញ្ច ខារិកាជញ្ច ហារិតិ ។
កស្មា ជាភិហរីយន្តិ កាសា វា អជិនានិ ច
បរិសន្តំ ព្រហារញ្ញេ កស្មា ចីរំ ន ពជ្ឈរេ ។
កថំ នុ ចីរំ ធារេន្តិ រាជបព្វជិតា ជនា
កថំ កុសមយំ ចីរំ មទ្ទី បរិទហេស្សតិ ។
កាសិយានិ ច ធារេត្វា ខោមកោទុម្ពរានិ ច
កុសចីរានិ ធារេន្តី កថំ មទ្ទី ករិស្សតិ ។
វយ្ហាហិ បរិយាយិត្វា សិវិកាយ រថេន ច
សា កថជ្ជ អនុច្ចង្គី បថំ គច្ឆតិ បត្តិកា ។
យស្សា មុទុតលា ហត្ថា ចលនា[១] ច សុខេ ឋិតា
សា កថជ្ជ អនុច្ចង្គី បថំ[២] គច្ឆតិ បត្តិកា ។
យស្សា មុទុតលា បាទា ចលនា ច សុខេ ឋិតា

១ ឱ. ម. ចរណា ។ ២ ឱ. វនំ ។

បាវស្សន្តរដែលមានអវយវៈលាបដោយខ្លឹមចន្ទន៍ ធ្លាប់ភ្ញាក់រលឹក ដោយរបាំនិងចម្រៀង (ស្នៀកដណ្ដប់) ស្បែកខ្លាទាំងក្រចកគ្រោត គ្រាតផង រែកអម្រែកទម្ងន់មួយខារិផង ដូចម្ដេចកើត ។ ព្រោះ ហេតុដូចម្ដេច ក៏ជនទាំងឡាយមិននាំសំពត់កាសាវៈផង ស្បែកខ្លា ផង ដើម្បីបាវស្សន្តរ កាលចូលទៅក្នុងព្រៃធំ ព្រោះហេតុអ្វីក៏ជន ទាំងឡាយ មិនត្បាញសំពត់សម្បកឈើថ្វាយ ។ ពួកជនជា រាជបព្វជិត នឹងស្លៀកសំពត់សម្បកឈើ ដូចម្ដេចកើត នាងមទ្រី នឹងស្លៀកសំពត់ដែលក្រងដោយស្បូវភ្លាំង ដូចម្ដេចកើត ។ នាង មទ្រីធ្លាប់តែស្លៀកសំពត់ដែលកើតក្នុងដែនកាសីផង សំពត់ដែល កើតក្នុងដែនខោមៈ និងដែនកោទុម្ពរៈផង ឥឡូវនេះ មកស្លៀក សំពត់ដែលក្រងដោយស្បូវភ្លាំង តើនឹងធ្វើអ្វីកើត ។ នាងមទ្រីនោះ មានអវយវៈគួរសរសើរ ធ្លាប់ទៅដោយវ ព្រះសាលៀង និងរថ ថ្ងៃនេះ នឹងដើរដោយជើងតាមផ្លូវ ដូចម្ដេចបាន ។ នាងមទ្រី ណា មានផ្ទៃដៃដ៏ទន់ មានចិត្តញាប់ញ័រ ធ្លាប់បិតនៅ ក្នុង សេចក្ដីសុខ ថ្ងៃនេះ នាងមទ្រីមានអវយវៈគួរសរសើរនោះ នឹង ដើរដោយជើងតាមផ្លូវ ដូចម្ដេចបាន ។ នាងមទ្រីណា មាន ផ្ទៃជើងដ៏ទន់ មានចិត្តញាប់ញ័រ ធ្លាប់បិតនៅ ក្នុងសេចក្ដីសុខ

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ទានកណ្ឌំ

ចាទុកាហិ សុវណ្ណាហិ បីឡមានាវ គច្ឆតិ
សា កាថជ្ជ អនុច្ចង្គី បជំ គច្ឆតិ បត្តិកា ។
យស្សុ ឥត្ថីសហស្សស្ស បុរតោ គច្ឆតិ មាលិនី
សា កាថជ្ជ អនុច្ចង្គី វនំ គច្ឆតិ ឯកិកា ។
យា សា សិភាយ សុត្វាន មុហុំ ឧត្តសតេ បុរេ
សា កាថជ្ជ អនុច្ចង្គី វនំ គច្ឆតិ ភីរុកា ។
យា សា ឥន្ទសគោត្តស្ស ឧលូកស្ស បវស្សតោ
សុត្វាន ននតោ ភីតា ភារុណីវ បវេធតិ
សា កាថជ្ជ អនុច្ចង្គី វនំ គច្ឆតិ ភីរុកា ។
សកុណី ហតបុត្តាវ សុញ្ញំ ទិស្វា កុលាវកំ
ចិរំ ទុក្ខេន ឈាយិស្សំ សុញ្ញំ អាគម្មិមំ បុរំ ។
សកុណី ហតបុត្តាវ សុញ្ញំ ទិស្វា កុលាវកំ
កីសា បណ្ឌុ ភវិស្សាមិ បិយេ បុត្តេ អបស្សតី ។
សកុណី ហតបុត្តាវ សុញ្ញំ ទិស្វា កុលាវកំ
តេន តេន បធាវិស្សំ បិយេ បុត្តេ អបស្សតី ។

នាងមទ្រីមានអវយវៈ គួរសរសើរនោះ តែងពាក់ស្បែកជើងមាស ហើយដើរទៅ ថ្ងៃនេះ នឹងដើរដោយជើងទៅតាមផ្លូវ ដូចម្ដេចបាន ។ នាងមទ្រីណា តែងពាក់កម្រងផ្កា ដើរទៅខាងមុខនៃស្ត្រីមួយពាន់ ថ្ងៃនេះ នាងមទ្រីមានអវយវៈគួរសរសើរនោះ នឹងដើរទៅព្រៃតែម្នាក់ឯង ដូចម្ដេចបាន ។ នាងមទ្រីណា ដែលនៅក្នុងបូរី គ្រាន់តែបានឮសំឡេងចចកលូរៀយៗ រមែងតក់ស្លុត ថ្ងៃនេះ នាងមទ្រីមានអវយវៈគួរសរសើរនោះ ជាស្ត្រីរន្ធត់ នឹងទៅព្រៃ ដូចម្ដេចបាន ។ នាងមទ្រីណា គ្រាន់តែបានឮសំឡេងមៀម ជាកោសិយគោត្រ កាលស្រែកបន្ទឺ ក៏ខ្លាចរន្ធត់ ដូចមេមត់ដែលខ្មោចចូល ថ្ងៃនេះ នាងមទ្រីមានអវយវៈគួរសរសើរនោះ ជាស្ត្រីមានសេចក្ដីរន្ធត់ នឹងដើរទៅព្រៃ ដូចម្ដេចបាន ។ ខ្ញុំម្ចាស់លុះមកកាន់បុរីនេះសូន្យទទេហើយ មុខជានឹងឆេះដោយសេចក្ដីទុក្ខ អស់កាលយូរ ដូចមេបក្សីដែលបាត់កូន ឃើញតែសម្បុកសូន្យទទេដូច្នោះ ។ ខ្ញុំម្ចាស់កាលមិនឃើញកូន (ទាំងពីរ)ហើយ មុខជានឹងស្គមស្លេកស្លាំង ដូចជាមេបក្សីដែលបាត់កូន ឃើញតែសម្បុកសូន្យទទេដូច្នោះ ។ ខ្ញុំម្ចាស់កាលមិនឃើញកូន(ទាំងពីរ)ជាទីស្រឡាញ់ហើយ មុខជានឹងស្ទុះទៅតាមទីនោះ ៗ ដូចជាមេបក្សី ដែលបាត់កូន ឃើញតែសម្បុកសូន្យទទេដូច្នោះ ។

១១៤

កុរុរី ហាតច្ឆាចាវ សុញ្ញំ ជិស្វា កុលាវកំ
ចិរំ ទុក្ខេន ឈាយិស្សំ សុញ្ញំ អាគម្មិមំ បុរំ ។
កុរុរី ហាតច្ឆាចាវ សុញ្ញំ ជិស្វា កុលាវកំ
កឹសា បណ្ឌុ ភវិស្សាមិ បិយេ បុត្តេ អបស្សតី ។
កុរុរី ហាតច្ឆាចាវ សុញ្ញំ ជិស្វា កុលាវកំ
តេន តេន បធាវិស្សំ បិយេ បុត្តេ អបស្សតី ។
សា នូន ចក្កវាក្កីវ បល្លលស្មឹ អនូទកេ
ចិរំ ទុក្ខេន ឈាយិស្សំ សុញ្ញំ អាគម្មិមំ បុរំ ។
សា នូន ចក្កវាក្កីវ បល្លលស្មឹ អនូទកេ
កឹសា បណ្ឌុ ភវិស្សាមិ បិយេ បុត្តេ អបស្សតី ។
សា នូន ចក្កវាក្កីវ បល្លលស្មឹ អនូទកេ
តេន តេន បធាវិស្សំ បិយេ បុត្តេ អបស្សតី ។
ឯវំ មេ វិលបន្តិយា រាជបុត្តំ អទូសកំ
បព្វាជេសិ ច នំ រដ្ឋា មញ្ញេ ហេស្សាមិ ជីវិតំ ។

ខ្ញុំម្ចាស់ លុះមកកាន់បុរីនេះសូន្យទទេហើយ នឹងឆេះដោយសេចក្ដីទុក្ខអស់កាលយូរ ដូចមេអកដែលបាត់កូន ឃើញតែសម្បុកសូន្យទទេដូច្នោះ ។ ខ្ញុំម្ចាស់កាលមិនឃើញកូន (ទាំងពីរ) ជាទីស្រឡាញ់ហើយ មុខជានឹងស្គមស្លេកស្លាំង ដូចជាមេអក ដែលបាត់កូនឃើញតែសម្បុកសូន្យទទេដូច្នោះ ។ ខ្ញុំម្ចាស់កាលមិនឃើញកូន (ទាំងពីរ) ជាទីស្រឡាញ់ហើយ មុខជានឹងស្ទុះទៅតាមទីនោះៗ ដូចជាមេអកដែលបាត់កូន ឃើញតែសម្បុកសូន្យទទេដូច្នោះ ។ ខ្ញុំម្ចាស់នោះ មកកាន់បុរីនេះសូន្យទទេហើយ មុខជានឹងឆេះដោយសេចក្ដីទុក្ខអស់កាលយូរដោយពិត ដូចជាមេចាក្រពាក ដែល (សំកុក) លើភក់មិនមានទឹក ។ ខ្ញុំម្ចាស់នោះមិនឃើញកូន (ទាំងពីរ) ជាទីស្រឡាញ់ហើយ មុខជានឹងស្គមស្លេកស្លាំងដោយពិត ដូចជាមេចាក្រពាក ដែល (សំកុក) នៅលើភក់មិនមានទឹក ។ ខ្ញុំម្ចាស់កាលមិនឃើញកូន (ទាំងពីរ) ជាទីស្រឡាញ់ហើយ មុខជានឹងស្ទុះទៅតាមទីនោះៗ ដោយពិត ដូចជាមេចាក្រពាក ដែលនៅលើភក់មិនមានទឹក ។ កាលបើខ្ញុំម្ចាស់យំរៀបរាប់យ៉ាងនេះហើយ ព្រះអង្គនៅតែបណ្ដេញរាជបុត្តនោះ ដែលជាអ្នកមិនប្រទូស្ត ឲ្យចេញចាកដែន ខ្ញុំម្ចាស់ទំនងជានឹងលះបង់ជីវិតមិនខាន ។

១១៨

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ទានកណ្ឌំ

[២៤៩] តស្សា លាលបិតំ សុត្វា សព្វា អន្តេបុរេ អហុ
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ សិវិកញ្ញា សមាគតា ។
សាលាវ សម្បមទ្ទិតា មាលុតេន បមទ្ទិតា
សេន្តិ បុត្តា ច ទារា ច វេស្សន្តរនិវេសនេ ។
ឱរោធា ច កុមារា ច វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ វេស្សន្តរនិវេសនេ ។
ហត្ថារោហា អនីកដ្ឋា រថិកា បត្តិការកា
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ វេស្សន្តរនិវេសនេ ។
តតោ រត្យា វិវសានេ សុរិយស្សុគ្គមនំ បតិ
អថ វេស្សន្តរោ រាជា ទានំ ទាតុំ ឧបាគមិ ។
វត្ថានិ វត្ថកាមានំ សោណ្ឌានំ ទេថ វារុណឹ
ភោជនំ ភោជនត្ថីនំ សម្មទេវ បវេច្ឆថ ។
មា ច កិញ្ចិ វនិព្វកេ ហេឋយិត្ថ ឥធាគតេ
តប្បេថ អន្នបានេន គច្ឆន្តុ បដិបូជិតា ។
(អថេត្ថ វត្តតិ សទ្ទោ តុមុលោ ភេរវោ មហា
ទានេន តំ នីហរន្តិ បុន ទានំ អទា តុវំ) ។

[២៤៩] (*អភិសម្ពុទ្ធគាថា*) *ពួកកញ្ញារបស់ព្រះបាទសិវិទាំងអស់ដែលនៅក្នុងបុរី លុះបានឮទំនួញរៀបរាប់នៃព្រះនាងផុស្សតីនោះហើយ ក៏មកចួបជុំគ្នា ផ្គងដើមដៃកន្ទក់កន្ទេញ ។ កូននិងប្រពន្ធទាំងឡាយក៏ដួលដេកក្នុងព្រះរាជនិវេសន៍ព្រះបាទវេស្សន្តរ ដូចដើមឈើដែលត្រូវខ្យល់បក់បោកខ្ទេចខ្ទី ។ ពួកស្រីស្នំ ពួករាជកុមារ ពួកអ្នកជំនួញនិងពួកព្រាហ្មណ៍ ផ្គងដើមដៃកន្ទក់កន្ទេញ ក្នុងព្រះរាជនិវេសន៍ព្រះបាទវេស្សន្តរ ។ ពួកពលដំរី ពល* (*សេះ*) *ពលរថ ពលថ្មើរជើងផ្គងដើមដៃកន្ទក់កន្ទេញក្នុងព្រះរាជនិវេសន៍ព្រះបាទវេស្សន្តរ ។ រាត្រីនោះអស់ហើយ ព្រះអាទិត្យរះឡើង គ្រានោះព្រះបាទវេស្សន្តរស្ដេចចូលទៅ ដើម្បីឲ្យទាន ។ មានព្រះរាជបញ្ជាថា អ្នកទាំងឡាយចូរឲ្យសំពត់ដល់ពួកជនដែលត្រូវការសំពត់ ឲ្យសុរាដល់ពួកអ្នកលេងឲ្យភោជនដល់ពួកអ្នកត្រូវការដោយភោជន ចូរឲ្យដោយប្រពៃចុះ ។ អ្នកទាំងឡាយ កុំបៀតបៀនពួកវណិព្វកៈ ដែលមកក្នុងទីនេះតិចតួចឡើយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរញុំាងពួកវណិព្វកៈឲ្យស្កប់ស្កល់ ដោយបាយនិងទឹក ពួកវណិព្វកៈ ដែលយើងបានឲ្យរួចហើយ ចូរទៅចុះ ។* (*លំដាប់នោះ ស្រាប់តែសំឡេងក្រលួចយ៉ាងពន្លឹក ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងព្រះនគរនោះថា ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្របានបណ្ដេញព្រះអង្គ ព្រោះតែឲ្យទាន ឥឡូវនេះ ព្រះអង្គឲ្យទានទៀតហើយ*) ។

[២៩០] តេ សុ មត្តា កិលន្តាវ សម្បតន្តិ វណិព្វកា
និក្ខមន្តេ មហារាជេ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
អច្ឆេច្ឆុំ វត ភោ រុក្ខំ នានាផលធរំ[1] ទុមំ
យថា វេស្សន្តរំ រដ្ឋា បព្វាជេន្តិ អទូសកំ ។
អច្ឆេច្ឆុំ វត ភោ រុក្ខំ នានាផលធរំ[2] ទុមំ
យថា វេស្សន្តរំ រដ្ឋា បព្វាជេន្តិ អទូសកំ ។
អច្ឆេច្ឆុំ វត ភោ រុក្ខំ សព្វកាមទទំ ទុមំ
យថា វេស្សន្តរំ រដ្ឋា បព្វាជេន្តិ អទូសកំ ។
អច្ឆេច្ឆុំ វត ភោ រុក្ខំ សព្វកាមរសាហរំ
យថា វេស្សន្តរំ រដ្ឋា បព្វាជេន្តិ អទូសកំ ។
យេ វុឌ្ឍា យេ ច ទហរា យេ ច មជ្ឈិមពោរិសា
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ
និក្ខមន្តេ មហារាជេ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។

---

១ ឱ. ម. នានាផលធរំ ។ ២ ឱ. ម. សព្វកាមទទំ ។

[២៥០] កាលមហារាជព្រះអង្គញុាំងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ទ្រង់យាង ចេញទៅ វណិព្វក:ទាំងនោះក៏ដួលចុះ ដូចជាបុគ្គលស្រវឹង ឬដូចជា បុគ្គលនឿយហត់ខ្លាំង (ដោយពាក្យថា) ម្នាលអ្នកទាំងឡាយដ៏ចម្រើន ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ បានបណ្តេញព្រះបាទវេស្សន្តរ ដែលជាអ្នកមិន ប្រទូស្តឲ្យចេញចាកដែន ដូចគេកាត់ផ្តាច់ដើមឈើ ជាឈើឲ្យផ្លែ ផ្សេងៗ ។ ម្នាលអ្នកទាំងឡាយដ៏ចម្រើន ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្របាន បណ្តេញព្រះបាទវេស្សន្តរ ដែលជាអ្នកមិនប្រទូស្តឲ្យចេញចាកដែន ដូចជាគេកាត់ចោល នូវដើមឈើជាឈើទ្រទ្រង់ផ្លែផ្សេងៗ ។ ម្នាល អ្នកទាំងឡាយដ៏ចម្រើន ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ បានបណ្តេញព្រះបាទ វេស្សន្តរ ដែលជាអ្នកមិនប្រទូស្តឲ្យចេញចាកដែន ដូចជាគេកាត់ ដើមឈើ ជាឈើឲ្យសេចក្តីប្រាថ្នាគ្រប់យ៉ាង ។ ម្នាលអ្នកទាំង-ឡាយដ៏ចម្រើន ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ បានបណ្តេញព្រះបាទវេស្សន្តរ ដែលជាអ្នកមិនប្រទូស្តឲ្យចេញចាកដែន ដូចជាគេកាត់ដើមឈើជា ឈើនាំមកនូវរសជាទីប្រាថ្នាគ្រប់យ៉ាង ។ ពួកជនណាដែលចាស់ក្តី ពួកជនណាដែលនៅក្មេងក្តី ពួកជនណាដែលមានវ័យកណ្តាល ក្តី ជនទាំងនោះ កាលដែលមហារាជព្រះអង្គញុាំងដែន របស់ពួក អ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ទ្រង់យាងចេញទៅ ក៏ផ្គងដៃកន្ទក់កន្ទេញ ។

១១៧

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ទានកណ្ឌំ

អតិយក្ខា វេស្សវរា ឥត្ថាគារា ច រាជិនោ
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ
និក្ខមន្តេ មហារាជេ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
ថិយោបិ តត្ថ បក្កន្ទុំ យា តម្ហិ នគរេ អហុ
និក្ខមន្តេ មហារាជេ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
យេ ព្រាហ្មណា យេ ច សមណា អញ្ញេ វាបិ វនិព្វកា
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ អធម្មោ កិរ ភោ ឥតិ ។
យថា វេស្សន្តរោ រាជា យជមានោ សកេ បុរេ
សិវីនំ វចនត្ថេន សម្ហា រដ្ឋា និរជ្ជតិ ។
សត្ត ហត្ថិសតេ ទត្វា សព្វាលង្ការភូសិតេ
សុវណ្ណកច្ឆេ មាតង្គេ ហេមកប្បនិវាសសេ
អារុឡ្ហេ គាមណីយេភិ តោមរង្កុសចាណិភិ
ឯស វេស្សន្តរោ រាជា សម្ហា រដ្ឋា និរជ្ជតិ ។
សត្ត អស្សសតេ ទត្វា សព្វាលង្ការភូសិតេ
អាជានិយេវ ជាតិយា សិន្ធវេ សីឃវាហនេ
អារុឡ្ហេ គាមណីយេភិ ឥន្ទិយាចាបធារិភិ
ឯស វេស្សន្តរោ រាជា សម្ហា រដ្ឋា និរជ្ជតិ ។

កាលមហារាជព្រះអង្គញ៉ាំងដែនអ្នកសិវិឲ្យចម្រើន ទ្រង់យាងចេញទៅ ពួកពេទ្យចាប់ខ្មោច ពួកអ្នករក្សាស្រីស្នំ[១] និងពួកស្រីស្នំរបស់ព្រះរាជា ក៏ផ្គងដើមដៃ កន្ទក់កន្ទេញ ។ កាលមហារាជ ព្រះអង្គញ៉ាំងអ្នកដែន សិវិឲ្យចម្រើន ទ្រង់យាងចេញទៅ ពួកស្ត្រីដែលនៅក្នុងព្រះនគរនោះ ក៏កន្ទក់កន្ទេញ ។ ពួកព្រាហ្មណ៍ សមណៈនិងវណិព្វកៈដទៃៗ ផ្គង ដើមដៃកន្ទក់កន្ទេញថា ម្នាលគ្នាយើងដ៏ចម្រើន បានឮថា នេះមិនមែន ជាធម៌ទេ ។ ដូចយ៉ាងព្រះបាទវេស្សន្តរ កាលបូជាក្នុងបុរីរបស់ព្រះ អង្គទ្រង់យាងចេញចាកដែនរបស់ព្រះអង្គ ព្រោះហេតុតែសម្តីពួកអ្នក សិវិរាស្ត្រ ។ ព្រះបាទវេស្សន្តរនុ៎ះ បានប្រទានដំរីមាតង្គៈប្រាំពីររយ ដែលស្អិតស្អាង ដោយគ្រឿងអលង្ការទាំងពួង មានខ្សែរដង្គន់មាស មានគ្រឿងប្រដាប់ក្បាល ជាវិការៈនៃមាស ដែលពួកហ្មដំរីមានលំ-ពែងស្នែងក្របីនិងកង្វេរក្នុងដៃឡើងជិះហើយ ក៏យាងចេញទៅចាក ដែនរបស់ព្រះអង្គ ។ ព្រះបាទវេស្សន្តរនុ៎ះ បានប្រទានសេះអាជានេយ្យ ប្រាំពីររយ ជាសេះសិន្ធពដោយជាតិ ជាពាហនៈមានសន្ទុះលឿន ដែលស្អិតស្អាងដោយគ្រឿងអលង្ការទាំងពួង ដែលពួកអ្នកជិះសេះ កាន់សែ៊និងធ្នូឡើងជិះហើយ ក៏យាងចេញចាកដែនរបស់ព្រះអង្គ ។

១ អដ្ឋកថាអធិប្បាយថាពួកក្រុមនោះត្រូវគេក្រៀវពូជចេញសម្រាប់ថែរក្សាពួកស្រីស្នំក្នុងវាំង។

សត្ត រថសតេ ទត្វា សន្នទ្ធេ ឧស្សិតទ្ធជេ
ទីបេ អថោបិ វេយ្យគ្ឃេ សព្វាលង្ការភូសិតេ
អារុឡ្ហេ គាមណីយេភិ ចាបហត្ថេហិ ចម្មិភិ
ឯស វេស្សន្តរោ រាជា សម្ហា រដ្ឋា និរជ្ជតិ ។
សត្ត ឥត្ថីសតេ ទត្វា ឯកមេកា រថេ ឋិតា
សន្នទ្ធា និក្ខរជ្ជូហិ សុវណ្ណេហិ អលង្កតា
បីតាលង្ការា បីតវសនា បីតាភរណភូសិតា
អាឡារប្បមុខា[១] ហសុលា សុសញ្ញា តនុមជ្ឈិមា
ឯស វេស្សន្តរោ រាជា សម្ហា រដ្ឋា និរជ្ជតិ ។
សត្ត ធេនុសតេ ទត្វា សព្វា កំសុបធារិនោ
ឯស វេស្សន្តរោ រាជា សម្ហា រដ្ឋា និរជ្ជតិ ។
សត្ត ទាសីសតេ ទត្វា សត្ត ទាសសតានិ ច
ឯស វេស្សន្តរោ រាជា សម្ហា រដ្ឋា និរជ្ជតិ ។
ហត្ថី អស្សេ រថេ ទត្វា នារិយោ ច អលង្កតា
ឯស វេស្សន្តរោ រាជា សម្ហា រដ្ឋា និរជ្ជតិ ។
តទាសិ យំ ភឹសនកំ តទាសិ លោមហំសនំ
មហាទានេ បទិន្នម្ហិ មេទនី សមកម្បថ ។

---

១ ម. អាឡារបម្ហា ។

ព្រះបាទវេស្សន្តរទ្រង់ បានប្រទានរថប្រាំពីររយ ដែលប្រដាប់ហើយ មានទង់លើកឡើងហើយ បិទបាំងដោយស្បែកខ្លាដំបង និង ស្បែកខ្លាធំ ស្អិតស្អាងដោយគ្រឿងអលង្ការទាំងពួង ដែលពួក នាយសារថីមានធ្នូក្នុងដៃនិងពាក់អាវក្រោះឡើងជិះហើយ ក៏យាង ចេញចាកដែនរបស់ព្រះអង្គ ។ ព្រះបាទវេស្សន្តរទ្រង់ បានប្រទាន ស្ត្រីប្រាំពីររយ ឋិតនៅលើរថមួយម្នាក់ ៗ ដែលស្អិតស្អាងហើយ ប្រដាប់ដោយខ្សែដារិការៈនៃមាសត្ដោរ មានគ្រឿងប្រដាប់លឿង មានសម្លៀកបំពាក់លឿង ស្អិតស្អាងដោយគ្រឿងអាភរណៈលឿង មានថ្ពាល់និងភ្នែកដ៏ល្អ ញញឹមហើយទើបនិយាយ ជាស្ត្រីមាន ត្រគាកល្អ មានចង្កេះរៀវ ក៏យាងចេញចាកដែន របស់ព្រះអង្គ ។ ព្រះបាទវេស្សន្តរទ្រង់ បានប្រទានមេគោប្រាំពីររយ ព្រមទាំង ភាជន៍មាសសម្រាប់ត្រងទឹកដោះទាំងអស់ ហើយយាងចេញចាក ដែនរបស់ព្រះអង្គ ។ ព្រះបាទវេស្សន្តរទ្រង់ បានប្រទានខ្ញុំស្រីប្រាំ ពីររយ ខ្ញុំប្រុសប្រាំពីររយ ហើយយាងចេញចាកដែនរបស់ព្រះ អង្គ ។ ព្រះបាទវេស្សន្តរទ្រង់ បានប្រទានដំរី សេះ រថ និង នាងនារីដែលប្រដាប់ហើយ ក៏យាងចេញចាកដែនរបស់ព្រះអង្គ ។ កាលដែលព្រះបាទវេស្សន្តរ ប្រទានមហាទាន ការស្ញប់ស្ញែង ការព្រឺរោមក៏កើតមាន ក្នុងកាលនោះ ផែនដី ក៏ញាប់ញ័រ ។

១១៩

តទាសិ យំ ភឹសនកំ តទាសិ លោមហំសនំ
យំ បញ្ជលីកតោ រាជា សម្ហា រដ្ឋា និរជ្ជតិ ។
[២៤១] អថេត្ថ វត្តតិ សទ្ទោ តុមុលោ ភេរវោ មហា
ទានេន តំ នីហរន្តិ បុន ទានំ ទទាតិ សោ[១]។
[២៤២] តេ សុ មត្តា កិលន្តាវ សម្បតន្តិ វណិព្វកា
និក្ខមន្តេ មហារាជេ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
[២៤៣] អាមន្តយិត្ថ រាជានំ សញ្ជយំ ធម្មិកំ វរំ
អវរុទ្ធសិ មំ ទេវ វង្កំ គច្ឆាមិ បព្វតំ ។
យេ ហិ កេចិ មហារាជ ភូតា យេ ច ភវិស្សរេ
អតិត្តាយេវ កាមេហិ គច្ឆន្តិ យមសាធនំ ។
សោហំ សកេ អភិសសឹ យជមានោ សកេ បុរេ
សិវីនំ វចនត្ថេន សម្ហា រដ្ឋា និរជ្ជហំ[២]
អឃន្តំ បដិសេវិស្សំ

១ ឱ. ម. បុន ទានំ នទាគុំ ។ ២ ឱ. និរជ្ជតិ ។

ព្រះរាជាដែលមហាជនកំពុងផ្គងអញ្ជលី ទ្រង់យាងចេញចាកដែនរបស់ព្រះអង្គ ដោយហេតុណា ហេតុនោះ ជាការគួរស្ញប់ស្ញែង គួរព្រឺរោម កើតមានក្នុងកាលនោះ ។

[២៥១] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) គ្រានោះ សំឡេងក្រលួចយ៉ាងពន្លឺកប្រព្រឹត្តទៅក្នុងព្រះរាជនិវេសន៍ទុំះថា ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្របណ្ដេញព្រះវេស្សន្តរនោះ ព្រោះតែឲ្យទាន ព្រះវេស្សន្តរនោះ នៅតែឲ្យទានទៀត ។

[២៥២] កាលមហារាជ ព្រះអង្គញុំាំងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន យាងចេញទៅ ពួកវណិព្វក:ទាំងនោះ ក៏ដួលចុះ ដូចបុគ្គលស្រវឹង ឬដូចបុគ្គលនឿយហត់ខ្លាំង ។

[២៥៣] ព្រះបាទវេស្សន្តរ បានក្រាបទូលព្រះរាជាព្រះនាមសញ្ជ័យ ជាធម្មិករាជដ៏ប្រសើរថា បពិត្រព្រះទេវៈ ព្រះអង្គទ្រង់បណ្ដេញ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំនឹងទៅឯវង្កបព៌ត ។ បពិត្រមហារាជ សត្វទាំងឡាយណាមួយកើតហើយក្ដី ទាំងសត្វទាំងឡាយណានឹងកើតក្ដី (ពួកសត្វដែលកំពុងកើតក្ដី) សត្វទាំងនោះសុទ្ធតែមិនឆ្អែតដោយកាមទាំងអស់ រមែងទៅកាន់ទីរបស់យមៈ ។ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំនោះ កាលឲ្យទានក្នុងបុរីជារបស់ខ្លួន ឈ្មោះថា បៀតបៀនពួកអ្នកដែនរបស់ខ្លួន ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ កាលចេញចាកដែនរបស់ខ្លួន ព្រោះហេតុតែសម្ដីពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ទូលព្រះបង្គំក៏នឹងរងទុក្ខ

វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ ខគ្គទីបិនិសេវិតេ
អហំ បុញ្ញានិ ករោមិ តុម្ហេ បង្កម្ហិ សីទថ ។
[២៨៤] អនុជានាមិ មំ អម្ម បព្វជ្ជា មម រុច្ចតិ
សោហំ សកេ អភិសសឹ យជមានោ សកេ បុរេ
សិវីនំ វចនត្ថេន សម្ហា រដ្ឋា និរជ្ជហំ
អយន្តំ បដិសេវិស្សំ
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ ខគ្គទីបិនិសេវិតេ
អហំ បុញ្ញានិ ករោមិ វង្កំ គច្ឆាមិ បព្វតំ ។
[២៨៥] អនុជានាមិ តំ បុត្ត បព្វជ្ជា តេ សមិជ្ឈតុ
អយញ្ច មទ្ទី កល្យាណី សុសញ្ញា តនុមជ្ឈិមា
អច្ឆតំ សហ បុត្តេហិ កឹ អរញ្ញេ ករិស្សតិ ។
[២៨៦] នាហំ អកាមាទាសឹបិ អរញ្ញំ នេតុមុស្សហេ
សចេ ឥច្ឆតិ អន្វេតុ សចេ និច្ឆតិ អច្ឆតុ ។

ក្នុងព្រៃ ដែលច្របូកច្របល់ដោយម្រឹគសាហាវ ដែលរមាសនិងខ្លាដំបងអាស្រ័យហើយ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ នឹងធ្វើបុណ្យទាំងឡាយឯព្រះអង្គលិចក្នុងភក់គឺកាមចុះ ។

[២៩៤] (ព្រះវេស្សន្តរ...) បពិត្រព្រះមាតា សូមទ្រង់អនុញ្ញាតទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ គាប់ចិត្តនឹងបព្វជ្ជា ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំនោះ កាលឲ្យទានក្នុងបុរីជារបស់ខ្លួន ឈ្មោះថា បៀតបៀនពួកអ្នកដែនរបស់ខ្លួន ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ កាលចេញចាកដែន របស់ខ្លួន ព្រោះហេតុតែសម្តីពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ នឹងសោយទុក្ខក្នុងព្រៃ ដែលច្របូកច្របល់ដោយម្រឹគសាហាវ ដែលរមាសនិងខ្លាដំបងអាស្រ័យហើយ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ តែងធ្វើបុណ្យទាំងឡាយនឹងទៅឯគិរីវង្កត ។

[២៩៥] (ព្រះនាងផុស្សតីទេវី...) ម្នាលកូន យើងអនុញ្ញាតអ្នកហើយ បព្វជ្ជា ចូរសម្រេចដល់អ្នកចុះ តែនាងមទ្រីកល្យាណីនេះ នាងមានត្រគាកដ៏ល្អ មានចង្កេះរៀវ ចូរនៅជាមួយនឹងកូនទាំងពីរចុះ នាងនឹងធ្វើអ្វីក្នុងព្រៃ ។

[២៩៦] (ព្រះវេស្សន្តរ...) សូម្បីតែទាសី ដែលមិនប្រាថ្នានឹងទៅ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ក៏មិនអាចនាំទៅកាន់ព្រៃទេ ប្រសិនបើនាងមទ្រីចង់ ចូរទៅតាមចុះ បើមិនចង់ ចូរនៅចុះ ។

[២៨៧] តតោ សុណ្ហា មហារាជា យាចិតុំ បដិបជ្ជថ
មា ចន្ទនសមាចារេ រជោជល្លំ អធារយិ ។
កាសិយានិ បធារេត្វា[១] កុសចីរំ អធារយិ
ទុក្ខោ វាសោ អរញ្ញស្មឹ មា ហិ ត្វំ លក្ខណេ គមិ ។
[២៨៨] តមព្រវិ រាជបុត្តី មទ្ទី សព្វង្គសោភនា
នាហន្តំ សុខមិច្ឆេយ្យំ យំ មេ វេស្សន្តរំ វិនា ។
[២៨៩] តមព្រវិ មហារាជា សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនោ
ឥង្ឃ មទ្ទិ និសាមេហិ វនេ យេ ហោន្តិ ទុស្សហា ។
ពហូ កីដា បដង្គា ច មកសា មធុមក្ខិកា
តេបិ តំ តត្ថ ហឹសេយ្យុំ តន្តេ ទុក្ខតរំ សិយា ។
អបរេ បស្ស សន្តាសេ នទីនូបនិសេវិតេ
សប្បា អជគរា នាម អវិសា តេ មហព្វលា ។
តេ មនុស្សំ មិគំ វាបិ អបិចាសន្នមាគតំ
បរិក្ខិបិត្វា ភោគេហិ វសមានេន្តិ អត្តនោ ។

១ ឱ. មា កាសិយានិ ធារេត្វា ។ ម. កាសិយានិ ច ធារេត្វា ។

[២៥៧] លំដាប់នោះ មហារាជទ្រង់ឃាត់ទៅអង្វរព្រះសុណិសាថា ម្នាល នាងមានរាងកាយប្រោះព្រំ ដោយខ្លឹមចន្ទន៍ នាងកុំស្លៀកដណ្តប់ សំពត់ឲ្យប្រឡាក់ក្អែលឡើយ ។ នាងធ្លាប់ស្លៀកដណ្តប់សំពត់អ្នក ដែនកាសី ហើយត្រូវឡប់ជាស្លៀកដណ្តប់សំពត់ ដែលក្រងដោយ ស្បូវភ្លាំងវិញ ការនៅក្នុងព្រៃ តែងនាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ ម្នាល នាងមានល័ក្ខណ៍ នាងកុំទៅឡើយ ។

[២៥៨] ព្រះរាជបុត្រីព្រះនាមមទ្រី មានអវយវៈទាំងអស់ដ៏ល្អ បាន ក្រាបបង្គំទូលព្រះបិតាក្មេកថា ខ្ញុំម្ចាស់ បើប្រាសចាកព្រះវេស្សន្តរ របស់ខ្ញុំម្ចាស់ហើយ មិនចង់បានសេចក្តីសុខទេ ។

[២៥៩] មហារាជជាអ្នកញុំាងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន មានព្រះបន្ទូល នឹងនាងមទ្រីនោះថា ម្នាលនាងមទ្រី បើដូច្នោះ នាងចូរស្តាប់សេចក្តី អន្តរាយទាំងឡាយ ដែលនាងអត់ទ្រាំបានដោយក្រ ក្នុងព្រៃចុះ ។ កណ្តូប របោម មូស និងឃ្មុំដ៏ច្រើន សត្វទាំងនោះ គប្បីបៀតបៀន នាងក្នុងព្រៃនោះ ការបៀតបៀននោះ មុខជានាំមកនូវទុក្ខយ៉ាង ខ្លាំង ដល់នាង ។ នាងចូរមើលពួកសត្វដទៃ ដែលគួរឲ្យតក់ស្លុត ដែលអាស្រ័យនៅនឹងទន្លេ គឺពស់ថ្លាន់ ពស់ទាំងនោះមិនមានពិស ទេ តែមានកម្លាំងច្រើន ។ ពស់ថ្លាន់ទាំងនោះ តែងយកក្មេនរឹត មនុស្សឬម្រឹគ ដែលមកជិតវា ហើយនាំមកកាន់អំណាចខ្លួន ។

អញ្ញេបិ កណ្ហា ជជិនោ អច្ឆា ជាម អយម្មិកា
ន តេហិ បុរិសោ ជិន្នោ រុក្ខមារុយ្ហ មុច្ចតិ ។
សង្ឃដ្ដយន្តា សិង្គានិ តិក្ខគ្គានិ បហារិនោ
មហិសា វិចរន្តេត្ថ នទឹ សោតុម្ពរំ បតិ ។
ទិស្វា មិគានំ យូថានំ គវំ សញ្ចរិតំ វនេ
ធេនុវ វច្ឆគិទ្ធាវ កាថំ មទ្ទិ ករិស្សសិ ។
ទិស្វា សម្បតិតេ ឃោរេ ទុម្មគ្គេសុ បលវង្គមេ[១]
អខេត្តញ្ញាយ តេ មទ្ទិ ភវិស្ស ត មហព្ភយំ ។
យា ត្វំ សិវាយ សុត្វាន មុហុំ ឧត្តសតេ បុរេ
សា ត្វំ វង្កំ អនុប្បត្តា កាថំ មទ្ទិ ករិស្សសិ ។
ឋិតេ មជ្ឈន្តិកេ កាលេ សន្និសិន្នេសុ បក្ខិសុ
សណតេវ ព្រហារញ្ញំ តត្ថ កឹ គន្តុមិច្ឆសិ ។
[២៦០] តមព្រវិ រាជបុត្តី មទ្ទី សព្វង្គសោភនា
យានិ ឯតានិ អក្ខាសិ វនេ បដិភយានិ មេ
សព្វានិ អភិសម្ភោស្សំ គច្ឆញ្ញេវ រថេសភ ។

១ ឱ. បួវង្គមេ ។ ម. បួវង្គមេ ។

ខ្លាឃ្មុំដទៃទៀត មានសម្បុរខ្មៅ ពោមរឹង ជាម្រឹគឲ្យទុក្ខ បុរសដែល ខ្លាទាំងនោះឃើញហើយ រត់ឡើងដើមឈើ ក៏មិនរួច ។ ក្របីជាសត្វប្រហារ តែងវែធនឹងស្នែងមានចុងដ៏មុត តែងត្រាច់ទៅមកក្នុងព្រៃនោះ ជិតទន្លេឈ្មោះសោតុម្ពរា ។ ម្នាលនាងមទ្រី នាងដូចជាមេគោដែលមានចិត្តជាប់នឹងកូន ឃើញគោឈ្មោលកំពុងទៅតាមហ្វូងម្រឹគក្នុងព្រៃ នឹងធ្វើដូចម្តេច ។ ម្នាលនាងមទ្រី ភ័យធំ មុខជានឹងមានដល់នាង ដែលជាស្ត្រីមិនដឹងទីខេត្ត ព្រោះឃើញស្វាទាំងឡាយដ៏ពន្ទឹក ដែលផ្តុំគ្នាក្បែរផ្លូវ ដែលទៅមកបានដោយក្រ ។ ម្នាលនាងមទ្រី ក្នុងបុរី នាងគ្រាន់តែឮ (សូរសំឡេង) ចចក រមែងតក់ស្លុតរឿយៗ ដល់ទៅគិរីវង្កត តើនឹងធ្វើដូចម្តេចទៅ ។ កាលដែលពួកបក្សីប្រជុំគ្នា ក្នុងវេលា ដែលព្រះអាទិត្យឋិតនៅ ត្រង់កណ្តាល (ថ្ងៃត្រង់) ព្រៃធំក៏លាន់ឮសំឡេងគឹកកង ចុះនាងចង់ទៅក្នុងព្រៃធំនោះធ្វើអ្វី ។

[២៦០] ព្រះរាជបុត្រីព្រះនាមមទ្រី មានអវយវៈទាំងអស់ដ៏ល្អ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះរាជបិតាក្មេកនោះថា ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ប្រាប់ ដល់ខ្ញុំម្ចាស់ នូវភ័យ ដែលមានចំពោះមុខទាំងឡាយណា ក្នុងព្រៃ ឯខ្ញុំម្ចាស់អាចទទួលអត់ទ្រាំភ័យ ដែលមានចំពោះមុខទាំងអស់នោះបាន បពិត្រព្រះអង្គដ៏ប្រសើរក្នុងរថ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងទៅពុំខានឡើយ ។

១២៣

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ទានកណ្ឌំ

កាសំ កុសំ[១] បោតកិលំ ឧសិរំ មុញ្ជបព្វជំ
ឧរសា បនូទហិស្សាមិ ណាស្ស ហិស្សាមិ ទុន្នយា ។

ពហូហិ វត្តចរិយាហិ   កុមារី វិន្ទតេ បតឹ
ឧទរស្សុបរោធេន   គោហនុវេដ្ឋនេន ច
អគ្គិស្ស ចារិចយាយ   ឧទកុម្មុជ្ជនេន ច
វេធព្យំ កដុកំ លោកេ   គច្ឆញ្ញេវ រថេសភ ។

អបិស្សា ហោតិ អប្បត្តោ   ឧច្ឆិដ្ឋំ បរិកុញ្ជិតុំ
យោ នំ ហត្ថេ គហេត្វាន   អកាមំ បរិកឌ្ឍតិ
វេធព្យំ កដុកំ លោកេ   គច្ឆញ្ញេវ រថេសភ ។

កេសគ្គហណមុក្ខេបា   ភូម្យា ច បរិសុម្ភនា
ទត្វា ច នោ បក្កមតិ   ពហុំ ទុក្ខំ អនប្បកំ
វេធព្យំ កដុកំ លោកេ   គច្ឆញ្ញេវ រថេសភ ។

---

១ ម. កុដំ ។

ខ្ញុំម្ចាស់នឹងយកទ្រូងរុលវែកដើមអំពៅព្រៃ ស្បូវក្ងាំង ស្មៅសសិត ស្មៅរណ្តាស ស្មៅយាប្លង់ និងស្មៅដំណេកទន្សាយ (ដើរមុខព្រះវេ-ស្សន្តរជាប្តីខ្ញុំម្ចាស់) ខ្ញុំម្ចាស់នឹងនាំព្រះភស្តាទៅមិនឲ្យលំបាក ។

កុមារីរមែងបានប្តីដោយការប្រព្រឹត្តវត្តដ៏ច្រើន គឺដោយការបិទពោះ (បន្ថយអាហារឲ្យពោះតូច) ដោយការដំចង្កេះ ដោយឈើមានស-ណ្ឋានដូចចង្កាគោ និងការរឹតចង្កេះខ្លួនដោយឈ្នួត (ធ្វើឲ្យចង្កេះរៀវ) ដោយការបម្រើភ្លើង(អាំងភ្លើង) និងដោយការជុសលាងសម្អាតដោយទឹក ភាពជាស្ត្រីមេម៉ាយ រមែងក្តៅក្រហាយក្នុងលោក បពិត្រព្រះអង្គដ៏ប្រសើរក្នុងរថ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងទៅពុំខានឡើយ ។ម្យ៉ាងទៀត បុរសមិនគួរបរិភោគរបស់សំណល់អំពីស្ត្រីមេម៉ាយនោះ បុរសណា សូម្បី (មានជាតិទាប បុរសនោះ)ក៏ចាប់ដៃទង់ទាញស្ត្រីមេម៉ាយនោះ ដែលមិនប្រាថ្នាផង ភាពជាស្ត្រីមេម៉ាយ រមែងក្តៅក្រហាយក្នុងលោក បពិត្រព្រះអង្គដ៏ប្រសើរក្នុងរថ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងទៅពុំខានឡើយ ។ បុរសតែងឲ្យសេចក្តីទុក្ខយ៉ាងច្រើនលើសលុប ដោយការចាប់សក់កញ្ឆក់ឡើង ដោយការផ្តួលលើផែនដី ហើយក៏មិនដើរចេញទៅណា (នៅឈរមើលព្រងើយ) ភាពជាស្ត្រីមេម៉ាយរមែងក្តៅក្រហាយក្នុងលោក បពិត្រព្រះអង្គដ៏ប្រសើរក្នុងរថ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងទៅមិនខានឡើយ ។

សុក្ខច្ឆវី វេធវេរា ទត្វា សុភគ្គមានិនោ
អកាមំ បរិកឌ្ឍន្តិ ឧលូកញ្ញេវ វាយសា
វេធព្យំ កដុកំ លោកេ គច្ឆញ្ញេវ រថេសភ ។
អបិ ញាតិកុលេ ផីតេ កំសបជ្ជោតនេ វសំ
នេវាតិវាក្យំ ន លភេ ភាតូហិ សខិនីហិ ច
វេធព្យំ កដុកំ លោកេ គច្ឆញ្ញេវ រថេសភ ។
នគ្គា នទី អនូទកា នគ្គំ រដ្ឋំ អរាជិកំ
ឥត្ថីបិ វិធវា នគ្គា យស្សាបិ ទស ភាតរោ
វេធព្យំ កដុកំ លោកេ គច្ឆញ្ញេវ រថេសភ ។
ធជោ រថស្ស បញ្ញាណំ ធូមោ បញ្ញាណមគ្គិនោ
រាជា រដ្ឋស្ស បញ្ញាណំ ភត្តា បញ្ញាណមិត្ថិយា
វេធព្យំ កដុកំ លោកេ គច្ឆញ្ញេវ រថេសភ ។

ពួកបុរសដែលមានសម្បុរ-ស ជាអ្នកត្រូវការនឹងស្ត្រីមេម៉ាយ ប្រកាន់ខ្លួនថា មានលម្អដ៏ប្រសើរ បានឲ្យ (ទ្រព្យបន្តិចបន្តួច) ហើយទង់ទាញស្ត្រីមេម៉ាយដែលមិនត្រូវការនឹងខ្លួន ដូចក្អែកដែលឆាបមៀមដូច្នោះ ភាពជាស្ត្រីមេម៉ាយ រមែងក្តៅក្រហាយក្នុងលោក បពិត្រព្រះអង្គដ៏ប្រសើរក្នុងរថ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងទៅពុំខានឡើយ ។ ម្យ៉ាងទៀតស្ត្រីមេម៉ាយ កាលនៅក្នុងត្រកូលញាតិដ៏ស្តុកស្តម្ភ រុងរឿងដោយភាជន៍មាស ក៏នៅតែបានពាក្យតិះដៀលអំពីបងប្អូនប្រុស និងពួកស្ត្រីជាសម្លាញ់ពុំខាន ភាពជាស្ត្រីមេម៉ាយ រមែងក្តៅក្រហាយក្នុងលោក បពិត្រព្រះអង្គដ៏ប្រសើរក្នុងរថ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងទៅពុំខានឡើយ ។ ទន្លេដែលគ្មានទឹក ហៅថា ទន្លេស្រាត ដែនដែលគ្មានព្រះរាជាហៅថា ដែនស្រាត ចំណែកស្ត្រីមេម៉ាយ បើទុកជាមានបងប្អូនប្រុសដល់ ១០ នាក់ ក៏ហៅថា ស្ត្រីស្រាត ភាពជាស្ត្រីមេម៉ាយ រមែងក្តៅក្រហាយក្នុងលោក បពិត្រព្រះអង្គដ៏ប្រសើរក្នុងរថ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងទៅពុំខានឡើយ ។ ទង់ជាគ្រឿងប្រាកដរបស់រថ ផ្សែងជាគ្រឿងប្រាកដរបស់ភ្លើង ព្រះរាជា ជាគ្រឿងប្រាកដរបស់ដែន ភស្តាជាគ្រឿងប្រាកដរបស់ស្ត្រី ភាពជាស្ត្រីមេម៉ាយ រមែងក្តៅក្រហាយក្នុងលោក បពិត្រព្រះអង្គដ៏ប្រសើរក្នុងរថ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងទៅពុំខានឡើយ ។

យា ទលិទ្ទី ទលិទ្ទស្ស អឌ្ឍា អឌ្ឍស្ស កិត្តិមា
តំ វេ ទេវា បសំសន្តិ ទុក្ករំ ហិ ករោតិ សា ។
សាមិកំ អនុពន្ធិស្សំ សទា កាសាយវាសិនី
បថព្យាបិ អភិជ្ជន្ត្យា វេធព្យំ កដុកិត្ថិយា ។
អបិ សាគរបរិយន្តំ ពហុវិត្តធរំ មហឹ
នានារតនបរិបូរំ និច្ឆេ វេស្សន្តរំ វិនា ។
កថន្នុ តាសំ ហទយំ សុខរា វត ឥត្ថិយោ
យា សាមិកេ ទុក្ខិតម្ហិ សុខមិច្ឆន្តិ អត្តនោ ។
និក្ខមន្តេ មហារាជេ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ
តមហំ អនុពន្ធិស្សំ សព្វកាមទទោ ហិ មេ ។
[២៦១] តមព្រវិ មហារាជា មទ្ទឹ សព្វង្គសោភនំ
ឥមេ តេ ទហរា បុត្តា ជាលី កណ្ហាជិនា ចុភោ
និក្ខិប្ប លក្ខណេ គច្ឆ មយន្តេ ពោសិយាមសេ ។

ស្រ្តីណាដែលមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ កាលស្វាមីទ័លក្រ ក៏ជាស្រ្តីទ័លក្រ (ជាមួយ) កាលស្វាមីសុកស្កម្ភក៏ជាស្រ្តីសុកស្កម្ភ(ជាមួយ)ពួកទេវតារមែងសរសើរស្រ្តីនោះឯង ព្រោះថា ស្រ្តីនោះធ្វើអំពើដែលគេធ្វើបានដោយក្រ ។ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងស្លៀកសំពត់កាសាយៈ ហើយដើរតាមប្តីសព្វ ៗ កាល ភាពជាស្រ្តីមេម៉ាយ ទោះបីមានផែនដីមិនបែក (បានជាធំលើផែនដីទាំងមូល) ក៏នៅតែក្តៅក្រហាយដែរ ។ ម្យ៉ាងទៀត ខ្ញុំម្ចាស់បើប្រាសព្រាត់ព្រះវេស្សន្តរជាប្តីហើយ មិនចង់បានផែនដីដែលមានសមុទ្រព័ទ្ធជុំវិញ ទ្រទ្រង់ទ្រព្យដ៏ច្រើន ជាផែនដីបរិបូណ៌ដោយរតនៈផ្សេង ៗ ទេ ។ ពួកស្រ្តីណា ជាស្រ្តីរឹងរូសយ៉ាងក្រៃលែង កាលដែលស្វាមីដល់នូវសេចក្តីទុក្ខហើយ ប្រាថ្នាសេចក្តីសុខដល់ខ្លួនតែម្យ៉ាង ហឫទ័យរបស់ស្រ្តីទាំងនោះនឹងទៅជាដូចម្តេចហ្ន៎ ។ កាលបើមហារាជ ដែលញុំាងពួកអ្នកសិវិរាស្រ្តឲ្យចម្រើន ទ្រង់ចេញទៅហើយ ខ្ញុំម្ចាស់ នឹងទៅតាមមហារាជនោះ ព្រោះថា ព្រះអង្គជាអ្នកឲ្យវត្ថុ ជាទីប្រាថ្នាគ្រប់យ៉ាង ដល់ខ្ញុំម្ចាស់ ។

[២៦១] ព្រះបាទសញ្ជយមហារាជ មានព្រះរាជឱង្ការនឹងព្រះនាងមទ្រីដែលមានអវយវៈទាំងអស់ដ៏ល្អនោះថា ម្នាលនាងមានលក្ខណ៍ នាងចូរទុកកូនតូចទាំងពីររបស់នាង គឺបាជាលី និងនាងកណ្ហាជិនានេះ ហើយទៅចុះ យើងនឹងចិញ្ចឹមកូនតូចទាំងនោះ ។

[២៦២] តមព្រវិ រាជបុត្តី មទ្ទី សព្វង្គសោភនា
បិយា មេ បុត្តកា ទេវ ជាលី កណ្ហាជិនា ចុភោ
ត្យម្ហំ តត្ថ រមិស្សន្តិ អរញ្ញេ ជិវិសោកិនំ ។
[២៦៣] តមព្រវិ មហារាជា សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនោ
សាលីនមោទនំ ភុត្វា សុចិមំសូបសេចនំ
រុក្ខផលានិ ភុញ្ជន្តា កថំ កាហន្តិ ទារកា ។
ភុត្វា សតបលេ កំសេ សោវណ្ណេ សតរាជិកេ
រុក្ខបត្តេសុ ភុញ្ជន្តា កថំ កាហន្តិ ទារកា ។
កាសិយានិ ច ធារេត្វា ខោមកោទុម្ពរានិ ច
កុសចីរានិ ធារេន្តា កថំ កាហន្តិ ទារកា ។
វយ្ហាហិ បរិយាយិត្វា សិវិកាយ រថេន ច
បត្តិកា បរិធាវន្តា កថំ កាហន្តិ ទារកា ។
កូដាគារេ សយិត្វាន និវាតេ ផុសិតគ្គឡេ
សយន្តា រុក្ខមូលស្មឹ កថំ កាហន្តិ ទារកា ។

[២៦២] ព្រះរាជបុត្រីព្រះនាមមទ្រី ដែលមានអវយវៈទាំងអស់ដ៏ល្អ បាន ក្រាបទូលព្រះរាជានោះវិញថា បពិត្រព្រះទេវៈ កូនតូចទាំងពីរគឺបា-ជាលីនិងនាងកណ្ហាជិនា ជាទីស្រឡាញ់របស់ខ្ញុំម្ចាស់ កូនតូចទាំង-ពីរនោះ នឹង (ញុំាងហឫទ័យ) នៃយើងខ្ញុំ ដែលមិនទាន់ប្រាស ចាកសេចក្តីសោក ឲ្យត្រេកអរក្នុងព្រៃនោះបាន ។

[២៦៣] ព្រះបាទសញ្ជយមហារាជ ទ្រង់ញុំាងពួកអ្នកសិរិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន មានព្រះបន្ទូលនឹងព្រះនាងមទ្រីនោះថា ក្មេងទាំងពីរ ធ្លាប់បរិភោគ បាយអង្ករសាលី លាយដោយសាច់ដ៏ស្អាត នឹងបរិភោគផ្លែឈើ ធ្វើម្តេចកើត ។ ក្មេងទាំងពីរ ធ្លាប់បរិភោគភោជនក្នុងភាជន៍មាស ដែលមានទម្ងន់ ១០០ បល្វៈ មានស្នាមចម្លាក់មួយ ១០០ នឹង បរិភោគភោជនដែលដាក់ក្នុងស្លឹកឈើធ្វើម្តេចកើត ។ ក្មេងទាំងពីរ ធ្លាប់ស្លៀកដណ្តប់សំពត់អ្នកដែនកាសីផង សំពត់ខោមៈផង សំពត់ កោទុម្ពរៈផង នឹងស្លៀកដណ្តប់សំពត់ ដែលក្រងដោយស្បូវភ្លាំង ធ្វើម្តេចកើត ។ ក្មេងទាំងពីរ ធ្លាប់ទៅដោយវ ដោយគ្រែស្នែង ដោយរថ នឹងដើរទៅដោយជើងធ្វើម្តេចកើត ។ ក្មេងទាំងពីរ ធ្លាប់ដេកក្នុងផ្ទះមានកំពូល មានសន្ទះទ្វារនិងបង្អួច ដ៏ជិតស្និទ្ធ ខ្យល់ចេញចូលមិនបាន នឹងដេកទៀបគល់ឈើ ធ្វើម្តេចកើត ។

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ទានកណ្ឌំ

បល្លង្កេសុ សយិត្វាន គោនកេ ចិត្រសន្ថតេ
សយន្តា តិណសន្ថារេ កថំ កាហន្តិ ទារកា ។
កន្ទកេន វិលិម្បិត្វា អគ្គលុចន្ទនេន ច
រជោជល្លានិ ធារេន្តា កថំ កាហន្តិ ទារកា ។
ចាមរីមោរហត្ថេហិ វីជិតង្គា សុខេ បិតា
ផុដ្ឋា[១] ឌំសេហិ មកសេហិ កថំ កាហន្តិ ទារកា ។
[២៦៤] តមព្រវិ រាជបុត្តី មទ្ទី សព្វង្គសោភនា
មា ទេវ បរិទេវេសិ មា ច ត្វំ វិមនោ អហុ
យថា មយំ ភវិស្សាម តថា ហេស្សន្តិ ទារកា ។
ឥទំ វត្វាន បក្កាមិ មទ្ទី សព្វង្គសោភនា
សិវិមគ្គេន អន្វេសិ បុត្តេ អាទាយ លក្ខណា ។
[២៦៥] តតោ វេស្សន្តរោ រាជា ទានំ ទត្វាន ខត្តិយោ
បិតុ មាតុញ្ច វន្ទិត្វា កត្វា ច នំ បទក្ខិណំ ។
ចតុវាហំ រថំ យុត្តំ សីឃមារុយ្ហ សន្ទនំ
អាទាយ បុត្ត ទារញ្ច វង្កំ បាយាសិ បព្វតំ ។

១ ឱ. ទដ្ឋា ។

ក្មេងទាំងពីរ ធ្លាប់ដេកលើបល្ល័ង្ក លើកម្រាលរោមវែង និងលើកម្រាលដ៏ពិចិត្រ នឹងដេកលើកម្រាលស្មៅ ធ្វើម្ដេចកើត ។ ក្មេងទាំង-ពីរធ្លាប់លាបស្រឡាបដោយគ្រឿងក្រអូប គឺខ្លឹមក្រឹស្នា ខ្លឹមចន្ទន៍ នឹងស្មៀកដណ្ដប់សំពត់ប្រឡាក់ក្អែល ធ្វើម្ដេចកើត ។ ក្មេងទាំងពីរធ្លាប់ឋិតនៅក្នុងសេចក្ដីសុខ មានអវយវៈគេតែងបក់ដោយផ្លិតរោមចាមរី និងសំណុំកន្ទុយក្ងោក ត្រូវរបោមមូសប៉ះពាល់ នឹងធ្វើដូចម្ដេចកើត ។

[២៦៨] ព្រះរាជបុត្រីទ្រង់ព្រះនាមមទ្រី ដែលមានអវយវៈទាំងអស់ដ៏ល្អ ក្រាបទូលព្រះរាជបិតានោះថា បពិត្រព្រះទេវៈ ព្រះអង្គកុំទ្រង់ព្រះកន្សែងឡើយ សូមព្រះអង្គកុំមានព្រះហឫទ័យអាក់អន់ឡើយ ខ្ញុំម្ចាស់ទាំងពីរនាក់នឹងរស់នៅយ៉ាងណា ក្មេងទាំងពីរនាក់ ក៏រស់នៅយ៉ាងនោះដែរ ។ ព្រះនាងមទ្រីដែលមានអវយវៈទាំងអស់ដ៏ល្អ ដ៏ទ្រង់ល័ក្ខណ៍ លុះបានពោលពាក្យយ៉ាងនេះហើយ ក៏នាំព្រះរាជ-បុត្រាបុត្រីទៅតាមផ្លូវដែលព្រះបាទសិវិ(វេស្សន្តរ)ទ្រង់ស្ដេចទៅ ។

[២៦៩] លំដាប់នោះ ព្រះវេស្សន្តរជាក្សត្រទ្រង់បានឲ្យទាន ហើយក៏ថ្វាយបង្គំព្រះបិតានិងព្រះមាតា ធ្វើប្រទក្សិណព្រះបិតានិងព្រះមាតានោះ ។ ព្រះវេស្សន្តរឡើងកាន់រថ ដែលទឹមដោយសេះ ៤ មានសន្ទុះដ៏លឿន នាំបុត្រាបុត្រីនិងព្រះជាយា ស្ដេចទៅកាន់គិរីវង្កត ។

[២៦៦] តតោ វេស្សន្តរោ រាជា យេនាសិ ពហុកោ ជនោ

អាមន្ត ខោ តំ គច្ឆាម អរោគា ហោន្តុ ញាតយោ ។

[២៦៧] និក្ខមិត្វាន នគរា និវត្តិត្វា វិលោកិតេ

តទាបិ បឋវី កម្បិ សិនេរុវនវដំសកា ។

[២៦៨] ឥង្ឃ មទ្ទិ និសាមេហិ រម្មរូបំវ(១) ទិស្សតិ

អាភាសោ សិរិសេដ្ឋស្ស បេត្តិកំ ភវនំ មម ។

[២៦៩] តំ ព្រាហ្មណា អន្វគមុំ តេ តំ អស្សេ អយាចិសុំ

យាចិតោ បដិចាទេសិ ចតុន្នំ ចតុរោ ហយេ ។

[២៧០] ឥង្ឃ មទ្ទិ និសាមេហិ ចិត្តរូបំវ ទិស្សតិ

មិគា រោហិច្ចវណ្ណេន ទក្ខិណស្សា វហន្តិ មំ ។

---

១ ម. រម្មំបូរំវ ។

[២៦៦] លំដាប់នោះ ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះនាមវេស្សន្តរ ទ្រង់បររថសំដៅទៅរកទីដែលមានជនច្រើន ហើយត្រាស់ថា យើងសូមលាអ្នករាល់គ្នាទៅហើយ សូមឲ្យពួកញាតិកុំមានរោគឡើយ ។

[២៦៧] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) កាលដែលព្រះបាទវេស្សន្តរ ស្តេចចេញអំពីព្រះនគរ ហើយងាកក្រឡេកទតព្រះរាជនិវេសន៍ គ្រានោះឯង ផែនដីដែលមានភ្នំសិនេរុនិងព្រៃជាគ្រឿងប្រដាប់ ក៏ញាប់ញ័រ ។

[២៦៨] (ព្រះវេស្សន្តរ...) នែនាងមទ្រី នាងចូរគន់មើលចុះ (នុ៎ះ) និវេសន៍ របស់ព្រះបាទសិវិដ៏ប្រសើរ (នុ៎ះ) វាំងរបស់យើងដែលព្រះបិតាប្រទានឲ្យ ប្រាកដជារូបគួរត្រេកអរ ។

[២៦៩] ពួកព្រាហ្មណ៍បានទៅតាមព្រះបាទវេស្សន្តរនោះ ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ បានសុំសេះទាំងឡាយអំពីព្រះបាទវេស្សន្តរនោះ ព្រះបាទវេស្សន្តរ លុះពួកព្រាហ្មណ៍សុំហើយ ក៏បានប្រទានសេះទាំង ៤ ដល់ព្រាហ្មណ៍ទាំង ៤ នាក់ ។

[២៧០] (ព្រះបាទវេស្សន្តរ...) នែមទ្រី នាងចូរគន់មើលចុះ ម្រឹគទាំងឡាយមានភេទជាសមាំង នាំខ្ញុំទៅ ដូចសេះដែលគេទូន្មានល្អហើយ ប្រាកដជារូបដ៏វិចិត្រ ។

[២៧១] អថេត្ថ បញ្ចមោ អាគា សោ តំ រថមយាចថ
តស្ស តំ បដិយាទាសិ ន ចស្សុ បហតោ មនោ ។
[២៧២] តតោ វេស្សន្តរោ រាជា ឱរោបេត្វា សកំ ជនំ
អស្សាសយិ អស្សរថំ ព្រាហ្មណស្ស ធនេសិនោ ។
[២៧៣] ត្វំ មទ្ទិ កណ្ហំ គណ្ហាហិ លហុកា ឯសា កនិដ្ឋកា
អហំ ជាលឹ គហេស្សាមិ គរុកោ ភាតិកោ ហិ សោ ។
[២៧៤] រាជា កុមារមាទាយ រាជបុត្តី ច ទារិកំ
សម្មោទមានា បក្កាមុំ អញ្ញមញ្ញំ បិយំវទា ។

ទានកណ្ឌំ នាម ។

[២៧៥] យទិ កេចិ មនុជា ឯន្តិ អនុមគ្គេ បដិបថេ
មគ្គន្តេ បដិបុច្ឆាមិ កុហឹ វង្កតបព្វតោ ។
តេ តត្ថ អម្ហេ បស្សិត្វា កលុនំ បរិទេវយុំ
ទុក្ខន្តេ បដិវេទេន្តិ ទូរេ វង្កតបព្វតោ ។

[២៧១] លំដាប់នោះ ព្រាហ្មណ៍ទី ៥ ក៏មកក្នុងព្រៃនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ បានសុំរថអំពីព្រះបាទវេស្សន្តរនោះ ព្រះបាទវេស្សន្តរក៏ប្រទានរថ ដល់ព្រាហ្មណ៍នោះ ព្រះហ្ឫទ័យរបស់ព្រះបាទវេស្សន្តរ មិនបាន រួញរាឡើយ ។

[២៧២] ព្រះបាទវេស្សន្តរទ្រង់ឲ្យជន គឺព្រះទេវី បុត្រា បុត្រីរបស់ព្រះអង្គ (ចុះពីរថនោះ) រួចប្រទានអស្សរថ ដល់ព្រាហ្មណ៍អ្នកស្វែងទ្រព្យ ។

[២៧៣] (ព្រះបាទវេស្សន្តរ...)នែមទ្រី នាងចូរពកណ្ហាចុះ ដ្បិតកណ្ហានុ៎ះ ជាប្អូននៅតូចស្រាល ខ្ញុំនឹងពជាលី ដ្បិតជាលីនោះជាបងដ៏ធ្ងន់ ។

[២៧៤] ព្រះរាជាទ្រង់ពជាលីកុមារ ចំណែកព្រះរាជបុត្រី ទ្រង់ពនាង កណ្ហាជិនា ទ្រង់យាងទៅ មានព្រះបន្ទូលព្រះវាចាជាទីស្រឡាញ់ សំណេះសំណាលទៅវិញទៅមក ។

ចប់ ទានកណ្ឌ ។

[២៧៥] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) (ក្សត្រទាំងនោះ មានព្រះបន្ទូលសំណេះសំ-ណាលថា) ប្រសិនបើពួកមនុស្សណាមួយ មកចួបក្នុងផ្លូវជាលំដាប់ យើងនឹងសួររកផ្លូវនឹងមនុស្សទាំងនោះថា វង្កតបព៌តនៅក្នុងទីណា ។ មនុស្សទាំងនោះ បានឃើញយើងក្នុងទីនោះហើយ សមជាទួញ យំ មុខគួរឲ្យអណោចអធម្ម មនុស្សទាំងនោះ ក៏ប្រាប់សេចក្តីទុក្ខ ថា វង្កតបព៌តនៅក្នុងទីឆ្ងាយ ។

[២៧៦] យទិ បស្សន្តិ បវនេ   ទារកា ផលិតេ ទុមេ
តេសំ ផលានំ ហេតុម្ហិ   ឧបរោទន្តិ ទារកា ។
រោទន្តេ ទារកេ ទិស្វា   ឧព្វិគ្គា[១] វិបុលា ទុមា
សយមេវោនមិត្វាន   ឧបគច្ឆន្តិ ទារកេ ។
ឥទំ អច្ឆេរកំ ទិស្វា   អព្ភុតំ លោមហំសនំ
សាធុការំ បវត្តេសិ   មទ្ទី សព្វង្គសោភណា ។
អច្ឆេរំ វត លោកស្មឹ   អព្ភុតំ លោមហំសនំ
វេស្សន្តរស្ស តេជេន   សយមេវោនតា ទុមា ។
[២៧៧] សង្ខិបឹសុ បថំ យក្ខា   អនុកម្បាយ ទារកេ
និក្ខន្តទិវសេនេវ   ចេតរដ្ឋមុបាគមុំ ។
[២៧៨] តេ គន្ត្វា ទីឃមទ្ធានំ   ចេតរដ្ឋមុបាគមុំ
ឥទ្ធំ ផីតំ ជនបទំ   ពហុមំសសុរោទកំ ។
[២៧៩] ចេតិយោ បរិការឹសុ   ទិស្វា លក្ខណមាគតំ
សុខុមាលី វតាយយ្យា[២]   បត្តិកា បរិធាវតិ ។
វយ្ហាហិ បរិយាយិត្វា   សិវិកាយ រថេន ច
សាជ្ជ មទ្ទី អរញ្ញស្មឹ   បត្តិកា បរិធាវតិ ។

១ ម. ឧព្វិទ្ធា ។ ២ ម. វតា អយ្យា ។

[២៧៦] បើក្មេងទាំងពីរ បានឃើញដើមឈើ ដែលមានផ្លែក្នុងព្រៃ ក្មេងទាំងពីររមែងយំទារ ព្រោះហេតុចង់បានផ្លែឈើទាំងនោះ ។ ដើមឈើទាំងឡាយដ៏ខ្ពស់ ឃើញក្មេងទាំងពីរ កំពុងយំ ក៏ទោរទន់មកជិតក្មេងទាំងពីរ ដោយខ្លួនឯងតែម្តង ។ ព្រះនាងមទ្រីដែលមានអវយវៈទាំងអស់ដ៏ល្អ បានឃើញហេតុនេះ ជាហេតុអស្ចារ្យចម្លែកគួរឲ្យព្រឺរោម ក៏ញុំាងសាធុការឲ្យប្រព្រឹត្តទៅថា ឱហ្ន៎(នេះ) គួរអស្ចារ្យណាស់ ចម្លែកណាស់ គួរឲ្យព្រឺរោមក្នុងលោក ដើមឈើទាំងឡាយស្រាប់តែទោរចុះមកឯង ដោយតេជះនៃព្រះវេស្សន្តរ ។

[២៧៧] យក្ខទាំងឡាយ បំប្រួញផ្លូវដោយសេចក្តីអនុគ្រោះចំពោះក្មេងទាំងពីរ ក្សត្រទាំងនោះ បានទៅដល់ដែនឈ្មោះចេតៈ តែមួយថ្ងៃ រាប់ពីស្តេចចេញទៅ ។

[២៧៨] ក្សត្រទាំងនោះយាងទៅកាន់ផ្លូវឆ្ងាយ ក៏បានដល់ដែនឈ្មោះចេតៈ ដែលជាជនបទស្តុកស្តម្ភធំទូលាយ មានសាច់ សុរា និងទឹកច្រើន ។

[២៧៩] អ្នកដែនចេតៈទាំងឡាយ បានឃើញព្រះនាងមទ្រីដែលប្រកបដោយលក្ខណៈ ស្តេចមកដល់ហើយ ក៏នាំគ្នាចោមរោមចរចាថា ឱហ្ន៎ ព្រះនាងម្ចាស់ជាសុខុមាលជាតិ ស្តេចសញ្ចរមកដោយព្រះបាទទទេ ។ សម្តេចព្រះមទ្រីនោះ ធ្លាប់ស្តេចទៅដោយ-វ គ្រែស្នែង និងរថ តែក្នុងថ្ងៃនេះ ស្តេចទៅក្នុងព្រៃដោយព្រះបាទទទេ ។

១៣១

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស វនប្បវេសនំ

[២៨០] តំ ទិស្វា ចេតបាមោក្ខា រោទមានា ឧបាគមុំ
កច្ចិ នុ ភោ កុសលំ កច្ចិ ភោ អនាមយំ ។
កច្ចិ បិតា អរោគា តេ សិវីនញ្ច អនាមយំ
កោ តេ ពលំ មហារាជ កោ នុ តេ រថមណ្ឌលំ ។
អនស្សកោ អរថកោ ទីឃមទ្ធានមាគតោ
កច្ចាមិត្តេហិ បកតោ អនុប្បត្តោសិមំ ទិសំ ។
[២៨១] កុសលញ្ចេវ មេ សម្មា អថោ សម្មា អនាមយំ
អថោ បិតា អរោគា មេ សិវីនញ្ច អនាមយំ ។
អហំ ហិ កុញ្ជរំ ទជ្ជំ ឦសាទន្តំ ឧរុឡ្ហវំ
ខេត្តញ្ញុំ សព្វយុទ្ធានំ សព្វសេតំ គជុត្តមំ ។
បណ្ឌុកម្ពលសញ្ឆន្នំ បភិន្នំ សត្តុមទ្ទនំ
ទន្តឹ សវាលវីជនឹ សេតំ កេលាសសាទិសំ ។
សសេតច្ឆត្តំ សុបត្ថេយ្យំ សាថព្វនំ សហត្ថិបំ
អគ្គយានំ រាជវាហឹ ព្រាហ្មណានំ អទាសហំ[1] ។

---
១ ម. អទាគជំ ។

[២៨០] ព្រះរាជាចេតៈទាំងឡាយ លុះបានឃើញព្រះបាទវេស្សន្តរនោះហើយ ក៏ទ្រង់ព្រះកន្សែងចូលទៅជិតថា បពិត្រព្រះទេវៈ ព្រះអង្គសុខស្រួលទេឬ បពិត្រព្រះទេវៈ ព្រះអង្គមិនមានជំងឺតម្កាត់ទេឬ ។ ព្រះបិតារបស់ព្រះអង្គ មិនមានរោគទេឬ ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រមិនមានជំងឺតម្កាត់ទេឬ បពិត្រមហារាជ ទៅណាទៅ ពួកពលរបស់ព្រះអង្គទៅណាទៅរថមណ្ឌលរបស់ព្រះអង្គ ។ ព្រះអង្គទ្រង់ស្តេចមកកាន់ផ្លូវឆ្ងាយ មិនមានសេះ មិនមានរថ ពួកបច្ចាមិត្រគ្របសង្កត់ព្រះអង្គឬ ទើបស្តេចយាងមកកាន់ទិសនេះ ។

[២៨១] (ព្រះបាទវេស្សន្តរ...) ម្នាលសម្លាញ់ទាំងឡាយ យើងមានសេចក្តីសុខស្រួលទេ ម្នាលសម្លាញ់ទាំងឡាយ យើងមិនមានជំងឺតម្កាត់អ្វីទេ ព្រះបិតារបស់យើង ក៏មិនមានរោគទេ ទាំងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ក៏មិនមានជំងឺតម្កាត់ដែរ ។ យើងបានឲ្យដំរី មានភ្លុក-ងទន្ទាំ អាចពុះពារសត្រូវ ស្គាល់ខែត្រនៃចម្បាំងគ្រប់យ៉ាង ជាដំរីដ៏ឧត្តម-សសុទ្ធ បិទបាំងដោយសំពត់កម្ពលលឿង ជាដំរីចុះប្រេងអាចញាំញីសត្រូវបាន មានភ្លុក(ល្អ)ប្រកបដោយស៊ែ ជាដំរីសប្រហែលនឹងភ្នំកៃលាស ។ ខ្ញុំបានឲ្យដំរីនោះព្រមទាំងស្វេ-ត្រច័ត្រ ព្រមទាំងកម្រាលលើខ្នងដ៏ល្អ ព្រមទាំងពេទ្យ ព្រមទាំងអ្នករក្សា ជាយានដ៏ប្រសើរ ជារាជពាហនៈ ដល់ពួកព្រាហ្មណ៍ ។

តស្មឹ មេ សិវិយោ កុទ្ធា បិតា ចុបហតោ មនោ
អវរុទ្ធសិ មំ រាជា វង្កំ គច្ឆាមិ បព្វតំ
ឱកាសំ សម្មា ជានាថ វនេ យត្ថ វសេម្ហសេ ។

[២៨២] ស្វាគតន្តេ មហារាជ អថោ តេ អទុរាគតំ
ឥស្សរោសិ អនុប្បត្តោ យំ ឥធត្ថិ បវេទយ ។
សាកំ ភីសំ មធុំ មំសំ សុទ្ធំ សាលីនមោទនំ
បរិភុញ្ជ មហារាជ ចាហុនោ នោសិ អាគតោ ។

[២៨៣] បដិគ្គហិតំ យំ ទិន្នំ សព្វស្ស អគ្ឃិយំ កតំ
អវរុទ្ធសិ មំ រាជា វង្កំ គច្ឆាមិ បព្វតំ
ឱកាសំ សម្មា ជានាថ វនេ យត្ថ វសេម្ហសេ ។

[២៨៤] ឥធេវ តាវ អច្ឆស្សុ ចេតរដ្ឋេ រថេសភ
យាវ ចេតា គមិស្សន្តិ រញ្ញោ សន្តិកា យាចិតុំ ។
និជ្ឈាបេតុំ មហារាជំ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនំ ។

ព្រោះដំណើរនោះហើយ បានជាពួកអ្នកសិវិរាស្រ្តខឹងនឹងខ្ញុំ ទាំងព្រះបិតា ក៏មានព្រះហឫទ័យអាក់អន់នឹងខ្ញុំ ព្រះរាជាទ្រង់ដេញខ្ញុំ ខ្ញុំនឹងទៅឯភ្នំវង្កត នៃសម្មាញ់ទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរដឹងឱកាសជាទីនៅក្នុងព្រៃ ។

[២៨២] (ពួកព្រះរាជាចេតៈ...) បពិត្រមហារាជ ព្រះអង្គទ្រង់យាងមកស្រួលហើយ ព្រះអង្គមិនមែនយាងមកដោយអាក្រក់ទេ ព្រះអង្គជាធំទ្រង់ស្ដេចមកដល់ហើយ សូមព្រះអង្គ មានព្រះបន្ទូលប្រាប់របស់ដែលមានក្នុងទីនេះ ។ បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គទ្រង់សោយអន្ទក់ ក្រអៅឈូក ទឹកឃ្មុំ សាច់ និងបាយនៃអង្ករស្រូវសាលីដ៏ស្អាត ដ្បិតព្រះអង្គយាងមកហើយ ទុកជាភ្ញៀវរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំទាំងឡាយ ។

[២៨៣] (ព្រះវេស្សន្តរ...) វត្ថុណា ដែលអ្នកទាំងអស់ធ្វើឲ្យជារបស់មានតម្លៃ បានឲ្យដល់ខ្ញុំ វត្ថុនោះ ខ្ញុំក៏បានទទួលហើយ (តែថា) ព្រះរាជាទ្រង់បណ្ដេញខ្ញុំ ខ្ញុំនឹងទៅឯភ្នំវង្កត នៃសម្មាញ់ទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរដឹងឱកាសជាទីនៅក្នុងព្រៃ ។

[២៨៤] (ពួកព្រះរាជាចេតៈ...) បពិត្រព្រះអង្គដ៏ប្រសើរក្នុងរថ សូមព្រះអង្គស្ដេចគង់នៅ ក្នុងដែនឈ្មោះចេតៈនេះសិនចុះ ទម្រាំពួកព្រះរាជាចេតៈ នឹងទៅកាន់សម្នាក់ព្រះរាជា ដើម្បីទូលអង្វរ ។

១៣៣

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស វនប្បវេសនំ

តំ តំ ចេតា បុរក្ខិត្វា បតីតា លទ្ធបច្ចយា
បរិវារេត្វាន គច្ឆន្តិ ឯវំ ជានាហិ ខត្តិយ ។
[២៨៥] មា វោ រុចិត្ថ គមនំ រញ្ញោ សន្តិក យាចិតុំ
និជ្ឈាបេតុំ មហារាជំ រាជាបិ តត្ថ និស្សរោ ។
អច្ចុគ្គតា ហិ សិរីយោ ពលគ្គា នេគមា ច យេ
តេ បធំសេតុមិច្ឆន្តិ រាជានំ មម ការណា ។
[២៨៦] សចេ ឯសា បវត្តេត្ថ រដ្ឋស្មឹ រដ្ឋវឌ្ឍន
ឥធេវ វជ្ឈំ ការេហិ ចេតេហិ បរិវារិតោ
ឥទ្ធំ ផីតញ្ចិទំ រដ្ឋំ ឥទ្ធោ ជនបទោ មហា
មតឹ ករោហិ ត្វំ ទេវ រដ្ឋស្សមនុសាសិតុំ ។
[២៨៧] ន មេ ឆន្ទោ មតិ អត្ថិ រដ្ឋស្សមនុសាសិតុំ
បព្វាជិតស្ស រដ្ឋស្មា ចេតបុត្តា សុណាថ មេ ។

ពួកព្រះរាជាចេតៈត្រេកអរបានទីពឹងហើយ ហែហមចោមរោមព្រះអង្គទៅ ដើម្បីញ៉ាំងមហារាជ ដែលញ៉ាំងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ឲ្យលើកទោសចោល បពិត្រក្សត្រ សូមព្រះអង្គទ្រង់ជ្រាបយ៉ាងនេះចុះ ។

[២៨៥] (ព្រះបាទវេស្សន្តរ...) អ្នកទាំងឡាយ កុំពេញចិត្តនឹងការទៅកាន់សម្នាក់ព្រះរាជា ដើម្បីទូលអង្វរមហារាជ ឲ្យលើកទោសចោល ព្រោះព្រះរាជាមិនជាធំ ក្នុងការនោះទេ ។ ព្រោះថាពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រណា ជានាយពលក្តី ជាអ្នកនិគមក្តី សុទ្ធតែជាអ្នកខឹង ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រនោះ ចង់បណ្តេញទាំងព្រះរាជា ព្រោះហេតុតែយើងផង ។

[២៨៦] (ពួកព្រះរាជាចេតៈ...) បពិត្រព្រះអង្គអ្នកញ៉ាំងដែនឲ្យចម្រើន បើដំណើរហ្នឹងមានក្នុងដែននុ៎ះមែន សូមព្រះអង្គដែលពួកព្រះរាជាចេតៈចោមរោម ទ្រង់សោយរាជ្យក្នុងដែននេះចុះ ។ ឯដែននេះ ជាដែនស្តុកស្តម្ភទូលាយ ជនបទក៏ស្តុកស្តម្ភធំ បពិត្រព្រះទេវៈ សូមព្រះអង្គ ទ្រង់ធ្វើសេចក្តីពេញព្រះទ័យ ដើម្បីនឹងគ្រប់គ្រងរាជ្យ ។

[២៨៧] (ព្រះបាទវេស្សន្តរ...) យើងដែលគេបណ្តេញ អំពីដែនហើយ មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា មិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត ដើម្បីនឹងគ្រប់គ្រងរាជ្យទេ ម្នាលពួកចេតបុត្រ អ្នកចូរស្តាប់ខ្ញុំ ។

អតុដ្ឋា សិរិយោ អស្សុ ពលគ្គា នេគមា ច យេ
បព្វាជិតស្ស រដ្ឋស្មា ចេតា រដ្ឋេភិសេចយុំ ។
អសម្មោទិយំបិ វោ អស្ស អច្ចន្តំ មម ការណា
សិរីហិ ភណ្ឌានញ្ញាបិ វិគ្គហោ មេ ន រុច្ចតិ ។
អជស្ស ភណ្ឌនំ ឃោរំ សម្បហារោ អនប្បកោ
ឯកស្ស ការណា មយ្ហំ ហឹសេយ្យ ពហុកោ ជនោ ។
បដិគ្គហិតំ យំ ទិន្នំ សព្វស្ស អគ្ឃិយំ កតំ
អវរុទ្ធសិ មំ រាជា វង្កំ គច្ឆាមិ បព្វតំ
ឱកាសំ សម្មា ជានាថ វនេ យត្ថ វសេម្ហសេ ។
[២៨៨] តត្ថ តេ មយមក្ខាម យថាបិ កុសលា តថា
រាជិសី យត្ថ សម្មន្តិ អាហុតគ្គី សមាហិតា ។
ឯស សេលោ មហារាជ បព្វតោ គន្ធមាទនោ
យត្ថ ត្វំ សហ បុត្តេហិ ហស ភរិយាយ ចច្ឆសិ(១) ។

១ ម. គច្ឆសិ ។

បើពួកព្រះរាជាចេតៈអភិសេកយើង ដែលគេបណ្ដេញចាកដែនក្នុងរាជ្យហើយ ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រណា ជានាយពលក្ដី ជាអ្នកនិគមក្ដី ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រនោះ មិនត្រេកអរទេ ។ ទាំងមិនមានសេចក្ដីស្មោះស្ម័គ្រនឹងអ្នកទាំងឡាយ ព្រោះហេតុតែខ្ញុំដោយពិត ខ្ញុំមិនគាប់ចិត្តនឹងការប្រកួតប្រកាន់ទាស់ទែង ជាមួយពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ។ តទៅនឹងកើតមានការប្រកួតប្រកាន់ដ៏ពន្លឹក ការវាយដំគ្នាយ៉ាងសម្បើមនឹងមានមិនខាន ជនជាច្រើនគប្បីបៀតបៀនគ្នា ព្រោះហេតុតែខ្ញុំម្នាក់ឯង ។ វត្ថុណាដែលអ្នកទាំងអស់គ្នាធ្វើឲ្យជារបស់មានតម្លៃ បានឲ្យដល់ខ្ញុំ វត្ថុនោះខ្ញុំបានទទួលហើយ ព្រះរាជាទ្រង់បណ្ដេញខ្ញុំ ខ្ញុំនឹងទៅភ្នំវង្កត ម្នាលសម្លាញ់ទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរដឹងឱកាសជាទីនៅក្នុងព្រៃ ។

[២៨៨] (ពួកព្រះរាជាចេតៈ...) ពួករាជបព្វជិត ជាអ្នកឈ្មោស ជាអ្នកបូជាភ្លើង មានចិត្តតម្កល់មាំ តែងគង់នៅក្នុងទីណា ពួកទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំនឹងក្រាបទូលដល់ព្រះអង្គយ៉ាងនោះ បពិត្រមហារាជ ព្រះអង្គគង់នៅជាមួយព្រះរាជបុត្ត ព្រមទាំងព្រះអគ្គជាយា ក្បែរភ្នំណា ភ្នំនោះហៅថា ភ្នំគន្ធមាទន៍ ជាវិការៈនៃថ្មសុទ្ធ ។

[២៨៩] តំ ចេតា អនុសាសឹសុ អស្សុនេត្តា រុទម្មុខា
ឥតោ គច្ឆ មហារាជ ឧជុំ យេនុត្តរាមុខោ ។
អថ ទក្ខិសិ ភទ្ទន្តេ វេបុល្លំ នាម បព្វតំ
នានាទុមគណាកិណ្ណំ សីតច្ឆាយំ មនោរមំ ។
តមតិក្កម្ម ភទ្ទន្តេ អថ ទក្ខិសិ អាបគំ
នទឹ កេតុមតឹ នាម គម្ភីរំ គិរិគព្ភរំ ។
បុថុលោមមច្ឆាកិណ្ណំ សុបតិត្ថំ មហោទកំ
តត្ថ ន្ហាត្វា បិវិត្វា ច អស្សាសេត្វា សបុត្តកេ ។
អថ ទក្ខិសិ ភទ្ទន្តេ និគ្រោធំ មធុបិប្ផលំ
រម្មកេ សិខរេ ជាតំ សីតច្ឆាយំ មនោរមំ ។
អថ ទក្ខិសិ ភទ្ទន្តេ នាឡិកំ នាម បព្វតំ
នានាទិជគណាកិណ្ណំ សេលំ កឹបុរិសាយុតំ ។
តស្ស ឧត្តរបុព្វេន មុចលិន្ទោ នាម សោ សរោ
បុណ្ឌរីកេហិ សញ្ឆន្នោ សេតសោគន្ធិយេហិ ច ។

[២៨៩] ពួកព្រះរាជាចេតៈ កាលយំមានមុខជោកដោយទឹកភ្នែក ក៏ក្រាបទូលព្រះបាទវេស្សន្តរនោះថា បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គទ្រង់យាងទៅអំពីទីនេះ សំដៅត្រង់ទៅទិសខាងជើង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន គ្រានោះ ព្រះអង្គនឹងទតឃើញភ្នំឈ្មោះវេបុល្លៈ ជាភ្នំដេរដាសដោយពួកឈើផ្សេង ៗ មានម្លប់ត្រជាក់ ជាទីរីករាយចិត្ត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន លុះព្រះអង្គធ្វងផុតភ្នំនោះហើយ នឹងបានឃើញស្ទឹងមួយជាទីហូរទៅនៃទឹក ឈ្មោះកេតុមតី ជាស្ទឹងជ្រៅ ហូរចេញអំពីផ្ទៃភ្នំ ។ ដេរដាសដោយហ្វូងត្រីច្រើន មានកំពង់រាបស្មើល្អ មានទឹកច្រើន ព្រះអង្គស្រង់ផង សោយផង លួងលោមព្រះរាជបុត្ររបស់ព្រះអង្គក្នុងស្ទឹងនោះ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន តទៅព្រះអង្គនឹងទតឃើញដើមជ្រៃ មានផ្លែផ្អែម ដុះនៅលើកំពូលភ្នំជាទីត្រេកអរ មានម្លប់ត្រជាក់ ជាទីរីករាយនៃចិត្ត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន លំដាប់នោះព្រះអង្គនឹងទតឃើញភ្នំមួយ ឈ្មោះនាលិកៈ ជាវិការៈនៃថ្ម ដេរ-ដាសដោយពួកសត្វស្លាបផ្សេងៗ កុះករដោយពួកកិន្នរ ។ នៅភាគខាងជើងធៀងខាងកើតនៃភ្នំនោះ មានស្រះឈ្មោះមុចលិន្ទ ដេរដាសដោយឈូក-សផង ឧប្បល-សផង ចង្កុលណីផង ។

សោ វនំ មេឃសង្កាសំ ធុវំ ហរិតសទ្ទលំ
សីហោវាមិសបេក្ខីវ វនសណ្ឌំ វិគាហិយ
បុប្ផរុក្ខេហិ សញ្ឆន្នំ ផលរុក្ខេហិ ចូភយំ ។
តត្ថ ពិន្ទុស្សរា វគ្គូ នានាវណ្ណា ពហូ ទិជា
កូជន្តមុបកូជន្តិ ឧតុសម្បុប្ផិតេ ទុមេ ។
គន្ត្វា គិរិវិទុគ្គានិ នទីនំ បភវានិ ច
សោ អទ្ទស ពោក្ខរណឹ ករញ្ជកកុធាយុតំ ។
បុថុលោមមច្ឆាកិណ្ណំ សុបតិត្ថំ មហោទកំ
សមញ្ច ចតុរស្សញ្ច សាទុំ អប្បដិគន្ធិយំ ។
តស្សា ឧត្តរបុព្វេន បណ្ណសាលំ អមាបយ
បណ្ណសាលំ អមាបេត្វា ឧញ្ឆាចរិយាយ ឦហថ ។

វនប្បវេសនំ នាម ។

[២៩០] អហុ វាសី កលិង្គេសុ ជូជកោ នាម ព្រាហ្មណោ
តស្សាសិ ទហរា ភរិយា[១] នាមេនាមិត្តតាបនា ។
តា នំ តត្ថ គតាវោចុំ នទីឧទកហារិយា
ថិយោ នំ បរិភាសឹសុ សមាគន្ត្វា កុតូហលា ។

---

១ ម. បិយា ។

ព្រះអង្គចូលទៅកាន់ព្រៃដូចផ្ទៃមេឃ មានស្មៅចិញ្ចៀនខៀវស្រស់ជានិច្ច ចូលទៅកាន់ដងព្រៃដេរដាសដោយឈើមានផ្កា និងឈើមានផ្លែទាំងពីរ ដូចសីហៈប្រាថ្នាចំណី ។ ក្នុងព្រៃនោះ មានបក្សីជាច្រើនមានសម្បុរប្លែកៗគ្នា មានសំឡេងមូល មានសំឡេងពីរោះស្រែកយំឆ្លងឆ្លើយគ្នាទៅមក លើដើមឈើមានផ្ការីកតាមរដូវ ។ ព្រះអង្គទ្រង់ស្តេចទៅកាន់ជង្ហុកភ្នំ និងកន្ទេង កកើតនៃស្ទឹងទាំងឡាយនឹងបានទតឃើញស្រះបោក្ខរណីដេរដាសដោយដើមកញ្ជើបាយដាច និងដើមថ្ងាន់ ។ ជាស្រះដេរដាសដោយហ្វូងត្រីដ៏ច្រើន មានកំពង់រាបស្មើល្អ មានទឹកច្រើន មានសណ្ឋាន៤ជ្រុងស្មើ មានទឹកមានរសឆ្ងាញ់ មានក្លិនមិនគួរខ្ពើម ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់សាងបណ្ណ-សាលា ត្រង់ទិសខាងជើងធៀងខាងកើត នៃស្រះបោក្ខរណីនោះ លុះទ្រង់បានសាងបណ្ណសាលាហើយ សូមទ្រង់ព្យាយាមត្រាច់ស្វែងរកផលាផលចិញ្ចឹមព្រះអង្គចុះ ។

ចប់ វនប្បវេសន៍ ។

[២៩០] (*អភិសម្ពុទ្ធគាថា*) *មានព្រាហ្មណ៍ម្នាក់ឈ្មោះជូជក នៅក្នុងដែនកលិង្គៈ ឯភរិយារបស់គាត់នៅក្មេង ឈ្មោះនាងអមិត្តតាបនា ។ ពួកស្រីជាអ្នកដងទឹកស្ទឹងក្នុងស្រុកនោះ បានទៅស្តីថានាងអមិត្តតាបនានោះ ផ្អើលជ្រួលជ្រើមចោមរោម ជេរប្រទេចនាងអមិត្តតាបនានោះ*

១៣៧

អមិត្តា នូន តេ មាតា   អមិត្តោ នូន តេ បិតា
យេ តំ ជិណ្ណស្ស បាទំសុ   ឯវំ ទហរិយំ សតឹ ។
អហិតំ វត តេ ញាតី   មន្តយឹសុ រហោគតា
យេ តំ ជិណ្ណស្ស បាទំសុ   ឯវំ ទហរិយំ សតឹ ។
ទុក្កដំ(១) វត តេ ញាតី   មន្តយឹសុ រហោគតា
យេ តំ ជិណ្ណស្ស បាទំសុ   ឯវំ ទហរិយំ សតឹ ។
បាបកំ វត តេ ញាតី   មន្តយឹសុ រហោគតា
យេ តំ ជិណ្ណស្ស បាទំសុ   ឯវំ ទហរិយំ សតឹ ។
អមនាបំ វត តេ ញាតី   មន្តយឹសុ រហោគតា
យេ តំ ជិណ្ណស្ស បាទំសុ   ឯវំ ទហរិយំ សតឹ ។
អមនាបវាសំ វសិ   ជិណ្ណេន បតិនា សហ
យា ត្វំ វសសិ ជិណ្ណស្ស   មតន្តេ ជីវិតា វរំ ។
ន ហិ នូន តុយ្ហំ កល្យាណី   បិតា មាតា ច សោភនេ
អញ្ញំ ភត្តារំ វិន្ទឹសុ
យេ តំ ជិណ្ណស្ស បាទំសុ   ឯវំ ទហរិយំ សតឹ ។
ទុយិដ្ឋន្តេ នវមិយំ   អកតំ អគ្គិហុត្តកំ
យេ តំ ជិណ្ណស្ស បាទំសុ   ឯវំ ទហរិយំ សតឹ ។

---
១ ឱ. ទុក្ករំ ។

ថា ម្តាយនាងជាសត្រូវពិត ឪពុកនាងជាសត្រូវពិត បានជាឲ្យនាង ដែលនៅកំពុងក្រមុំយ៉ាងនេះដល់ព្រាហ្មណ៍ចាស់ ។ ពួកញាតិរបស់ នាងនាំគ្នាទៅប្រឹក្សាក្នុងទីស្ងាត់ មិនជាប្រយោជន៍ដល់នាងពិតហើយ បានជានាំគ្នាលើកនាង ដែលនៅកំពុងក្រមុំយ៉ាងនេះ ឲ្យដល់ព្រា-ហ្មណ៍ចាស់ ។ ពួកញាតិរបស់នាង នាំគ្នាទៅប្រឹក្សា ក្នុងទីស្ងាត់ជា ការអាក្រក់របស់នាងប្រាកដហើយ បានជានាំគ្នាលើកនាង ដែល នៅក្រមុំយ៉ាងនេះឲ្យដល់ព្រាហ្មណ៍ចាស់ ។ ពួកញាតិរបស់នាងនាំ គ្នាទៅប្រឹក្សាក្នុងទីស្ងាត់ ជាការលាមករបស់នាងប្រាកដហើយ បាន ជានាំគ្នាលើកនាង ដែលនៅក្រមុំយ៉ាងនេះឲ្យដល់ព្រាហ្មណ៍ចាស់ ។ ពួកញាតិរបស់នាង នាំគ្នាទៅប្រឹក្សាក្នុងទីស្ងាត់ មិនជាទីគាប់ចិត្ត របស់នាងពិតហើយ បានជានាំគ្នាលើកនាង ដែលនៅក្រមុំយ៉ាងនេះ ឲ្យដល់ព្រាហ្មណ៍ចាស់ ។ នាងនៅទាំងមិនគាប់ចិត្តជាមួយនឹងប្តី ចាស់ ដ្បិតនាងនៅក្នុងផ្ទះនៃប្តីចាស់បែបនេះ នាងស្លាប់ទៅប្រសើរ ជាងការរស់នៅ ។ នៃនាងមានលម្អយ៉ាងឆើត មាតាបិតារបស់ នាងជាក់ជារកប្តីដទៃឲ្យនាងមិនបាន បានជានាំគ្នាលើកនាង ដែល នៅក្រមុំយ៉ាងនេះឲ្យដល់ព្រាហ្មណ៍ចាស់ ។ នាងបានធ្វើការបូជាមិន ល្អក្នុងថ្ងៃទី ៩ ទាំងមិនបានធ្វើការបូជាព្រះអគ្គី បានជាពួកញាតិ នាំគ្នាលើកនាងដែលនៅក្រមុំយ៉ាងនេះ ឲ្យដល់ព្រាហ្មណ៍ចាស់ ។

សមណោ ព្រាហ្មណោ នូន ព្រហ្មចរិយបរាយនេ
សា ត្វំ លោកេ អភិស្សសិ[(១)] សីលវន្តេ ពហុស្សុតេ
យា ត្វំ វសសិ ជិណ្ណស្ស ឯវំ ទហរិយំ សតី ។
ន ទុក្ខំ អហិនា ទដ្ឋំ ន ទុក្ខំ សត្តិយា ហតំ
តញ្ច ទុក្ខញ្ច តិព្វញ្ច យំ បស្សេ ជិណ្ណកំ បតឹ ។
នត្ថិ ខិឌ្ឌា នត្ថិ រតិ ជិណ្ណេន បតិនា សហ
នត្ថិ អល្លាបសល្លាបោ ជគ្ឃិតម្បិ ន សោភតិ ។
យទា ច ទហរោ ទហរា មន្តយឹសុ រហោគតា
សព្វេ សោកា វិនស្សន្តិ យេកេចិ ហទយស្សិតា
ទហរា ត្វំ រូបវតី បុរិសានំភិបត្ថិតា
គច្ឆ ញាតិកុលេ អច្ឆ កឹ ជិណ្ណោ រមយិស្សតិ ។
[២៩១] ន តេ ព្រាហ្មណ គច្ឆាមិ នទឹ ឧទកហារិយា
ថិយោ មំ បរិភាសន្តិ តយា ជិណ្ណេន ព្រាហ្មណ ។
[២៩២] មា មេ ត្វំ អករា កម្មំ មា មេ ឧទកមាហារិ
អហំ ឧទកមាហិស្សំ មា ភោតី កុប្បិតា អហុ ។

---
១ ម. មភីស្សបិ ។

នាងជាក់ជាជេរប្រទេចពួកសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ មានព្រហ្មចរិយៈប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ ជាអ្នកមានសីល មានការចេះដឹងច្រើន ក្នុងលោក បានជានាងដែលនៅក្រមុំយ៉ាងនេះនៅ (ក្នុងផ្ទះ) ព្រាហ្មណ៍ចាស់ ។ ពស់ចឹក មិនទាន់ជាទុក្ខទេ ទាំងលំពែងមុត ក៏មិនទាន់ជាទុក្ខដែរ ត្រង់នាងឃើញប្តីចាស់នោះ ទើបជាទុក្ខ ទាំងជាគ្រឿងក្តៅក្រហាយ ។ ល្បែងមិនមាន តម្រេកមិនមាន ការចរចាទៅមក ជាមួយនឹងប្តីចាស់មិនមាន ទាំងការសើច ក៏មិនសមល្អ ។ កាលណាប្តីក្មេង ប្រពន្ធក្មេង ទៅប្រឹក្សាគ្នាក្នុងទីស្ងាត់ កាលណោះ សេចក្តីសោកគ្រប់យ៉ាងណាមួយ ដែលអាស្រ័យនៅហឫទ័យ ក៏រមែងវិនាសបាត់ទៅ នាងក្មេង មានរូបល្អ រមែងជាទីប្រាថ្នានៃពួកបុរសណាស់ ចូរនាងវិលទៅនៅឯត្រកូលញាតិវិញទៅ ព្រាហ្មណ៍ចាស់ នឹងធ្វើនាងឲ្យរីករាយដូចម្តេចកើត ។

[២៩១] (នាងអមិត្តតាបនា..)នៃព្រាហ្មណ៍ ខ្ញុំមិនទៅដងទឹកស្ទឹងឲ្យអ្នកទេ នៃព្រាហ្មណ៍ ដ្បិតពួកស្រីៗ ជេរប្រទេចខ្ញុំ ព្រោះតែអ្នកចាស់ ។

[២៩២] (ជូជក...) នាងកុំធ្វើកិច្ចការឲ្យអញឡើយ នាងកុំដងទឹកមកឲ្យអញឡើយ អញនឹងដងទឹក (ខ្លួនឯង) ម្នាលនាងដ៏ចម្រើន នាងកុំក្រេវក្រោធឡើយ ។

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ជូជកបព្វំ

[២៩៣] នាហំ តម្ហិ កុលេ ជាតា យំ ត្វំ ឧទកមាហរេ
ឯវំ ព្រាហ្មណា ជានាហិ ន តេ វច្ឆាមិហំ ឃរេ ។
សចេ មេ ទាសំ ទាសឹ វា នានយិស្សសិ ព្រាហ្មណា
ឯវំ ព្រាហ្មណា ជានាហិ ន តេ វច្ឆាមិ សន្តិកេ ។
[២៩៤] នត្ថិ មេ សិប្បដ្ឋានំ វា ធនំ ធញ្ញញ្ច ព្រាហ្មណិ
កុតោហំ ទាសំ ទាសឹ វា អានយិស្សាមិ ភោតិយា
អហំ ភោតឹ ឧបដ្ឋិស្សំ មា ភោតី កុប្បិតា អហុ ។
[២៩៥] ឯហិ តេ អហមក្ខិស្សំ យថា មេ វចនំ សុតំ
ឯស វេស្សន្តរោ រាជា វង្កេ វសតិ បព្វតេ ។
តំ ត្វំ គន្ត្វាន យាចស្សុ ទាសំ ទាសិញ្ច ព្រាហ្មណា
សោ តេ ទស្សតិ យាចិតោ ទាសំ ទាសិញ្ច ខត្តិយោ ។
[២៩៦] ជិណ្ណោហមស្មិ ទុព្វលោ ទីឃោ ចទ្ធា សុទុគ្គមោ
មា ភោតី បរិទេវេសិ មា ភោតី វិមនា អហុ
អហំ ភោតឹ ឧបដ្ឋិស្សំ មា ភោតី កុប្បិតា អហុ ។

[២៩៣] (នាងអមិត្តតាបនា...) ខ្ញុំមិនមែនកើតក្នុងត្រកូល (ស្រីអ្នកប្រើប្តី) នោះទេ អ្នកជងទឹកណា (ខ្ញុំមិនត្រូវការទឹកនោះទេ) នែព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរដឹងយ៉ាងនេះចុះ ខ្ញុំនឹងមិននៅក្នុងផ្ទះអ្នកទេ ។ នែព្រាហ្មណ៍ បើអ្នកមិននាំខ្ញុំប្រុស ឬខ្ញុំស្រីមកឲ្យខ្ញុំទេ នែព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរដឹងយ៉ាងនេះចុះ ខ្ញុំមិននៅក្នុងសម្នាក់អ្នកទេ ។

[២៩៤] (ជូជក...) ម្នាលនាងព្រាហ្មណី ហេតុជាទីតាំង នៃសិល្បៈក្តី ទ្រព្យក្តី ស្រូវក្តី របស់អញមិនមានទេ អញនឹងនាំយកខ្ញុំប្រុស ឬខ្ញុំស្រីមកឲ្យនាងដ៏ចម្រើន អំពីណាបាន អញនឹងបម្រើនាងដ៏ចម្រើន នាងដ៏ចម្រើនកុំក្រេវក្រោធឡើយ ។

[២៩៥] (នាងអមិត្តតាបនា...)អ្នកចូរមក ខ្ញុំនឹងប្រាប់អ្នក តាមពាក្យដែលខ្ញុំឮមកថា ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះនាមវេស្សន្តរនោះ ស្តេចគង់នៅនាគិរីវង្កត ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរទៅសុំខ្ញុំប្រុសខ្ញុំស្រីនឹងព្រះបាទវេស្សន្តរនោះ ។ ក្សត្រនោះដែលអ្នកសុំហើយ មុខជាប្រទានខ្ញុំប្រុសខ្ញុំស្រីដល់អ្នកពុំខាន ។

[២៩៦] (ជូជក...)អញចាស់ហើយ មានកម្លាំងថយ ទាំងផ្លូវក៏ឆ្ងាយលំបាកទៅណាស់ នាងដ៏ចម្រើនកុំយំយែកឡើយ នាងដ៏ចម្រើន កុំអាក់អន់ចិត្តឡើយ អញនឹងបម្រើនាងដ៏ចម្រើន នាងដ៏ចម្រើនកុំក្រេវក្រោធឡើយ ។

[២៩៧] យថា អគទ្ធា សង្គាមំ   អយុទ្ធេវ បរាជិតោ
ឯវមេវ តុវំ ព្រហ្មេ   អគទ្ធាវ បរាជិតោ ។
សចេ មេ ទាសំ ទាសឹ វា   នានយិស្សសិ ព្រាហ្មណ
ឯវំ ព្រាហ្មណ ជានាហិ   ន តេ វច្ឆាមិហំ ឃរេ
អមនាបន្តេ ករិស្សាមិ   តន្តេ ទុក្ខំ ភវិស្សតិ ។
នក្ខត្តេ ឧតុបុព្វេសុ   យទា មំ ទក្ខសិលង្កតំ
អញ្ញេហិ សទ្ធឹ រមមានំ   តន្តេ ទុក្ខំ ភវិស្សតិ ។
អទស្សនេន មយ្ហន្តេ   ជិណ្ណស្ស បរិទេវតោ
ភិយ្យោ វង្កា បលិតា ច   ពហូ ហេស្សន្តិ ព្រាហ្មណ ។
[២៩៨] តតោ សោ ព្រាហ្មណោ ភីតោ   ព្រាហ្មណិយាវសានុគោ
អដ្ដិតោ កាមរាគេន   ព្រាហ្មណឹ ឯតទព្រវិ ។
បាថេយ្យំ មេ ករោហិ ត្វំ   សង្កុលា សង្កុឡានិ(១) ច
មធុបិណ្ឌិកា ច សុកតាយោ   សត្តុភត្តញ្ច ព្រាហ្មណិ ។
អានយិស្សំ មេថុនកេ   ឧភោ ទាសកុមារកេ
តេ ច បរិចរិស្សន្តិ   រត្តិន្ទិវមតន្ទិតា ។

---

១ ឱ. សង្កុល្យា សកុឡានិ ។ ម. សង្គុឡា សកលានិ ។

[២៩៧] (នាងអមិត្តតាបនា...) ទាហានមិនទាន់ទៅធ្វើសង្គ្រាម មិនទាន់ច្បាំង ចាញ់មុនទៅហើយ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកមិនទាន់ទាំងទៅផងចាញ់យ៉ាងនោះដែរ ។ នែព្រាហ្មណ៍ បើអ្នកមិននាំខ្ញុំប្រុសខ្ញុំស្រីមកឲ្យខ្ញុំទេ នែព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរដឹងយ៉ាងនេះចុះ ខ្ញុំនឹងមិននៅក្នុងផ្ទះអ្នកទេ ខ្ញុំនឹងធ្វើអំពើមិនគាប់ចិត្តដល់អ្នក អំពើនោះនឹងជាទុក្ខដល់អ្នកមិនខាន កាលណា អ្នកនឹងឃើញខ្ញុំតាក់តែង (ខ្លួន) ត្រេកត្រអាលជាមួយនឹងពួកប្រុសឯទៀត ក្នុងថ្ងៃនក្ខត្តឫក្ស ក្នុងខាងដើមរដូវទាំងឡាយ ដំណើរនោះនឹងជាទុក្ខ ដល់អ្នកក្នុងកាលនោះ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ កាលអ្នកជាបុគ្គលចាស់ទួញយំរៀបរាប់ ព្រោះតែមិនបានឃើញខ្ញុំ ខ្នងរឹតតែកោងទៅ សក់នឹងស្កូវច្រើនឡើង ។

[២៩៨] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) លំដាប់នោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ភិតភ័យ លុះក្នុងអំណាចនាងព្រាហ្មណី ត្រូវកាមរាគគ្របសង្កត់ បានពោលនឹងនាងព្រាហ្មណីយ៉ាងនេះថា ម្នាលនាងព្រាហ្មណី នាងចូរធ្វើទ្រាបលូផង ទ្រាបលាជផង នំទឹកឃ្មុំដែលគេធ្វើល្អហើយផង ភត្តគឺសដូវផង ឲ្យជាស្បៀងដល់អញ ។ អញនឹងនាំកុមារជាខ្ញុំពីរនាក់មានជាតិគោត្រត្រកូលនិងប្រទេស ដើម្បីនាង កុមារទាំងនោះ នឹងបម្រើនាង ទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ មិនខ្ជិលច្រអូសឡើយ ។

[២៩៩] ឥទំ វត្វា ព្រហ្មពន្ធុ បដិមុញ្ចិ ឧចាហនំ
តតោ សោ មន្តយិត្វាន ភរិយំ កត្វា បទក្ខិណំ ។
បក្កាមិ សោ រុណ្ណមុខោ ព្រាហ្មណោ សហិតព្វតោ
សិវីនំ នគរំ ផីតំ ទាសបរិយេសនញ្ចរំ ។

[៣០០] សោ តត្ថ គន្ត្វា អវចាសិ យេ តត្ថាសុំ សមាគតា
កុហឹ វេស្សន្តរោ រាជា កត្ថ បស្សេមុ ខត្តិយំ ។
តេ ជនា តំ អវចឹសុ យេ តត្ថាសុំ សមាគតា
តុម្ហេហិ ព្រហ្មេ បកតោ អតិទានេន ខត្តិយោ
បព្វាជិតោ សកា រដ្ឋា វង្កេ វសតិ បព្វតេ ។
តុម្ហេហិ ព្រហ្មេ បកតោ អតិទានេន ខត្តិយោ
អាទាយ បុត្តទារញ្ច វង្កេ វសតិ បព្វតេ ។

[៣០១]សោ ចោទិតោ ព្រាហ្មណិយា ព្រាហ្មណោ កាមគិទ្ធិមា
អឃន្តំ បដិសេវិត្ថ
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ ខគ្គទីបិនិសេវិតេ ។
អាទាយ វេលុវំ ទណ្ឌំ អគ្គិហុត្តំ កមណ្ឌលុំ
សោ ចាវិសិ ព្រហារញ្ញំ យត្ថ អស្សោសិ កាមទំ ។

[២៩៩] ជូជក ជាព្រហ្មពន្ធុ លុះពោលយ៉ាងនេះហើយ ក៏ពាក់ស្បែកជើង លំដាប់នោះ គាត់ផ្តែផ្តាំកិរិយាហើយប្រទក្សិណ ចៀសចេញទៅ ព្រាហ្មណ៍នោះ មានមុខយំសស្រាក់ បានសមាទានវត្តត្រាច់ទៅកាន់នគរ របស់ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ជានគរធំទូលាយ ស្វែងរកខ្ញុំប្រុសខ្ញុំស្រី ។

[៣០០] ព្រាហ្មណ៍នោះ បានដើរទៅក្នុងនគរនោះ សាកសួរជនទាំងឡាយ ដែលប្រជុំគ្នាក្នុងនគរនោះថា ព្រះបាទវេស្សន្តរ ស្តេចយាងទៅក្នុងទីណា យើងគប្បីគាល់ក្សត្រអង្គនោះក្នុងទីណា ។ ពួកជន ដែលមកប្រជុំគ្នាក្នុងទីនោះ ៗ បាននិយាយនឹងព្រាហ្មណ៍នោះថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ក្សត្រត្រូវពួកអ្នក ធ្វើឲ្យខ្វាត់ខ្វាត់ទៅ ព្រោះ អតិទាន(ទានប្រសើរ) គេបំបរបង់ចាកដែនរបស់ព្រះអង្គ ៗ ទៅគង់ឯ គិរីវង្កត ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ក្សត្រត្រូវពួកអ្នក ធ្វើឲ្យខ្វាត់ខ្វាត់ទៅ ព្រោះអតិទាន ទ្រង់នាំព្រះឱរសនិងព្រះទេវីទៅគង់នៅឯគិរីវង្កត ។

[៣០១] ជូជកនោះ ដែលនាងព្រាហ្មណីដាស់តឿនហើយ ជាបុគ្គល មានសេចក្តីជាប់ចំពាក់នឹងកាម រងទុក្ខក្នុងព្រៃដេរដាសដោយម្រឹគ សាហាវ ជាទីដែលរមាសនិងខ្លាដំបង អាស្រ័យនៅហើយ ។ ព្រាហ្មណ៍នោះ បានកាន់ដំបងមានសម្បុរដូចផ្លែភ្នៅ និងវែកសម្រាប់ បូជាភ្លើង ព្រមទាំងកុណ្ឌី ចូលទៅកាន់ព្រៃធំ ដែលគាត់បានឮថា ជាទីដែលព្រះវេស្សន្តរ ព្រះអង្គឲ្យសេចក្តីប្រាថ្នា (គង់នៅ) ។

តំ បវិដ្ឋំ ព្រហារញ្ញំ កោកា ជំ បរិវារយុំ
វិក្កន្ទិ សោ វិប្បនដ្ឋោ ទូរេ បន្ថា អបក្កមិ ។
តតោ សោ ព្រាហ្មណោ គន្ត្វា កោកលុទ្ទោ អសញ្ញតោ
វង្កស្សោហារណោ ជង្ឃោ (សុនខេហិ បរិវារិតោ
រុក្ខស្មិញ្ច និសិន្នោ វ) ឥមា គាថា អភាសថ ។
[៣០២] កោ រាជបុត្តំ និសភំ ជយន្តមបរាជិតំ
ភយេ ខេមស្ស ទាតារំ កោ មេ វេស្សន្តរំ វិទូ ។
យោ យាចតំ បតិដ្ឋាសិ ភូតានំ ធរណីរិវ
ធរណូបមំ មហារាជំ កោ មេ វេស្សន្តរំ វិទូ ។
យោ យាចតំ គតី អាសិ សវន្តីនំវ សាគរោ
ឧទធូបមំ[១] មហារាជំ កោ មេ វេស្សន្តរំ វិទូ ។
កល្យាណតិត្ថំ សុចិរំ[២] សីតូទកំ មនោរមំ
បុណ្ឌរីកេហិ សញ្ឆន្នំ យុត្តំ កិញ្ជក្ខរេណុនា
រហទូបមំ មហារាជំ កោ មេ វេស្សន្តរំ វិទូ ។
អស្សត្ថំវ បថេ ជាតំ សីតច្ឆាយំ មនោរមំ
សន្តានំ វិសមេតានំ[៣] កិលន្តានំ បដិគ្គហំ
តថូបមំ មហារាជំ កោ មេ វេស្សន្តរំ វិទូ ។

---

១ ម. តថូបមំ ។ ២ ឱ. សុបិបំ ។ ម. សុចិមំ ។ ៣ ឱ. ម. វិសមេតារំ ។

ឆ្កែទាំងឡាយ បានចោមរោមគាត់ កំពុងចូលទៅកាន់ព្រៃធំនោះ គាត់វង្វេងផ្លូវ ស្រែកទ្រហោយំ ស្ទុះឃ្លាតទៅក្នុងទីឆ្ងាយអំពីផ្លូវ (ដែលជាទីទៅកាន់គិរីវង្កត) ។ លំដាប់នោះ ព្រាហ្មណ៍ដែលល្មោភក្នុងភោគៈ មិនសង្រួម ទៅវង្វេងនៅក្នុងផ្លូវដែលជាទីទៅកាន់គិរីវង្កត (ត្រូវពួកឆ្កែទាំងឡាយចោមព័ទ្ធ ក៏ឡើងទៅអង្គុយនៅលើដើមឈើ) បានពោលគាថាទាំងនេះថា

[៣០២] ជនណាហ្ន៎ ប្រាប់ព្រះវេស្សន្តរ ដែលជារាជបុត្ត ដ៏ប្រសើរ ឈ្នះសេចក្តីកំណាញ់មិនចាលចាញ់ ជាអ្នកឲ្យសេចក្តីក្សេម ក្នុងកាលមានភ័យ ដល់ខ្ញុំ ។ ព្រះបាទវេស្សន្តរណា ជាទីពឹងនៃពួកអ្នកស្នូម ដូចជាផែនដីជាទីពឹងនៃពួកសត្វ នរណាហ្ន៎ ប្រាប់ព្រះវេស្សន្តរមហារាជ មានឧបមាដូចផែនដី ដល់ខ្ញុំ ។ ព្រះបាទវេស្សន្តរណា ជាទីទៅរបស់ពួកស្នូម ដូចជាសាគរជាទីទៅ នៃផ្លូវទឹកទាំងឡាយ នរណាហ្ន៎ ប្រាប់ព្រះវេស្សន្តរមហារាជ មានឧបមាដូចជាសមុទ្រ ដល់ខ្ញុំ ។ នរណាហ្ន៎ ប្រាប់ព្រះវេស្សន្តរមហារាជ មានឧបមាដូចជាអន្លង់ទឹកមានកំពង់ល្អ ងាយផឹក មានទឹកត្រជាក់ ជាទីមនោរម្យ ដេរដាស ដោយផ្កាឈូក-ស ប្រកបដោយលម្អងផ្កា ដល់ខ្ញុំ ។

១៤៣

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ជូជកបព្វំ

និគ្រោធំវ បថេ ជាតំ សីតច្ឆាយំ មនោរមំ
សន្តានំ វិសមេតានំ កិលន្តានំ បដិគ្គហំ
តថូបមំ មហារាជំ កោ មេ វេស្សន្តរំ វិទូ ។
អម្ពំ ឥវ បថេ ជាតំ សីតច្ឆាយំ មនោរមំ
សន្តានំ វិសមេតានំ កិលន្តានំ បដិគ្គហំ
តថូបមំ មហារាជំ កោ មេ វេស្សន្តរំ វិទូ ។
សាលំ ឥវ បថេ ជាតំ សីតច្ឆាយំ មនោរមំ
សន្តានំ វិសមេតានំ កិលន្តានំ បដិគ្គហំ
តថូបមំ មហារាជំ កោ មេ វេស្សន្តរំ វិទូ ។
ទុមំ ឥវ បថេ ជាតំ សីតច្ឆាយំ មនោរមំ
សន្តានំ វិសមេតានំ កិលន្តានំ បដិគ្គហំ
តថូបមំ មហារាជំ កោ មេ វេស្សន្តរំ វិទូ ។
ឯវញ្ច មេ វិលបតោ បវិដ្ឋស្ស ព្រហាវនេ
អហំ ជានន្តិ យោ វជ្ជា នន្ទឹ សោ ជនយេ មម ។

នរណាហ្ន៎ ប្រាប់ព្រះវេស្សន្តរមហារាជ មានឧបមាដូចជាដើមពោធិ៍បាយ ដែលដុះក្បែរផ្លូវ មានម្លប់ត្រជាក់ ជាទីមនោរម្យ ជាទីសម្រាករបស់បុគ្គលនឿយហត់ ជាទីពំនាក់នៃបុគ្គលដែលលំបាក ដល់ខ្ញុំ ។ នរណាហ្ន៎ ប្រាប់ព្រះវេស្សន្តរមហារាជ មានឧបមាដូចជាដើមជ្រៃ ដែលដុះក្បែរផ្លូវ មានម្លប់ត្រជាក់ ជាទីមនោរម្យ ជាទីសម្រាកនៃបុគ្គលនឿយហត់ ជាទីពំនាក់នៃបុគ្គលដែលលំបាក ដល់ខ្ញុំ ។ នរណាហ្ន៎ ប្រាប់ព្រះវេស្សន្តរមហារាជ មានឧបមាដូចដើមស្វាយ មានម្លប់ត្រជាក់ ជាទីមនោរម្យ ជាទីសម្រាកនៃបុគ្គលនឿយហត់ ជាទីពំនាក់នៃបុគ្គលដែលលំបាក ដល់ខ្ញុំ ។ នរណាហ្ន៎ ប្រាប់ព្រះវេស្សន្តរមហារាជ មានឧបមាដូចជាដើមរាំងដែលដុះក្បែរផ្លូវ មានម្លប់ត្រជាក់ ជាទីមនោរម្យ ជាទីសម្រាកនៃបុគ្គលនឿយហត់ ជាទីពំនាក់នៃបុគ្គលដែលលំបាក ដល់ខ្ញុំ ។ នរណាហ្ន៎ ប្រាប់ព្រះវេស្សន្តរមហារាជ មានឧបមាដូចជាដើមឈើដែលដុះក្បែរផ្លូវ មានម្លប់ត្រជាក់ ជាទីមនោរម្ម័យ ជាទីសម្រាកនៃបុគ្គលនឿយហត់ ជាទីពំនាក់នៃបុគ្គលដែលលំបាក ដល់ខ្ញុំ ។ម៉្យាងទៀត បុគ្គលណានិយាយប្រាប់ថា ខ្ញុំឯងស្គាល់កន្លែងនៅ នៃព្រះបាទវេស្សន្តរដូច្នេះដល់ខ្ញុំ ដែលចូលមកក្នុងព្រៃធំ កំពុងយំរៀបរាប់ យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាញុំាងសេចក្ដីត្រេកត្រអាលឲ្យកើត ដល់ខ្ញុំ ។

ឯវញ្ច មេ វិលបតោ បរិទ្ទស្ស ព្រហាវនេ
អហំ ជានន្តិ យោ វត្តា វេស្សន្តរនិវាសនំ
តាយ សោ ឯកវាចាយ បសវេ បុញ្ញំ អនប្បកំ ។
[៣០៣] តស្ស ចេតោ បដិស្សោសិ អរញ្ញេ លុទ្ទកោ ចរេ
តុម្ហេហិ ព្រហ្មេ បកតោ អតិទានេន ខត្តិយោ
បព្វាជិតោ សកា រដ្ឋា វង្កេ វសតិ បព្វតេ ។
តុម្ហេហិ ព្រហ្មេ បកតោ អតិទានេន ខត្តិយោ
អាទាយ បុត្តទារញ្ច វង្កេ វសតិ បព្វតេ ។
អកិច្ចការី ទុម្មេធោ រដ្ឋា វិវនមាគតោ
រាជបុត្តំ គវេសន្តោ ពកោ មច្ឆមិវោទកេ ។
តស្ស ត្យាហំ ន ទស្សាមិ ជីវិតំ ឥធ ព្រាហ្មណ
អយំ ហិ តេ មយា នុន្នោ[១] សរោ ចាស្សតិ លោហិតំ ។
សិរោ តេ វជ្ឈយិត្វាន ហទយំ ឆេត្វា សពន្ធនំ
បន្ថសកុណំ យជិស្សាមិ តុយ្ហំ មំសេន ព្រាហ្មណ ។
តុយ្ហំ មំសេន មេទេន មត្ថកេន ច ព្រាហ្មណ
អាហុតឹ បគ្គហេស្សាមិ ឆេត្វាន ហទយំ តវ ។

---
១ ម អយញ្ហិកេ មយា វុទ្ធោ ។

មួយទៀត បុគ្គលណា និយាយប្រាប់ថា ខ្ញុំដឹងទីលំនៅនៃព្រះបាទវេស្សន្តរដូច្នេះ ដល់ខ្ញុំ ដែលចូលមកក្នុងព្រៃធំ កំពុងយំរៀបរាប់យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ រមែងប្រទះបុណ្យដ៏ច្រើន ព្រោះតែសម្តីមួយម៉ាត់នោះឯង ។

[៣០៣] ចេតបុត្តព្រានព្រៃ អ្នកចរទៅក្នុងព្រៃ បានស្រដីតបទៅនឹងជូជកព្រាហ្មណ៍នោះថា នែព្រាហ្មណ៍ ក្សត្រត្រូវពួកអ្នកធ្វើឲ្យខ្ចាត់ខ្ចាត់ទៅព្រោះអតិទាន ត្រូវគេបណ្តេញចេញចាកដែន របស់ព្រះអង្គទៅគង់ឯគិរីវង្កត ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ក្សត្រត្រូវពួកអ្នកធ្វើឲ្យខ្ចាត់ខ្ចាត់ទៅព្រោះអតិទាន ទ្រង់នាំព្រះរាជបុត្រនិងព្រះទេវីទៅគង់ឯគិរីវង្កត ។ អ្នកជាបុគ្គលឥតប្រាជ្ញា មិនខំប្រឹងធ្វើការងារ ចេញអំពីដែនចូលមកកាន់ព្រៃធំ ដើរស្វែងរកព្រះរាជបុត្រ ដូចជាកុកស្វែងរកត្រីក្នុងទឹក ។ នែព្រាហ្មណ៍ យើងមុខជាមិនឲ្យជីវិត ដល់អ្នកនោះក្នុងទីនេះទេ ព្រោះថា ព្រួញនេះដែលយើងបាញ់ សំដៅអ្នកហើយមុខជាផឹកឈាមអ្នក ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ យើងមុខជានឹងកាត់ក្បាលអ្នក ពន្លះកាត់យកបេះដូង ព្រមទាំងទង ហើយបូជាបន្ទសកុណយញ្ញ (បូជាទេវតាក្នុងផ្លូវ) ដោយសាច់របស់អ្នក ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ យើងនឹងកាត់យកបេះដូង របស់អ្នក រួចផ្តួងការបូជា ដោយសាច់ ខ្លាញ់ខាប់ និងក្បាល របស់អ្នក ។

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ជូជកបព្វំ

តំ មេ សុយិដ្ឋំ សុហុតំ តុយ្ហំ មំសេន ព្រាហ្មណ
ន ច ត្វំ រាជបុត្តស្ស ភរិយំ បុត្តេ ច នេស្សសិ ។
[៣០៤]អវជ្ឈោ ព្រាហ្មណោ ទូតោ ចេតបុត្ត សុណោហិ មេ
តស្មា ហិ ទូតំ ន ហន្តិ ឯស ធម្មោ សនន្តនោ ។
និជ្ឈត្តា សិវិយោ សព្វេ បិតា នំ ទដ្ឋុមិច្ឆតិ
មាតា ច ទុព្វលា តស្ស អចិរា ចក្ខូនិ ជីយរេ ។
តេសាហំ បហិតោ ទូតោ ចេតបុត្ត សុណោហិ មេ
រាជបុត្តំ នយិស្សាមិ យទិ ជានាសិ សំស មេ ។
[៣០៥]បិយស្ស មេ បិយោ ទូតោ បុណ្ណបត្តំ ទទាមិ តេ
ឥមញ្ច មធុនោ តុម្ពំ មិគសត្ថិញ្ច ព្រាហ្មណ
តញ្ច តេ ទេសមក្ខិស្សំ យត្ថ សម្មតិ កាមទោ ។

ជូជកបព្វំ នាម ។

ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ការបូជានោះ ដោយសាច់របស់អ្នកនោះ ឈ្មោះថា យើងបូជាល្អហើយ មួយទៀត អ្នកនឹងនាំព្រះទេពី និងព្រះរាជបុត្រាបុត្រីនៃព្រះរាជបុត្រមិនបានទេ ។

[៣០៤] (ជូជក...) នៃចេតបុត្ត អ្នកចូរស្តាប់យើង ព្រាហ្មណទូតអ្នកមិនត្រូវសម្លាប់ទេ ព្រោះហេតុនោះឯង បានជាគេមិនសម្លាប់ទូតនេះ ជាធម៌មានមកយូរយារណាស់ហើយ ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រទាំងអស់ បាត់ខឹងហើយ ព្រះបិតាចង់ចួបព្រះបាទវេស្សន្តរនោះ ទាំងព្រះមាតាព្រះអង្គក៏មានកម្លាំងថយ ពុំយូរឡើយ មុខជានឹងងងឹតព្រះនេត្រ (ដោយទ្រង់ព្រះពិលាប) ។ នៃចេតបុត្ត អ្នកចូរស្តាប់ពាក្យយើង យើងជារាជទូតដែលក្សត្រទាំងនោះ បញ្ជូនមកហើយ យើងនឹងនាំទៅនូវព្រះរាជបុត្ត បើអ្នកដឹង អ្នកចូរប្រាប់យើង ។

[៣០៥] (ចេតបុត្ត...) នៃព្រាហ្មណ៍ អ្នកជាទូតជាទីស្រឡាញ់នៃព្រះបាទវេស្សន្តរ ដែលជាទីស្រឡាញ់របស់យើង យើងខ្ញុំនឹងឲ្យភាជន៍ដ៏ពេញដោយទឹកផង តុម្ពទឹកឃ្មុំនេះផង ភ្លៅម្រឹគ(ដែលចម្អិនស្រេច)ផងដល់អ្នក មួយទៀត ព្រះបាទវេស្សន្តរ ដែលជាអ្នកឲ្យវត្ថុជាទីប្រាថ្នាគង់នៅក្នុងប្រទេសណា យើងនឹងប្រាប់ប្រទេសនោះ ដល់អ្នក ។

ចប់ ជូជកបព្វ ។

[៣០៦] ឯស សេលោ មហាព្រហ្មេ បព្វតោ គន្ធមាទនោ

យត្ថ វេស្សន្តរោ រាជា សហ បុត្តេហិ សម្មតិ ។
ធារេន្តោ ព្រាហ្មណាវណ្ណំ អាសទញ្ច[១] មសញ្ចនំ
ចម្មវាសី ឆមា សេតិ ជាតវេទំ នមស្សតិ ។
ឯតេ នីលា បទិស្សន្តិ នានាផលធរា ទុមា
ឧគ្គតា អព្ភកូដាវ នីលា អញ្ជនបព្វតា ។
ធវស្សកណ្ណា ខទិរា សាលា ផន្ទនមាលុវា
សម្បវេធន្តិ វាតេន សកឹ បីតាវ មាណវា ។
ឧបរិ ទុមបរិយាយេសុ សង្គីតិយោវ សុយ្យរេ
នជ្ជុហា កោកិលា សង្ឃា សម្បតន្តិ ទុមា ទុមំ ។
អវ្ហយន្តេវ គច្ឆន្តំ សាខាបត្តសមីរិតា
រមយន្តេវ អាគន្តុំ មោទយន្តិ និវាសនំ ។
យត្ថ វេស្សន្តរោ រាជា សហ បុត្តេហិ សម្មតិ
ធារេន្តោ ព្រាហ្មណាវណ្ណំ អាសទញ្ច មសញ្ចនំ
ចម្មវាសី ឆមា សេតិ ជាតវេទំ នមស្សតិ ។

---

១ ម. អាសដញ្ច ។

[៣០៦] (ចេតបុត្ត...) នៃមហាព្រាហ្មណ៍ នោះហ្ន៎ ភ្នំគន្ធមាទន៍ ជាវិការៈនៃថ្ម ដែលព្រះបាទវេស្សន្តរស្តេចគង់នៅជាមួយនឹងព្រះរាជបុត្រនិងព្រះទេពី ។ ព្រះរាជាទ្រទ្រង់ភេទអ្នកបួសដ៏ប្រសើរផង មានតម្លក់និងវែកសម្រាប់បូជាភ្លើង និងជដាផង ទ្រង់ស្លៀកដណ្តប់ស្បែកខ្លា ផ្ទំលើផែនដី នមស្ការនូវភ្លើង ។ ឈើទាំងឡាយនុ៎ះ ដ៏ខៀវ ទ្រទ្រង់ផ្លែផ្សេងៗ ដ៏ខ្ពស់មានកំពូលទើសមេឃ ដ៏ខៀវដូចភ្នំផ្កាអញ្ជ័ន ។ មានដើមត្របែកព្រៃ ដើមត្រចៀកព្រើស ដើមគគីរ ដើមរាំង ដើមពង្រនិងដើមជ្រៃ ទោរទន់ទោមក ដោយខ្យល់ ដូចជាមាណពទើបផឹក(ស្រា)ម្តង ។ នៅខាងលើមែកឈើទាំងឡាយ ឮសូរស័ព្ទដូចជាចម្រៀងទិព្វ (ព្រោះ) មានហ្វូងប៉ោលតោកនិងតាវៅ ចុះទំពីឈើមួយទៅឈើមួយ ។ មែកឈើ និងស្លឹកឈើទាំងឡាយ ដែលខ្យល់បក់ត្រូវហើយ ឮដូចជាហៅរកជនកំពុងដើរ ដូចជារីករាយនឹងជនដែលមកដល់ ត្រេកត្រអាលនឹងជនដែលនៅអាស្រ័យ ។ អ្នកនឹងចូលទៅក្នុងអាស្រម ដែលជាកន្លែង ព្រះបាទវេស្សន្តរស្តេចគង់នៅ ជាមួយនឹងព្រះរាជបុត្រាបុត្រីទាំងឡាយ ស្តេចទ្រទ្រង់ភេទជាអ្នកបួសដ៏ប្រសើរ មានតម្លក់និងវែកសម្រាប់បូជា និងព្រះជដា ទ្រង់ស្លៀកស្បែកខ្លា ផ្ទំលើផែនដី នមស្ការភ្លើង ។

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ចុល្លវនវណ្ណនា

[៣០៧] អម្ពា កបិត្ថា បនសា   សាលា ជម្ពូ វិភេទកា
ហរីតកី អាមលកា   អស្សត្ថា ពទរានិ ច
ចារុតិម្ពរុក្ខា ចេត្ថ   និគ្រោធា ច កបិត្ថនា
មធុមធុកា ថេវន្តិ   នីចេ បក្កា ចុទុម្ពរា
បារេវតា ភវេយ្យា ច   មុទ្ទិកា ច មធុត្ថិកា
មធុំ អនេលកំ តត្ថ   សកមាទាយ ភុញ្ជរេ ។
អញ្ញេត្ថ បុប្ផិតា អម្ពា   អញ្ញេ តិដ្ឋន្តិ ទោវិលា
អញ្ញេ អាមា ច បក្កា ច   ភិង្គវណ្ណា[១] តទូភយំ ។
អថេត្ថ ហេដ្ឋា បុរិសោ   អម្ពបក្កានិ គណ្ហតិ
អាមានិ ចេវ បក្កានិ   វណ្ណគន្ធរសុត្តមា ។
អត្តេវ[២] មេ អច្ឆរិយំ   ហិង្ការោ បដិភាតិ មំ
ទេវានមិវ អាវាសោ   សោភតិ នន្ទនូបមោ
វិភេទកា នាឡិកេរា   ខជ្ជុរីនំ ព្រហាវនេ
មាលាវ គន្ថិតា ឋន្តិ   ធជគ្គានេវ ទិស្សរេ ។
នានាវណ្ណេហិ បុប្ផេហិ   នភំ តារា ចិតាមិវ
កុដជី[៣] កុដ្ឋតគ្គរា   បាដលិយោ ច បុប្ផិតា
បុន្នាគា គិរិបុន្នាគា   កោវិឡារា ច បុប្ផិតា ។

១ ឱ. ភេកវណ្ណា ។ ២ ម. តថេវ ។ ៣ ម. កុដជា ។

[៣០៧] ក្នុងទីនុ៎ះ មានដើមស្វាយ ខ្វិត ខ្នុរ រាំង ព្រីង សម៉ពិភេទក៍ សម៉ក្នុក កន្ទួតព្រៃ ពោធិ ពុទ្រា ទន្ទាប់មាស ជ្រៃនិងក្រសាំង មាក់សាង មានផ្លែដ៏ផ្អែមរុងរឿង និងល្វាមានផ្លែទុំ ដើមទាបៗ មានចេកអំបូងភ្នុក ចេកអំបូងស្នែង និងចន្ទន៍ មានផ្លែផ្អែមដូច ទឹកឃ្មុំ គេតែងយកឃ្មុំ ឥតមេក្នុងទីនោះ មកជារបស់ខ្លួនហើយ បរិភោគ ។ ក្នុងទីនុ៎ះ មានស្វាយខ្លះកំពុងផ្កា ស្វាយខ្លះទើបជា ក្បាលរុយ ស្វាយខ្លះមានផ្លែខ្ចីនិងទុំ ផ្លែទាំងពីរបែបនោះមានសម្បុរ ដូចខ្នងកញ្ចាញ់ចេក ។ ក្នុងទីនុ៎ះ បុរស(ឈរ)ខាងក្រោម បេះ ផ្លែស្វាយទុំទាំងឡាយ ស្វាយទាំងឡាយទាំងខ្ចីទាំងទុំ មានសម្បុរ ក្លិននិងរសដ៏ឧត្តម ។ ខ្ញុំតែងមានសេចក្តីអស្ចារ្យក្រៃពេក ទាំង ការលាន់ឮថាហឹងៗ ក៏ប្រាកដដល់ខ្ញុំ ប្រទេសនោះ ឧបមាដោយ នន្ទនវ័ន ល្អដូចជាទីនៅរបស់ពួកទេវតា ។ ត្នោត ដូងដុះចម្រុះ គ្នា ក្នុងព្រៃល្មើដ៏ធំ ផ្កាទាំងឡាយ ដូចជាកម្រងដែលគេក្រងហើយ ឬប្រាកដដូចជាជាយទង់ជ័យ ។ ខ្ទែងគង់ គុម្ពកោដ្ឋ គុម្ពក្រីស្នា ប្រទៀង បុន្នាគតូច បុន្នាគធំ និងរលួស មានផ្កាព័ណ៌ផ្សេងៗ រីកស្គុសស្គាយ ដូចផ្កាយដែលភ្លឺព្រោងព្រាត ឮដ៏អាកាស ។

ឧទ្ទាលកា សោមរុក្ខា អគរុកល្លិយា[១] ពហូ
បុត្តជីវា ច កុក្កុធា[២] អសនា ចេត្ថ បុប្ផិតា ។
កុដជា សលឡា នីបា កោសម្ពលពុជា ធវា
សាលា ច បុប្ផិតា តត្ថ បលាលខលសន្និភា ។
តស្សា វិទូរេ បោក្ខរណី ភូមិភាគេ មនោរមេ
បទុមុប្បលសញ្ឆន្នា ទេវានមិវ នន្ទនេ ។
អថេត្ថ បុប្ផរសមត្តា កោកិលា មញ្ជុភាណិកា
អភិនាទេន្តិ តំ វនំ ឧតុសម្បុប្ផិតេ ទុមេ ។
ភស្សន្តិ មករន្ទេហិ បោក្ខរេ បោក្ខរេ មធូ
អថេត្ថ វាតា វាយន្តិ ទក្ខិណា អថ បច្ឆិមា ។
បទុមកិញ្ជក្ខរេណូហិ ឱកិណ្ណោ ហោតិ អស្សមោ
ថូលា សិង្ឃាដកា ចេត្ថ សសាទិយា បសាទិយា[៣] ។
មច្ឆកច្ឆបព្យា វិធា ពហូ ចេត្ថ មុបយានកា
មធុំ ភីសេហិ សវតិ ខីរំ សប្បិ មុឡាលិភិ
សុរភិ តំ វនំ វាតិ នានាគន្ធសមេរិតំ ។

---

១ ម. អគ្គសុភគ្គិយា ។ ២. ឱ. ម. កកុធា ។ ៣ ម. សំសារិយា បសារិយា ។

រាជព្រឹក្ស ខ្នុរ កំញាន រាក់ខ្មៅ ជ្រៃធំ ទន្ទានិងធ្នង់ជាច្រើន បញ្ចេញផ្កាក្នុងទីនោះ ។ ខ្ទឹងគង់ ស្រល់ ស្មោល សង្ស៊ែរ ខ្នុរសម្ត្រ បែកព្រៃនិងរាំង ជ្រុះផ្កាក្នុងទីនោះ ដូចជាលានចំបើង ។ ក្នុងភូមិភាគជាទីមនោរម្យ ជិតអាស្រមនោះ មានស្រះបោក្ខរណីដេរដាសដោយផ្កាឈូក និងផ្កាព្រលិត ដូចជាក្នុងនន្ទនវ័នរបស់ពួកទេវតា ។ មួយទៀត ពួកតាវៅដែលស្រវឹងដោយរសផ្កា យំពីរោះ នៅលើឈើដែលមានផ្ការីកតាមរដូវ ញុំាងព្រៃនោះឲ្យលាន់ឮគឹកកង ។ លម្អងដែលពាយរាយ ចេញអំពីកេសរ ដែលមាននៅគ្រប់ស្លឹកឈូកមានរសផ្អែម បើខ្យល់បក់ផាត់មក ក្នុងទីអាស្រមនុ៎ះ អំពីទិសខាងត្បូងនិងខាងលិច ។ អាស្រមក៏ដេរដាសដោយលម្អងកេសរផ្កាឈូក ក្នុងស្រះបោក្ខរណីនុ៎ះ មានផ្លែក្រចាប់ដ៏ថ្លោសៗ និងស្រូវសាលីជ្រុះរុះពាយរាយលើផែនដី ។ មួយទៀត មានត្រីអណ្តើក និងក្តាមច្រើនបែប ហែបហែលទៅមកក្នុងស្រះនោះ រសដែលហូរចេញអំពីក្រអៅឈូក មានឱជាដូចទឹកឃ្មុំ និងរសដែលហូរចេញអំពីមើមឈូក មានឱជាដូចទឹកដោះស្រស់និងទឹកដោះថ្លា ព្រៃនោះមានក្លិនក្រអូបផ្សេងៗ ផ្សព្វផ្សាយក្លិនឈ្ងុយឈ្ងប់ ។

១៤៩

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ចុល្លវនវណ្ណនា

សម្មោទិតេវ គន្ធេន បុប្ផសាខាហិ តំ វនំ
ភមរា បុប្ផគន្ធេន សមន្តាមភិនាទិតា ។
អថេត្ថ សកុណា សន្តិ នានាវណ្ណា ពហូ ទិជា
មោទន្តិ សហ ភរិយាហិ អញ្ញមញ្ញំ បកូជិនោ ។
នន្ទិកា ជីវបុត្តា ច ជីវបុត្តា បិយា ច នោ
បិយា បុត្តា បិយា នន្ទា ទិជា បោក្ខរណីឃរា ។
មាលាវ គន្ថិតា ឋន្តិ ធជគ្គានេវ ទិស្សរេ
នានាវណ្ណេហិ បុប្ផេហិ កុសលេហិ សុគន្ធិតា ។
យត្ថ វេស្សន្តរោ រាជា សហ បុត្តេហិ សម្មតិ
ធារេន្តោ ព្រាហ្មណវណ្ណំ អាសទញ្ច មសញ្ជដំ
ចម្មវាសី ឆមា សេតិ ជាតវេទំ នមស្សតិ ។

ព្រៃនោះ ដូចជា (ញុំាងជនដែលមកដល់) ឲ្យរីករាយ ដោយក្លិន ដោយផ្កា និងមែកឈើ កន្ទង់ទាំងឡាយ ក៏ញុំាងព្រៃឲ្យគឹកកង ដោយជុំវិញ ព្រោះតែក្លិនផ្កា ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះសោត មានសត្វបក្សីទិជាតិជាច្រើន មានសម្បុរផ្សេង ៗ គ្នា ត្រេកត្រអាលជាមួយនឹងមេ យំរកគ្នាទៅវិញទៅមក ក្នុងស្រះនោះ ។ ពួកបក្សីដែលនៅក្នុងស្រះបោក្ខរណី គឺសត្វនន្ទិកា ១[១] សត្វជីវបុត្តា ១[២] សត្វជីវបុត្តាបិយាចនោ ១[៣] សត្វបិយាបុត្តាបិយានន្ទា ១[៤] ។ ផ្កាទាំងឡាយ ដូចជាកម្រងផ្កាដែលគេក្រងហើយ ប្រាកដដូចជាជាយទង់ជ័យ ពុំនោះដូចជាកម្រងផ្កា ដែលមាលាការដ៏ឈ្លាសក្រងយ៉ាងល្អ ដោយផ្កាមានព័ណ៌ផ្សេងៗ ។ ក្នុងទីដែលព្រះបាទវេស្សន្តរទ្រង់គង់នៅ ជាមួយនឹងព្រះរាជបុត្រាបុត្រី ព្រះអង្គទ្រង់ភេទជាអ្នកបួសដ៏ប្រសើរ មានតម្លក់ និងរែកសម្រាប់បូជាភ្លើងផង និងព្រះជដា ទ្រង់ស្លៀកស្បែកខ្លា ផ្ទំនៅលើផែនដី នមស្ការភ្លើង ។

១ ពួកសត្វនេះពោលថា បពិត្រព្រះវេស្សន្តរ ព្រះអង្គកាលគង់នៅក្នុងព្រៃនេះ ចូរត្រេកអរចុះ ។ ២ ពួកសត្វនេះពោលថា ព្រះអង្គក្តី បុត្រាបុត្រីរបស់ព្រះអង្គក្តី ចូររស់នៅសប្បាយចុះ ។ ៣ ពួកសត្វនេះពោលថា ព្រះអង្គក្តី បុត្រាបុត្រីរបស់ព្រះអង្គក្តី ដែលជាទីស្រឡាញ់ ចូររស់នៅចុះ ។ ៤ ពួកសត្វនេះពោលថា ព្រះអង្គក្តី បុត្រាបុត្រីរបស់ព្រះអង្គក្តី ដែលជាទីស្រឡាញ់ ចូរត្រេកអរ ។ អដ្ឋកថា ។

[៣០៨] ឥទញ្ច មេ សត្តុភត្តំ មធុនា បដិសំយុតំ
មធុបិណ្ឌិកា ច សុកតាយោ សត្តុភត្តំ ទទាមិ តេ ។
[៣០៩] តុយ្ហេវ សម្ពលំ ហោតុ នាហំ ឥច្ឆាមិ សម្ពលំ
ឥតោបិ ព្រហ្មេ គណ្ហាហិ គច្ឆ ព្រហ្មេ យថាសុខំ ។
អយំ ឯកបទី ឯតិ ឧជុំ គច្ឆតិ អស្សមំ
ឥសីបិ អច្ចុតោ តត្ថ បង្កទន្តោ រជស្សិរោ
ធារេន្តោ ព្រាហ្មណវណ្ណំ អាសទញ្ច មសញ្ជដំ ។
ចម្មវាសី ឆមា សេតិ ជាតវេទំ នមស្សតិ
តំ ត្វំ គន្ត្វា បុច្ឆស្សុ សោ តេ មគ្គំ បវក្ខតិ ។
[៣១០] ឥទំ សុត្វា ព្រហ្មពន្ធុ ចេតំ កត្វា បទក្ខិណំ ។
ឧទគ្គចិត្តោ បក្កាមិ យេនាសិ អច្ចុតោ ឥសិ ។

ចុល្លវនវណ្ណនា ។

[៣១១] គច្ឆន្តោ សោ ភារទ្វាជោ អទ្ទស អច្ចុតំ ឥសឹ
ទិស្វាន តំ ភារទ្វាជោ សម្មោទិ ឥសិនា សហ ។

[៣០៨] (ជូជក...) *កត្តគឺសដូវនេះ ដែលយើងលាយហើយដោយទឹកឃ្មុំ យើងនឹងឲ្យនូវទឹកឃ្មុំដែលយើងធ្វើល្អហើយផង និងកត្តគឺសដូវផង ដល់អ្នក ។*

[៣០៩] (ចេតបុត្ត...) *ស្បៀងចូរនៅជារបស់អ្នកឯងចុះ យើងមិនត្រូវការស្បៀងទេ នែព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរយកស្បៀងអំពីនេះទៅ នែព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរទៅតាមស្រួលចុះ ។ ផ្លូវនេះជាផ្លូវល្មមដើរចុះបុគ្គលម្នាក់ ត្រង់ទៅកាន់អាស្រម ក្នុងអាស្រមនោះ មានឥសីឈ្មោះអច្ចុតៈមានធ្មេញប្រកបដោយមន្ទិល មានសរីរៈប្រឡាក់ដោយធូលី ទ្រទ្រង់ភេទជាអ្នកបួសដ៏ប្រសើរផង តម្ពក់ផង វែកសម្រាប់បូជាភ្លើងផង ជដាផង ។ ឥសីឈ្មោះអច្ចុតៈនោះជាអ្នកស្លៀកស្បែកខ្លា ដេកនៅលើកម្រាលស្លឹកឈើលើផែនដី នមស្ការភ្លើង អ្នកចូរទៅសួរលោកចុះ លោកនឹងប្រាប់ផ្លូវដល់អ្នកពុំខាន ។*

[៣១០] *ជូជកជាព្រហ្មពន្ធុ លុះបានឮពាក្យនេះហើយ ក៏មានចិត្តរីករាយប្រទក្សិណាចេតបុត្តព្រានព្រៃ រួចដើរតម្រង់ទៅកាន់អច្ចុតឫសី ។*

ចប់ ចុល្លវនវណ្ណនា ។

[៣១១] *កាលជូជកព្រាហ្មណ៍នោះ ដើរទៅចួបឥសីឈ្មោះអច្ចុតៈ លុះជូជកបានឃើញឥសីនោះហើយ ក៏សំណេះសំណាលជាមួយនឹងឥសីថា*

១៤១

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស មហាវនវណ្ណនា

កច្ចិ នុ ភោតោ កុសលំ កច្ចិ ភោតោ អនាមយំ
កច្ចិ ឧញ្ឆេន យាបេថ កច្ចិ មូលផលា ពហូ ។
កច្ចិ ឌំសា មកសា ច អប្បមេវ សិរីសបា
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ កច្ចិ ហឹសា ន វិជ្ជតិ ។
[៣១២] កុសលញ្ចេវ មេ ព្រហ្មេ អថោ ព្រហ្មេ អនាមយំ
អថោ ឧញ្ឆេន យាបេមិ អថោ មូលផលា ពហូ ។
អថោ ឌំសា មកសា ច អប្បមេវ សិរីសបា
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ ហឹសា មយ្ហំ ន វិជ្ជតិ ។
ពហូនិ វស្សបូគានិ អស្សមេ សម្មតោ មម
នាភិជានាមិ ឧប្បន្នំ អាពាធំ អមនោរមំ ។
ស្វាគតន្តេ មហាព្រហ្មេ អថោ តេ អទុរាគតំ
អន្តោ បវិស ភទ្ទន្តេ បាទេ បក្ខាលយស្សុ តេ ។
តិន្ទុកានិ បិយាលានិ មធុកេ កាសុមារិយោ
ផលានិ ខុទ្ទកប្បានិ ភុញ្ជ ព្រហ្មេ វរំ វរំ ។
ឥទំបិ បានិយំ សីតំ អាភតំ គិរិគព្ភរា
តតោ បិវ មហាព្រហ្មេ សចេ ត្វំ អភិកង្ខសិ ។

លោកដ៏ចម្រើន សុខសប្បាយទេឬ លោកដ៏ចម្រើន មិនមានរោគាពាធទេឬ លោកចិញ្ចឹមជីវិតដោយការស្វែងរក (ស្រួល)ទេឬ មើមឈើនិងផ្លែឈើមានច្រើនដែរឬ ។ ពួករបោម មូស ពស់មានតិចទេឬក្នុងព្រៃដេរដាសដោយម្រឹគសាហាវ មិនមានការបៀតបៀនទេឬ ។

[៣១២] (តាបស...) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អាត្មាសុខសប្បាយទេ អាត្មាមិនមានរោគាពាធទេ មួយទៀត អាត្មាចិញ្ចឹមជីវិតដោយការស្វែងរក (ស្រួល) ទេ ទាំងមើមឈើផ្លែឈើ ក៏មានច្រើនដែរ ។ មួយវិញទៀត ពួករបោម មូស ពស់ មានតិចទេ ក្នុងព្រៃដ៏ដេរដាសដោយម្រឹគសាហាវ មិនមានការបៀតបៀនអាត្មាទេ ។ អាត្មានៅក្នុងអាស្រមនេះ អស់ប្រជុំនៃឆ្នាំជាច្រើន អាត្មាមិនដែលស្គាល់អាពាធមិនជាទីត្រេកអរនៃចិត្តកើតហើយទេ ។ នៃមហាព្រាហ្មណ៍ អ្នកមកល្អហើយ អ្នកមិនមែនមកអាក្រក់ទេ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ដ៏ចម្រើន អ្នកអញ្ជើញចូលមកខាងក្នុង អ្នកចូរលាងជើងទាំងឡាយរបស់អ្នកចុះ ។ នៃព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរបរិភោគផ្លែទន្លាប់ ផ្លែទ្រយឹង ផ្លែមាក់សាង ផ្លែមាក់ដោក មានរសឆ្ងាញ់ពីសា ដូចជាទឹកឃ្មុំ ។ ទាំងទឹកត្រជាក់នេះអាត្មាបានដងមកអំពីជ្រោះភ្នំ នៃមហាព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរផឹកទឹកនោះចុះ ប្រសិនបើអ្នកត្រូវការ ។

[៣១៣] បដិគ្គហិតំ យំ ទិន្នំ សព្វស្ស អគ្ឃិយំ កតំ
សញ្ជយស្ស សកំ បុត្តំ សិវីហិ វិប្បវាសិតំ
តមហំ ទស្សនមាគតោ យទិ ជានាសិ សំស មេ ។

[៣១៤] ន ភវំ ឯតិ បុញ្ញត្ថំ សិវិរាជស្ស ទស្សនំ
មញ្ញេ ភវំ បត្ថយតិ រញ្ញោ ភរិយំ បតិព្វតំ ។
មញ្ញេ កណ្ហាជិនំ ទាសឹ ជាលឹ ទាសញ្ច ឥច្ឆសិ
អថវា តយោ មាតាបុត្តេ អរញ្ញា នេតុមាគតោ
ន តស្ស ភោគា វិជ្ជន្តិ ធនំ ធញ្ញញ្ច ព្រាហ្មណ ។

[៣១៥] អកុទ្ធរូបោហំ ភោតោ នាហំ យាចិតុមាគតោ
សាធុ ទស្សនមរិយានំ សន្និវាសោ សទា សុខោ ។
អទិដ្ឋបុព្វោ សិវិរាជា សិវីហិ វិប្បវាសិតោ
តមហំ ទស្សនមាគតោ យទិ ជានាសិ សំស មេ ។

[៣១៦] ឯស សេលោ មហាព្រហ្មេ បព្វតោ គន្ធមាទនោ
យត្ថ វេស្សន្តរោ រាជា សហ បុត្តេហិ សម្មតិ ។

[៣១៣] (ជូជក...) វត្ថុដែលលោកបានឲ្យ ខ្ញុំបានទទួលយកហើយ ដែលលោកបានធ្វើឲ្យជាជំនូនដល់ខ្ញុំទាំងអស់ ខ្ញុំមកដើម្បីចង់ចួបនឹងព្រះរាជបុត្របង្កើត របស់ព្រះបាទសញ្ជ័យ ដែលពួកអ្នកសិវិរាស្ត្របំបរបង់ហើយនោះ ប្រសិនបើលោកជ្រាប សូមប្រាប់ខ្ញុំផង ។

[៣១៤] (តាបស...) អ្នកមិនមែនមកគាល់ព្រះបាទសិវិ ដើម្បីបុណ្យទេ អ្នកទំនងជាចង់បានព្រះទេពីរបស់ព្រះរាជា ដែលជាស្ត្រីប្រតិបត្តិក្នុងភស្តា ។ អ្នកទំនងជាចង់បានកុមារីឈ្មោះកណ្ហាជិនា ធ្វើជាទាសី និងកុមារឈ្មោះជាលីធ្វើជាទាសៈ ឬក៏អ្នកមកដើម្បីនាំយកជនទាំង ៣នាក់ គឺមាតានិងបុត្រីបុត្រា ទៅអំពីព្រៃ នែព្រាហ្មណ៍ ឯព្រះបាទវេស្សន្តរនោះ មិនមានភោគៈ មិនមានទ្រព្យ មិនមានធញ្ញជាតិទេ ។

[៣១៥] (ជូជក...) ខ្ញុំមិនមែនមានសភាពជាអ្នកខឹងនឹងលោកទេ ខ្ញុំមិនមែនមកដើម្បីសូមទេ កាលចួបប្រទះនឹងពួកលោកដ៏ប្រសើរ ជាការល្អ ការនៅរួម នាំមកនូវសេចក្តីសុខសព្វៗកាល ។ ព្រះបាទសិវិ ដែលពួកអ្នកសិវិរាស្ត្របំបរបង់ហើយ ខ្ញុំមិនដែលបានឃើញ បានជាខ្ញុំមកគាល់ព្រះអង្គ ប្រសិនបើលោកជ្រាប សូមប្រាប់ខ្ញុំផង ។

[៣១៦] (តាបស...) នែមហាព្រាហ្មណ៍ នុ៎ះហ្ន៎ភ្នំគន្ធមាទន៍ ជាវិការៈនៃថ្មដែលព្រះបាទវេស្សន្តរស្តេចគង់នៅ ជាមួយព្រះរាជបុត្រនិងព្រះទេពី ។

១៨៣

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស មហាវនវណ្ណនា

ធារេន្តោ ព្រាហ្មណវណ្ណំ អាសទញ្ច មសញ្ជដំ
ចម្មវាសី ឆមា សេតិ ជាតវេទំ នមស្សតិ ។
ឯតេ នីលា បទិស្សន្តិ នានាផលធរា ទុមា
ឧគ្គតា អព្ភកូដាវ នីលា អញ្ជនបព្វតា
ធវស្សកណ្ណា ខទិរា សាលា ផន្ទនមាលុវា
សម្បវេធន្តិ វាតេន សកិំ បីតាវ មាណវា ។
ឧបរិ ទុមបរិយាយេសុ សង្គីតិយោវ សុយ្យរេ
នជ្ជុហា កោកិលា សង្ឃា សម្បតន្តិ ទុមា ទុមំ ។
អវ្ហយន្តេវ គច្ឆន្តំ សាខា បត្តសមីរិតា
រមយន្តេវ អាគន្តុំ មោទយន្តិ និវាសិនំ ។
យត្ថ វេស្សន្តរោ រាជា សហ បុត្តេហិ សម្មតិ
ធារេន្តោ ព្រាហ្មណវណ្ណំ អាសទញ្ច មសញ្ជដំ
ចម្មវាសី ឆមា សេតិ ជាតវេទំ នមស្សតិ ។

ព្រះរាជាទ្រទ្រង់ភេទនៃបព្វជិតដ៏ប្រសើរ មានដំពក់និងរែកសម្រាប់បូជាភ្លើង សក់កណ្តាញ់ ស្បៀកដណ្តប់ស្បែកខ្លា ផ្ទំផ្ទាល់ផែនដី នមស្ការភ្លើង ។ ពួកឈើដែលមើលទៅឃើញទន្ទុំះ ជាឈើមានពណ៌ខៀវ ទ្រទ្រង់ផ្លែផ្សេង ៗ ខ្ពស់មានចុងស្មើនឹងពពក មានពណ៌ខៀវដូចភ្នំផ្កាអញ្ជ័ន គឺដើមត្រប្រែកព្រៃ ត្របៀកប្រើស គគីរ រាំងភ្នំ ពង្រនិងជ្រៃ ញ័រទ្រេតទ្រោតដោយខ្យល់ ដូចពួកមាណពទើបផឹក (សុរា)ម្តង ។ (សំឡេងរបស់ពួកសត្វស្វាបផ្សេងៗ) លើមែកឈើទាំងឡាយលាន់ឮដូចចម្រៀង (ទិព្វ) ពួកសត្វប៉ោលតោក សត្វតាវៅ នាំគ្នាហើរធ្មៀលធ្វាត់ អំពីដើមឈើមួយ ទៅកាន់ដើមឈើមួយ ។ អស់ទាំងមែកឈើមានស្លឹក ដែលត្រូវខ្យល់បក់មកក៏ហាក់ដូចជាដង្ហោយហៅជនដែលកំពុងដើរ ដូចជាត្រេកអរនឹងជនដែលមកដល់ រីករាយនឹងជនដែលនៅអាស្រ័យ ។ (អ្នកនឹងឃើញសម្បត្តិនៃអាស្រមបទ) ក្នុងអាស្រម ដែលព្រះបាទវេស្សន្តរស្តេចគង់នៅ ជាមួយព្រះរាជបុត្រនិងព្រះទេពី ព្រះអង្គទ្រទ្រង់ភេទបព្វជិតដ៏ប្រសើរ មានដំពក់និងរែកសម្រាប់បូជាភ្លើង និងសក់កណ្តាញ់ស្បៀកដណ្តប់ស្បែកខ្លា ផ្ទំផ្ទាល់ផែនដី នមស្ការភ្លើង ។

ភិរេរីមាលា វិតតា　　ភូមិភាគេ មនោរមេ
សទ្ទលា ហរិតា ភូមិ　　ន តត្ថុទ្ធំសតេ រជោ ។
មយូរគីវសង្កាសា　　តូលផស្សសមូបមា
តិណានិ នាតិវត្តន្តិ　　សមន្តា ចតុរង្គុលា ។
អម្ពា ជម្ពូ កបិដ្ឋា ច　　នីចេ បក្កា ចុទុម្ពរា
បរិភោគេហិ រុក្ខេហិ　　វនន្តំ រតិវឌ្ឍនំ ។
វេឡុរិយវណ្ណសន្និភំ　　មច្ឆគុម្ពនិសេវិតំ
សុចិ សុគន្ធំ សលិលំ　　អាបោ តត្ថបិ សន្ទតិ ។
តស្សាវិទូរេ បោក្ខរណី　　ភូមិភាគេ មនោរមេ
បទុមុប្បលសញ្ឆន្នា　　ទេវានមិវ នន្ទនេ ។
តីណិ ឧប្បលជាតានិ　　តស្មឹ សរសិ ព្រាហ្មណ
វិចិត្រនីលានេកានិ　　សេតា លោហិតកានិ ច ។
[៣១៧] ខោមាវ តត្ថ បទុមា　　សេតសោគន្ធិយេហិ ច
កលម្ពកេហិ សញ្ឆន្នោ　　មុចលិន្ទោ នាម សោ សរោ ។
អថេត្ថ បទុមា ផុល្លា　　អបរិយន្តាវ និស្សរេ
គិម្ហា ហេមន្តិកា ផុល្លា　　ជណ្ណុតគ្ឃា ឧបត្ថរា ។

មានផ្កាទន្ទាជ្រុះពោយពាយ ដេរដាសលើភូមិភាគ ជាទីត្រេកអរនៃចិត្ត ទាំងផ្ទៃផែនដីក៏មានពណ៌ខៀវស្រងាត់ ដោយស្មៅចិញ្ចៀន ឥតមានធូលីហុយក្នុងទីនោះឡើយ ។ ទាំងស្មៅសោតក៏មានពណ៌ដូចជាផ្នួត-កនៃក្ងោក មានឧបមាស្មើដោយសម្ផស្សនៃសំឡី មិនហួសអំពី៤ធ្នាប់ដោយជុំវិញ ។ មានស្វាយ ព្រីង ក្ទិដ្ឋ ល្វាមានផ្លែទុំក្នុងទីទាប ព្រៃនោះសម្រាប់ញុំាងតម្រេកឲ្យចម្រើន ដោយពួកឈើសម្រាប់បរិភោគ ។ ទឹកស្អាត មានក្លិនក្រអូប មានសម្បុរប្រហែលគ្នានឹងពណ៌នៃកែវពៃទូរ្យ កុះករដោយហ្វូងត្រី រមែងហូរទៅក្នុងព្រៃនោះ ។ ក្នុងទីជិតនៃអាស្រមបទនោះ មានស្រះបោក្ខរណីដ៏ដេរដាសដោយឈូកនិងឧប្បលក្នុងភូមិភាគ ជាទីត្រេកអរនៃចិត្ត ដូចជាក្នុងនន្ទនវ័ននៃពួកទេវតា ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ក្នុងស្រះនោះសឹងច្នូកច្នាស់ដោយឧប្បលជាតបី (នេះ) គឺឧប្បលខៀវ ឧប្បល-ស និងឧប្បលក្រហម ។

[៣១៧] ក្នុងស្រះនោះ (ស) ដូចជាសំពត់សម្បកឈើ ស្រះនោះឈ្មោះថាមុចលិន្ទស្រះ ដេរដាសដោយព្រលិតនិងស្គន្ធទាំងឡាយផង ដោយត្រកួនទាំងឡាយផង ។ មួយទៀត ពួកផ្កាឈូកក្នុងស្រះនោះ រីកស្គុសស្គាយ ឃើញហាក់ដូចជាគ្មានទីបំផុត ខ្លះក៏រីកក្នុងគិម្ហរដូវ ខ្លះរីកក្នុងហេមន្តរដូវ ឋិតនៅក្នុងទឹកត្រឹមជង្គង់ ។

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស មហាវនវណ្ណនា

សុរភី សម្បវាយន្តិ វិចិត្រា បុប្ផសន្ថតា
ភមរា បុប្ផគន្ធេន សមន្តាមភិនាទិតា ។
[៣១៨] អថេត្ថ ឧទកន្តស្មឹ រុក្ខា តិដ្ឋន្តិ ព្រាហ្មណា
កទម្ពា បាដលី ផុល្លា កោវិឡារា ច បុប្ផិតា ។
អង្កោលា កច្ចិការា ច បារិជញ្ញា ច បុប្ផិតា
វារណា វុយ្ហនា រុក្ខា មុចលិន្ទមុភតោ សរំ ។
សិរីសា សេតបារិសា សាធុ វាយន្តិ បទ្មកា
និគ្គុណ្ឌី សរនិគ្គុណ្ឌី អសនា ចេត្ថ បុប្ផិតា ។
បង្គុរា ពហុលា សេលា សោភញ្ជនា ច បុប្ផិតា
កេតកា កណិការា ច កណវេរា ច បុប្ផិតា ។
អជ្ជុនា អជ្ជុកណ្ណា ច មហានាមា ច បុប្ផិតា
សម្បុប្ផិតគ្គា តិដ្ឋន្តិ បជ្ជលន្តេវ កឹសុកា ។
សេតបណ្ណិ សត្តបណ្ណា កទលិយោ កុសុម្ភរា
ធនុតក្ការិបុប្ផេហិ សីសបាវរណានិ ច ។
អច្ឆិកា សិម្ពលីរុក្ខា សល្លកិយោ ច បុប្ផិតា
សេតគេរុតតរិកា មំសិកោដ្ឋកុលាវរា ។
ទហរា រុក្ខា វុឌ្ឍា ច អកុដិលា ចេត្ថ បុប្ផិតា
អស្សមំ ឧភតោ បន្តិ អត្យាគារំ សមន្តតោ ។

ផ្ទៃទឹកនោះសឹងវិចិត្រល្អ ដ៏ដេរដាសដោយផ្កា មានក្លិនក្រអូបឈ្ងុយឈ្ងប់បក់ផ្សាយទៅ ពួកមេឃ្មុំកន្ទង់ទ្រហឹងអឺងកងជុំវិញព្រោះក្លិនផ្កា ។

[៣១៨] ម្នាលព្រាហ្មណ៍ មួយទៀត មានពួកដើមឈើ គឺក្តម្ព ប្រនៀងនិងរលួសផ្អុង មានផ្ការីកស្គុសស្គាយ ជុះក្បែរមាត់ទឹកមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ ។ មានទាំងដើមព្រូស ជន្ទួស ស្វាត ខ្ទឹង មានផ្ការីក អមសងខាងមុចលិន្ទស្រះ ។ មានពួកជីរខ្មៅ ជីរ-ស ឈូកត្រាញ់ គណ្ឋី-ស គណ្ឋីខ្មៅ ធ្នង់ បញ្ចេញផ្កា ក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ មានក្លិនក្រអូបបក់ផ្សាយទៅ ។ មានពួកដើមសុក្រំ ដកពរ ពពូលថ្ម ម្រុំ មានផ្ការីក ពួកដើមកេតកៈ កណិការ ច្បាទេស មានផ្ការីក ។ ពួកថ្វាន់-ស ថ្វាន់ខ្មៅ ជន្ទាត់ដៃ មានផ្ការីក មានត្រួយរីកល្អ ដុះនៅប្រាលរន្ទាលដូចជាផ្កាចារ ។ ពួកដើមសត្បា-ស សត្បាខ្មៅ ដើមបេកមាស ដើមដកគាំ (ព្រៃនោះរុងរឿង) ដោយផ្កាទឹកដោះខ្លានិងគន្ធាផង ដោយផ្កាធ្នង់ និងទន្ទាផង ។ ដើមដកខិម រកាអំពៅព្រៃ អង្គាសដី ក្រឹស្នា គ្រញូង កោដ្ឋ-ស កោដ្ឋខ្មៅ មានផ្ការីក ។ ព្រឹក្សា(ទាំងនោះ) ទោះខ្ញី សឹងមានដើមដ៏ត្រង់ មានផ្ការីក ក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ ដុះនៅទាំងសងខាងអាស្រម (ព័ន្ធព័ន្ធ) ជុំវិញរោងភ្លើង ។

[៣១៩] អថេត្ថ ឧទកន្តស្មឹ ពហូ ជាតា ផណិជ្ជកា[១]
មុគ្គតិយោ ករតិយោ សេវាលំ សីសកំ ពហុ[២]។
ឧទ្ធាបវត្តំ ឧល្លុង្ឃិតំ មក្ខិកា ហិង្គុជាលិកា
ទាសិមកញ្ជកោ ចេត្ថ ពហូ នីចេ កលម្ពកា
ឯឡម្ពកេហិ សញ្ឆន្នា រុក្ខា តិដ្ឋន្តិ ព្រាហ្មណ
សត្តាហំ ធារិយមានំ គន្ធោ តេសំ ន ឆិជ្ជតិ ។
ឧភតោ សរញ្ច មុចលិន្ទំ បុប្ផា តិដ្ឋន្តិ ភាគសោ
ឥន្ទីវរេហិ សញ្ឆន្នំ វនន្តមុបសោភតិ
អឌ្ឍមាសំ ធារិយមានំ គន្ធោ តេសំ ន ឆិជ្ជតិ ។
នីលបុប្ផិសេតវារី បុប្ផិតា គិរិកណ្ណិកា
កលេរុក្ខេហិ[៣]សញ្ឆន្នំ វនន្តំ តុលសីហិ ច ។
សម្មោទិតេវ គន្ធេន បុប្ផសាខាហិ តំ វនំ
ភមរា បុប្ផគន្ធេន សមន្តាមភិនាទិតា ។
តីណិ កក្ការុជាតានិ[៤] តស្មឹ សរសិ ព្រាហ្មណ
កុម្ភមត្តានិ ចេកានិ មុរមត្តានិ វា ឧភោ ។

---

១ ម. ពហុ ជាតោ ផណិជ្ជកោ ។ ២ ម. សេវាលសីសកា ពហូ ។ ៣ ឱ. កដេរុក្ខេហិ ។ ៤ ម. កណ្ណរុក្ខជាតានិ ។

[៣១៩] មួយទៀត មានទាំងស្ទឹកគ្រៃ សណ្ដែកបាយ សណ្ដែករាជ-
មាសជាច្រើន សារាយ និងកំពីងពួយ ជាច្រើនដុះក្បែរមាត់ទឹកមុច-
លិន្ទស្រះនុ៎ះ ។ (ទឹកនោះ) មានប្រាំងជាទំនប់ ត្រូវខ្យល់បក់មក
រលកក៏ខ្ទាយខ្ទរឡើង មានពួកមេឃ្មុំ យំដោយសំឡេងដ៏ពីរោះ
ហើរត្រៀលទ្ធាត់ គុម្ពឈើមាន ម្លូភ្នំ ស្វាស្អាប់ ស្វាធំ ក្នុងទីទំនាប
ទៀបមុចលិន្ទស្រះនោះ មានត្រកួនជាច្រើន ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍
ពួកព្រឹក្សាសឹងដ៏ដេរដាស ដោយពួកវល្លិឈ្មោះ ឯឡម្ពកៈ ដុះនៅ
ក្លិនរបស់ផ្កានៃវល្លិទាំងនោះ ដែលគេទ្រទ្រង់អស់ ៧ ថ្ងៃ មិនទាន់
បាត់ក្រអូបឡើយ ។ ពួកផ្កាដុះនៅ ក្នុងចំណែកទាំងពីរនៃមុចលិន្ទ-
ស្រះ ព្រៃនោះដ៏ដេរដាស ដោយពួកផ្កាលំចង់ ដ៏រុងរឿង ក្លិន
របស់ផ្កាទាំងនោះ ដែលគេទ្រទ្រង់អស់កន្លះខែ ក៏មិនទាន់បាត់ក្រអូប
ឡើយ ។ រីឯអញ្ច័នខៀវ អញ្ច័ន-ស អញ្ចន់លឿង មានផ្ការីកស្គុស
ស្គាយ ព្រៃនោះដ៏ដេរដាសដោយម្ទិះរួត ម្ទិះលា ។ រីឯព្រៃនោះដូច
ជា (ញុំាងជនដែលមកដល់) ឲ្យរីករាយដោយក្លិនផង ដោយមែក
មានផ្កាទាំងឡាយផង ឯពួកកន្ទង់មានសូរសព្ទទ្រហឹងអឺងកងជុំវិញ
ព្រោះក្លិនផ្កា ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ក្នុងមុចលិន្ទស្រះនោះ មានពួក
ត្រឡាចបីមុខ គឺមួយពួកផ្លែប៉ុនក្អម ពីរពួកទៀតផ្លែប៉ុនសម្ភោរ ។

១៨៧

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស មហាវនវណ្ណនា

[៣២០] អថេត្ថ សាសបោ ពហុកោ នាទិយោ(១) ហរិតាយុតោ
អសី តាលាវ តិដ្ឋន្តិ ឆេជ្ជា ឥន្ទីវរា ពហូ ។
អប្ផោដា សុរិយវល្លី ច កាឡិយា(២) មធុគន្ធិយា
អសោកា មុទយន្តី ច វល្លិភោ ខុទ្ទបុប្ផិយោ ។
កោរណ្ឌកា អនោជា ច បុប្ផិតា នាគមល្លិកា(៣)
រុក្ខមារុយ្ហ តិដ្ឋន្តិ ផុល្លា កឹសុកវល្លិយោ ។
កដេរុហា បវាសេន្តិ យោធិកា មធុគន្ធិយា
និលិយា សុមនា ភណ្ឌី សោភតិ បទុមុត្តរោ ។
បាដលិសមុទ្ទកប្បាសី កណិការា ច បុប្ផិតា
ហេមជាលាវ ទិស្សន្តិ រុចិរា អគ្គិសិខូបមា ។
យានិ តានិ ច បុប្ផានិ ថលជានូទកានិ ច
សព្វានិ តត្ថ ទិស្សន្តិ ឯវំ រម្មោ មហោទធិ ។
[៣២១] អថស្សា បោក្ខរណិយា ពហុកា វារិគោចរា
រោហិតា នលបេសិង្គូ កុម្ភិលា មករា សុសូ ។
មធុ ច មធុលដ្ឋិ ច តាលីយា(៤) ច បិយង្គុកា
កុន្ទជា ភទ្ទមុដ្ឋា ច(៥) សត្តបុប្ផា(៦) ច លោលុបា ។

១ ម. នារិយោ ។ ២ ម. កោឡិយា ។ ៣ ឱ. នាគវល្លិកា ។ ៤ ឱ. ម. តាលីសា ។
៥ ម. កុជន្ទជា ភទ្ទមុដ្ឋា ។ ៦ ម. សេតបុប្ផា ។

[៣២០] មួយទៀត មានស្លែដ៏ច្រើន និងខ្ទឹម-ស លាយដោយខ្ទឹមក្រហម ជាច្រើន ដើមរកាទាំងឡាយ ដុះនៅដូចជាដើមត្នោត មានទាំងពួក លំចង់ដ៏ច្រើន ដែលគេគប្បីក្តិច ដុះនៅក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ ។ មាន វល្លិម្ទិះរួត ម្ទិះលា ក្ទាំពាក់ ឈើឯម ពួកអសោកព្រឹក្ស និងដើមទៀន ព្រៃ ល្ពៅ វល្លិផ្តៅឆ្ទាំង ។ ស្មៅកន្ទុយដំរី ននោងព្រៃ ដើមខ្ទឹម ដើម ម្ទិះសឹងដ៏មានផ្ការីកស្កុសស្គាយ វល្លិចារ មានផ្ការីក ដុះព័ទ្ធព័ន្ធដើម ឈើ ។ ពួកឈើនាងនួន មៀនព្រៃ យុថ្កា មានក្លិនដូចជាទឹកឃ្មុំ ម្ទិះវល្លិ ម្ទិះប្របក្រតី ប្បា បទុមុត្តរព្រឹក្ស សឹងដ៏រុងរឿងល្អ ។ ពួកប្រ-នៀង កប្បាសសមុទ្រ កណិការសឹងដ៏មានផ្ការីកស្កុសស្គាយប្រាកដ ដូចជាបណ្តាញមាស សឹងដ៏រុងរឿងល្អ ដូចជាអណ្តាតភ្លើង ។ ពួក ផ្កាណា កើតលើគោកនិងកើតក្នុងទឹក ពួកផ្កាទាំងអស់នោះ ប្រា-កដក្នុងមុចលិន្ទស្រះនោះ មុចលិន្ទស្រះទ្រទ្រង់ទឹកច្រើន គួរឲ្យ ត្រេកអរ យ៉ាងនេះឯង ។

[៣២១] មួយទៀត ក្នុងស្រះបោក្ខរណីនោះ មានពួកសត្វដែល ត្រាច់ទៅក្នុងទឹក ជាច្រើន គឺត្រីឆ្ពិន ត្រីរ៉ស់ ត្រីអណ្តែង ក្រពើ មករ ឆ្ទាម ។ មានទាំងផ្ទិតឃ្មុំ ឈើឯម ក្ទាំពូ ប្រយង្គុ ស្មៅក្រវាញជ្រូក ស្មៅមាត់ក្អែក ដើមសត្តបុស្ស សម្បុរល្វែង ។

សុរភិមុតកា(១) ពហុកា តុង្គវល្លិយោ(២)
បទ្មកា នារទា កោដ្ឋា ឈាមកា ច ហរេណុកា ។
ហលិទ្ទកា គន្ធសេលា ហរិវេរា ច គុគ្គុលា
វិភេទកា ចោរកោដ្ឋា កប្បុរា ច កលិង្គុកា ។
[៣២២] អថេត្ថ សីហា ព្យគ្ឃា ច បុរិសាលូ ច ហត្ថិយោ
ឯណេយ្យា បសទា ចេវ រោហិតា សរភា មិគា ។
កោដ្ឋសុណា សុណោបិ ច តុលិយា នឡសន្និភា
ចាមរី ចលនី លង្ឃី ឈាបិតា មក្កដា បិចុ ។
កក្កដា កតមាយា ច ឥក្កា គោណសិរា ពហូ
ខគ្គា វរាហា នកុលា កាឡកេត្ថ ពហុតសោ ។
មហិសា សោណា សិគាលា ចប្បកា ច សមន្តតោ
អាកុច្ឆា បចលាកា ច ចិត្រកា ចាបិ ទីបិយោ ។
បេលកា ច វិឃាសាទា សីហា គោកនិសាទកា
អដ្ឋបាទា ច មោរា ច ភស្សរា ច កុក្កុដ្ឋកា ។
ចង្កោរា កុក្កុដា នាគា អញ្ញមញ្ញំ បកោជិនោ
ពកា ពលាកា នជ្ជុហា ទិន្ទិភា កោញ្ចវាទិកា ។

---

១ ឱ. សុរភី ច រុក្ខា តគរា ។ ម. សុរភិមរុក្ខតគ្គរា ។ ២ ឱ. តុង្គវណ្ណកា ។ ម. តុង្គវល្លិកា ។

ដើមពុំសែន ដើមឫសសាមសិប ក្រឹស្នា វល្លិជណ្ដើរស្វា ឈូកត្រាញ់ ក្រវាន់ កោដ្ឋ ព្រហូត បាយម៉ាត ។ ពួករមៀត ហរតាន យ៉ាង ណា ហិរិវេរព្រឹក គ្រើល សម៉ពិភេទក៏ ប្រោស កប្បូរ វន្តក្រហម ។

[៣២២] មួយទៀត ក្បែរស្រះបោក្ខរណីនោះ មានពួករាជសីហ៍ ខ្លាធំ យក្ខិនី មានមុខដូចជាមុខមេសេះ ដំរី ទ្រាយ ស្វាន រមាំង សរភម្រឹគ ។ ហ្វូងចចក ទន្សាយ ឆ្មាបា ខ្លែព្រៃ មានសម្បុរ ដូចជាផ្កាបបុស ចាមរី ទោច ឈ្លូស ស្វាព្រាម ស្វាក្រិស ស្វាខោល ។ ទន្សោង ខ្ទីង ខ្លាឃ្មុំ គោព្រៃ ជាច្រើន ហ្វូងរមាស ជ្រូកព្រៃ ស្កា កង្កែន ដោយច្រើន ក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ ។ មាន ទាំងហ្វូងក្របី ខ្លែព្រៃ ចចក មានស្នាប់ឫស្សីធំព័ទ្ធព័ទ្ធជុំវិញអាស្រម-បទ ទន្សង បចលាកម្រឹគ វិចិត្តម្រឹគ ខ្លាដំបង ។ ហ្វូងទន្សាយ ត្មាត កេសរសីហៈ កោកនិសាតកម្រឹគ សរភៈ ក្ងោក ក្ងាន អាអូតភ្លើង ។ ពួកមាន់ទឹក មាន់ព្រៃ ដំរី ស្រែកយំឆ្លើយឆ្លងរកគ្នាទៅវិញទៅមក ពួកកុកសាប់ កុកក្រក ប៉ោលតោក ត្រដេវវិច ក្រៀល រនាល ។

ព្យគ្ឃិនសា លោហបិដ្ឋា ចប្បកា ជីវជីវកា
កបិញ្ជរា តិត្តិរាយោ កុលាវា បដិកុដ្ឋកា ។
មណ្ឌាលកា ចេលកេឡុ[1] ភណ្ឌុតិត្តិរនាមកា
ចេលាវកា បិង្គុលាយោ គោដកា អង្គហេតុកា ។
ការវិកា ច សក្កា ច ឧហុង្ការា ច កុក្កុហា
នានាទិជគណាកិណ្ណំ នានាសរនិកូជិតំ ។
[៣៦៣] អថេត្ថ សកុណា សន្តិ នីលកា[2] មញ្ជុភាណិកា
មោទន្តិ សហ ភរិយាហិ អញ្ញមញ្ញំ បកូជិនោ ។
អថេត្ថ សកុណា សន្តិ ទិជា មញ្ជុស្សរាសិតា
សេតច្ឆិកូដា ភទ្រក្ខា អណ្ឌជា ចិត្របេក្ខុណា ។
អថេត្ថ សកុណា សន្តិ ទិជា មញ្ជុស្សរាសិតា
សិខណ្ឌី នីលគីវាហិ អញ្ញមញ្ញំ បកូជិនោ ។
កុក្កុដ្ឋកា កុឡីរកា កោដ្ឋា បោក្ខរសាតកា
កាលវេយ្យា ពលីយក្ខា កទម្ពា សុវសាលិកា ។
ហលិទ្ទា លោហិតា សេតា អថេត្ថ នន្ទកា ពហូ
វារណា ភិង្គរាជា ច កទម្ពា សុវកោកិលា ។
ឧក្កុសា កុរុរា ហំសា អាដា បរិវទេន្តិកា
ចាកហំសា[3] អតិពលា នជ្ជុហា ជីវជីវកា ។

---

១ ឱ. ចេតកេទុ ។ ម. ចេលកេដុ ។ ២ ម. សាលីកា ។ ៣ ឱ.ម. បាកហំសា ។

ពួកខ្វែង ប្រមង់ ចង្កៀលខ្យង ចាបស្រុក ចចាត ទទា ខ្វែក អាអូត ។ ពួកចចាតធំ ប្រវៀ្ឡ ក្រួច ទទា ចាបស្រុក ចាបព្រៃ សាលិកាកែវគោ គ្រលីងគ្រលោង ។ ពួកករវិកផង ត្រចៀកកាំផង មៀមផង អកផង (មុចលិន្ទស្រះនោះ) កុះករដោយហ្វូងបក្សីផ្សេងៗ ជាទីទ្រហឹងអឺងកងដោយសំឡេងផ្សេងៗ ។

[៣២៣] មួយទៀត ក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ មានសត្វស្លាបទាំងឡាយ គឺពួកសាលិកាកែវ មានសំឡេងពីរោះ ស្រែកយំឆ្លើយឆ្លងរកគ្នាទៅវិញទៅមក រីករាយជាមួយនឹងញី (របស់ខ្លួន) ។ មួយទៀត ក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ មានពួកសត្វស្លាបកើតពីរដង មានសំឡេងពីរោះមានរង្វង់ភ្នែកស មានភ្នែកល្អ កើតក្នុងពង មានស្លាបដ៏វិចិត្រ។ មួយទៀត ក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ មានពួកបក្សី មានសំឡេងពីរោះគឺក្ងោក មានកខៀវ ស្រែកយំឆ្លើយឆ្លងគ្នាទៅវិញទៅមក ។ អាអូតក្ងើង មាន់ព្រៃ កោដ្ឋបក្សីពញាក់ ត្រចៀកកាំសមុទ្រ ខ្វែងជ្រកបក្សីប្របឹក សេកនិងសាលិកា ។ មួយទៀត ក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ មានពួកហង្សច្រើន មានសម្បុរលឿង ក្រហម-ស សត្វហត្ថិលិង្គសម្បកត្រពាំង ប្របឹក សេកនឹងតាវៅ ។ ពួកអង្កត់ខ្មៅ អង្កត់ស ហង្សអោជ ក្ងែងស្រាក ចាកហង្ស កុកគ្រោង ប៉ោលតោក ចាបស្រុក ។

ចាវេតា វិហំសា ចាកវាកា នទីចរា
វារណាភិរុទា រម្មា ឧភោ កាលុបកូជិនោ ។
អថេត្ថ សកុណា សន្តិ នានាវណ្ណា ពហូ ទិជា
មោទន្តិ សហ ភរិយាហិ អញ្ញមញ្ញំ បកូជិនោ ។
អថេត្ថ សកុណា សន្តិ នានាវណ្ណា ពហូ ទិជា
សព្វេ មញ្ជូ និកូជន្តិ មុចលិន្ទមុភតោ សរំ ។
អថេត្ថ សកុណា សន្តិ ករវីកា នាម តេ ទិជា
មោទន្តិ សហ ភរិយាហិ អញ្ញមញ្ញំ បកូជិនោ ។
អថេត្ថ សកុណា សន្តិ ករវីកា នាម តេ ទិជា
សព្វេ មញ្ជូ និកូជន្តិ មុចលិន្ទមុភតោ សរំ ។
ឃណេយ្យាបសជាតិណ្ណំ នាគសំសេវិតំ វនំ
នានាលតាហិ សញ្ឆន្នំ កទលិមិគសេវិតំ ។
អថេត្ថ សាមា[1] ពហុកា និវារោ វរកោ ពហុ
សាលិ អកដ្ឋបាកោ ច ឧច្ឆុ តត្ថ អនប្បកោ ។

១ ឱ. សាសបោ ពហុកោ ។

ហ្វូងព្រាប គ្រលែងវែក ចាក្រពាក ក្អែកទឹក វារណបក្សី មានសំឡេងគួឲ្យត្រេកអរ ស្រែកយំហៅគ្នាក្នុងកាលទាំងពីរ គឺព្រឹកល្ងាច មួយទៀត ក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ មានពួកសត្វស្វាបកើតពីរដង មានសម្បុរផ្សេងៗជាច្រើន ស្រែកយំឆ្លើយឆ្លងទៅវិញទៅមក រីករាយជាមួយនឹងញី ។ មួយទៀត ក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ មានពួកសត្វស្វាបមានកំណើតពីរដង មានសម្បុរផ្សេងៗជាច្រើន សុទ្ធតែមានសំឡេងពីរោះ ស្រែកស័ព្ទស៊ានត្រង់ឆ្នេរទាំងសងខាងមុចលិន្ទស្រះ ។ មួយទៀត ក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ មានពួកករវិក សត្វទាំងនោះមានកំណើតពីរដង រមែងស្រែកហៅគ្នា រីករាយជាមួយនឹងញី ។ មួយទៀត ក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ មានពួកករវិក សត្វទាំងនោះមានកំណើតពីរដង សុទ្ធតែមានសំឡេងដ៏ពីរោះស្រែកស័ព្ទស៊ានត្រង់ឆ្នេរទាំងសងខាងមុចលិន្ទស្រះ ។ ព្រៃ(ជិតស្រះបោក្ខរណីនោះ) ដែលពួកដំរីអាស្រ័យនៅហើយ សឹងដ៏កុះករដោយទ្រាយ ស្វាន ទាំងដេរដាសដោយពួកវល្លិផ្សេងៗ ដែលពួកសត្វឈ្លូសអាស្រ័យនៅហើយ ។ មួយយ៉ាងទៀត ក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ មានស្រងែច្រើន ស្ពួយច្រើន ពោតច្រើន ស្រូវសាលីដុះឯង មិនបាច់មានអ្នកណាភ្ជួររាស់ដាំឡើយ ទាំងអំពៅសោតក៏មានច្រើន ដុះក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ ។

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ទារកបព្វំ

អយំ ឯកបទី ឯតិ ឧជុំ គច្ឆតិ អស្សមំ
ខុទ្ទំ បិចាសំ អរតឹ តត្ថ បត្តោ ន វិន្ទតិ ។
យត្ថ វេស្សន្តរោ រាជា សហ បុត្តេហិ សម្មតិ
ធារេន្តោ ព្រាហ្មណវណ្ណំ អាសទញ្ច មសញ្ជដំ
ចម្មវាសី ឆមា សេតិ ជាតវេទំ នមស្សតិ ។
[៣២៤] ឥទំ សុត្វា ព្រហ្មពន្ធុ ឥសឹ កត្វា បទក្ខិណំ
ឧទគ្គចិត្តោ បក្កាមិ យត្ថ វេស្សន្តរោ អហុ ។

មហាវនវណ្ណនា ។

[៣២៥] ឧដ្ឋេហិ ជាលិ បតិដ្ឋ ចោរាណំ វិយ ទិស្សតិ
ព្រាហ្មណំ វិយ បស្សាមិ នន្ទិយោ មាភិកីររេ ។
[៣២៦] អហំបិ តាត បស្សាមិ យោ សោ ព្រហ្មាវ ទិស្សតិ
អទ្ធិកោ វិយ អាយាតិ អតិថី នោ ភវិស្សតិ ។
[៣២៧] កច្ចិ នុ ភោតោ កុសលំ កច្ចិ ភោតោ អនាមយំ
កច្ចិ ឧញ្ឆេន យាបេថ កច្ចិ មូលផលា ពហូ ។

ផ្លូវដើរនេះចុះតែជើងមួយ បុគ្គលដើរទៅត្រង់អាស្រម ដល់ទៅទីនោះហើយ ក៏មិនបានសម្រេក គម្លាន និងសេចក្តីអផ្សុកឡើយ ។ ជាអាស្រមដែលព្រះបាទវេស្សន្តរគង់នៅ ព្រមទាំងព្រះរាជបុត្រ និងព្រះរាជទេពី ព្រះអង្គទ្រទ្រង់ភេទបព្វជិតដ៏ប្រសើរ មានដំពក់និងវែកសម្រាប់បូជាភ្លើង និងសក់កណ្តាញ់ ទ្រង់ស្បែកខ្លា ផ្ទំផ្ទាល់ផែនដី នមស្ការភ្លើង ។

[៣២៤] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ជូជកជាផៅពង្សនៃព្រហ្ម ឮពាក្យនេះហើយ ក៏ធ្វើប្រទក្សិណាឥសី មានចិត្តត្រេកអរ ក៏ដើរចេញទៅសំដៅទៅអាស្រម ដែលព្រះបាទវេស្សន្តរគង់នៅ ។

ចប់ មហាវនវណ្ណនា ។

[៣២៥] (ព្រះវេស្សន្តរ...)ហែបាជាលី អ្នកចូរក្រោកឈរឡើង (ដំណើរមករបស់ស្នូម) ប្រាកដដូចជាដំណើរមកអំពីមុនៗ បិតាមើលទៅឃើញដូចជាព្រាហ្មណ៍ សេចក្តីរីករាយ ក៏មកស្រោចស្រពលើបិតា ។

[៣២៦](ជាលីកុមារ...) បពិត្រព្រះវរបិតា ខ្ញុំរមិលមើលទៅ ឃើញប្រាកដដូចជាព្រាហ្មណ៍ ដូចជាមានអ្នកដំណើរមក នឹងជាភ្ញៀវរបស់យើង ។

[៣២៧] (ជូជក...) ព្រះអង្គបានសេចក្តីសុខសប្បាយទេឬ ព្រះអង្គមិនមានរោគាពាធទេឬ ព្រះអង្គចិញ្ចឹមជីវិត ដោយការស្វែងរក (ស្រួល) ទេឬ មើមឈើ និងផ្លែឈើ មានច្រើនឬ ។

កច្ចិ ឌំសា មកសា ច អប្បមេវ សិរីសបា
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ កច្ចិ ហឹសា ន វិជ្ជតិ ។
[១២៨] កុសលញ្ចេវ នោ ព្រហ្មេ អថោ ព្រហ្មេ អនាមយំ
អថោ ឧញ្ឆេន យាបេម អថោ មូលផលា ពហូ ។
អថោ ឌំសា មកសា ច អប្បមេវ សិរីសបា
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ ហឹសា មយ្ហំ ន វិជ្ជតិ ។
សត្ត នោ មាសេ វសតំ អរញ្ញេ ជីវិសោកិនំ
ឥទំបិ បឋមំ បស្សាមិ ព្រាហ្មណំ ទេវវណ្ណិនំ
អាទាយ វេឡុវំ ទណ្ឌំ អគ្គិហុត្តំ កមណ្ឌលុំ ។
ស្វាគតន្តេ មហាព្រហ្មេ អថោ តេ អទុរាគតំ
អន្តោ បវិស ភទ្ទន្តេ បាទេ បក្ខាលយស្សុ តេ ។
តិណ្ឌុកានិ បិយាលានិ មធុកេ កាសមារិយោ
ផលានិ ខុទ្ទកប្បានិ ភុញ្ជ ព្រហ្មេ វរំ វរំ ។
ឥទំបិ បានិយំ សីតំ អាភតំ គិរិគព្ភរា
តតោ បិវ មហាព្រហ្មេ សចេ ត្វំ អភិកង្ខសិ ។
អថ ត្វំ កេន វណ្ណេន កេន វា បន ហេតុនា
អនុប្បត្តោ ព្រហារញ្ញំ តំ មេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតោ ។

ពួករបោម មូស ពស់មានតិចទេឬ ក្នុងព្រៃដ៏កុះករដោយម្រឹគយង់ឃ្នង មិនមានការបៀតបៀនព្រះអង្គទេឬ ។

[៣២៨] (ព្រះពោធិសត្វ...) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ យើងបានសេចក្ដីសុខសប្បាយទេ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ មួយទៀត យើងមិនមានរោគាពាធទេ យើងចិញ្ចឹមជីវិតដោយការស្វែងរកស្រួលទេ ទាំងមើមឈើនិងផ្លែឈើ ក៏មានច្រើនដែរ ។ មួយវិញទៀត ពួករបោម មូស ពស់ក៏មានតិចទេ ក្នុងព្រៃដ៏កុះករ ដោយម្រឹគយង់ឃ្នង មិនមានការបៀតបៀនយើងទេ ។ យើងនៅក្នុងព្រៃអស់ ៧ ខែហើយ រស់នៅទាំងទុក្ខសោក ទើបតែនឹងបានឃើញព្រាហ្មណ៍ឯងជាដំបូង មានភេទដ៏ប្រសើរ កាន់ឈើច្រត់ មានសម្បុរដូចផ្លែព្នៅទុំ មានរែកសម្រាប់បូជាភ្លើងនិងកុណ្ឌី ។ ហៃមហាព្រាហ្មណ៍ អ្នកមកល្អហើយ មួយទៀត អ្នកមិនមែនមកអាក្រក់ទេ អ្នកចូរចូលមកខាងក្នុង សេចក្ដីចម្រើន(ចូរមាន)ដល់អ្នក អ្នកចូរលាងជើងរបស់អ្នក ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរបរិភោគផ្លែឈើដ៏ឆ្ងាញ់ពិសាដូចទឹកឃ្មុំ គឺផ្លែទន្លាប់ ផ្លែទ្រយឹង ផ្លែមាក់ប្រាង ផ្លែមាក់ដោក ។ ទឹកដ៏ត្រជាក់នេះឯង ដែលដងមកអំពីជ្រោះភ្នំ ម្នាលមហាព្រាហ្មណ៍ បើអ្នកប្រាថ្នាចង់ផឹក ចូរដងយកអំពីពាងទឹកនោះហើយផឹកចុះ ។ អ្នកមកដល់ព្រៃធំដោយហេតុដូចម្ដេច ដោយបច្ច័យដូចម្ដេច យើងសួរហើយ អ្នកចូរប្រាប់ហេតុនោះ ។

[៣២៩] យថា វារិវហោ បូរោ   សព្វកាលំ ន ខីយតិ
ឯវន្តំ យាចិតាគញ្ឆឹ   បុត្តេ មេ ទេហិ យាចិតោ។
[៣៣០] ន ទេមិ ន វិកម្បាមិ   ឥស្សរោ នយ ព្រាហ្មណ
ចាតោ គតា រាជបុត្តី   សាយំ ឧញ្ឆាតោ ឯហិតិ[១]
ឯករត្តឹ វសិត្វាន   ចាតោ គច្ឆសិ ព្រាហ្មណ។
តស្សា ន្ហាតោ ឧបគ្ឃា តេ   អថ នេ មាលរិនេ
ឯករត្តឹ វសិត្វាន   ចាតោ គច្ឆសិ ព្រាហ្មណ។
នានាបុប្ផេហិ សញ្ឆន្នេ   នានាគន្ធេហិ ភូសិតេ
នានាមូលផលាកិណ្ណេ   គច្ឆស្វាទាយ ព្រាហ្មណ ។
[៣៣១] ន វាសមភិរោចាមិ   គមនំ មយ្ហំបិ រុច្ចតិ
អន្តរាយោបិ មេ អស្ស   គច្ឆញ្ញេវ រថេសភ ។

---

១ ម. ហោហិតិ ។

[៣២៩] (ជូជក...) ផ្លូវទឹក (មានទន្លេនិងស្ទឹងជាដើម) ដ៏ពេញប្រៀប មិនចេះអស់ទៅសព្វកាល យ៉ាងណាមិញ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំមកដើម្បីសូមទានព្រះអង្គ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំសូមហើយ សូមប្រទានព្រះរាជ-បុត្រទាំងពីរ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

[៣៣០] (ព្រះមហាសត្វ...) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ យើងឲ្យ យើងមិនរួញរាទេ អ្នកជាម្ចាស់ (នៃពួកបុត្ររបស់យើង) ចូរនាំយកទៅចុះ រាជ-បុត្រី (ជាមាតានៃបុត្រទាំងពីរនុ៎ះ) បានចេញទៅរកផលានុផលអំពីព្រឹក នាងនឹងត្រឡប់មកអំពីការស្វែងរកក្នុងវេលាល្ងាច ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរឈប់សម្រាកបានមួយយប់សិន លុះព្រឹកឡើងសឹមទៅចុះ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកឈប់សម្រាកបានមួយយប់ លុះព្រឹកឡើង (សឹមនាំយក) កុមារទាំងពីរនោះ ដែលមាតានោះដុសក្បាលហើយ ប្រដាប់ដោយផ្កាកម្រង ហើយទៅចុះ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរនាំយក (កុមារទាំងពីរនោះ) ដែលពាក់ដោយផ្កាផ្សេង ៗ ស្អិតស្អាងដោយគ្រឿងក្រអូបផ្សេង ៗ សម្បូណ៌ដោយមើមឈើនិងផ្លែឈើផ្សេងៗ ហើយទៅចុះ ។

[៣៣១] (ជូជក...) បពិត្រព្រះអង្គប្រសើរក្នុងរថ ទូលព្រះបង្គំ មិនគាប់ចិត្តនឹងការនៅទេ គាប់ចិត្តនឹងការទៅ ក្រែងអន្តរាយមានដល់ទូលព្រះបង្គំ ឯទូលព្រះបង្គំ នឹងទៅ ខានពុំបាន ។

ន ហោតា យាចយោគី នំ អន្តរាយស្ស ការិយា
ឥត្ថិកា មន្តំ ជានន្តិ សព្វំ គណ្ហន្តិ វាមតោ ។
សទ្ធាយ ទានំ ទទតោ មា សមងក្ខិ មាតរំ
អន្តរាយំបិ សា កយិរា កច្ចញ្ញេវ រថេសភ ។
អាមន្តយស្សុ តេ បុត្តេ មា តេ មាតរមទ្ទសុំ
សទ្ធាយ ទានំ ទទតោ ឯវំ បុញ្ញំ បវឌ្ឍតិ ។
អាមន្តយស្សុ តេ បុត្តេ មា តេ មាតរមទ្ទសុំ
មាទិសស្ស ធនំ ទត្វា រាជ សគ្គំ គមិស្សសិ ។
[៣៣២] សចេ ត្វំ និច្ឆសេ ទដ្ឋុំ មម ភរិយំ បតិព្វតំ
អយ្យកស្សបិមេ នេហិ ជាលី កណ្ហាជិនំ ចុភោ ។
ឥមេ កុមារេ ទិស្វាន មញ្ជុកេ បិយភាណិនេ
បតីតោ សុមនោ វិត្តោ ពហុំ ទស្សតិ តេ ធនំ ។

ធម្មតាពួកស្រីនុ៎ះមិនមែនជាអ្នកគួរដល់ស្នេហ៍ទេ តែងធ្វើសេចក្តីអន្តរាយ ពួកស្រីរមែងចេះកិច្ចកលមាយា តែងកាន់យកកិច្ចការទាំងពួង ដោយខាងឆ្វេង ។ បពិត្រព្រះអង្គប្រសើរក្នុងរថ កាលបើព្រះអង្គប្រទាន ដោយសទ្ធា សូមកុំឲ្យ(ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ)ចូបនឹងព្រះមាតា (របស់កុមារទាំងនោះឡើយ)ក្រែងព្រះនាងនោះ ធ្វើសេចក្តីអន្តរាយ ទូលព្រះបង្គំនឹងទៅ ខានពុំបាន ។ សូមព្រះអង្គត្រាស់ហៅបុត្រទាំងគូរបស់ព្រះអង្គមក កុំឲ្យបុត្រទាំងនោះបានឃើញព្រះមាតាឡើយ កាលបើព្រះអង្គប្រទាន ដោយសទ្ធា បុណ្យតែងចម្រើនលូតលាស់យ៉ាងនេះ ។ សូមព្រះអង្គត្រាស់ហៅបុត្រទាំងគូរបស់ព្រះអង្គមក កុំឲ្យបុត្រទាំងនោះបានឃើញព្រះមាតាឡើយ បពិត្រព្រះរាជា លុះព្រះអង្គប្រទានព្រះរាជទ្រព្យ ដល់បុគ្គលប្រាកដដូចជាខ្ញុំហើយ ព្រះអង្គនឹងយាងទៅកាន់ឋានសួគ៌ ។

[៣៣២] (ព្រះវេស្សន្តរ...) បើអ្នកមិនប្រាថ្នាចង់ចួបនឹងភរិយារបស់យើង ដែលជាស្ត្រីមានវត្តក្នុងស្វាមីទេ អ្នកចូរឲ្យកុមារទាំងពីរ គឺជាលីនិងកណ្ហាជិនានេះ ដល់ព្រះអយ្យកោចុះ ។ ព្រះអយ្យកោនោះ ទ្រង់ទតឃើញកុមារទាំងនេះ ដែលមានសម្តីពីរោះ និយាយពាក្យជាទីស្រឡាញ់ហើយ ទ្រង់សប្បាយរីករាយត្រេកអរ នឹងប្រទានទ្រព្យច្រើនដល់អ្នក ។

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ទារកបព្វំ

[៣៣៣] អច្ឆេទនស្ស ភាយាមិ រាជបុត្ត សុណោហិ មេ
រាជទណ្ឌាយ មំ ទជ្ជា វិក្កិណេយ្យ ហនេយ្យ វា
ជិន្នោ ធនញ្ច ទាសេ ច គារយ្ហស្ស ព្រហ្មពន្ធុយា ។

[៣៣៤] ឥមេ កុមារេ ទិស្វាន មញ្ជុកេ បិយភាណិនេ
ធម្មេ ឋិតោ មហារាជា សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនោ
លទ្ធា បីតិសោមនស្សំ ពហុំ ទស្សតិ តេ ធនំ ។

[៣៣៥] ទាហន្តំបិ ករិស្សាមិ យំ មំ ត្វំ អនុសាសសិ
ទារកេវ អហំ នេស្សំ ព្រាហ្មណិយា បរិចារកេ ។

[៣៣៦] តតោ កុមារា ព្យត្ថិតា សុត្វា លុទ្ទស្ស ភាសិតំ
តេន តេន បធាវឹសុ ជាលី កណ្ហាជិនា ឧភោ ។

[៣៣៧] ឯហិ តាត បិយបុត្ត បូរេថ មម បារមី
ហទយំ មេភិសិញ្ចថ ករោថ វចនំ មម ។

[៣៣៣] (ជូជក...) បពិត្រព្រះរាជបុត្រ សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ (ពាក្យ) របស់ទូលព្រះបង្គំ ទូលព្រះបង្គំខ្លាចក្រែងព្រះអយ្យកោ ដណ្តើមយក (ព្រះរាជកុមារ) ព្រះអយ្យកោនឹងប្រទានទូលព្រះបង្គំ (ដល់ពួកអាមាត្យ) ដើម្បីព្រះរាជទណ្ឌ ឬលក់ពិន័យ ពុំនោះសោត នឹងសម្លាប់ពុំខាន ទូលព្រះបង្គំមុខជានឹងដាច់ចាកទ្រព្យផង ចាកពួកទាសៈផង ត្រូវនាងព្រាហ្មណីតិះដៀលផង ។

[៣៣៤] (ព្រះវេស្សន្តរ...) ព្រះមហារាជទ្រង់ឋិតនៅក្នុងធម៌ ញុំាំងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ទ្រង់ទតឃើញកុមារទាំងនេះ ដែលមានសម្តីពីរោះ និយាយពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ទ្រង់បានបីតិនិងសោមនស្ស នឹងព្រះរាជទានព្រះរាជទ្រព្យជាច្រើនដល់អ្នក ។

[៣៣៥] (ជូជក...)ទូលព្រះបង្គំមិនធ្វើតាមព្រះបន្ទូលដែលទ្រង់បង្គាប់នោះទេ ទូលព្រះបង្គំសូមនាំយកទារកទាំងពីរទៅឲ្យបម្រើនាងព្រាហ្មណី ។

[៣៣៦] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) លំដាប់នោះ ព្រះរាជកុមារទាំងពីរ គឺជាលី និងកណ្ហាជិនា លុះឮសម្តីព្រាហ្មណ៍ឃ្លានពានហើយ ក៏តក់ស្លុតនាំគ្នាស្ទុះរត់ទៅតាមទីនោះ ៗ ។

[៣៣៧] (ព្រះមហាសត្វ...) ហៃបា ជាកូនស្ងួនសម្លាញ់ កូនចូរមកអាយ ចូរបំពេញបារមី របស់បិតា កូនចូរស្រោចស្រពហឫទ័យ របស់បិតា កូនចូរធ្វើតាមពាក្យ របស់បិតា ។

យានជាភវ មេ ហោថ អចលា ភវសាគរេ
ជាតិចារំ តរិស្សាមិ សន្តារេស្សំ សទេវកំ ។
ឯហិ អម្ម បិយា ជីតា បិយា មេ ទានចារមី
ហានយំ មេភិសិញ្ចេថ ការោថ វចនំ មម ។
យានជាភវ មេ ហោថ អចលា ភវសាគរេ
ជាតិចារំ តរិស្សាមិ ឧទ្ធរិស្សំ សទេវកំ ។
[៣៣៨] តតោ កុមារេ អាទាយ ជាលី កណ្ហាជិនំ ចុភោ
ព្រាហ្មណស្ស អទា ទានំ សិរីនំ វេដ្ឋវឡ្ឍោ ។
តតោ កុមារេ អាទាយ ជាលី កណ្ហាជិនំ ចុភោ
ព្រាហ្មណស្ស អទា ចិត្តោ បុត្តកេ ទានមុត្តមំ ។
តទាសិ យំ ភឹសនកំ តទាសិ លោមហំសនំ
យំ កុមារេ បទិន្នម្ហិ មេទនី សមកម្បថ ។
តទាសិ យំ ភឹសនកំ តទាសិ លោមហំសនំ
យំ បញ្ជលិកតោ រាជា កុមារេ សុខវឌ្ឍិតេ
ព្រាហ្មណស្ស អទា ទានំ សិរីនំ វេដ្ឋវឡ្ឍោ ។

កូនចូរដូចជាយាននាវា របស់បិតា ឲ្យនឹងថ្កល់ក្នុងសាគរគឺភព បិតានឹងឆ្លងចាកត្រើយគឺជាតិ និងចម្លងមនុស្ស ព្រមទាំងទេវតា (ទៅកាន់ត្រើយ គឺព្រះនិព្វាន) ។ ហៃធីតាស្ងួនសម្លាញ់(ឪពុក) នាងចូរមក ព្រោះទានបារមី ជាសម្លាញ់របស់បិតា នាងចូរស្រោចស្រពហឫទ័យ របស់បិតា ចូរធ្វើតាមពាក្យ របស់បិតា ។ នាងចូរដូចជាយាននាវា របស់បិតា ឲ្យនឹងថ្កល់ក្នុងសាគរគឺភព បិតានឹងឆ្លងចាកត្រើយគឺជាតិ និងចម្លងពួកមនុស្សព្រមទាំងទេវតា ។

[៣៣៨] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) លំដាប់នោះ ព្រះបរមពោធិសត្វញុំាងពួកអ្នកសិរិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ទ្រង់នាំយកកុមារទាំងពីរ គឺជាលីនិងកណ្ហាជិនា ហើយទ្រង់ប្រទានដល់ព្រាហ្មណ៍ ។ ក្នុងលំដាប់នោះ ព្រះរាជាទ្រង់មានព្រះហឫទ័យរីករាយនាំយកកុមារទាំងពីរ គឺជាលីនិងកណ្ហា-ជិនា ជាបុត្រឲ្យជាទានដ៏ឧត្តមដល់ព្រាហ្មណ៍ ។ ហេតុដែលគួរឲ្យស្ញប់ស្ញែង ក៏កើតមានក្នុងកាលនោះ សេចក្តីព្រឺព្រួចរោម ក៏កើតមានក្នុងកាលនោះ កាលដែលព្រះរាជាបានប្រទានកុមារទាំងពីរហើយ ផែនដីក៏កម្រើកញាប់ញ័រ ។ ហេតុដែលគួរឲ្យស្ញប់ស្ញែងក៏កើតមានក្នុងកាលនោះ សេចក្តីព្រឺព្រួចរោម ក៏កើតមានក្នុងកាលនោះ ព្រោះព្រះរាជា ញុំាងពួកអ្នកសិរិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ទ្រង់ផ្គងអញ្ជលីបានប្រទានកុមារទាំងពីរ ដ៏ចម្រើនដោយសេចក្តីសុខ ឲ្យជាទានដល់ព្រាហ្មណ៍ ។

[៣៣៩] តតោ សោ ព្រាហ្មណោ លុទ្ទោ លតំ ទន្តេហិ ឆិន្ទិយ
លតាយ ហត្ថេ ពន្ធិត្វា លតាយ អនុមជ្ជថ ។
តតោ សោ រជ្ជុមាទាយ ទណ្ឌញ្ចាទាយ ព្រាហ្មណោ
អាកោដយន្តោ តេ នេតិ សិវិរាជស្ស បេក្ខតោ ។
[៣៤០] តតោ កុមារា បក្កាមុំ ព្រាហ្មណស្ស បមុញ្ចិយ
អស្សុបុណ្ណេហិ នេត្តេហិ បិតរំ សោ ឧទិក្ខតិ ។
វេធមស្សត្ថបត្តំវ បិតុ បាទានិ វន្ទតិ
បិតុ បាទានិ វន្ទិត្វា ឥទំ វចនមព្រវិ ។
អម្មា ច តាត និក្ខន្តា ត្វញ្ច នោ តាត ទស្សសិ
យាវ អម្មំបិ បស្សេមុ អថ នោ តាត ទស្សសិ ។
អម្មា ច តាត និក្ខន្តា ត្វញ្ច នោ តាត ទស្សសិ
មា នោ ត្វំ តាត អទទា យាវ អម្មាបិ ឯតិ នោ ។
តទាយំ ព្រាហ្មណោ កាមំ វិក្កិណាតុ ហនាតុ វា
ពលង្កបាទោ អន្ធនខោ អថោ ឱពទ្ធបិណ្ឌិកោ

[៣៣៩] លំដាប់នោះ ព្រាហ្មណ៍ ជាអ្នកល្មោភនោះ បានខាំកាត់វល្លិ ដោយធ្មេញទាំងឡាយ ហើយចងដៃទាំងឡាយដោយវល្លិ ហើយយកវល្លិវាយបណ្តើរ ។ លំដាប់តពីនោះមក ព្រាហ្មណ៍នោះ កាន់ខ្សែផង កាន់ឈើច្រត់ផង វាយកុមារទាំងពីរនោះ នាំបណ្តើរទៅ (ក្នុងទី) ចំពោះព្រះភ័ក្ត្រនៃព្រះបាទសិវិ (វេស្សន្តរ) ។

[៣៤០] ក្នុងកាលដែលព្រាហ្មណ៍នាំទៅនោះ កុមារទាំងពីរបានរបូតរួច (អំពីចំណង) នៃព្រាហ្មណ៍ ហើយរត់ចៀសចេញទៅ កុមារនោះ មាននេត្រាទាំងពីរដ៏ពោរពេញដោយទឹកភ្នែក ងើបមើលព្រះបិតា ។ កុមារក៏ញាប់ញ័រចំប្រប់ដូចជាស្លឹកពោធិ៍ ថ្វាយបង្គំព្រះបាទទាំងគូរបស់ព្រះបិតា លុះថ្វាយបង្គំព្រះបាទទាំងគូ របស់ព្រះបិតាហើយ បានពោលពាក្យនេះថា បពិត្រព្រះបិតា ព្រះមាតាចេញទៅព្រៃហើយ បពិត្រព្រះបិតា ឯព្រះអង្គប្រទានយើងខ្ញុំ បពិត្រព្រះបិតា ចាំយើងខ្ញុំចួបនឹងព្រះមាតាសិន សឹមព្រះអង្គប្រទានយើងខ្ញុំ ។ បពិត្រព្រះបិតា ព្រះមាតាចេញទៅព្រៃហើយ បពិត្រព្រះបិតា ឯព្រះអង្គប្រទានយើងខ្ញុំ បពិត្រព្រះបិតា ព្រះអង្គកុំអាលប្រទានយើងខ្ញុំឡើយ រង់ចាំព្រះមាតារបស់យើងខ្ញុំត្រឡប់មកសិន ។ ក្នុងពេលនោះព្រាហ្មណ៍នេះ ចង់លក់ឬចង់សម្លាប់ក៏តាមប្រាថ្នាចុះ (ដ្បិតព្រាហ្មណ៍នេះ) មានជើងត្រប៉ាត ក្រចកស្អុយ មួយទៀត មានដុំសាច់យុរយារ

ទីឃោត្តរោដ្ឋោ ចបលោ   កឡារោ ភគ្គនាសកោ ។
កុម្ភោទរោ ភគ្គបិដ្ឋី   អថោ វិសមចក្ខុកោ
លោហមស្សុ ហរិតកេសោ   វលីនំ តិលកាហតោ ។
បិង្គលោ ច វិនតោ ច   វិកដោ ច ព្រហា ខរោ
អជិនានិបិ សន្នទ្ធោ   អមនុស្សោ ភយានកោ ។
មនុស្សោ ឧទាហុ យក្ខោ   មំសលោហិតភោជនោ
គាមា អរញ្ញមាគម្ម   ធនំ តំ តាត យាចតិ ។
នីយមានា បិសាចេន   កិន្នុ តាត ឧទិក្ខសិ
អស្មា នូន តេ ហទយំ   អយសា ទឡ្ហពន្ធនំ ។
យោ នោ ពន្ធេ ន ជានាសិ   ព្រាហ្មណេន ធនេសិនា
អច្ចាយិកេន លុទ្ទេន   យោ នោ គាវោវ សុម្ភតិ ។
ឥធេវ អច្ឆតំ កណ្ហា   ន សា ជានាសិ កិស្មិញ្ចិ
មិគីវ ខីរសម្មត្តា   យូថា ហីនា វ កន្ទតិ ។

បប្ញូរមាត់ខាងលើវែង មានទឹកមាត់ហៀរចេញ ធ្មេញស្មេញ (ដូចខ្នាយជ្រូក) ច្រមុះបាក់ ។ មានពោះធំកំប៉ោង ខ្នងកោង ភ្នែកស្រលៀង ពុកមាត់ពុកចង្កាក្រហម សក់លឿង ស្បែកជ្រួញជ្រីវ រទុះដោយអាចម៍រុយ ។ មានភ្នែកលៀនក្រឡោត (ដូចភ្នែកឆ្មា) ចង្កេះ ខ្នង ក វៀចសន្ទាក់ឆ្អឹងលាន់ឮប្រសៗ ធំដំបង ឈ្មានពាន ទុកជាស្បៀកដណ្តប់ស្បែកខ្លា ក៏ដូចជាអមនុស្ស គួរស្មើម ។ បពិត្រព្រះបិតា (ព្រាហ្មណ៍នេះ)ជាមនុស្ស ឬជាយក្ស ជាអ្នកស៊ីសាច់និងឈាម ចេញអំពីស្រុកមកកាន់ព្រៃ សូមទ្រព្យគឺកូន នឹងព្រះបិតាទេដឹង ។ បពិត្រព្រះបិតាយើងខ្ញុំត្រូវបិសាចកំពុងនាំទៅ ព្រះបិតាទ្រង់ទតឃើញឬទេ ព្រះហឫទ័យរបស់ព្រះបិតា (ធ្ងន់ដូចថ្ម) ឬដូចជាចំណងដែកដ៏មាំ ព្រះអង្គមិនជ្រាបយើងខ្ញុំ ដែលព្រាហ្មណ៍ជាអ្នកស្វែងរកទ្រព្យល្មោភហួសប្រមាណចាប់ចងហើយវាយយើងខ្ញុំ ដូចជាគេវាយគោ ។ នាងកណ្ហាជិនាចូរនៅក្នុងទីនេះចុះ ដ្បិតនាងមិនទាន់ដឹងក្តីនៅឡើយ រមែងកន្ទក់កន្ទេញ ដូចជាកូនម្រឹគនៅបៅដោះហើយព្រាត់ប្រាសចាកហ្វូង ។

១៦៩

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ទារកបព្វំ

[៣៤១] ន មេ ឥទំ តថា ទុក្ខំ លព្ភា ហិ បមុជា ឥទំ
យញ្ច អម្មំ ន បស្សិស្សំ តំ មេ ទុក្ខតរំ ឥតោ ។
ន មេ ឥទំ តថា ទុក្ខំ លព្ភា ហិ បមុជា ឥទំ
យញ្ច តាតំ ន បស្សិស្សំ តំ មេ ទុក្ខតរំ ឥតោ ។
សា នូន កបណា អម្មា ចិរំ រត្តាយ រុច្ចតិ
កណ្ហាជិនំ អបស្សន្តី កុមារឹ ចារុទស្សនឹ ។
សោ នូន កបណោ តាតោ ចិរំ រត្តាយ រុច្ចតិ
កណ្ហាជិនំ អបស្សន្តោ កុមារឹ ចារុទស្សនឹ ។
សា នូន កបណា អម្មា ចិរំ រុច្ចតិ អស្សមេ
កណ្ហាជិនំ អបស្សន្តី កុមារឹ ចារុទស្សនឹ ។
សោ នូន កបណោ តាតោ ចិរំ រុច្ចតិ អស្សមេ
កណ្ហាជិនំ អបស្សន្តោ កុមារឹ ចារុទស្សនឹ ។

[៣៤១] ទុក្ខដូច្នោះនេះមិនមែនជាទុក្ខដល់អញទេ ព្រោះទុក្ខនេះ បុរស (ដែលរង្គាត់ទៅក្នុងកព) ត្រូវបាន អញមិនឃើញព្រះមាតាណា ការមិនឃើញព្រះមាតានោះ ជាសេចក្ដីទុក្ខក្រៃលែង របស់អញ ជាងសេចក្ដីទុក្ខដែលព្រាហ្មណ៍វាយដំនេះទៅទៀត ។ ទុក្ខដូច្នោះនេះ មិនមែនជាទុក្ខដល់អញទេ ព្រោះទុក្ខនេះ បុរសត្រូវបាន អញមិនឃើញព្រះបិតាណា ការមិនឃើញព្រះបិតានោះ ជាសេចក្ដីទុក្ខក្រៃលែង របស់អញ ជាងសេចក្ដីទុក្ខដែលព្រាហ្មណ៍វាយដំនេះទៅទៀត ។ ព្រះមាតានោះ ជាមនុស្សកំព្រាពិត កាលបើមិនឃើញកុមារី ឈ្មោះកណ្ហាជិនា ល្អគួរមើល មុខជានឹងទ្រង់ព្រះកន្សែងអស់កាលយូរ ។ ព្រះបិតានោះជាមនុស្សកំព្រាដោយពិត កាលបើមិនឃើញកុមារី ឈ្មោះកណ្ហាជិនា ល្អគួរមើល មុខជានឹងទ្រង់ព្រះកន្សែងអស់កាលយូរ ។ ព្រះមាតានោះ ជាមនុស្សកំព្រាពិត កាលបើមិនឃើញកុមារី ឈ្មោះកណ្ហា-ជិនា ល្អគួរមើល មុខជានឹងទ្រង់ព្រះកន្សែង ក្នុងអាស្រម អស់កាលយូរ ។ ព្រះបិតានោះ ជាមនុស្សកំព្រាពិត កាលបើមិនឃើញកុមារី ឈ្មោះកណ្ហាជិនា ល្អគួរមើល មុខជានឹងទ្រង់ព្រះកន្សែង ក្នុងអាស្រម អស់កាលយូរ ។

សា នូន កបណា អម្មា ចិរំ រត្តាយ រុច្ឆតិ
អឌ្ឍរត្តេវ រត្តេ វា នទីវ អវសុស្សតិ ។
សោ នូន កបណោ តាតោ ចិរំ រត្តាយ រុច្ឆតិ
អឌ្ឍរត្តេវ រត្តេ វា នទីវ អវសុស្សតិ ។
ឥមេ តេ ជម្ពុកា រុក្ខា វេទិសា សិន្ទុវារិតា
វិវិធានិ រុក្ខជាតានិ តានិ អជ្ជ ជហាមសេ ។
អស្សត្ថា បនសា ចេមេ និគ្រោធា ច កបិត្ថនា
វិវិធានិ ផលជាតានិ តានិ អជ្ជ ជហាមសេ ។
ឥមេ តិដ្ឋន្តិ អារាមា អយំ សីតូទកា នទី
យត្ថស្សុ បុព្វេ កីឡាម តានិ អជ្ជ ជហាមសេ ។
វិវិធានិ បុប្ផជាតានិ អស្មឹ ឧបរិ បព្វតេ
យានស្សុ បុព្វេ ធារេម តានិ អជ្ជ ជហាមសេ ។
វិវិធានិ ផលជាតានិ អស្មឹ ឧបរិ បព្វតេ
យានស្សុ បុព្វេ ភុញ្ជាម តានិ អជ្ជ ជហាមសេ ។
ឥមេ នោ ហត្ថិកា អស្សា ពលិពទ្ធា ច នោ ឥមេ
យេហិស្សុ បុព្វេ កីឡាម តានិ អជ្ជ ជហាមសេ ។

ព្រះមាតានោះ ជាមនុស្សកំព្រាពិត (រឭកពួកយើង) ក្នុងពាក់កណ្តាលអធ្រាត្រ ឬក្នុងរាត្រីទាំងមូល នឹងទ្រង់ព្រះកន្សែងអស់កាលយូរ នឹងរីងស្ងួត ដូចស្ទឹង ។ ព្រះបិតានោះ ជាមនុស្សកំព្រាដោយពិត (រឭកពួកយើង) ក្នុងកណ្តាលអធ្រាត្រ ឬក្នុងរាត្រីទាំង-មូល នឹងទ្រង់ព្រះកន្សែងអស់កាលយូរ នឹងរីងស្ងួត ដូចជាស្ទឹង ។ រុក្ខជាតិផ្សេងៗទាំងនេះ គឺដើមព្រីង ឈើទាលខ្យាប់ មានមែកត្រសុំត្រសាយ ថ្ងៃនេះ យើងនឹងបោះបង់ពួករុក្ខជាតិទាំងនោះចោលហើយ ។ ពួកផលជាតិផ្សេងៗទាំងនេះ គឺពោធិ៍ ខ្នុរ ជ្រៃ ក្រសាំង ថ្ងៃនេះ យើងនឹងបោះបង់ផលជាតិទាំងនោះចោលហើយ ។ នេះសួនច្បារ នេះស្ទឹងមានទឹកត្រជាក់ ពីដើមយើងលេងក្នុងទីណា ថ្ងៃនេះ យើងនឹងបោះបង់ទីទាំងនោះ ។ ពីដើមពួកយើងទ្រទ្រង់ផ្កាណាច្រើនយ៉ាង លើភ្នំនេះ ថ្ងៃនេះ យើងនឹងបោះបង់ផ្កាទាំងនោះ ។ ពីដើមពួកយើងបរិភោគផ្លែឈើណាច្រើនយ៉ាង លើភ្នំនេះ ថ្ងៃនេះ យើងនឹងបោះបង់ផ្លែឈើទាំងនោះ ។ នេះរូបដំរី រូបសេះរបស់យើង នេះរូបគោរបស់យើង ពីដើមយើងលេងដោយរូបណា ថ្ងៃនេះ យើងនឹងបោះបង់រូបទាំងនោះ ។

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ទារកបព្វំ

[៣៤២] នីយមានា កុមារា តេ បិតរំ ឯតទព្រវុំ

អម្មំ អារោគ្យំ វជ្ជាសិ ត្វញ្ច តាត សុខី ភវ ។

ឥមេ នោ ហត្ថិកា អស្សា បលិពទ្ទា ច នោ ឥមេ

តានិ អម្មាយ ទជ្ជាសិ សោកន្តេហិ វិនេស្សតិ ។

ឥមេ នោ ហត្ថិកា អស្សា ពលិពទ្ទា ច នោ ឥមេ

តានិ អម្មា ឧទិក្ខន្តី សោកំ បដិវិនេស្សតិ ។

[៣៤៣] តតោ វេស្សន្តរោ រាជា ទានំ ទត្វាន ខត្តិយោ

បណ្ណសាលំ បវិសិត្វា កលូនំ បរិទេវយិ ។

កន្វជ្ជច្ឆាតា តសិតា ឧបរុច្ឆន្តិ ទារកា

សាយំ សំវេសនាកាលេ កោ នេ ទស្សតិ ភោជនំ ។

កន្វជ្ជច្ឆាតា តសិតា ឧបរុច្ឆន្តិ ទារកា

សាយំ សំវេសនាកាលេ អម្ម ឆាតម្ហ នេថ នោ ។

[៣៤២] កុមារទាំងនោះ កាលជូជកព្រាហ្មណ៍កំពុងនាំទៅ បានពោលនឹងព្រះបិតាដូច្នេះថា បពិត្រព្រះបិតា សូមព្រះអង្គប្រាប់នូវភាព (របស់យើងខ្ញុំ) ជាបុគ្គលមិនមានរោគដល់ព្រះមាតាផង ទាំងព្រះអង្គសោតក៏សូមឲ្យបានសេចក្ដីសុខ ។ នេះរូបដំរី រូបសេះរបស់យើងខ្ញុំ នេះរូបគោរបស់យើងខ្ញុំ សូមព្រះអង្គប្រទានរូបទាំងនោះដល់ព្រះមាតាៗនឹងបន្ទោបង់សំណោក ព្រោះរូបទាំងនោះ ។ នេះរូបដំរី រូបសេះរបស់យើងខ្ញុំ នេះរូបគោរបស់យើងខ្ញុំ ព្រះមាតាកាលបើក្រឡេកឃើញរូបទាំងនោះហើយ នឹងបន្ទោបង់សំណោកចេញបាន ។

[៣៤៣] លំដាប់នោះ ព្រះបាទវេស្សន្តរជាក្សត្រិយ៍ ទ្រង់ដាក់ទានរួចហើយ ក៏យាងចូលទៅកាន់បណ្ណសាលា ហើយខ្សឹកខ្សួល គួរឲ្យអាណោចអាធ័ម ។ (ព្រះមហាសត្វទ្រង់ព្រះពិលាបថា) ក្នុងថ្ងៃនេះ ទារកទាំងពីរ មានសេចក្ដីស្រេកឃ្លាន ហើយយំទារនរណាអ្នកណា ហ្ន៎ នឹងឲ្យភោជន ដល់ទារកទាំងពីរនោះ ក្នុងកាលជាទីអង្គាស (អាហារ) ក្នុងវេលាល្ងាច ។ ក្នុងថ្ងៃនេះ ទារកទាំងពីរមានសេចក្ដីស្រេកឃ្លាន ហើយយំទារនរណា បពិត្រព្រះមាតា យើងខ្ញុំមានសេចក្ដីស្រេកឃ្លានហើយ សូមព្រះមាតាប្រទានភោជនដល់យើងខ្ញុំ ក្នុងកាលជាទីអង្គាស (អាហារ) ក្នុងវេលាល្ងាច ។

កាថន្នុ បជំ គច្ឆន្តិ បត្តិកា អនុចាហជា
សន្ធា សុណោហិ ចាទេហិ កោ នេ ហាត្វេ គហេស្សតិ ។
កាថន្នុ សោ អលជ្ជេយ្យ សម្មុខា បហរំ មម
អត្ថសកានំ បុត្តានំ អលជ្ជី វត ព្រាហ្មណោ ។
យោបិមេ ធាសីធាសស្ស វញ្ញោ វាបន បេសិយោ
តស្សាបិ សុវិហីនស្ស កោ លជ្ជី បហារិស្សតិ ។
វារិជស្សេវ មេ សតោ ពន្ធស្ស កុមិនោ មុខេ
អក្កោសតិ បហារតិ បិយេ បុត្តេ អបស្សតោ ។
[៣៤៤] អាទុ[១] ចាបំ គហេត្វាន ខគ្គំ ពន្ធិយ វាមតោ
អានិស្សាមិ សកេ បុត្តេ បុត្តានំ ហិ វធោ ទុក្ខោ ។
អដ្ឋានមេតំ ទុក្ខរូបំ យំ កុមារា វិហញ្ញរេ
សតញ្ច ធម្មមញ្ញាយ កោ នត្វា អនុតប្បតិ ។
[៣៤៥] សច្ចំ កិរេវមាហំសុ នរា ឯកច្ចិយា ឥធ
យស្ស នត្ថិ សកា មាតា យថា[២] នត្ថិ តថេវ សោ ។

---

១ ម. ធន្នុំ ។ ២ ម. បិតា អត្ថិ ។

ទារកទាំងពីរដើរទៅដោយជើងទទេ មិនមានស្បែកជើង នឿយហត់ មានជើងទាំងពីរជ័ពុរពង ទៅកាន់ផ្លូវ ដូចម្តេចបាន អ្នកណានឹងដឹកដៃទារកទាំងនោះទៅ ។ កោតតែព្រាហ្មណ៍នោះហ៊ានវាយកូនទាំងពីររបស់អញ ជាអ្នកមិនមានកំហុស ក្នុងទីចំពោះមុខ មិនអៀនខ្មាស ព្រាហ្មណ៍នេះហៅពេញជាមនុស្សឥតអៀនខ្មាស ។ អ្នកណាមានសេចក្តីអៀនខ្មាស នឹងវាយពួកជន សូម្បីជាខ្ញុំស្រីខ្ញុំប្រុស ឬជាអ្នកបម្រើដទៃរបស់អញ ដែលលះឲ្យហើយនោះ ។ ព្រាហ្មណ៍ហ៊ានដេរ ហ៊ានវាយដំកូនសម្លាញ់របស់អញ ដែលកំពុងមើលឃើញ ដូចជាត្រីដែលជាប់នៅក្នុងមាត់លប ។

[៣៨៤] អញនឹងកាន់យកធ្នូ ស្ពាយព្រះខ័នលើស្មាខាងឆ្វេង ហើយនាំយកកូនទាំងពីររបស់ខ្លួនមកវិញឬ ព្រោះថាការដែលគេវាយដំកូនទាំងពីរ នាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ ។ កុមារទាំងពីរ គប្បីលំបាកដោយហេតុណា ហេតុនុ៎ះ មិនមែនជាទីតាំងមានសភាពជាទុក្ខទេ នរណាយល់ធម៌របស់ពួកសប្បុរស ហើយឲ្យទាន រមែងក្តៅក្រហាយរឿយ ៗ ។

[៣៨៥] (ជាលិកុមារ...) បានឮថា ជនពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ បានពោលពាក្យពិត យ៉ាងនេះថា បុគ្គលណា មិនមានមាតាបង្កើត បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា មិនមានបិតា ដូចគ្នាដែរ ។

ឯហិ កណ្ហេ មរិស្សាម នត្ថត្ថោ ជីវិតេន នោ
ទិន្នម្ហាបិ ជនិន្ទេន ព្រាហ្មណស្ស ធនេសិនោ
អច្ចាយិកស្ស លុទ្ធស្ស យោ នោ គាវោវ សុម្ភតិ
ឥមេ តេ ជម្ពុកា រុក្ខា វេទិសា សិន្ទុវារិតា
វិវិធានិ រុក្ខជាតានិ តានិ កណ្ហេ ជហាមសេ ។
អស្សត្ថា បនសា ចេមេ និគ្រោធា ច កបិត្ថនា
វិវិធានិ ផលជាតានិ តានិ កណ្ហេ ជហាមសេ ។
ឥមេ តិដ្ឋន្តិ អារាមា អយំ សីតូទកា នទី
យត្ថស្សុ បុព្វេ កីឡាម តានិ កណ្ហេ ជហាមសេ ។
វិវិធានិ បុប្ផជាតានិ អស្មឹ ឧបរិ បព្វតេ
យានស្សុ បុព្វេ ធារេម តានិ កណ្ហេ ជហាមសេ ។
វិវិធានិ ផលជាតានិ អស្មឹ ឧបរិ បព្វតេ
យានស្សុ បុព្វេ ភុញ្ជាម តានិ កណ្ហេ ជហាមសេ ។
ឥមេ នោ ហត្ថិកា អស្សា ពលិពទ្ទា ច នោ ឥមេ
យេហិស្សុ បុព្វេ កីឡាម តានិ កណ្ហេ ជហាមសេ ។
[៣៤៦] នីយមានា កុមារា តេ ព្រាហ្មណស្ស បមុញ្ចិយ
តេន តេន បធាវឹសុ ជាលី កណ្ហាជិនា ចុភោ ។

នៃនាងកណ្ហាប្អូន នាងចូរមក យើងមុខជានឹងស្លាប់ យើងមិនមានសេចក្តីត្រូវការដោយជីវិតទេ ដោយយើងត្រូវព្រះជនិទ្ទប្រទានដល់ព្រាហ្មណ៍អ្នកស្វែងរកទ្រព្យ ជាមនុស្សកំណាចលើសលន់ វាយដំយើងដូចជាគេវាយហ្វូងគោ ។ នៃនាងកណ្ហា ពួករុក្ខជាតិផ្សេងៗនេះ គឺដើមព្រីង ឈើទាលខ្សាច់ មានមែកត្រសុំត្រសាយ យើងនឹងបោះបង់រុក្ខជាតិទាំងនោះ នៃនាងកណ្ហា ពួកផលជាតិផ្សេងៗនេះ គឺពោធិ៍ ខ្នុរ ជ្រៃ ក្រសាំង យើងនឹងបោះបង់ផលជាតិទាំងនោះ ។ ហៃនាងកណ្ហា នេះសួនច្បារ នេះស្ទឹងមានទឹកត្រជាក់ ពីដើមយើងលេងក្នុងទីណា យើងនឹងបោះបង់ទីទាំងនោះ ហៃនាងកណ្ហា ពីដើមយើងទ្រទ្រង់ផ្កាទាំងឡាយណាផ្សេងៗ លើភ្នំនេះ យើងនឹងបោះបង់ផ្កាទាំងនោះ ។ ហៃនាងកណ្ហា ពីដើមយើងបរិភោគផ្លែឈើផ្សេងៗទាំងឡាយណា យើងនឹងបោះបង់ផ្លែឈើទាំង-នោះ ។ ហៃនាងកណ្ហា នេះរូបដំរី រូបសេះរបស់យើង នេះរូបគោរបស់យើង ជារូបដែលយើងធ្លាប់លេង យើងនឹងបោះបង់រូបនោះ ។

[៣៤៦] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) កុមារទាំងពីរនោះ គឺជាលីនិងកណ្ហាជិនា កាលដែលព្រាហ្មណ៍កំពុងនាំទៅ ក៏របូតចេញ (អំពីចំណង) ហើយនាំគ្នាស្ទុះចូលទៅក្នុងទីនោះ ក្នុងខណៈនោះ ។

[៣៨៧] តតោ សោ រជ្ជុមាទាយ ទណ្ឌញ្ចាទាយ ព្រាហ្មណោ

អាកោដយន្តោ តេ នេតិ សិវិរាជស្ស បេក្ខតោ ។

[៣៨៨] តំ តំ កណ្ហាជិនាវោច អយំ មំ តាត ព្រាហ្មណោ

លដ្ឋិយា បដិកោដេតិ ឃរេ ជាតំវ ទាសិយំ ។

ន ចាយំ ព្រាហ្មណោ តាត ធម្មិកា ហោន្តិ ព្រាហ្មណា

យក្ខោ ព្រាហ្មណវណ្ណេន ខាទិតុំ តាត នេតិ នោ

នីយមានា បិសាចេន កិន្នុ តាត ឧទិក្ខសិ ។

[៣៨៩] ឥមេ នោ ចាទុកា ទុក្ខា ទីឃោ ចទ្ធា សុទុគ្គមោ

នីចេ ហោលម្ពកេ សុរិយេ ព្រាហ្មណោវ តរេតិ នោ ។

ឱកន្ទាម្ហសេ ភូតានិ បព្វតានិ វនានិ ច

សរស្ស សិរសា វន្ទាម សុបតិត្ថេ ច អាបកេ ។

តិណា លតានិ ឱសធ្យោ បព្វតានិ វនានិ ច

[៣៤៧] លំដាប់នោះ ជូជកព្រាហ្មណ៍នោះ កាន់យកខ្សែ និងឈើច្រត់ វាយដំកុមារទាំងពីរនោះ ហើយនាំទៅក្នុងទីចំពោះព្រះភក្ត្រ នៃព្រះបាទសិវិ (វេស្សន្តរ) ។

[៣៤៨] នាងកណ្ហាជិនា បានពោលនឹងព្រះបិតានោះថា បពិត្រព្រះបិតា ព្រាហ្មណ៍នេះ វាយដំខ្ញុំម្ចាស់ដោយឈើច្រត់ ដូចជាទាសីដែលកើតក្នុងផ្ទះ ។ បពិត្រព្រះបិតា នេះមិនមែនជាព្រាហ្មណ៍ទេ ដ្បិតពួកព្រាហ្មណ៍ជាអ្នកប្រកបដោយធម៌ បពិត្រព្រះបិតា យក្សក្លែងភេទជាព្រាហ្មណ៍នាំយើងខ្ញុំយកទៅស៊ីទេដឹង បពិត្រព្រះបិតា យើងខ្ញុំត្រូវបិសាចកំពុងនាំទៅ ហេតុអ្វីក៏ព្រះអង្គទ្រង់ទតព្រងើយ ។

[៣៤៩] ជើងទាំងឡាយ របស់យើងខ្ញុំនេះ ក៏សែនលំបាក ផ្លូវសោតក៏ឆ្ងាយដាច់ស្រយាល លំបាកនឹងដើរទៅណាស់ ព្រះសុរិយាក៏កាន់តែទន់ទាប ជិតអស្តង្គតណាស់ហើយ ព្រាហ្មណ៍ក៏នាំយើងខ្ញុំទៅប្រញាប់ប្រញាល់ ។ យើងខ្ញុំ សូមថ្វាយបង្គំ នូវពួកភូតដែលនៅអាស្រ័យលើភ្នំនិងព្រៃ សូមថ្វាយបង្គំដោយសិរសា នូវពួកទេវតាដែលរក្សាស្រះ និងទេវតាដែលនៅអាស្រ័យ ក្នុងស្ទឹងមានកំពង់ដ៏ល្អ ។ (យើងខ្ញុំ សូមថ្វាយបង្គំ) នូវពួកទេវតាដែលនៅអាស្រ័យលើស្មៅ និងវល្លិ និងឈើឱសធ និងភ្នំ និងព្រៃ

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ទារកបព្វំ

អម្មំ អារោគ្យំ វជ្ជាថ អយំ នោ នេតិ ព្រាហ្មណោ ។
វជ្ជន្តុ ភោន្តោ អម្មញ្ច មទ្ទី អស្មាក មាតរំ
សចេ អនុប្បតិតុកាមា ខិប្បំ អនុប្បតេយ្យ នោ ។
អយំ ឯកបទី ឯតិ ឧជុំ គច្ឆតិ អស្សមំ
តមេវានុប្បតេយ្យាសិ អបិ បស្សេសិ នោ លហុំ ។
អហោ វត រេ ជដិនី វនមូលផលហារិយា
សុញ្ញំ ទិស្វាន អស្សមំ តន្តេ ទុក្ខំ ភវិស្សតិ ។
អតិវេលំ នុ អម្មាយ ឧញ្ឆាលទ្ធំ អនប្បកំ
យា នោ ពទ្ធេ ន ជានាតិ ព្រាហ្មណេន ធនេសិនា ។
អច្ចាយិកេន លុទ្ធេន យោ នោ គាវេវ សុម្ភតិ
អបជ្ជ អម្មំ បស្សេមុ សាយំ ឧញ្ឆាតោ អាគតំ ។
ទជ្ជា អម្មា ព្រាហ្មណស្ស ផលំ ខុទ្ទេន មិស្សិតំ
តទាយំ អាសិតោ ធាតោ[១] ន ពាឡ្ហំ តរយេយ្យ នោ ។
សុណា ច វត នោ ចាទា ពាឡ្ហំ តាវេតិ ព្រាហ្មណោ
ឥតិ តត្ថ វិលបឹសុ កុមារា មាតុគិទ្ធិនោ ។

ទារកបព្វំ នាម ។

---

១ ឱ. ឃាតោ ។

សូមទេវតាទាំងឡាយ ទូលព្រះមាតានូវភាពរបស់យើងខ្ញុំជាអ្នកមិនមានរោគ ដ្បិតព្រាហ្មណ៍នេះកំពុងនាំយកយើងខ្ញុំទៅ ។ សូមពួកលោកដ៏ចម្រើន ទូលដល់ព្រះមទ្រីជាព្រះមាតារបស់យើងខ្ញុំថា បើលោកចង់អញ្ជើញមកតាមយើងខ្ញុំ គប្បីអញ្ជើញមកឲ្យឆាប់ ។ ផ្លូវនេះ ដើរចុះតែដើងមួយ ត្រង់ទៅកាន់អាស្រម ព្រះមាតាគប្បីស្តេចអញ្ជើញមកតាមផ្លូវនោះឯង មុខជានឹងឃើញយើងខ្ញុំភ្លាម ។ បពិត្រព្រះមាតា ដ៏មានជដាអើយ ទុក្ខនោះនឹងមានដល់លោកដែលនាំមើមឈើ និងផ្លែឈើអំពីព្រៃមក ព្រោះឃើញអាស្រមស្ងាត់ជ្រងំ ។ ព្រះមាតាបាន (មើមឈើនិងផ្លែឈើអំពីព្រៃនិងចំណី)ច្រើនដោយការស្វែងរកហួសវេលា មិនជ្រាបយើងខ្ញុំដែលព្រាហ្មណ៍អ្នកស្វែងរកទ្រព្យ កំណាចលើសលន់ ចង វាយដំយើងខ្ញុំ ដូចជាគេវាយហ្វូងគោ ថ្ងៃនេះ យើងខ្ញុំសូមចួបនឹងព្រះមាតា ដែលអញ្ជើញមកអំពីការស្វែងរកផ្លែឈើ ក្នុងវេលាល្ងាច ។ ព្រះមាតាគប្បីប្រទានផ្លែឈើលាយដោយទឹកឃ្មុំ ដល់ព្រាហ្មណ៍ ៗ នេះបានបរិភោគផ្លែឈើនោះឆ្អែតហើយ មុខជាមិនបង្ខំនាំយើងខ្ញុំទៅ ។ កុមារទាំងពីរមានសេចក្តីជាប់ចិត្តក្នុងព្រះមាតា ពិលាបក្នុងកាលនោះថា ឱហ្ន៎បាតជើងទាំងឡាយរបស់យើងពុរពងអស់ហើយ ព្រាហ្មណ៍ដឹកនាំយើងទៅប្រញាប់ប្រញាល់ខ្លាំងណាស់ ។

ចប់ ទារកបព្វៈ ។

[៣៨០] តេសំ លាលបិតំ សុត្វា តយោ វាឡា វនេ មិគា

សីហោ ព្យគ្ឃោ ច ទីបិ ច ឥទំ វចនមព្រវុំ ។

មា ហេវ នោ រាជបុត្តី សាយំ ឧញ្ឆាតោ អាគមា

មា ហេវម្ហាក និព្ភោគេ ហេឋយិត្ថ វនេ មិគា ។

សីហោ ច នំ វិហេឋេយ្យ ព្យគ្ឃោ ទីបិ ច លក្ខណំ

នេវ ជាលិកុមារស្ស កុតោ កណ្ហាជិនា សិយា

ឧភយេនេវ ជិយេថ បតិបុត្តេ ច លក្ខណា ។

[៣៨១] ខណិត្តិកំ មេ បតិតំ ទក្ខិណាក្ខិ ច ផន្ទតិ

អផលា ផលិនោ រុក្ខា សព្វា មុយ្ហន្តិ មេ ទិសា ។

តស្សា សាយណ្ហកាលម្ហិ អស្សមាគមនំ បតិ

អត្ថង្គតម្ហិ សុរិយេ វាឡា បន្ថេ ឧបដ្ឋហុំ ។

នីចេ ចោលម្ពតេ សុរិយេ ទូរេ ច វត អស្សមោ

យញ្ច នេសំ ឥតោ ហិស្សំ តន្តេ ភុញ្ជេយ្យុ ភោជនំ ។

[៣៥០] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ពួកទេវតាបានឮពិលាបនៃកុមារទាំងពីរនោះហើយ បានពោលពាក្យនេះថា អ្នកទាំងឡាយ ចូរធ្វើជាម្រឹគសាហាវបីក្នុងព្រៃ គឺសីហៈ ១ ខ្លាធំ ១ ខ្លាដំបង ១ ។ កុំឲ្យព្រះរាជបុត្រីមកអំពីការស្វែងរកផ្លែឈើ ក្នុងវេលារសៀលឡើយ កុំឲ្យពួកម្រឹគក្នុងព្រៃ ជាដែនរបស់យើង បៀតបៀនឡើយ ។ ប្រសិនបើសីហៈក្តី ខ្លាធំក្តី ខ្លាដំបងក្តី បៀតបៀននាងមទ្រី ដែលប្រកបដោយលក្ខណានោះហើយ ជាលិកុមារនិងនាងកណ្ហាជិនា នឹងរស់នៅដូចម្តេចបាន នាងមទ្រី ដែលប្រកបដោយលក្ខណា នឹងព្រាត់ប្រាសចាកចំណែកទាំងពីរ គឺកស្តានិងបុត្រទាំងពីរ ។

[៣៥១] (ព្រះនាងមទ្រី...) ជ្រនីក ធ្លាក់ចុះ (អំពីដៃ) របស់អញ ភ្នែកស្តាំក៏កម្រើក ទាំងដើមឈើមានផ្លែ ក៏ប្រែជាមិនមានផ្លែ អញវង្វេងទិសទាំងអស់ ។ កាលដែលអញនោះ មកកាន់អាស្រម ក្នុងវេលាល្ងាច ក្នុងពេលដែលព្រះអាទិត្យអស្តង្គតហើយ ក៏មានពួកម្រឹគសាហាវ មកឈររាំងក្នុងផ្លូវ កាលបើព្រះអាទិត្យទៀបអស្តង្គតហើយ អាស្រមក៏នៅឆ្ងាយណាស់ អញនឹងនាំយកមើមឈើនិងផ្លែឈើណា អំពីទីនេះ ដើម្បីជនទាំងនោះ ជនទាំងនោះ គប្បីនាំគ្នាបរិភោគមើមឈើនិងផ្លែឈើនោះ ជាភោជន ។

១៧៧

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស មទ្ទីបព្វំ

សោ នូន ខត្តិយោ ឯកោ បណ្ណសាលាយ អច្ឆតិ
តោសេន្តោ ទារកេ ឆាតេ មមំ ទិស្វា អនាយតឹ ។
តេ នូន បុត្តកា មយ្ហំ កបណាយ វរាកិយា
សាយំ សំវេសនាកាលេ ខីរបីតាវ អច្ឆរេ ។
តេ នូន បុត្តកា មយ្ហំ កបណាយ វរាកិយា
សាយំ សំវេសនាកាលេ វារិបីតាវ អច្ឆរេ ។
តេ នូន បុត្តកា មយ្ហំ កបណាយ វរាកិយា
បច្ចុគ្គតា មំ តិដ្ឋន្តិ វច្ឆា ពាលាវ មាតរំ ។
តេ នូន បុត្តកា មយ្ហំ កបណាយ វរាកិយា
បច្ចុគ្គតា មំ តិដ្ឋន្តិ ហំសាវុបរិបល្លលេ ។
តេ នូន បុត្តកា មយ្ហំ កបណាយ វរាកិយា
បច្ចុគ្គតា មំ តិដ្ឋន្តិ អស្សមស្សាវិទូរតោ ។
ឯកាយនោ ឯកបថោ សរា សោព្ភា ច បស្សតោ
អញ្ញំ មគ្គំ ន បស្សាមិ យេន គច្ឆេយ្យ អស្សមំ ។
មិគា នមត្ថុ រាជានោ កាននស្មឹ មហព្ពលា
ធម្មេន ភាតរោ ហោថ មគ្គំ មេ ទេថ យាចិតា ។

ក្សត្រិយ៍នោះគង់នៅតែមួយអង្គឯងក្នុងបណ្ណសាលាពិត ម៉្ទះសម ឃើញអាត្មាអញដែលមិនទាន់មកដល់ ក៏ខំលួងលោមទារកទាំងពីរ ដែលមានសេចក្តីស្រេកឃ្លាន ។ កូនតូចទាំងនោះរបស់អញ ជាស្ត្រីកំព្រា កម្សត់ ដោយពិត នៅអង្គុយ (ចាំមើលផ្លូវ) ដូចកូនម្រឹគនៅបៅទឹកដោះ ក្នុងវេលាល្ងាច ឬក្នុងវេលាដែលបរិភោគ ។ កូនតូចទាំងនោះរបស់អញ ជាស្ត្រីកំព្រា កម្សត់ ដោយពិត នៅអង្គុយ (ចាំមើលផ្លូវ) ដូចកូនម្រឹគប្រាថ្នារកទឹកផឹក ក្នុងវេលាល្ងាច ឬក្នុងវេលាដែលបរិភោគ ។ កូនតូចទាំងនោះរបស់អញ ជាស្ត្រីកំព្រា កម្សត់ ដោយពិត នាំគ្នាឈរចាំទទួលអញ ដូចជាពួកកូនគោតូចឈរចាំទទួលមេ ។ កូនតូចទាំងនោះរបស់អញ ជាស្ត្រីកំព្រា កម្សត់ ដោយពិត នាំគ្នាឈរចាំទទួលអញដូចជាពួកហង្សឈរនៅលើភក់ ។ កូនតូចទាំងនោះរបស់អញ ជាស្ត្រីកំព្រាកម្សត់ ដោយពិត នាំគ្នាឈរចាំទទួលអញ ក្នុងទីមិនឆ្ងាយអំពីអាស្រម ។ ផ្លូវតែមួយ ចុះបានតែជើងនៃបុគ្គលម្នាក់ ក្បែរខាងផ្លូវមានស្រះ មានជ្រោះ អញមិនឃើញផ្លូវដទៃ សម្រាប់ទៅកាន់អាស្រមបានទេ ។ បពិត្រម្រឹគទាំងឡាយ ខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំលោកទាំងឡាយ ជាស្តេចមានកម្លាំងច្រើន ក្នុងព្រៃធំ សូមលោកជាបងប្អូននឹងគ្នាដោយធម៌ លោកទាំងឡាយ កាលបើខ្ញុំអង្វរហើយ ក៏សូមឲ្យផ្លូវដល់ខ្ញុំ ។

អវរុទ្ធស្សាហំ ភរិយា រាជបុត្តស្ស សិរីមតោ
តញ្ចាហំ នាតិមញ្ញាមិ រាមំ សីតាវនុព្វតា ។
តុម្ហេ ច បុត្តេ បស្សេថ សាយំ សំវេសនំ បតិ
អហញ្ច បុត្តេ បស្សេយ្យំ ជាលី កណ្ហាជិនំ ចុភោ ។
ពហុញ្ចិទំ មូលផលំ ភក្ខោ ចាយំ អនប្បកោ
តតោ ឧបឌ្ឍំ ទស្សាមិ មគ្គំ មេ ទេថ យាចិតា ។
រាជបុត្តី ច នោ មាតា រាជបុត្តោ ច នោ បិតា
ធម្មេន ភាតរោ ហោថ មគ្គំ មេ ទេថ យាចិតា ។
[៣៨២] តស្សា លាលប្បមានាយ ពហុំ ការុញ្ញសញ្ហិតំ
សុត្វា នេលបតឹ វាចំ វាឡា បន្ថា អបក្កមុំ ។
[៣៨៣] ឥមម្ហិ នំ បទេសម្ហិ បុត្តកា បំសុកុណ្ឋិតា
បច្ចុគ្គតា មំ តិដ្ឋន្តិ វច្ឆា ពាលាវ មាតរំ ។
ឥមម្ហិ នំ បទេសម្ហិ បុត្តកា បំសុកុណ្ឋិតា
បច្ចុគ្គតា មំ តិដ្ឋន្តិ ហំសាវុបរិបល្លលេ ។

ខ្ញុំជាភរិយារបស់ព្រះរាជបុត្រដ៏មានសិរី ដែលគេនិរទេស ខ្ញុំមិនហ៊ានមើលងាយព្រះរាជស្វាមីនោះ ដូចនាងសិតា ជាស្ត្រីមានវ័តមិនហ៊ានមើលងាយព្រះរាម ។ លោកទាំងឡាយ ចូរឃើញបុត្រទាំងឡាយចុះ ចំណែកខ្ញុំសូមឃើញស្វាមីនិងបុត្តទាំងពីរ គឺជាលីនិងកណ្ហាជិនា ក្នុងពេលល្ងាច គឺកាលជាទីទទួលចំណី ។ មើមឈើនិងផ្លែឈើនេះសោតក៏ច្រើន ចំណីនេះមិនមែនតិចទេ ខ្ញុំនឹងបែងចំណីនោះពាក់កណ្តាលជូន លោកទាំងឡាយ កាលបើខ្ញុំអង្វរហើយ សូមឲ្យផ្លូវខ្ញុំ ។ ព្រះមាតារបស់យើង ជាព្រះរាជបុត្រី ព្រះបិតារបស់យើង ជាព្រះរាជបុត្រា លោកទាំងឡាយចូរជាបងប្អូនដោយធម៌ លោកទាំងឡាយ កាលបើខ្ញុំអង្វរហើយ សូមឲ្យផ្លូវខ្ញុំ ។

[៣៩២] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ពួកម្រឹគសាហាវ បានស្តាប់វាចាពីរោះពិសាជាវាចាប្រកបដោយសេចក្តីករុណាច្រើន របស់នាងមទ្រីនោះ ដែលកំពុងលួងលោមហើយ ក៏នាំគ្នាថយចេញអំពីផ្លូវបាត់ទៅ ។

[៣៩៣] (ព្រះនាងមទ្រី...) កូនតូចទាំងពីរ ប្រឡាក់ដោយអាចម៍ដី រមែងឈរចាំទទួលអញក្នុងប្រទេសនេះ ដូចជាពួកកូនគោ ឈរចាំទទួលមេ ។ កូនតូចទាំងពីរប្រឡាក់ដោយអាចម៍ដី រមែងឈរចាំទទួលអញក្នុងប្រទេសនេះ ដូចជាពួកហង្សឈរនៅលើភក់ ។

១៧៩

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស មទ្ទីបព្វំ

ឥមម្ហិ នំ បទេសម្ហិ បុត្តកា បំសុកណ្ឋិតា
បច្ចុគ្គតា មំ តិដ្ឋន្តិ អស្សមស្សាវិទូរតោ ។
តេ(១) មិគា វិយ ឧក្កណ្ណា សមន្តាមភិធាវិនោ
អានន្ទិនោ បមុទិតា វគ្គមានាវ កម្បរេ
ត្យជ្ជ បុត្តេ ន បស្សាមិ ជាលឹ កណ្ហាជិនំ ចុភោ ។
ឆកិលីវ(២) មិគី ឆាបំ បក្ខី មុត្តាវ បញ្ជរា
ឱហាយ បុត្តេ និក្ខម្ម សីហីវាមិសគិទ្ធិនី
ត្យជ្ជ បុត្តេ ន បស្សាមិ ជាលឹ កណ្ហាជិនំ ចុភោ ។
ឥទំ នេសំ បទក្កន្តំ នាគានមិវ បព្វតេ
ចិតកា បរិកិណ្ណាយោ អស្សមស្សាវិទូរតោ
ត្យជ្ជ បុត្តេ ន បស្សាមិ ជាលឹ កណ្ហាជិនំ ចុភោ ។
វាលុកាយបិ ឱកិណ្ណា បុត្តកា បំសុកុណ្ឋិតា
សមន្តាមភិធាវន្តិ ន តេ បស្សាមិ ទារកេ ។
យេ មំ បុរេ បច្ចុទេន្តិ អរញ្ញា ទូរមាយតឹ
ត្យជ្ជ បុត្តេ ន បស្សាមិ ជាលឹ កណ្ហាជិនំ ចុភោ ។

១ ម. ទេ ។ ២ ឱ. ឆកលីវ ។ ម. ឆគលីវ ។

កូនតូចទាំងពីរ ប្រឡាក់ដោយអាចម៍ដី រមែងឈរចាំទទួលអញ ក្នុងប្រទេសនេះ ក្នុងទីជិតអាស្រម ។ កូនតូចទាំងនោះ ធ្លាប់តែស្ទុះមកព័ទ្ធជុំវិញ មានសេចក្ដីត្រេកអរ រីករាយ នាំគ្នាលោតមកហាក់ដូចជា (ញុំាងហឫទ័យរបស់មាតា) ឲ្យកម្រើក ដូចកូនម្រឹគទាំង-ឡាយ (ឃើញមេ) ហើយដំឡើងស្លឹកត្រចៀក (អើត-កចូលទៅជិតមេ រីករាយត្រេកអរស្ទុះទៅព័ទ្ធជុំវិញ) ថ្ងៃនេះអញមិនបានឃើញកូនទាំងពីរ គឺជាលីនិងនាងកណ្ហាជិនានោះ ។ អញលះបង់កូនទាំងពីរ ហើយចេញទៅ ដូចមេពពែឬមេម្រឹគ លះបង់កូន ដូចមេបក្សីចេញអំពី (សម្បុក) ឬដូចមេសីហៈប្រាថ្នាសាច់ (លះបង់កូនរបស់ខ្លួនដើរចេញទៅរកចំណី) ថ្ងៃនេះ អញមិនបានឃើញកូនទាំងពីរ គឺជាលី និងនាងកណ្ហាជិនានោះ ។ នេះស្នាមជើងនៃកូនទាំងនោះ ដូច(ស្នាមជើង) នៃហ្វូងដំរីក្បែរភ្នំ ពំនូកខ្សាច់ដែលកូនទាំងពីរនាំគ្នាពូន ក៏ខ្ចាត់ខ្ចាយ ក្នុងទីជិតនៃអាស្រម ថ្ងៃនេះអញមិនបានឃើញកូនទាំងពីរ គឺជាលីនិងនាងកណ្ហាជិនានោះ ។ កូនតូចទាំងពីរ ពោយរាយ ដោយខ្សាច់ ប្រឡាក់ ដោយអាចម៍ដី រមែងស្ទុះមកព័ទ្ធជុំវិញ អញមិនបានឃើញទារកទាំងនោះ ។ កាលពីដើម កូនទាំងពីរណា ទទួលអញដែលមកអំពីព្រៃឆ្ងាយ ថ្ងៃនេះអញមិនបានឃើញកូនទាំងពីរនោះ គឺជាលីនិងនាងកណ្ហាជិនា ។

ឆកិលីវ មិគី ឆាបា បច្ចុគ្គន្ត្វាន មាតរំ
ទូរេ មំ បដិវិលោកេន្តិ តេ ន បស្សាមិ ទារកេ ។
ឥទញ្ច នេសំ កីឡនំ បតិតំ បណ្ឌុវេលុវំ
ត្យជ្ជ បុត្តេ ន បស្សាមិ ជាលឹ កណ្ហាជិនំ ចុភោ ។
ថនា ច មយ្ហ មេ បូរា ឧរោ ច សម្បទាលតិ
ត្យជ្ជ បុត្តេ ន បស្សាមិ ជាលឹ កណ្ហាជិនំ ចុភោ ។
ឧច្ចង្កេ[១]មេកោ[២] វិចិនតិ ថនា មេការ លម្ពតិ
ត្យជ្ជ បុត្តេ ន បស្សាមិ ជាលឹ កណ្ហាជិនំ ចុភោ ។
យស្សា សាយណ្ហសមយំ បុត្តកា បំសុកុណ្ឋិតា
ឧច្ចង្កេ មេ វិវត្តន្តិ តេ ន បស្សាមិ ទារកេ ។
អយំ សោ អស្សមោ បុព្វេ សមជ្ជោ បដិភាតិ មំ
ត្យជ្ជ បុត្តេ អបស្សន្ត្យា ភមតេ វិយ អស្សមោ ។
កិមិទំ អប្បសទ្ទោវ អស្សមោ បដិភាតិ មំ
កាកោលាបិ ន វស្សន្តិ មតា មេ នូន ទារកា ។
កិមិទំ អប្បសទ្ទោវ អស្សមោ បដិភាតិ មំ
សកុណាបិ ន វស្សន្តិ មតា មេ នូន ទារកា ។

---

១ ឱ. ម. ឧច្ឆង្គេ ។ ២ ម. មេសទ្ទោ នត្ថិ ។

ទារកទាំងពីរ តែងរមិលមើលផ្លូវអញ ក្នុងទីឆ្ងាយ ដូចកូនម្រឹគ ទទួលមេពពៃ ឬម្រឹគជាមេ អញមិនបានឃើញទារកទាំងនោះ ។ ផ្លែញ្ញៅ លឿងខ្ចី ដែលជ្រុះមក នេះឯង ជាល្បែងរបស់ទារកទាំងនោះ ថ្ងៃនេះអញ មិនបានឃើញកូនទាំងពីរ គឺជាលីនិងនាងកណ្ហាជិនានោះ ។ ស្តនរបស់ អញទាំងពីរនេះពេញ(ដោយទឹកដោះ) ទាំងទ្រូងសោតក៏ស្ទើរតែនឹងធ្លាយ អញមិនបានឃើញកូនទាំងពីរ គឺជាលីនិងនាងកណ្ហាជិនានោះ ។ កូន មួយ ពារកផ្លែឈើក្នុងថ្នក់របស់អញ កូនមួយ តោងដោះទាំងគូ របស់អញ ថ្ងៃនេះ អញមិនបានឃើញកូនទាំងពីរ គឺជាលីនិងនាង កណ្ហាជិនានោះ ។ វេលាថ្ងៃល្ងាច កូនតូចទាំងពីរ ប្រឡាក់ដោយ អាចម៍ដី ននៀលលើភ្លៅរបស់អញ អញមិនបានឃើញទារកទាំង-នោះ ។ កាលពីដើម អាស្រមនេះ ប្រាកដដល់អញ (ដូចជា) កន្លែងមហោស្រព ថ្ងៃនេះ អាស្រមហាក់ដូចវិលដល់អញ ដែល មិនបានឃើញកូនទាំងនោះ ។ ហេតុដូចម្តេច បានជាអាស្រមនេះ ហាក់ដូចជាស្ងាត់សូន្យឈឹង ប្រាកដដល់អញ សូម្បីពួកក្អែកព្រៃ ក៏មិនកញ្ច្រៀវ ទារកទាំងពីររបស់អញ ប្រាកដជាស្លាប់ហើយ ។ ហេតុដូចម្តេច បានជាអាស្រមនេះ ហាក់ដូចជាស្ងាត់សូន្យឈឹង ប្រាកដដល់អញ សូម្បីពួកសត្វហើរ ក៏មិនកញ្ច្រៀវ ទារកទាំង-ពីររបស់អញ ប្រាកដជាស្លាប់ហើយ ។

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស មទ្ទីបព្វំ

[៣៨៦] កិមិទំ តុណ្ហីភូតោសិ   អបិ រត្តេវ មេ មនោ
កាកោលាបិ ន វស្សន្តិ   មតា មេ នូន ទារកា ។
កិមិទំ តុណ្ហីភូតោសិ   អបិ រត្តេវ មេ មនោ
សកុណាបិ ន វស្សន្តិ   មតា មេ នូន ទារកា ។
កច្ចិ នុ មេ អយ្យបុត្ត   មិគា ខាទឹសុ ទារកេ
អរញ្ញេ ឥរិណេ វិវនេ   កេន នីតា មេ ទារកា ។
អាទុ តេ បហិតា ទូតា   អាទុ សុត្តា បិយំវទា
អាទុ ពហិ នោ និក្ខន្តា   ខិឌ្ឌាសុ បសុតា នុ តេ ។
នេវាសំ កេសា ទិស្សន្តិ   ហត្ថបាទា ច ជាលិនោ
សកុណានញ្ច ឱបាតោ   កេន នីតា មេ ទារកា ។
[៣៨៨] ឥទំ តតោ ទុក្ខតរំ   សល្លវិទ្ធោ យថា វណោ
ត្យជ្ជ បុត្តេ ន បស្សាមិ   ជាលី កណ្ហាជិនំ ចុភោ ។

[៣៥៤] ហេតុនេះដូចម្ដេច បានជាព្រះអង្គគង់ស្ងៀម ចិត្តរបស់ខ្ញុំម្ចាស់ហាក់ដូច(យល់សប្តិ)ក្នុងរាត្រី សូម្បីពួកក្អែកព្រៃក៏មិនកញ្ច្រៀវ ទារកទាំងពីររបស់ខ្ញុំម្ចាស់ ប្រាកដជាស្លាប់ហើយ ។ ហេតុដូចម្ដេច បានជាព្រះអង្គគង់ស្ងៀម ចិត្តរបស់ខ្ញុំម្ចាស់ហាក់ដូចជា (យល់សប្តិ) ក្នុងរាត្រី សូម្បីពួកសត្វហើរក៏មិនកញ្ច្រៀវ ទារកទាំងពីររបស់ខ្ញុំម្ចាស់ ប្រាកដជាស្លាប់ហើយ ។ បពិត្រព្រះអយ្យបុត្រ ពួកម្រឹគស៊ីទារកទាំងពីររបស់ខ្ញុំម្ចាស់ហើយទេដឹង ឬនរណានាំយកទារក របស់ខ្ញុំម្ចាស់ទៅក្នុងព្រៃ ដ៏ស្ងាត់ឥតជាតិជៅ ។ ព្រះអង្គផ្ញើទារកទាំងនោះឲ្យជាទូតហើយប្រើទៅឬ ឬក៏ទារកទាំងនោះ ជាអ្នកពោលពាក្យពីរោះដេកលក់អស់ហើយ ឬទារកទាំងនោះខ្វល់ខ្វាយ ក្នុងល្បែងទាំង-ឡាយ ហើយនាំគ្នាចេញទៅខាងក្រៅ ។ សក់ទាំងឡាយក្ដី ដៃជើងទាំងឡាយក្ដី ដ៏វិចិត្រដោយបណ្ដាញរបស់ទារកទាំងនោះ ក៏មិនឃើញសោះ ក្រែងពួកបក្សីចាបនាំយកទៅទេដឹង ឬនរណានាំយកទារក របស់ខ្ញុំម្ចាស់ទៅ ។

[៣៥៥] ការដែលព្រះអង្គមិនមានព្រះបន្ទូលនេះ ជាទុក្ខក្រៃលែងជាងទុក្ខរបស់ខ្ញុំម្ចាស់ ដែលមិនឃើញកូនទាំងពីរ គឺជាលីនិងនាងកណ្ហាជិនានោះ ដូចជាដំបៅ ដែលមុត ដោយព្រួញ ។

ឥទំបិ ទុតិយំ សល្លំ កម្បេតិ ហទយំ មម
យញ្ច បុត្តេ ន បស្សាមិ ត្វញ្ច មំ នាភិភាសសិ ។
អជ្ជ ចេ មេ ឥមំ រត្តឹ រាជបុត្ត ន សំសសិ
មញ្ញេ ឱក្កន្តសន្តំ មំ បាតោ ទក្ខសិ នោ មតំ ។
[៣៨៦] នុន មទ្ទី វរារោហា រាជបុត្តី យសស្សិនី
បាតោ គតាសិ ឧញ្ឆាយ កិមិទំ សាយមាគតា ។
[៣៨៧] ននុ ត្វំ សទ្ទមស្សោសិ យេ សរំ បាតុមាគតា
សីហស្ស វិនទន្តស្ស ព្យគ្ឃស្ស ច និក្កុជិតំ ។
អហុ បុព្វនិមិត្តំ មេ វិចរន្តា ព្រហាវនេ
ខណិត្តោ មេ ហត្ថា បតិតោ ឧគ្គីវញ្ចាបិ អំសតោ ។
តទាហំ ព្យត្ថិតា ភីតា បុថុំ កត្វាន អញ្ជលឹ
សព្វា ទិសា នមស្សិស្សំ អបិ សោត្ថិ ឥតោ សិយា ។

នេះជាព្រួញទីពីរ គឺត្រង់ដែលខ្ញុំម្ចាស់មិនឃើញបុត្រទាំងពីរ ១ ដែលព្រះអង្គមិនត្រាស់ប្រាប់ខ្ញុំម្ចាស់ ១ នាំឲ្យកម្រើកហឫទ័យរបស់ខ្ញុំម្ចាស់ ។ បពិត្រព្រះរាជបុត្រ បើព្រះអង្គមិនត្រាស់ប្រាប់ដល់ខ្ញុំម្ចាស់ អស់រាត្រីនេះ ក្នុងថ្ងៃនេះទេ ព្រះអង្គមុខជានឹងឃើញខ្ញុំម្ចាស់អស់ជីវិតស្លាប់ក្នុងពេលព្រឹកមិនខាន ។

[៣៥៦] (ព្រះមហាសត្វ...) ក្រែងនាងមទ្រី មានកម្ពស់និងទំហំដ៏ប្រសើរ ជារាជបុត្រី មានយសឬ នាងទៅដើម្បីស្វែងរក (ផ្លែឈើតូច-ធំ) តាំងពីពេលព្រឹក ហេតុដូចម្តេច បានជាដល់ពេលល្ងាចហើយ ទើបមក ។

[៣៥៧] (ព្រះនាងមទ្រី...) ក្រែងព្រះអង្គទ្រង់ព្រះសណ្តាប់សំឡេងទ្រហឹងអឺងកងនៃសីហៈនិងខ្លា ដែលស្រែកបន្ទឺឡើង (ព្រមទាំងម្រឹគដទៃមានដំរីជាដើម) ដែលមកកាន់ស្រះ (នេះ) ដើម្បីផឹកទឹកដែរឬទេ ។ បុព្វនិមិត្តបានកើតឡើងដល់ខ្ញុំម្ចាស់ ដែលដើររង្គាត់ក្នុងព្រៃធំ ជ្រនីកក៏ធ្លាក់អំពីដៃរបស់ខ្ញុំម្ចាស់ ទាំងកញ្ច្រែងដែលលីលើចង្កេះយស្មាក៏ធ្លាក់អំពីស្មា ។ ក្នុងពេលនោះ ខ្ញុំម្ចាស់មានសេចក្តីភិតភ័យក្រៃពេក ក៏ប្រណម្យអញ្ជលី នមស្ការគ្រប់ទិសផ្សេង ៗ សូមឲ្យសួស្តីគប្បីមាន ព្រោះការនមស្ការនេះ ។

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស មទ្ទីបព្វំ

មា ហេវ នោ រាជបុត្តោ ហតោ សីហេន ទីបិនា
ទារកា វា បរាមដ្ឋា អច្ឆកោកតរច្ឆិភិ ។
សីហោ ព្យគ្ឃោ ច ទីបិ ច តយោ វាឡា វនេ មិគា
តេ មំ បរិយាវរុំ មគ្គំ តេន សាយម្ហិ អាគតា ។
[៣៤៨] អហំ បតិញ្ច បុត្តេ ច អាចរិយមិវ មាណវោ
អនុដ្ឋិតា ទិវារត្តឹ ជដិនី ព្រហ្មចារិនី ។
អជិនានិ បរិទហិត្វា វនមូលផលហារិយា
វិចរាមិ ទិវារត្តឹ តុម្ហំ កាមា ហិ បុត្តកា ។
ឥទំ(១) សុវណ្ណហាលិទ្ទំ អាភតំ បណ្ឌុវេលុវំ
រុក្ខបក្កានិ ចាហាសឹ ឥមេ វោ បុត្តកីឡនា ។
ឥទំ មូឡាលិវត្តកំ សាលុកំ ជិញ្ជរោទកំ(២)
ភុញ្ជ ខុទ្ទេន សំយុត្តំ សហ បុត្តេហិ ខត្តិយ ។
បទុមំ ជាលិនោ ទេហិ កុមុទំ បន កុមារិយា
មាលិនេ បស្ស នច្ចន្តេ សិវិបុត្តានិ អវ្ហាយ ។

---
១ ឱ. ម. អហំ ។ ២ ឱ. បិញ្ជរោទកំ ។ ម. ចិញ្ជភេទកំ ។

សូមកុំឲ្យសីហៈនិងខ្លាដំបង បៀតបៀនព្រះរាជបុត្ររបស់យើងបានមួយទៀត សូមកុំឲ្យខ្លាឃ្មុំ ឆ្កែព្រៃ និងខ្លារខិនចាប់ខាំស៊ីទារកទាំង-ពីរបាន ។ ពួកពាឡម្រឹគទាំងបីក្នុងព្រៃ គឺសីហៈមួយ ខ្លាធំមួយ ខ្លាដំបងមួយ រាំងផ្លូវខ្ញុំម្ចាស់ ព្រោះហេតុនោះ បានជាខ្ញុំម្ចាស់មកក្នុងវេលាល្ងាច ។

[៣៥៨] ខ្ញុំម្ចាស់មានសក់កណ្ដាញ់ ប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏ប្រសើរ ស្រវាស្រទេញ (ផ្គត់ផ្គង់) ប្ដីផង បុត្រទាំងពីរផង អស់ថ្ងៃនិងយប់ ដូចជាមាណព (ផ្គត់ផ្គង់) អាចារ្យ ។ ហៃបុត្រកម្សត់ទាំងពីរ មាតាស្លៀកដណ្ដប់ស្បែកខ្លា ខំស្វែងរកមើមឈើនិងផ្លែឈើក្នុងព្រៃ ទាំងថ្ងៃ ទាំងយប់ ព្រោះតែសេចក្ដីស្រឡាញ់កូនឯងទាំងពីរ ។ រមៀតមានព័ណ៌ដូចជាមាសនិងផ្លែឈ្មោនេះ មាតាបាននាំមកដល់ហើយ មាតាបាននាំទាំងផ្លែឈើទាំងឡាយ (ឯទៀតផង) ហៃបុត្រកម្សត់ទាំងពីរ ផ្លែឈើទាំងនេះ ជាល្បែងរបស់កូនឯងទាំងពីរ ។ មើមឈូក ក្រអៅឧប្បល ក្រចាប់នេះ បពិត្រក្សត្រិយ៍ សូមព្រះអង្គព្រមទាំងបុត្រទាំង-ពីរសោយ (វត្ថុទាំងនោះ) ដែលលាយដោយទឹកឃ្មុំចុះ ។ បពិត្រព្រះបាទសិវិ សូមព្រះអង្គប្រទានផ្កាឈូកដល់ជាលី សូមព្រះអង្គប្រទានផ្កាកុមុទ ដល់នាងកុមារី សូមទត(កុមារទាំងពីរ) ដែលប្រដាប់ដោយកម្រងផ្កាហើយរាំ សូមព្រះអង្គ ត្រាស់ហៅបុត្រទាំងពីរមក ។

តតោ កណ្ហាជិនា យាតិ និសាមេហិ រថេសភ
មញ្ជុស្សរាយ វគ្គុយា អស្សមំ ឧបគច្ឆន្តិយា ។
សមានសុខទុក្ខម្ហា រដ្ឋា បព្វាជិតា ឧភោ
អបិ សិវិបុត្តេ បស្សេសិ ជាលឹ កណ្ហាជិនំ ចុភោ ។
សមណោ ព្រាហ្មណោ នូន ព្រហ្មចរិយបរាយនេ
អហំ លោកេ អភិសសឹ សីលវន្តេ ពហុស្សុតេ
ត្យជ្ជ បុត្តេ ន បស្សាមិ ជាលឹ កណ្ហាជិនំ ចុភោ ។
[៣៨៩] ឥមេ តេ ជម្ពុកា រុក្ខា វេទិសា សិន្ទុវារិតា
វិវិធានិ រុក្ខជាតានិ តេ កុមារា ន ទិស្សរេ ។
អស្សត្ថា បនសា ចេមេ និគ្រោធា ច កបិត្ថនា
វិវិធានិ ផលជាតានិ តេ កុមារា ន ទិស្សរេ ។
ឥមេ តិដ្ឋន្តិ អារាមា អយំ សីតូទកា នទី
យត្ថស្សុ បុព្វេ កីឡឹសុ តេ កុមារា ន ទិស្សរេ ។
វិវិធានិ បុប្ផជាតានិ អស្មឹ ឧបរិបព្វតេ
យានស្សុ បុព្វេ ធារឹសុ តេ កុមារា ន ទិស្សរេ ។
វិវិធានិ ផលជាតានិ អស្មឹ ឧបរិបព្វតេ
យានស្សុ បុព្វេ ភុញ្ជឹសុ តេ កុមារា ន ទិស្សរេ ។

បពិត្រព្រះអង្គ ជាធំក្នុងរថ បណ្តាបុត្រទាំងពីរនោះ បុត្រីឈ្មោះ កណ្ហាជិនា រមែងទៅ សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ (សំឡេង) របស់វាដែលពីរោះ គួរចាប់ចិត្តពាក្យពីរោះ ចូលទៅកាន់អាស្រម ។ បពិត្រព្រះបាទសិវិ យើងទាំងពីរនាក់ ត្រូវគេនិរទេសចាកដែន ហើយជាអ្នករួមសុខរួមទុក្ខជាមួយគ្នា ព្រះអង្គឃើញបុត្រទាំងពីរ គឺជាលីនិងកណ្ហាជិនាដែរឬ ។ ខ្ញុំម្ចាស់បានជេរប្រទេចពួកស្រមណ៍ និងព្រាហ្មណ៍ ក្នុងលោក មានព្រហ្មចរិយធម៌ប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ មានសីល ជាពហុស្សូតដោយពិត បានជាខ្ញុំម្ចាស់មិនឃើញបុត្រទាំងពីរ គឺជាលី និងកណ្ហាជិនានោះ ក្នុងថ្ងៃនេះ ។

[៣៥៩] នេះរុក្ខជាតិផ្សេងៗ គឺព្រីង ឈើទាលខ្សាប់ មានមែកត្រសុំត្រសាយ កុមារទាំងនោះ អញមិនបានឃើញ ។ នេះផលជាតិផ្សេង ៗ គឺពោធិ៍ ខ្នុរ ជ្រៃ ក្រសាំង កុមារទាំងនោះអញមិនបានឃើញ ។ នេះសួនច្បារទាំងឡាយ នេះស្ទឹងមានទឹកត្រជាក់ ជាទីដែលកុមារទាំងពីរធ្លាប់លេង កុមារទាំងនោះអញមិនបានឃើញ ។ ផ្កាឈើច្រើនយ៉ាង លើភ្នំនេះ ជាផ្កាដែលកុមារទាំងពីរធ្លាប់ទ្រទ្រង់ កុមារទាំងនោះ អញមិនបានឃើញ ។ ផ្លែឈើច្រើនយ៉ាងលើភ្នំនេះ ជាផ្លែដែលកុមារទាំង-ពីរធ្លាប់បរិភោគ កុមារទាំងនោះ អញមិនបានឃើញសោះ ។

ឥមេ តេ ហត្ថិកា អស្សា ពលិពទ្ធា ច នោ ឥមេ
យេហិស្សុ បុព្វេ កីឡឹសុ តេ កុមារា ន ទិស្សរេ ។
[៣៦០] ឥមេ សាមា សសោលូកា[១] ពហុកា កទលីមិគា
យេហិស្សុ បុព្វេ កីឡឹសុ តេ កុមារា ន ទិស្សរេ ។
ឥមេ ហំសា ច កោញ្ចា ច មយុរា ចិត្របេខុណា
យេហិស្សុ បុព្វេ កីឡឹសុ តេ កុមារា ន ទិស្សរេ ។
[៣៦១] ឥមា តា វនគុម្ពាយោ បុប្ផិតា សព្វកាលិកា
យត្ថស្សុ បុព្វេ កីឡឹសុ តេ កុមារា ន ទិស្សរេ ។
ឥមា តា បោក្ខរណី រម្មា ចក្កវាកូបកូជិតា
មណ្ឌាលកេហិ សញ្ឆន្នា បទុមុប្បលកេហិ ច
យត្ថស្សុ បុព្វេ កីឡឹសុ តេ កុមារា ន ទិស្សរេ ។
[៣៦២] ន តេ កដ្ឋានិ ភិន្នានិ ន តេ ឧទកមាហតំ
អគ្គិបិ តេ ន ហាសិតោ កិន្នុ មន្ទោវ ឈាយសិ ។
បិយោ បិយេន សង្គម្ម សមោហំ ព្យបហញ្ញតិ
ត្យជ្ជ បុត្តេ ន បស្សាមិ ជាលឹ កណ្ហាជិនំ ចុភោ ។

១ ម. សសាលូកា ។

រូបដំរី រូបសេះទាំងនេះក្តី រូបគោទាំងនេះក្តី ជារូបដែលកុមារទាំងពីរធ្លាប់លេង កុមារទាំងនោះ អញមិនបានឃើញ ។

[៣៦០] រូបម្រឹគមានសម្បុរពព្រុស រូបទន្សាយ រូបមៀម រូបម្រឹគឈ្លូសជាច្រើនទាំងនេះ ជារូបដែលកុមារទាំងពីរធ្លាប់លេង កុមារទាំង-នោះ អញមិនបានឃើញ ។ រូបហង្ស រូបក្រៀល រូបក្ងោក មានស្លាបដ៏វិចិត្រ ជារូបដែលកុមារទាំងពីរធ្លាប់លេង កុមារទាំងនោះអញមិនបានឃើញ ។

[៣៦១] គុម្ពឈើទាំងនេះ មានផ្ការីកសព្វកាល ជាផ្កាដែលកុមារទាំងពីរធ្លាប់លេង កុមារទាំងនោះ អញមិនបានឃើញ ។ ស្រះបោក្ខរណីទាំងនេះ គួរជាទីត្រេកអរ ទ្រហឹងអឺងកង ដោយសត្វចាក្រពាក ដេរដាសដោយផ្កាមណ្ឌាលកៈផង ដោយផ្កាឈូកនិងផ្កាឧប្បលផង ជាទីដែលកុមារទាំងពីរធ្លាប់លេង កុមារទាំងនោះអញមិនបានឃើញ ។

[៣៦២] ឧសទាំងឡាយព្រះអង្គមិនកាច់ ទឹកព្រះអង្គមិនដង ភ្លើងព្រះអង្គមិនបង្កាត់ ហេតុអ្វីបានជាព្រះអង្គសញ្ជប់សញ្ជឹង ដូចមនុស្សខ្វៅ ។ (ព្រះវេស្សន្តរ) ជាទីស្រឡាញ់ (របស់ខ្ញុំម្ចាស់) សេចក្តីព្រួយតែងរសាយ ព្រោះបានជួបជុំដោយព្រះអង្គជាទីស្រឡាញ់ ក្នុងថ្ងៃនេះខ្ញុំម្ចាស់មិនឃើញបុត្រទាំងពីរ គឺជាលីនិងនាងកណ្ហាជិនានោះ ។

[៣៦៣] ន ខោ នោ ទេវ បស្សាមិ យេន តេ នីហតា មតា
កាកោលាបិ ន វស្សន្តិ មតា មេ នូន តាវកា ។
ន ខោ នោ ទេវ បស្សាមិ យេន តេ នីហតា មតា
សកុណាបិ ន វស្សន្តិ មតា មេ នូន តាវកា ។
[៣៦៤] សា តត្ថ បរិទេវិត្វា បព្ពតានិ វនានិ ច
បុនទេវស្សមំ គន្ត្វា សាមិកស្សន្តិ រោទតិ ។
ន ខោ នោ ទេវ បស្សាមិ យេន តេ នីហតា មតា
កាកោលាបិ ន វស្សន្តិ មតា មេ នូន តាវកា ។
ន ខោ នោ ទេវ បស្សាមិ យេន តេ នីហតា មតា
សកុណាបិ ន វស្សន្តិ មតា មេ នូន តាវកា ។

[៣៦៣] បពិត្រព្រះទេវៈ ខ្ញុំម្ចាស់មិនឃើញបុត្ររបស់យើងទាំងពីរសោះ ខ្ញុំម្ចាស់មិនដឹងជា (អ្នកណា) នាំយកបុត្រទាំងនោះទៅ ទាំងពួកក្អែកព្រៃសោត ក៏មិនកញ្ជ្រៀវ ទារកទាំងពីររបស់ខ្ញុំម្ចាស់ ប្រាកដជាស្លាប់ហើយ ។ បពិត្រព្រះទេវៈ ខ្ញុំម្ចាស់មិនឃើញបុត្ររបស់យើងទាំងពីរសោះ ខ្ញុំម្ចាស់មិនដឹងជា (អ្នកណា) នាំយកបុត្រទាំង-នោះទៅ ទាំងពួកសត្វស្លាបសោត ដ៏មិនកញ្ជ្រៀវ ទារកទាំងពីររបស់ខ្ញុំម្ចាស់ ប្រាកដជាស្លាប់ហើយ ។

[៣៦៤] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) នាងមទ្រីនោះ (បានត្រាច់ទៅ) កាន់ភ្នំនិងព្រៃខ្សឹកខ្សួលក្នុងទីនោះ ហើយត្រឡប់មកអាស្រមវិញ ក៏ទ្រង់ព្រះកន្សែងក្នុងសម្នាក់ព្រះរាជស្វាមីថា បពិត្រព្រះទេវៈ ខ្ញុំម្ចាស់មិនឃើញ(បុត្រទាំងពីរ)របស់យើងសោះ ខ្ញុំម្ចាស់មិនដឹងជា(អ្នកណា) នាំយកបុត្រទាំងនោះទៅ ទាំងពួកក្អែកព្រៃសោត ក៏មិនកញ្ជ្រៀវ ទារកទាំងពីររបស់ខ្ញុំម្ចាស់ ប្រាកដជាស្លាប់ហើយ ។ បពិត្រព្រះទេវៈ ខ្ញុំម្ចាស់មិនឃើញ (បុត្រទាំងពីរ) របស់យើងសោះ ខ្ញុំម្ចាស់មិនដឹងជា (អ្នកណា) នាំយកបុត្រទាំងនោះទៅ ទាំងពួកសត្វស្លាបសោត ក៏មិនកញ្ជ្រៀវ ទារកទាំងពីររបស់ខ្ញុំម្ចាស់ ប្រាកដជាស្លាប់ហើយ ។

ន ខោ នោ ទេវ បស្សាមិ   យេន តេ នីហដា មតា
វិចរន្តី រុក្ខមូលេសុ   បព្វតេសុ គុហាសុ ច ។
ឥតិ មទ្ទី វរារោហា   រាជបុត្តី យសស្សិនី
ពាហា បគ្គយ្ហ កន្ទិត្វា   តត្ថេវ បតិតា ឆមា ។
[៣៦៩] តមជ្ឈបត្តំ រាជបុត្តឹ   ឧទកេនាភិសិញ្ចថ
អស្សត្ថំ នំ វិទិត្វាន   អថ នំ ឯតទព្រវិ ។
អាទិយេនេវ តេ មទ្ទិ   ទុក្ខំ នក្ខាតុមិច្ឆិសំ
ទលិទ្ទោ យាចកោ វុឌ្ឍោ   ព្រាហ្មណោ ឃរមាគតោ ។
តស្ស ទិន្នា មយា បុត្តា   មទ្ទិ មា ភាយិ អស្សស
មំ បស្ស មទ្ទិ មា បុត្តេ   មា ពាឡ្ហំ បរិទេវយិ
លច្ឆាម បុត្តេ ជីវន្តា   អរោគា ច ភវាមសេ ។
បុត្តេ បសុញ្ច ធញ្ញញ្ច   យញ្ច អញ្ញំ ឃរេ ធនំ
ទជ្ជា សប្បុរិសោ ទានំ   ទិស្វា យាចកមាគតេ
អនុមោទាហិ មេ មទ្ទិ   បុត្តកេ ទានមុត្តមំ ។

បពិត្រព្រះទេវៈ ខ្ញុំម្ចាស់មិនឃើញ (បុត្រទាំងពីរ) របស់យើងសោះ ខ្ញុំម្ចាស់មិនដឹងជា (អ្នកណា) នាំយកបុត្រទាំងនោះទៅ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នាងមទ្រីត្រាច់ទៅក្រោមម្លប់ឈើនិងភ្នំនិងគុហា ។ នាងមទ្រីមានកម្ពស់និងទំហំដ៏ប្រសើរ ជារាជបុត្រីមានយស ក៏ផ្គងដើមដៃទាំងពីរកន្ទក់កន្ទេញយ៉ាងនេះហើយ ក៏ដួលទៅលើផែនដីក្នុងទីនោះ ។

[៣៦៥] ព្រះបាទវេស្សន្តរ ទ្រង់ស្រោចស្រពព្រះរាជបុត្រីនោះ ដែលបានមកដល់សម្នាក់ព្រះអង្គ បន្ទាប់អំពីនោះមក ព្រះអង្គជ្រាបព្រះរាជបុត្រីនោះ ដែលស្រួលចិត្តហើយ ទើបបានត្រាស់នឹងព្រះរាជបុត្រីនោះយ៉ាងនេះថា ហៃនាងមទ្រី អញមិនចង់ប្រាប់សេចក្តីទុក្ខដល់នាងអំពីដំបូងទេ មានព្រាហ្មណ៍ចាស់កម្សត់ជាស្មូម បានមកកាន់លំនៅ ។ ហៃនាងមទ្រី អញបានឲ្យបុត្រទាំងពីរដល់ព្រាហ្មណ៍នោះហើយ នាងកុំភិតភ័យអ្វី នាងចូរស្រួលចិត្តចុះ ហៃនាងមទ្រី នាងចូរមើលមកអញ កុំមើលបុត្រទាំងពីរ កុំខ្សឹកខ្សួលខ្លាំងឡើយ កាលបើយើងរស់នៅបានសុខសប្បាយ ក៏គង់បាន (ចួបប្រទះ) នឹងបុត្រវិញ ។ សប្បុរសបានឃើញពួកស្មូមមកហើយ គប្បីឲ្យកូនសត្វចិញ្ចឹម ធញ្ញជាតិ និងទ្រព្យដទៃដែលមានក្នុងផ្ទះជាទាន ហៃនាងមទ្រី នាងចូររីករាយតាម នូវអំណោយបុត្រដ៏ឧត្តមរបស់អញ ។

[៣៦៦] អនុមោទាមិ តេ ទេវ   បុត្តកោ ជាតមុត្តមំ
ឧត្វា ចិត្តំ បសាទេហិ   កិយ្យោ ជាតំ ឧទោ ភវ ។
យោ ត្វំ មច្ចេរក្ខេតេសុ   មនុស្សេសុ ជនាធិប
ព្រាហ្មណស្ស អទា ទានំ   សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនោ ។
[៣៦៧] និជ្ជាធិតា តេ បឋវី   សទ្ទោ តេ តិទិវង្គតោ
សមន្តា វិជ្ជុតា អាគុ   គិរីនំវ បដិស្សុតា ។
[៣៦៨] តស្ស តេ អនុមោទន្តិ   ឧភោ នារទបព្វតា
ឥន្ទោ ច ព្រហ្មា ច បជាបតី ច
សោមោ យមោ វេស្សវណោ ច រាជា
សព្វេ ទេវានុមោទន្តិ   តាវត្តឹសា សឥន្ទកា ។
ឥតិ មទ្ទី វរារោហា   រាជបុត្តី យសស្សិនី
វេស្សន្តរស្ស អនុមោទិ   បុត្តកោ ជាតមុត្តមំ ។

មទ្ទីបព្វំ នាម ។

[៣៦៦] (ព្រះនាងមទ្រី...) បពិត្រព្រះទេវៈ ខ្ញុំម្ចាស់សូមរីករាយតាមនូវអំណោយបុត្រដ៏ឧត្តមរបស់ព្រះអង្គ ព្រះអង្គប្រទានហើយ សូមធ្វើព្រះហឫទ័យឲ្យជ្រះថ្លាចុះ សូមព្រះអង្គទ្រង់ឲ្យទានជាភិយ្យោភាពចុះ ។ បពិត្រព្រះជនាធិបៈ កាលដែលពួកមនុស្ស កំពុងមានសេចក្តីកំណាញ់ ព្រះអង្គជាអ្នកញុំាងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ទ្រង់បានដាក់ទានដល់ព្រាហ្មណ៍ ។

[៣៦៧] ព្រះអង្គបានញុំាងផែនដី ឲ្យខ្ទរខ្ទារ កិត្តិសព្ទរបស់ព្រះអង្គទៅដល់ទេវលោក ផ្លេកបន្ទោរពុំជួកាលដាលប្រវាត់ជុំវិញព្រៃហេមពាន្តដូចជាសំឡេងលាន់នៃភ្នំទាំងឡាយ ។

[៣៦៨] ពួកទេវតាទាំងពីរក្រុម គឺនារទៈនិងបព្វតៈ ព្រមទាំងព្រះឥន្ទ្រ ព្រះព្រហ្ម និងបជាបតិទេវបុត្រ សោមទេវបុត្រ ព្រះបាទយមៈនិងព្រះបាទវេស្សវ័ណ ក៏នាំគ្នារីករាយតាមព្រះអង្គនោះ ពួកទេវតាទាំងអស់ដែលកើតក្នុងឋានតាវត្តិង្ស ព្រមទាំងព្រះឥន្ទ្រក៏រីករាយតាម ។ (ព្រះសាស្តាបានត្រាស់គាថានេះថា) ព្រះនាងមទ្រី មានកម្ពស់និងទំហំដ៏ប្រសើរ ជារាជបុត្រីមានយស បានរីករាយតាមនូវអំណោយបុត្រដ៏ឧត្តម របស់ព្រះបាទវេស្សន្តរ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ មទ្ទីបព្វៈ ។

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស សក្កបព្វំ

[៣៦៩] តតោ រត្យា វិវសនេ សុរិយស្សុគ្គមនំ[១] បតិ
សក្កោ ព្រាហ្មណវណ្ណេន បាតោ តេសំ អទិស្សថ ។
[៣៧០] កច្ចិ នុ ភោតោ កុសលំ កច្ចិ ភោតោ អនាមយំ
កច្ចិ ឧញ្ឆេន យាបេថ កច្ចិ មូលផលា ពហូ ។
កច្ចិ ឌំសា មកសា ច អប្បមេវ សិរឹសបា
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ កច្ចិ ហឹសា ន វិជ្ជតិ ។
[៣៧១] កុសលញ្ចេវ នោ ព្រហ្មេ អថោ ព្រហ្មេ អនាមយំ
អថោ ឧញ្ឆេន យាបេម អថោ មូលផលា ពហូ ។
អថោ ឌំសា មកសា ច អប្បមេវ សិរឹសបា
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ ហឹសា មយ្ហំ ន វិជ្ជតិ ។
សត្ត នោ មាសេ វសតំ អរញ្ញេ ជីវិសោកិនំ
ឥទំបិ ទុតិយំ បស្សាម ព្រាហ្មណំ ទេវវណ្ណិនំ
អាទាយ វេឡុវំ ទណ្ឌំ ធារេន្តំ អជិនក្ខិបំ ។
ស្វាគតន្តេ មហាព្រហ្មេ អថោ តេ អទុរាគតំ

---
១ ម. សុរិយុគ្គមនំ ។

[៣៦៩] (*អភិសម្ពុទ្ធគាថា*) លំដាប់នោះ ក្នុងកាលដែលរាត្រីកន្លងទៅហើយ ព្រះអាទិត្យក៏រះឡើង សក្កទេវរាជ មានភេទជាព្រាហ្មណ៍ប្រាកដ ដល់ក្សត្រទាំងពីរនោះក្នុងពេលព្រឹក ។

[៣៧០] (*សក្កទេវរាជ...*) ព្រះអង្គសុខសប្បាយទេឬ ព្រះអង្គមិនមានរោគាពាធទេឬ ព្រះអង្គញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយការស្វែងរកស្រួលទេឬ មើមឈើនិងផ្លែឈើមានច្រើនដែរឬ ។ ពួករបោម មូស និងពស់ មានតិចទេឬ ក្នុងព្រៃដ៏កុះករដោយម្រឹគយង់ឃ្នង មិនមានការបៀតបៀនទេឬ ។

[៣៧១] (*ព្រះមហាសត្វ...*) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ពួកយើងសុខសប្បាយទេ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ មិនមានរោគាពាធអ្វីទេ មួយទៀត យើងញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយការស្វែងរកស្រួលទេ មើមឈើនិងផ្លែឈើទាំងឡាយដ៏បរិបូណ៌ដែរទេ ។ ទាំងពួករបោម មូសនិងពស់មានតិចទេ ក្នុងព្រៃដ៏កុះករដោយម្រឹគយង់ឃ្នង មិនមានការបៀតបៀនយើងទេ ។ យើងនៅក្នុងព្រៃអស់៧ខែ រស់នៅទាំងសំណោក ទើបឃើញព្រាហ្មណ៍ជាគម្រប់ពីរនេះ មានភេទដ៏ប្រសើរ កាន់ឈើប្រត់មានព័ណ៌ដូចជាផ្លែញ្ញោទុំទ្រទ្រង់ស្បែកខ្លាទាំងក្រចក ។ នៃមហាព្រាហ្មណ៍ អ្នកមកល្អហើយ មួយទៀត អ្នកមិនមែនមកអាក្រក់ទេ

អន្តោ បវិស ភទ្ទន្តេ បាទេ បក្ខាលយស្សុ តេ ។
តិណ្ឌុកានិ បិយាលានិ មធុកោ កាសមារិយោ
ផលានិ ខុទ្ទកប្បានិ ភុញ្ជ ព្រហ្មេ វរំ វរំ ។
ឥទំបិ បានិយំ សីតំ អាភតំ គិរិគព្ភរា
តតោ បិវ មហាព្រហ្មេ សចេ ត្វំ អភិកង្ខសិ ។
អថ ត្វំ កេន វណ្ណេន កេន វា បន ហេតុនា
អនុប្បត្តោសិ ព្រហារញ្ញំ តំ មេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតោ ។
[៣៧២] យថា វារិវហោ បូរោ សព្វកាលំ ន ខីយតិ
ឯវន្តំ យាចិតាគច្ឆឹ ភរិយំ មេ ទេហិ យាចិតោ ។
[៣៧៣] ទទាមិ ន វិកម្បាមិ យំ មំ យាចសិ ព្រាហ្មណ
សន្តំ នប្បដិគូហាមិ ទានេ មេ រមតេ មនោ ។
[៣៧៤] មទ្ទឹ ហត្ថេ គហេត្វាន ឧទកស្ស កមណ្ឌលុំ
ព្រាហ្មណស្ស អទា ទានំ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនោ ។
តទាសិ យំ ភឹសនកំ តទាសិ លោមហំសនំ
មទ្ទឹ បរិច្ចជន្តស្ស មេទនី សមកម្បថ ។

អញ្ជើញអ្នកចូលទៅខាងក្នុង សេចក្តីចម្រើន (ចូរមាន) ដល់អ្នក អ្នកចូរលាងជើងទាំងឡាយរបស់អ្នក ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរបរិភោគផ្លែឈើយ៉ាងឆ្ងាញ់ៗ ដូចទឹកឃ្មុំ គឺផ្លែទន្លាប់ ទ្រយឹង មាក់ប្រាង មាក់ដោក ។ ទឹកត្រជាក់នេះ ដងមកអំពីជ្រោះភ្នំ ម្នាលមហាព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរផឹកទឹកនេះចុះ បើអ្នកប្រាថ្នាចង់ផឹក ។ យើងសូមសួរអ្នក អ្នកបានមកដល់ព្រៃធំ ដោយរឿងដូចម្តេច ឬដោយហេតុដូចម្តេច អ្នកកាលបើយើងសួរហើយ ចូរប្រាប់រឿងនោះ ។

[៣៧២] (សក្កទេវរាជ...) ផ្លូវទឹកដ៏ពេញប្រៀប មិនអស់ទៅសព្វកាលយ៉ាងណាមិញ ទូលបង្គំជាខ្ញុំ មកដើម្បីសូមទានព្រះអង្គ ទូលបង្គំជាខ្ញុំសូមហើយ សូមព្រះអង្គប្រទានភរិយា ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

[៣៧៣] (ព្រះមហាសត្វ...) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ យើងឲ្យរបស់ដែលអ្នកសូមនឹងយើង យើងមិនរួញរាទេ យើងមិនលាក់លៀមវត្ថុដែលមាន ចិត្តរបស់យើងត្រេកអរក្នុងទាន ។

[៣៧៤] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រះបាទវេស្សន្តរ ជាអ្នកញុំាងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ចាប់ដៃនាងមទ្រីនិងកុណ្ឌីទឹក ហើយបានដាក់ទានដល់ព្រាហ្មណ៍ ។ កាលដែលព្រះវេស្សន្តរទ្រង់លះបង់ព្រះនាងមទ្រី ហេតុដែលគួរស្ញប់ស្ញែង ក៏កើតមាន ក្នុងកាលនោះ សេចក្តីព្រឺរោមក៏កើតមាន ក្នុងកាលនោះ ផែនដីក៏ញាប់ញ័រ ។

នេវស្ស មទ្ទី ភកុដី ន សន្ធីយតិ ន រោទតិ
បេក្ខតេវស្ស តុណ្ហិយា ឯស ជានាតិ យំ វរំ ។
[៣៧៥] ជាលឹ កណ្ហាជិនំ ធីតំ មទ្ទឹ ទេវឹ បតិព្វតំ
ចជ្ជមានោ ន ចិន្តេសឹ ពោធិយាយេវ ការណា ។
ន មេ ទេស្សា ឧភោ បុត្តា មទ្ទី ទេវី ន អប្បិយា
សព្វញ្ញុតំ បិយំ មយ្ហំ តស្មា បិយេ អទាសហំ(១) ។
[៣៧៦] កោមារី យស្សាហំ ភរិយា សាមិកោ មម ឥស្សរោ
យស្សិច្ឆេ តស្ស មំ ទជ្ជា វិក្កិណេយ្យ ហនេយ្យ វា ។
[៣៧៧] តេសំ សង្កប្បមញ្ញាយ ទេវិន្ទោ ឯតទព្រវិ
សព្វេ ជិតា តេ បច្ចូហា យេ ទិព្វា យេ ច មានុសា
និន្នាទិតា តេ បថវី សទ្ទោ តេ តិទិវង្គតោ

---

១ ម. ជាលឹ កណ្ហាជិនំ ធីតំ មទ្ទឹ ទេវឹ បតិព្វតំ
ចជ្ជមានោ ន ចិន្តេសឹ ពោធិយាយេវ ការណា ។
ន មេ ទេស្សា ឧភោ បុត្តា មទ្ទី ទេវី ន អប្បិយា
សព្វញ្ញុតំ បិយំ មយ្ហំ តស្មា បិយេ អទាសហន្តិតិ
គាថាយោ ន ទិស្សន្តិ ។

ព្រះនាងមទ្រី មិនមានមុខក្រញូវ មិនអៀន មិនយំ ព្រះនាងស្ងៀម សម្ងឹង (ព្រះភក្ត្រ) របស់ព្រះបាទវេស្សន្តរនោះ (ដោយគិតថា) ព្រះរាជានេះ ជ្រាបហេតុដ៏ប្រសើរ ។

[៣៧៥] តថាគតកាលដែលលះរាជបុត្រាឈ្មោះជាលី រាជធីតាឈ្មោះកណ្ហាជិនា និងនាងទេវីឈ្មោះមទ្រី ដែលមានវ័តដ៏ល្អក្នុងប្ដី មិនគិត (ស្ដាយ) ព្រោះហេតុតែពោធិញ្ញាណដោយពិត ។ បុត្រទាំង-ពីរមិនមែនជាទីស្អប់របស់តថាគតទេ នាងទេវីឈ្មោះមទ្រី មិនមែនមិនជាទីស្រឡាញ់របស់តថាគតទេ សព្វញ្ញុតញ្ញាណជាទីស្រឡាញ់របស់តថាគត ព្រោះហេតុនោះ បានជាតថាគតឲ្យជនទាំង ៣ នាក់ជាទីស្រឡាញ់ (ដល់ព្រាហ្មណ៍) ។

[៣៧៦] (ព្រះនាងមទ្រី...) ខ្ញុំម្ចាស់ជាកវិយារបស់ព្រះអង្គអំពីក្មេង ព្រះអង្គជាស្វាមី ជាឥស្សរៈរបស់ខ្ញុំម្ចាស់ស្រាប់ហើយ ចង់ឲ្យខ្ញុំម្ចាស់ដល់អ្នកណា គប្បីឲ្យដល់អ្នកនោះចុះ ចង់លក់ឬចង់សម្លាប់ (ក៏បាន) ។

[៣៧៧] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រះឥន្ទ្រ ជាធំជាងទេវតា ជ្រាបសេចក្ដីត្រិះរិះ របស់ជនទាំងនោះហើយ ក៏បានពោលដូច្នេះថា ពួកសត្រូវទាំងអស់ ដែលឃាត់នូវទិព្វសម្បត្តិ និងមនុស្ស-សម្បត្តិ ព្រះអង្គ ក៏បានឈ្នះហើយ ព្រះអង្គបានញុំាងផែនដីឲ្យខ្ទរខ្ទារ កិត្តិសព្ទរបស់ព្រះអង្គ ផ្សាយទៅ ដល់ទេវលោក

សមន្តា វិជ្ជុតា អាគូ គិរីជំវ បជិស្សុតា ។
តស្ស តេ អនុមោទន្តិ ឧភោ ជាវេបព្វតា
ឥន្ទោ ច ព្រហ្មា ច បជាបតី ច
សោមោ យមោ វេស្សវណោ ច រាជា
សព្វេ ទេវានុមោទន្តិ ទុក្ករំ ហិ ករោតិ សោ ។
ទុទ្ទទំ ទទមានានំ ទុក្ករំ កម្មកុព្វតំ
អសន្តោ នានុកុព្វន្តិ សតំ ធម្មោ ទុរន្វយោ ។
តស្មា សតញ្ច អសតញ្ច នានា ហោតិ ឥតោ គតិ
អសន្តោ និរយំ យន្តិ សន្តោ សគ្គបរាយនា ។
យមេតំ កុមារេ អទា ភរិយំ អទា វនេ វសំ
ព្រហ្មយានមនោក្កម្ម សគ្គេ តេ តំ វិបច្ចតុ ។
[៣៧៨] ទទាមិ ភោតោ ភរិយំ មទ្ទឹ សព្វង្គសោភិនឹ
ត្វញ្ចេវ មទ្ទិយា ឆន្នោ មទ្ទី ច បតិនា សហ ។

ផ្ទេកបន្ទោរក៏ដាលប្រវាត់ជុំវិញ ដូចជាសំឡេងលាន់នៃភ្នំទាំងឡាយ ។ ពួកទេវតាទាំង ២ ក្រុម គឺនារទៈនិងបព្វតៈ ទាំងព្រះឥន្ទ្រ ព្រះព្រហ្ម និងបជាបតិទេវបុត្រ សោមទេវបុត្រ ព្រះបាទយមៈ និងព្រះបាទវេស្សវ័ណ រីករាយតាមព្រះអង្គនោះ ពួកទេវតាទាំងអស់ ក៏រីករាយតាម (យ៉ាងនេះថា) មែនពិត ព្រះបាទវេស្សន្តរនោះ ធ្វើអំពើដែលគេធ្វើបានដោយកម្រ ។ កាលដែលពួកជនកំពុងឲ្យវត្ថុដែលគេឲ្យបានដោយកម្រ កំពុងធ្វើអំពើដែលគេធ្វើបានដោយកម្រ ពួកអសប្បុរស រមែងមិនធ្វើតាម (អំពើនោះ) ឡើយ ធម៌របស់ពួកសប្បុរស គឺគេដឹងបានដោយក្រ ។ ព្រោះហេតុនោះ ដំណើរទៅអំពីលោកនេះ (ទៅកាន់បរលោក) នៃពួកសប្បុរស និងពួកអសប្បុរស ជាដំណើរផ្សេងគ្នា ពួកអសប្បុរសទៅកាន់នរក ពួកសប្បុរសមានឋានសួគ៌ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងមុខ ។ ព្រះអង្គកាលដែលគង់នៅក្នុងព្រៃ បានប្រទានកុមារទាំងពីរ ទាំងបានប្រទានភរិយា ទានទាំងពីរនោះឈ្មោះថាជាយានដ៏ប្រសើរ មិននាំចុះទៅ(កាន់អបាយភូមិ) ទេ យានដ៏ប្រសើរនោះ សូមសម្រេចដល់ព្រះអង្គក្នុងឋានសួគ៌ ។

[៣៧៨] (សក្កទេវរាជ...) ឥឡូវខ្ញុំសូមថ្វាយនាងមទ្រី ជាស្ត្រីមានសព៌ាង្គដ៏ល្អ ជាភរិយារបស់ព្រះអង្គវិញ ព្រះអង្គសមគួរនឹងនាងមទ្រីដោយពិត នាងមទ្រីក៏សមគួរនឹងព្រះអង្គ ដែលជាកស្វាដែរ ។

យថា បយោ ច សង្ខោ ច   ឧភោ សមានវណ្ណិនោ
ឯវំ តុវញ្ច មទ្ទី ច   សមានមនចេតសា ។
អវរុទ្ធេត្ថ អរញ្ញស្មឹ   ឧភោ សម្មថ អស្សមេ
ខត្តិយា គោត្តសម្បន្នា   សុជាតា មាតុបេតិតោ
យថា បុញ្ញានិ កយិរាថ   ទទន្តា អបរាបរំ ។
[៣៧៩] សក្កោហមស្មិ ទេវិន្ទោ   អាគតោស្មិ តវន្តិកេ
វរំ វរស្សុ រាជិសិ   វរេ អដ្ឋ ទទាមិ តេ ។
[៣៨០] វរញ្ចេ មេ អទោ សក្ក   សព្វភូតានមិស្សរ
បិតា មំ អនុមោទេយ្យ   ឥតោ បត្តំ សកំ ឃរំ
អាសនេន និមន្តេយ្យ   បឋមេតំ វរំ វរេ ។
បុរិសស្ស វធំ ន រោចេយ្យំ   អបិ កិព្វិសការកំ
វជ្ឈំ វធម្ហា មោចេយ្យំ   ទុតិយេតំ វរំ វរេ ។
យេ វុឌ្ឍា យេ ច ទហរា   យេ ច មជ្ឈិមចោរិសា
មមេវ ឧបជីវេយ្យុំ   តតិយេតំ វរំ វរេ ។
បរទារំ ន គច្ឆេយ្យំ   សទារបសុតោ សិយំ
ថីនំ វសំ ន គច្ឆេយ្យំ   ចតុត្ថេតំ វរំ វរេ ។

វត្ថុទាំងពីរ គឺទឹកដោះស្រស់មួយ ស័ង្ខមួយ មានសម្បុរស្មើគ្នាយ៉ាងណាមិញ ព្រះអង្គនិងនាងមទ្រី មានព្រះហឫទ័យស្មើគ្នា ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ព្រះអង្គទាំងពីរ ជាក្សត្រិយ៍បរិបូណ៌ដោយគោត្រ មានព្រះជាតិល្អខាងមាតានិងបិតា ត្រូវគេនិរទេស មកគង់នៅក្នុងអាស្រមនាព្រៃនេះ ព្រះអង្គគប្បីធ្វើបុណ្យឲ្យទានតាមសមគួរតៗទៅ ។

[៣៧៩] ខ្ញុំជាទេវិន្ទ ឈ្មោះសក្កៈ បានមកក្នុងសម្នាក់ព្រះអង្គ បពិត្រព្រះរាជា ជាឥសី សូមព្រះអង្គទទួលយកពរចុះ ខ្ញុំសូមថ្វាយពរ ៨ យ៉ាង ចំពោះព្រះអង្គ ។

[៣៨០] (ព្រះពោធិសត្វ...) បពិត្រសក្កៈជាធំជាងទេព្តាទាំងពួង បើព្រះអង្គនឹងប្រទានពរដល់ខ្ញុំ (ខ្ញុំ) សូមព្រះបិតាស្រុះស្រួលទទួលខ្ញុំដែលទៅអំពីព្រៃនេះ ដល់ដំណាក់របស់ខ្លួន សូមអញ្ជើញខ្ញុំដោយអាសនៈ (រាជសម្បត្តិ) ខ្ញុំសូមពរទី ១ នេះ ។ ខ្ញុំសូមមិនចូលចិត្តនឹងការសម្លាប់បុរស ខ្ញុំសូមដោះអំពីការសម្លាប់នូវមនុស្សដែលគេត្រូវសម្លាប់ សូម្បីមនុស្សនោះធ្វើអំពើមោះមៃ(មានកំហុសក្នុងព្រះរាជា) ក៏ដោយ ខ្ញុំសូមពរទី ២ នេះ ។ សូមឲ្យពួកបុរសទាំងចាស់ក្មេង ទាំងកណ្តាល រស់នៅអាស្រ័យនឹងខ្ញុំ ខ្ញុំសូមពរទី ៣ នេះ ។ ខ្ញុំសូមមិនគប់រកប្រពន្ធអ្នកដទៃ ខ្ញុំសូមជាអ្នកខ្វល់ខ្វាយចំពោះតែប្រពន្ធរបស់ខ្លួន ខ្ញុំសូមមិនលុះក្នុងអំណាចពួកស្ត្រី ខ្ញុំសូមពរទី ៤ នេះ ។

បុត្តោ មេ សក្ក ជាយេថ　　សោ ច ទីឃាយុកោ សិយា
ធម្មេន ជិនេ បថវឹ　　បញ្ចមេតំ វរំ វរេ ។
តតោ វត្យា វិសេនេ　　សុរិយស្សុគ្គមនំ បតិ
ទិព្យា ភក្ខា ចាតុភវេយ្យុំ　　ឆដ្ឋមេតំ វរំ វរេ ។
ទទតោ មេ ន ខីយេថ　　ទត្វា ជានុតបេយ្យហំ
ទទំ ចិត្តំ បសាទេយ្យំ　　សត្តមេតំ វរំ វរេ ។
ឥតោ វិមុច្ចមានាហំ　　សគ្គគាមី វិសេសគូ
អនិព្វត្តី តតោ អស្សំ　　អដ្ឋមេតំ វរំ វរេ ។
[៣៨១] តស្ស តំ វចនំ សុត្វា　　ទេវិន្ទោ ឯតទព្រវិ
អចិរំ វត តេ តាតោ　　បិតា តំ ទដ្ឋុមេស្សតិ ។
ឥទំ វត្វាន មឃវា　　ទេវរាជា សុជម្បតិ
វេស្សន្តរេ វរំ ទត្វា　　សគ្គកាយំ អបក្កមិ ។

សក្កបព្វំ នាម ។

[៣៨២] កាស្សេតំ មុខមាភាតិ　　ហេមំ វុត្តត្តមគ្គិនា
និក្ខំវ ជាតរូបស្ស　　ឧក្កាមុខបហំសិតំ ។

បពិត្រសក្កៈ បុត្ររបស់ខ្ញុំកើតហើយ សូមឲ្យបុត្រនោះមានអាយុវែង សូមឲ្យបានត្រួតត្រាផែនដីដោយធម៌ ខ្ញុំសូមពរទី ៥ នេះ ។ តអំពីនោះមក នាកាលរាត្រីកន្លងទៅ ព្រះអាទិត្យរះឡើង សូមចំណីជាទិព្វទាំងឡាយ មានប្រាកដ ខ្ញុំសូមពរទី ៦ នេះ ។ កាលបើខ្ញុំកំពុងឲ្យ សូម(ទេយ្យធម៌) កុំបីអស់ទៅ លុះខ្ញុំឲ្យហើយ សូមកុំឲ្យក្តៅក្រហាយស្តាយក្រោយ ខ្ញុំកំពុងឲ្យ សូមឲ្យចិត្តជ្រះថ្លា ខ្ញុំសូមពរទី ៧ នេះ ។ កាលបើខ្ញុំច្យុតចាកអត្តភាពនេះ សូមឲ្យបានទៅកាន់ឋានសួគ៌ ដល់នូវឋានដ៏វិសេស គឺកើតក្នុងតុសិតបុរី (កាលបើខ្ញុំច្យុតចាកតុសិត-ភពនោះមក) សូមកុំឲ្យកើត (ក្នុងភពថ្មីទៀត) ខ្ញុំសូមពរទី ៨ នេះ ។

[៣៨១] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រះឥន្ទ្រ ជាធំជាងទេវតា បានទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ព្រះបន្ទូលព្រះបាទវេស្សន្តរនោះហើយ ក៏ពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា ព្រះបិតាបង្កើតរបស់ព្រះអង្គមិនយូរទេ នឹងមកចួបព្រះអង្គ ។ មឃទេវរាជ ជាប្តីនៃនាងសុជាតា លុះត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះហើយ ប្រទានពរដល់ព្រះបាទវេស្សន្តរ ហើយក៏ចៀសចេញទៅកាន់ពួកទេវតាក្នុងឋានសួគ៌ ។

ចប់ សក្កបព្វៈ ។

[៣៨២] (ព្រះបាទសញ្ជ័យ...) មុខអ្នកណានុ៎ះ ភ្លឺដូចមាសដែលគេរំលាយដោយភ្លើង ឬដូចមាសត្ផោរ ភ្លឺចិញ្ចែងចិញ្ចាចក្នុងមាត់បាវ ។

ឧភោ សទិសបច្ចង្គា ឧភោ សទិសលក្ខណា
ជាលិស្ស សទិសោ ឯកោ ឯកា កណ្ហាជិនា យថា ។
សីហា វិលាវ និក្ខន្តា ឧភោ សម្បត្តិរូបកា
ជាតរូបមយាយេវ ឥមេ ទិស្សន្តិ ទារកា ។
[៣៨៣] កុតោ នុ ត្វំ ភារទ្វាជ ឥមេ អានេសិ ទារកេ
អជ្ជ រដ្ឋមនុប្បត្តោ កុតោ[១]អាគច្ឆសិ ព្រាហ្មណ ។
[៣៨៤] មយ្ហន្តេ ទារកា ទេវ ទិន្នា វិត្តេន សញ្ជយ
អជ្ជ បណ្ណរសា រត្តិ យតោ លទ្ធា មេ ទារកា ។
[៣៨៥] កេន វាចាយ បេយ្យេន សម្មា ញាយេន សទ្ទហេ
កោ តេ តំ ទានមទទា បុត្តកេ ទានមុត្តមំ ។
[៣៨៦] យោ យាចតំ បតិដ្ឋាសិ ភូតានំ ធរណីរិវ
សោ មេ វេស្សន្តរោ រាជា បុត្តេទាសិ វនេ វសំ ។

---

១ ម. កុហឹ គច្ឆសិ ។

កុមារទាំងពីរ មានអវយវ:ស្រដៀងគ្នា កុមារទាំងពីរមានលក្ខណ: ស្រដៀងគ្នា កុមារម្នាក់ស្រដៀងនឹងជាលី កុមារីម្នាក់ដូចនាង កណ្ហាជិនា ។ កុមារទាំងពីរបរិបូណ៌ ដោយរូបសម្បត្តិ ដូចជា ពួកសីហ: ដែលចេញអំពីរូង ទារកទាំងនេះ ប្រាកដដូចរូបជា វិការ:នៃមាស ។

[៣៨៣] ម្នាលភារទ្វាជ: អ្នកនាំទារកទាំងពីរនេះមកអំពីទីណាហ្ន៎ ម្នាល ព្រាហ្មណ៍ អ្នកមកដល់ដែនក្នុងថ្ងៃនេះ តើអ្នកមកអំពីទីណា ។

[៣៨៤] (ជូជក...) បពិត្រព្រះទេវ: ទ្រង់ព្រះនាមសញ្ជ័យ ព្រះបាទ វេស្សន្តរ ទ្រង់មានព្រះហឫទ័យត្រេកអរ បានប្រទានទារកទាំងនោះ ដល់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ តាំងពីថ្ងៃដែលទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ បានទារក មក ១៥ រាត្រី ក្នុងថ្ងៃនេះហើយ ។

[៣៨៥] (ព្រះបាទសញ្ជ័យ...) អ្នកឯងធ្វើយើងឲ្យជឿដោយពាក្យជាទី ស្រឡាញ់ តាមហេតុត្រឹមត្រូវដូចម្ដេចបាន នរណាហ៊ានលើកបុត្រ ទាំងពីរឲ្យជាទានដ៏ឧត្តម ហើយឲ្យដល់អ្នក ។

[៣៨៦] (ជូជក...) ព្រះបាទវេស្សន្តរណា ជាទីពឹងរបស់ពួកស្មូម ដូចជាព្រះធរណីជាទីពឹងរបស់ពួកសត្វ ព្រះបាទវេស្សន្តរនោះ ទ្រង់ គង់នៅក្នុងព្រៃ បានប្រទានបុត្រទាំងពីរដល់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ។

យោ យាចតំ គតិ អាសិ សវន្តីនំវ សាគរោ

សោ មេ វេស្សន្តរោ រាជា បុត្តទាសិ វនេ វសំ ។

[៣៨៧] ទុក្ខំ វត កោ រញ្ញា សទ្ទេន យរមេសិនា

កថំ នុ បុត្តកោ ទជ្ជា អរញ្ញេ អវរុទ្ធកោ ។

ឥមំ កោណ្ឌោ និសាមេថ យាវន្តេត្ថ សមាគតា

កថំ វេស្សន្តរោ រាជា បុត្តទាសិ វនេ វសំ ។

ទាសំ ទាសិញ្ច សោ ទជ្ជា អស្សំ ចស្សតរីរថំ

ហត្ថិញ្ច កុញ្ជរំ ទជ្ជា កថំ សោ ទជ្ជ ទារកេ ។

[៣៨៨] យស្ស ទាស្ស ឃរេ ទាសោ អស្សោ ចស្សតរីរថោ

ហត្ថី ច កុញ្ជរោ ទាតោ កឹ សោ ទជ្ជា បិតាមហា ។

[៣៨៩] ទានមស្ស បសំសាម នានិន្ទាម ចោតកា

កថំ នុ ហទយំ អាសិ តុម្ហេ ទត្វា វនិព្វកេ ។

ព្រះវេស្សន្តរណា ជាទីប្រព្រឹត្តទៅនៃពួកស្មូម ដូចសាគរជាទីប្រព្រឹត្តទៅនៃស្ទឹងទាំងឡាយ ព្រះបាទវេស្សន្តរនោះ ទ្រង់គង់នៅក្នុងព្រៃ បានប្រទានបុត្រទាំងពីរ ដល់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ។

[៣៨៧] (ពួកអាមាត្យ...) *ម្នាលគ្នាយើង ព្រះរាជាកាលទ្រង់គង់នៅក្នុងព្រះរាជដំណាក់ ទ្រង់មានសទ្ធា ធ្វើអាក្រក់ណាស់ ព្រះបាទវេស្សន្តរត្រូវគេនិរទេសទៅគង់នៅក្នុងព្រៃហើយ ម្ដេចក៏នៅតែប្រទានបុត្រទាំងពីរទៀត ។ នៃអ្នកដ៏ចម្រើនទាំងឡាយ អ្នកទាំងប៉ុន្មាននាក់ដែលបានមកចួបជុំគ្នាក្នុងទីនេះ ចូរស្ដាប់រឿងនេះចុះ ហេតុដូចម្ដេចបានជាព្រះបាទវេស្សន្តរ ទៅគង់នៅក្នុងព្រៃហើយ ក៏ប្រទានបុត្រទាំងពីរ ។ ព្រះអង្គគួរប្រទានទាសា ទាសី សេះ រថ ដែលទឹមដោយសេះអស្សតរផង គួរប្រទានដំរីកុញ្ជរផង ហេតុដូចម្ដេចបានជា ដាក់ទានទារកទាំងពីរទៀត ។*

[៣៨៨] (ជាលីកុមារ...) *បពិត្រព្រះអយ្យកោ ទាសៈ សេះឬរថ ដែលទឹមដោយសេះអស្សតរ និងដំរីកុញ្ជរ មិនមានក្នុងផ្ទះនៃបុគ្គលណា បុគ្គលនោះ នឹងឲ្យដូចម្ដេចកើត ។*

[៣៨៩] (ព្រះបាទសញ្ជ័យ...) *នៃចៅ យើងសរសើរទានបិតារបស់អ្នក យើងមិនមែនបន្ទុះបង្អាប់ទេ ចុះហឫទ័យ*(នៃបិតារបស់បា) *តើដូចម្ដេចបានជាឲ្យបាទាំងពីរដល់ស្មូម ។*

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស មហារាជបព្វំ

[៣៩០] (បិតា មយ្ហំ មហារាជ តុម្ហេ ឧត្វា វេជិព្វកោ
សុត្វាន កលុណំ គិរំ អជ្ជកណ្ហាយ ភាសិតំ)[១] ។
[៣៩១] ទុក្ខស្ស ហទយំ អាសិ អថោ ឧណ្ហំបិ អស្សសិ
រោហិណីហេវ តម្ពក្ខី បិតា អស្សូនិ វត្តយិ ។
[៣៩២] យន្តំ កណ្ហាជិនាវេច អយំ មំ តាត ព្រាហ្មណោ
លដ្ឋិយា បដិកោដេតិ ឃរេ ជាតំវ ទាសិយំ ។
ន ចាយំ ព្រាហ្មណោ តាត ធម្មិកា ហោន្តិ ព្រាហ្មណា
យក្ខោ ព្រាហ្មណវណ្ណេន ខាទិតុំ តាត នេតិ នោ
នីយមានា បិសាចេន កិន្នុ តាត ឧទិក្ខសិ ។
[៣៩៣] រាជបុត្តី ច វោ មាតា រាជបុត្តោ ច វោ បិតា
បុព្វេ មេ អង្កមារុយ្ហ កិន្នុ តិដ្ឋថ អារកា ។
[៣៩៤] រាជបុត្តី ច នោ មាតា រាជបុត្តោ ច នោ បិតា

---

១ ម. អយំ គាថា ន ទិស្សតិ ។

[៣៩០] (ជាលីកុមារ...) បពិត្រមហារាជ (ការណ៍ដែល) ព្រះបិតារបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ទ្រង់ប្រទានយើងខ្ញុំដល់ស្ទូម(នោះ) សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ នូវវាចាគួរឲ្យអាណោចអាធ័ម ដែលនាងកណ្ហាជិនាជាប្អូនពោលចុះ ។

[៣៩១] ហឫទ័យនៃព្រះបិតា របស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំនោះ ជាទុក្ខ ទាំងទ្រង់មានអស្សាសបស្សាសៈដ៏ក្តៅ ព្រះបិតាមានព្រះនេត្រក្រហមដូចជាផ្កាយរោហិណី ទ្រង់សម្រក់ទឹកព្រះនេត្រ ។

[៣៩២] នាងកណ្ហាជិនា បានពោលនឹងព្រះបិតានោះ ថា បពិត្រព្រះបិតា ព្រាហ្មណ៍នេះវាយខ្ញុំម្ចាស់ ដោយឈើច្រត់ ដូច(ម្ចាស់) វាយទាសីដែលកើតក្នុងផ្ទះ ។ បពិត្រព្រះបិតា អ្នកនេះមិនមែនជាព្រាហ្មណ៍ទេ ព្រោះពួកព្រាហ្មណ៍តែងជាអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ បពិត្រព្រះបិតា យក្ខក្លែងភេទជាព្រាហ្មណ៍ នាំពួកយើងខ្ញុំយកទៅស៊ីទេដឹង ។ បពិត្រព្រះបិតា យើងខ្ញុំកាលបិសាចនាំយកទៅ ហេតុអ្វីក៏ព្រះអង្គទ្រង់ទតព្រងើយ ។

[៣៩៣] (ព្រះបាទសញ្ជ័យ...) មាតារបស់អ្នកជាព្រះរាជបុត្រី បិតារបស់អ្នក ជាព្រះរាជបុត្រា ក្នុងកាលពីដើម បាទាំងពីរ ឡើងកាន់ភ្លៅនរបស់អញ ចុះហេតុអ្វីបានជាបាទាំងពីរ បិតនៅក្នុងទីឆ្ងាយ ។

[៣៩៤] (ជាលីកុមារ...) ព្រះមាតារបស់ពួកទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ជាព្រះរាជបុត្រី ព្រះបិតារបស់ពួកទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ជាព្រះរាជបុត្រា

ទាសា មយំ ព្រាហ្មណស្ស តស្មា តិដ្ឋាម អារកា ។

[៣៩៥] មា សម្មេវំ អវចុត្ថ ឧយ្ហតេ ហទយំ មម

ចិតកាយំវ មេ កាយោ អាសនេ ន សុខំ លភេ ។

[៣៩៦] មា សម្មេវំ អវចុត្ថ ភិយ្យោ សោកំ ជនេថ មំ

និក្កិណិស្សាមិ ទព្វេន ន វោ ទាសា ភវិស្សថ ។

កិមគ្ឃិយំ ហិ វោ តាត ព្រាហ្មណស្ស បិតា អទា

យថាភូតំ មេ អក្ខាថ បដិបាទេន្តុ ព្រាហ្មណំ ។

[៣៩៧] សហស្សគ្ឃំ ហិ មំ តាត ព្រាហ្មណស្ស បិតា អទា

អច្ឆំ កណ្ហាជិនំ កញ្ញំ ហត្ថិអាទិសតេន ច ។

[៣៩៨] ឧដ្ឋេហិ កត្តេ តរមានោ ព្រាហ្មណស្ស អវាករ

ទាសិសតំ ទាសសតំ គវំ ហត្ថុសភំ សតំ

ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំទាំងពីរនាក់ ជាទាសារបស់ព្រាហ្មណ៍ ហេតុនោះ បានជាទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំបិតនៅក្នុងទីឆ្ងាយ ។

[៣៩៥] (ព្រះបាទសញ្ជ័យ...) នែចៅសម្លាញ់ទាំងពីរ បាទាំងពីរ កុំពោលយ៉ាងនេះឡើយ នាំឲ្យក្តៅហឫទ័យរបស់ជីតាណាស់ កាយរបស់ជីតា ហាក់ដូចជា (គេលើកដាក់) លើជើងថ្ករ ជីតាមិនបានសុខលើអាសនៈទេ ។

[៣៩៦] នែចៅសម្លាញ់ទាំងពីរ បាទាំងពីរ កុំពោលយ៉ាងនេះឡើយ បាឯងរឹងរឹតតែញុំាងសំណោកឲ្យកើតដល់ជីតា ជីតានឹងលោះដោះសាបាដោយទ្រព្យ មិនឲ្យបានៅជាទាសាគេទេ ។ នែបា បិតារបស់បា បានកាត់ថ្លៃប៉ុន្មាន ហើយបានឲ្យបាទាំងពីរដល់ព្រាហ្មណ៍ បាចូរប្រាប់ដល់ជីតាឲ្យត្រង់ ពួកអាមាត្យ ចូរញុំាងព្រាហ្មណ៍ឲ្យទទួលទ្រព្យ ។

[៣៩៧] (ជាលីកុមារ...) បពិត្រព្រះអយ្យកោ ព្រះបិតាបានប្រទានទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ដល់ព្រាហ្មណ៍ ដោយកាត់ថ្លៃមួយពាន់និក្ខៈ ប្រទានកញ្ញាឈ្មោះកណ្ហាជិនាជាប្អូនស្រី ដោយកាត់ថ្លៃមួយរយនៃវត្ថុគ្រប់មុខ មានដំរីជាដើម ។

[៣៩៨] (ព្រះបាទសញ្ជ័យ...) នែនាយអាមាត្យ អ្នកចូរក្រោកឲ្យឆាប់ ហើយចូរឲ្យទាសី ១០០ ទាសា ១០០ គោ ១០០ ដំរី ១០០ គោបា ១០០

ជាតរូបសហស្សញ្ច ពោតានំ ទេហិ និក្ខយំ ។

[៣៩៩] តតោ កត្តា តរមានោ ព្រាហ្មណស្ស អវាការិ

ទាសីសតំ ទាសសតំ គវំ ហត្ថុសភំ សតំ

ជាតរូបសហស្សញ្ច ពោតានំទាសិ និក្ខយំ ។

[៤០០] (ទាសីសតំ ទាសសតំ គវំ ហត្ថុសភំ សតំ

អស្សតីរថញ្ចេវ សព្វភោគេ សតំ សតំ

ជាតរូបសហស្សញ្ច ព្រាហ្មណស្ស ធនេសិនោ

អច្ចាយិកស្ស លុទ្ធស្ស ពោតានំទាសិ និក្ខយំ)[១] ។

[៤០១] និក្ខីណិត្វា ច ន្ហាបេត្វា ភោជយិត្វាន ទារកេ

សមលង្ករិត្វា កណ្ហោហិ ឧច្ចង្កេ ឧបវេសយុំ ។

សីសំ ន្ហាតេ សុចិវត្ថេ សព្វាភរណភូសិតេ

រាជា អង្កេ ករិត្វាន អយ្យកោ បរិបុច្ឆថ ។

---

១ ម. អយំ គាថា នត្ថិ ។

(សេះ ១០០ និក្ខៈ ១០០) និងមាស ១០០០ តម្លឹង ដល់ព្រាហ្មណ៍ ឲ្យជាតម្លៃលោះយកចៅទាំងពីរ ។

[៣៩៩] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) លំដាប់នោះ ពួកនាយអាមាត្យក៏ប្រញាប់ប្រញាល់ ឲ្យទាសី ១០០ ទាសា ១០០ គោ ១០០ ដំរី ១០០ គោឧសភ ១០០ (សេះ ១០០ និក្ខៈ ១០០) និងមាស ១០០០ តម្លឹងដល់ព្រាហ្មណ៍ ឲ្យជាតម្លៃលោះយកព្រះរាជនត្តាទាំងពីរ ។

[៤០០] (នាយអាមាត្យ បានឲ្យទ្រព្យទាំងអស់មួយរយៗ គឺទាសី ១០០ ទាសា ១០០ គោ ១០០ ដំរី ១០០ គោឧសភ ១០០ រថទឹមដោយសេះ ១០០ និងមាស ១០០០ តម្លឹងដល់ព្រាហ្មណ៍ ជាអ្នកស្វែងរកទ្រព្យ ជាមនុស្សឈ្មោនពានលើសលន់ ឲ្យជាតម្លៃលោះយកព្រះរាជនត្តាទាំងពីរ ។

[៤០១] ក្សត្រទាំងពីរព្រះអង្គ បានលោះទារកទាំងពីរ ហើយផ្ងូតទឹកឲ្យបរិភោគភោជន ប្រដាប់ដោយគ្រឿងប្រដាប់ទាំងឡាយ រួចឲ្យអង្គុយលើភ្លៅ ។ ព្រះរាជាជាព្រះអយ្យកោ ដាក់ជាលិកុមារលើភ្លៅ ហើយសាកសួរទារកទាំងពីរ ដែលកក់សីសៈហើយមានសំពត់ដ៏ស្អាត ស្អិតស្អាងដោយអាភរណៈ គ្រប់យ៉ាង ។

កុណ្ឌលេ ឃុសិតេ មាលេ សព្វាលង្ការភូសិតេ
រាជា អង្គេ ករិត្វាន ឥធំ វេចនមព្រវិ ។

កច្ចិ ឧភោ អរោគា តេ ជាលិ មាតាបិតា តវ
កច្ចិ ឧញ្ឆេន យាបេន្តិ កច្ចិ មូលផលា ពហូ ។

កច្ចិ ឌំសា មកសា ច អប្បមេវ សិរីសបា
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ កច្ចិ ហឹសា ន វិជ្ជតិ ។

[៤០២] អថោ ឧភោ អរោគា តេ ទេវ មាតាបិតា មម
អថោ ឧញ្ឆេន យាបេន្តិ អថោ មូលផលា ពហូ

អថោ ឌំសា មកសា ច អប្បមេវ សិរីសបា
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ ហឹសា នេសំ ន វិជ្ជតិ ។

ខណាលុកលម្ពានិ វិឡាលិតក្កលានិ ច
កោលំ ភល្លាតកំ ពេលំ សា នោ អាហច្ចបោសតិ ។

ព្រះរាជា បានដាក់លើភ្នែន នូវកុមារទាំងពីរដែលមានកុណ្ឌល ឮសូរ គឹកកង មានផ្កាកម្រង ស្អិតស្អាង ដោយគ្រឿងអលង្ការទាំងពួង ហើយត្រាស់ព្រះរាជតម្រាស់នេះថា នែជាលី មាតានិងបិតារបស់បា ទាំងពីរនោះសុខសប្បាយទេឬ ប្រព្រឹត្តចិញ្ចឹមជីវិតដោយការស្វែងរក (ផលាផល) ស្រួលទេឬ ទាំងមើមឈើនិងផ្លែឈើ មានច្រើនដែរឬ ពួករបោម មូស និងពស់ មានតិចតួចទេឬ ក្នុងព្រៃដ៏កុះករ ដោយម្រឹគយង់ឃ្នង មិនមានការបៀតបៀនទេឬ ។

[៤០២] (ជាលីកុមារ...) បពិត្រព្រះទេវៈ មាតានិងបិតារបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំទាំងពីរនោះ សុខសប្បាយជាទេ ប្រព្រឹត្តចិញ្ចឹមជីវិតដោយការស្វែងរក(ផលាផល) ស្រួលទេ មើមឈើនិងផ្លែឈើមានច្រើន ។ ឯពួករបោម មូស និងពស់មានតិចទេ ក្នុងព្រៃដ៏កុះករ ដោយម្រឹគយង់ឃ្នង មិនមានការបៀតបៀនព្រះអង្គទេ ។ ព្រះមាតានោះជីកយកមើមដំឡូងស្បា ដំឡូងដួង ដំឡូងដៃខ្លា ដំឡូងទៀន ទាំងបាននាំយក ផ្លែពុទ្រា ផ្លែរាក់ខ្មៅ ផ្លែព្នៅ មកចិញ្ចឹមយើងខ្ញុំផង ។

យញ្ចេវ សា អាហរតិ វនមូលផលហារិយា
តំ នោ សព្វេ សមាគន្ត្វា រត្តឹ ភុញ្ជាម នោ ទិវា ។
អម្មា ច នោ កិសា បណ្ឌុ អាហរន្តី ទុមប្ផលំ
វាតាតបេន សុខុមាលី បទុមំ ហត្ថគតំមិវ ។
អម្មាយ បតនូកេសា វិចរន្ត្យា ព្រហាវនេ
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ ខគ្គទីបិនិសេវិតេ ។
កេសេសុ ជដំ ពន្ធិត្វា កច្ឆេ ជល្លមធារយិ
(ធារេន្តោ ព្រាហ្មណាវណ្ណំ អាសនញ្ច មសញ្ជំ)
ចម្មវាសី ឆមា សេតិ ជាតវេទំ នមស្សតិ ។
[៤០៣] បុត្តា បិយា មនុស្សានំ លោកស្មឹ ឧបបជ្ជិសុំ
ន ហិ នូនម្ហាកំ អយ្យស្ស បុត្តេ សិនេហោ អជាយថ ។
[៤០៤] ទុក្កដញ្ច ហិ នោ តាត ភូនហច្ចំ កតំ មយា
យោហំ សិវីនំ វចនា បព្វាជេសឹ អទូសកំ ។

បើព្រះមាតានោះជាអ្នកនាំយកមើមឈើនិងផ្លែឈើក្នុងព្រៃ នាំយកវត្ថុណាមកយើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នាក៏មកជុំគ្នាបរិភោគវត្ថុនោះតែក្នុងវេលាយប់មិនបានបរិភោគក្នុងវេលាថ្ងៃទេ ។ ព្រះមាតារបស់យើងខ្ញុំជាស្រីធ្លាប់សុខស្រួល ខំនាំយកផ្លែឈើមក ក៏ទៅជាមានកាយស្គមស្លេកស្លាំងដោយត្រូវខ្យល់និងកម្តៅថ្ងៃ ដូចជាផ្កាឈូកដែលគេឈ្លីដោយដៃ ។ ព្រះកេសាទាំងឡាយ របស់ព្រះមាតាក៏ជ្រុះ ព្រោះត្រាច់ទៅក្នុងព្រៃធំ ជាព្រៃដ៏កុះករដោយម្រឹគយង់ឃ្នង ជាទីដែលរមាសនិងខ្លាដំបងអាស្រ័យហើយ ។ ព្រះបិតាបួងផ្នួងសក់ទាំងឡាយទ្រទ្រង់ញើសក្អែលព្វដ៏ក្បៀក(ទ្រទ្រង់ភេទនៃបព្វជិតដ៏ប្រសើរទ្រទ្រង់ដំពក់ ស្លាបព្រា សម្រាប់បូជាភ្លើងនិងជដា) ស្លៀកពាក់ស្បែកខ្លា ផ្ទំលើផែនដី នមស្ការភ្លើង ។

[៤០៣] *បុត្រជាទីស្រឡាញ់ នៃមនុស្សក្នុងលោក ចម្លែកតែសេចក្តីស្នេហាក្នុងបុត្រ មិនកើតដល់ព្រះអយ្យកោ របស់យើងខ្ញុំដោយពិត ។*

[៤០៤] (*ព្រះបាទសញ្ជ័យ*...) *នែចៅ អំពើអាក្រក់យើងបានធ្វើហើយ ទាំងអំពើដែលបង្ខូចសេចក្តីចម្រើន យើងក៏បានធ្វើហើយ ព្រោះជីតាបាននិរទេសបុត្រឥតកំហុស តាមពាក្យ នៃពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ។*

យំ មេ ភិក្ខុំ ឥធ អត្ថិ ធនំ ធញ្ញញ្ច វិជ្ជតិ
ឯតុ វេស្សន្តរោ រាជា សិវិរជ្ជេ បសាសតុ ។

[៤០៥] ន ទេវ មយ្ហំ វចនា ឯហិតិ សិវិសុត្តមោ
សយមេវ ទេវោ គន្ត្វាន សិញ្ច ភោគេហិ អត្រជំ ។

[៤០៦] តតោ សេនាបតី រាជា សញ្ជយោ អជ្ឈភាសថ
ហត្ថី អស្សា រថា បត្តិ សេនា សន្នាហយន្តុ នំ
នេគមា ច មំ អន្វេន្តុ ព្រាហ្មណា ច បុរោហិតា
តតោ សដ្ឋី សហស្សានិ យោធិនោ ចារុទស្សនា
ខិប្បមាយន្តុ សន្នទ្ធា នានាវណ្ណេហិលង្កតា ។
និលវត្ថធរានេកេ បីតានេកេ និវាសិតា
អញ្ញេ លោហិតឧណ្ហីសា សុទ្ធានេកេ និវាសិតា
ខិប្បមាយន្តុ សន្នទ្ធា នានាវណ្ណេហិលង្កតា ។
ហិមវា យថា គន្ធរោ បព្វតោ គន្ធមាទនោ
នានារុក្ខេហិ សញ្ឆន្នោ មហាភូតគណាលយោ ។

វត្ថុណាទីមួយរបស់យើង មានក្នុងទីនេះ ទាំងទ្រព្យនិងធញ្ញជាតិ (ជីតាក៏នឹងឲ្យវត្ថុនោះ ដល់បិតារបស់បា) សូមវេស្សន្តរចូលមក ចូរជាព្រះរាជាត្រួតក្នុងដែនសិវិចុះ ។

[៤០៥] (ជាលីកុមារ...) បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ព្រះរាជាដ៏ឧត្តមរបស់អ្នកសិវិរាស្ត្រ នឹងមិនយាងមកតាមពាក្យ របស់ទូលព្រះបង្គំទេ សូមព្រះសម្មតិទេព ទ្រង់ស្តេចយាងទៅដោយព្រះអង្គឯងវិញ ហើយស្រោចស្រពព្រះរាជបុត្របង្កើត ដោយភោគៈទាំងឡាយ ។

[៤០៦] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) លំដាប់នោះ ព្រះរាជាព្រះនាមសញ្ជ័យបានត្រាស់នឹងសេនាបតីថា ពួកសេនាដំរី សេនាសេះ សេនារថ សេនាថ្មើរជើង ចូរសៀត(អាវុធទាំងឡាយ) ពួកអ្នកនិគម ព្រាហ្មណ៍ បុរោហិត អាមាត្យ ៦០.០០០ និងពួកទាហាន ដ៏ល្អមើល ចងគ្រឿងក្រោះ ប្រដាប់ដោយគ្រឿងប្រដាប់ មានបែបផ្សេងៗ ចូរនាំគ្នាមកឲ្យឆាប់ ជូនអញទៅ ។ ពួកទាហានខ្លះ ស្លៀកពាក់សំពត់ខៀវ ពួកទាហានខ្លះ ស្លៀកពាក់សំពត់លឿង ពួកទាហានដទៃជួតឈ្នួតក្រហម ពួកទាហានខ្លះ ស្លៀកពាក់សំពត់ស ចងគ្រឿងក្រោះ ប្រដាប់ដោយគ្រឿងប្រដាប់មានបែបផ្សេងៗ ចូរនាំគ្នាមកឲ្យឆាប់ ។ ភ្នំហិមពាន្តនិងភ្នំគន្ធមាទន៍ ដ៏ទ្រទ្រង់ក្លិន ដ៏ដេរដាសដោយពួកឈើផ្សេងៗ ជាលំនៅនៃពួកភូតដ៏ច្រើន

ឱសធេហិ ច ទិព្វេហិ ទិសា ភាតិ បវាតិ ច
ខិប្បមាយន្តុ សន្នទ្ធា ទិសា ភន្តុ បវន្តុ ច ។
តតោ នាគសហស្សានិ យោជយន្តុ ចតុទ្ទស
សុវណ្ណកច្ឆេ មាតង្គេ ហេមកប្បនិវាសសេ ។
អារុឡ្ហេ គាមណីយេភិ តោមរង្កុសបាណិភិ
ខិប្បមាយន្តុ សន្នទ្ធា ហត្ថិក្ខន្ធេហិ ទស្សិតា ។
តតោ អស្សសហស្សានិ យោជយន្តុ ចតុទ្ទស
អាជានិយេវ ជាតិយា សិន្ធវេ សីឃវាហនេ ។
អារុឡ្ហេ គាមណីយេភិ ឥន្ទិយាចាបធារិភិ
ខិប្បមាយន្តុ សន្នទ្ធា អស្សបិដ្ឋេ អលង្កតា ។
តតោ រថសហស្សានិ យោជយន្តុ ចតុទ្ទស
អយោសុកតនេមិយោ សុវណ្ណចិត្របោក្ខរេ ។
អារោបេន្តុ ធជេ តត្ថ ចម្មានិ កវចានិ ច
វិប្បាលេន្តុ ច ចាបានិ ទឡ្ហធម្មា បហារិនោ
ខិប្បមាយន្តុ សន្នទ្ធា រថេសុ រថជីវិនោ ។

ញ៉ាំងទិសទាំងឡាយឲ្យភ្លឺ ផ្សាយទៅដោយឱសធទាំងឡាយ ជាទិព្វ យ៉ាងណា ពួកទាហាននាំគ្នាចងគ្រឿងក្រោះ ចូរមកឲ្យឆាប់ ចូរញ៉ាំងទិសទាំងឡាយ ឲ្យភ្លឺរុងរឿងផ្សាយទៅ យ៉ាងនោះដែរ ។ ពួកអ្នកជិះដំរី ចូររៀបចំដំរី១៤ពាន់ ជាសត្វមានសរីរៈធំ មានខ្សែជង្គន់ជាវិការៈនៃមាស មានសរីរៈស្រោប ដោយគ្រឿងតែងតួជាវិការៈនៃមាស ។ ពួកអ្នកបង្ហឹកដំរី មានដៃកាន់ដែកចំពុះទុង និងកង្វេរ មានគ្រឿងស្អិតស្អាងប្រាកដហើយ ចងគ្រឿងក្រោះហើយ ចូរនាំគ្នាឡើងជិះកដំរីទាំងឡាយបរមកឲ្យឆាប់ ។ ពួកអ្នកជិះសេះ ចូររៀបចំសេះ ទាំង ១៤ ពាន់ ជាជាតិសេះសិន្ធពអាជានេយ្យ មានសន្ទុះដ៏លឿន ។ ពួកអ្នកបង្ហឹកសេះ ទ្រទ្រង់ស៊ែនិងធ្នូ ចងគ្រឿងក្រោះ ប្រដាប់លើខ្នងសេះ ហើយចូរឡើងជិះបរមកឲ្យឆាប់ ។ លំដាប់ពីនោះមក ពួកអ្នកបររថ ចូររៀបចំរថទាំង ១៤ ពាន់ ជារថមានខ្នងកង់ពាសដោយដែកដ៏ល្អ មានផ្ទះរំលេចដោយមាស ។ ពួកខ្មាន់ធ្នូស្ទាត់ក្នុងការប្រហារ ពួកជាងរថ ចូរនាំគ្នាលើកទង់ជ័យ ខែលនិងគ្រឿងក្រោះទាំងឡាយ ក្នុងរថទាំងនោះ ចូរដំឡើងធ្នូ ចងគ្រឿងក្រោះ ហើយចូរបររថទាំងឡាយមកឲ្យឆាប់ ។

[៤០៧] លាជា ឱលោភិយា(១) បុប្ផា មាលាគន្ធវិលេបនា
អគ្ឃិយានិ ច តិដ្ឋន្តុ   យេន មគ្គេន ឯហិតិ ។
កាមេ កាមេ សតំ កុម្ភា   មេរយស្ស សុរាយ ច
មគ្គម្ហិ បតិតា ឋន្តុ   យេន មគ្គេន ឯហិតិ ។
មំសា បូវា ច សង្កុល្យា   កុម្មាសា មច្ឆសំយុតា
មគ្គម្ហិ បតិតា ឋន្តុ   យេន មគ្គេន ឯហិតិ ។
សប្បិ តេលំ ទធិ ខីរំ   កង្គុបិដ្ឋា(២) ពហូ សុរា
មគ្គម្ហិ បតិតា ឋន្តុ   យេន មគ្គេន ឯហិតិ ។
អាឡារិកា ច សូទា ច   នដនដ្ដកគាយិនោ
បាណិស្សរា កុម្ភថូណិយោ   មុទ្ធិកាសោកជ្ឈាយិកា ។
អាហញ្ញន្តុ សព្វវីណា   ភេរិយោ ទិន្ទិមានិ ច
ខរមុខានិ ធមន្តុ   នទន្តុ ឯកបោក្ខរា ។
មុទិង្គា បណវា សង្ខា   គោធា បរិវទេន្តិកា
ទិន្ទិមានិ ច ហញ្ញន្តុ   កុដុម្ពា ទិន្ទិមានិ ច ។
[៤០៨] សា សេនា មហតី អាសិ ឧយ្យុត្តា សិវិវាហិនី
ជាលិនា មគ្គនាយេន   វង្កំ បាយាសិ បព្វតំ ។

១ ម. ឱលោកិកា ។ ២ ម. កង្គុបិដា ។

[៨០៧] អ្នកទាំងឡាយ ចូរតាក់តែងផ្កាទាំងឡាយ (មានលាជជាគម្រប់៥) និងផ្កាសម្រាប់រោយរាយ កម្រងផ្កា គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាបស្រឡាប និងផ្កាដ៏មានតម្លៃទាំងឡាយ ចូរបិតនៅត្រង់ផ្លូវ ដែលបុត្ររបស់អញមក ។ គ្រប់ទ្វារស្រុក ចូរតាក់តែងតាំងទុកឱទិនមេរ័យ និងសុរាច្រើន ត្រង់ផ្លូវដែលបុត្ររបស់អញមក ។ ចូរតាក់តែងតាំងទុក សាច់ នំទ្រាបល្វ នំកុម្មាសដែលលាយសាច់ត្រី ត្រង់ផ្លូវដែលបុត្ររបស់អញមក ។ ចូរតាក់តែងតាំងទុកទឹកដោះរាវ ប្រេង ទឹកដោះជូរ ទឹកដោះស្រស់ និងសុរាដ៏ច្រើន ដែលធ្វើដោយម្សៅថ្លោ ត្រង់ផ្លូវដែលបុត្ររបស់អញមក ។ ពួកអ្នកធ្វើម្ហូប អ្នកធ្វើបាយ អ្នករាំនិងអ្នកច្រៀង អ្នកច្រៀងទះដៃ អ្នកវាយស្គរ អ្នកច្រៀងដោយសំឡេងដ៏ស្រទន់ និងពួកអ្នកចាក់ត្លុក ។ ពួកជនចូរដេញពិណាគ្រប់បែប ចូរវាយស្គរ និងមហោរធឹកទាំងឡាយ ចូរផ្លុំស័ង្ខនិងទះស្គរទាំងឡាយ ។ ជនទាំងឡាយចូរទះសម្ភោរ វាយស្គរធំ ផ្លុំស័ង្ខ ដេញតាខេ ដេញពិណាខ្សែ ៧ វាយមហោរធឹក វាយស្គរទង់ដែង វាយស្គរមង្គល ។

[៨០៨] សេនាដ៏ច្រើននោះ ជាកងទ័ពក្នុងដែនសិវិ លើកចេញទៅ មានជាលីកុមារជាមគ្គនាយក បានដើរសំដៅទៅកាន់វង្កតបព៌ត ។

កោញ្ចំ នទតិ មាតង្គោ កុញ្ជរោ សដ្ឋិហាយនោ
កច្ឆាយ ពជ្ឈមានាយ កោញ្ចំ នទតិ វារណោ ។
អាជានិយា ហសិយន្តិ នេមិឃោសោ អជាយថ
នភំ[1] រជោ អឆាទេសិ ឧយ្យុត្តា សិវិវាហិនី ។
សា សេនា មហតី អាសិ ឧយ្យុត្តា ហារិហារិណី
ជាលិនា មគ្គនាយេន វង្កំ បាយាសិ បព្វតំ ។
តេ បាវឹសុ ព្រហារញ្ញំ ពហុសាខំ មហោទកំ
បុប្ផរុក្ខេហិ សញ្ឆន្នំ ផលរុក្ខេហិ ចូភយំ ។
តត្ថ វិន្ទុស្សរា វគ្គូ នានាវណ្ណា ពហូ ទិជា
កូជន្តមុបកូជន្តិ ឧតុសំបុប្ផិតេ ទុមេ ។
តេ គន្ត្វា ទីឃមទ្ធានំ អហោរត្តានមច្ចយេ
បទេសន្តំ ឧបាគញ្ឆុំ យត្ថ វេស្សន្តរោ អហុ ។

មហារាជបព្វំ នាម ។

[៤០៩] តេសំ សុត្វាន និគ្ឃោសំ ភីតោ វេស្សន្តរោ អហុ
បព្វតំ អភិរូហិត្វា ភីតោ សេនំ ឧទិក្ខតិ ។

---
១ ម. អព្ភំ ។

ដំរីដ៏ប្រសើរមានអាយុ៦០ឆ្នាំ បន្លឺកោញ្ចនាទ ដំរីកាលបើមានខ្សែដង្គន់ជាប់នៅហើយ ក៏បន្លឺកោញ្ចនាទ ។ សេះអាជានេយ្យទាំងឡាយស្រែកកងរំពង សំឡេងគឹកកងនៃខ្នងកង់ ក៏កើតមានក្នុងកាលនោះ ធូលីក៏ហុយបាំងដូចពពក កងទ័ពក្នុងដែនសិវិបានលើកចេញទៅ ។ សេនាដ៏ច្រើននោះអាចនាំយករបស់ដែលគួរនាំយកទៅបាន លើកចេញទៅ មានជាលិកុមារជាមគ្គនាយក បានដើរសំដៅទៅកាន់វង្កតបព៌ត ។ កងទ័ពទាំងនោះ បានចូលទៅកាន់ព្រៃធំ មានមែកឈើច្រើន មានទឹកច្រើន ដេរដាសដោយឈើមានផ្កា និងឈើមានផ្លែទាំងសងខាងផ្លូវ ។ ពួកសត្វស្លាបដ៏ច្រើនក្នុងព្រៃធំនោះ មានសំឡេងមូល មានសំឡេងពីរោះ មានត្រកូលផ្សេង ៗ ស្រែកហៅសត្វស្លាប ដែលកំពុងស្រែក លើដើមឈើដែលផ្កាតាមរដូវ ។ កងទ័ពទាំងនោះ ទៅកាន់ផ្លូវឆ្ងាយដាច់ស្រយាល ក្នុងកាលអំណើះទៅនៃថ្ងៃនិងយប់ បានចូលទៅដល់ប្រទេស ដែលព្រះបាទវេស្សន្តរទ្រង់គង់នៅ ។

ចប់ មហារាជបព្វៈ ។

[៤០៩] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រះបាទវេស្សន្តរ ទ្រង់ឮសំឡេងគឹកកងនៃកងទ័ពទាំងនោះហើយ ក៏ភិតភ័យ ទ្រង់ឡើងទៅលើភ្នំ ហើយទ្រង់ទតមើល នូវពួកសេនា ទាំងភិតភ័យ មានបន្ទូលថា

ឥជ្ឈ មន្ទិ និសាមេហិ   និគ្ឃោសោ យាទិសោ វនេ
អាជានិយា ហសិយន្តិ   ឥជត្តានេវ និស្សរេ ។
ឥមេ ច្វន អរញ្ញម្ហិ   មិគសង្ឃានិ លុទ្ទកា
វាគុរាហិ បរិក្ខិប្ប   សោព្ភេ បាតេត្វា តាវទេ
វិក្កោសមានា តិព្វាហិ   ហន្តិ នេសំ វរំ វរំ ។
តថា មយំ អទូសកា   អរញ្ញេ អវរុទ្ធកា
អមិត្តហត្ថត្តគតា   បស្ស ទុព្វលឃាតកំ ។
[៤១០] អមិត្តា នប្បសហេយ្យុំ   អគ្គិវ ឧទកណ្ណវេ
តនេវ ត្វំ វិចិន្តេហិ   អបិ សោត្ថិ ឥតោ សិយា ។
[៤១១] តតោ វេស្សន្តរោ រាជា   ឱរោហិត្វាន បព្វតា
និសីទិ បណ្ណសាលាយំ   ឧក្កំ កត្វាន មាឃសំ ។
[៤១២] និវត្តយិត្វាន រថំ   វុដ្ឋាបេត្វាន សេនិយោ
ឯកំ អរញ្ញេ វិហរន្តំ   បិតា បុត្តំ ឧបាគមិ ។

នៃនាងមទ្រី នាងចូរពិចារណាមើល សំឡេងគឹកកង ក្នុងព្រៃយ៉ាងនេះ មានទាំងសេះអាជានេយ្យស្រែកកងរំពង ទាំងចុងទង់ជ័យក៏ប្រាកដ ។ ជនទាំងនេះ ដូចជាព្រានចោមព័ទ្ធហ្វូងម្រឹគ ក្នុងព្រៃដោយបង្កាត់ទាំងឡាយ ដេញទម្លាក់ក្នុងរណ្ដៅ ហើយចាក់កាប់សម្លាប់ ពន្ទះយកតែសាច់ល្អៗ នៃម្រឹគទាំងនោះ ដោយកាំបិតដ៏មុត ដោយពិត ។ ពួកយើងមិនមានទោស ត្រូវគេនិរទេសមកនៅក្នុងព្រៃ ដល់នូវសេចក្ដីវិនាសក្នុងកណ្ដាប់ដៃសត្រូវ ក៏ដូចជាម្រឹគយ៉ាងនោះដែរ នាងចូរមើលអ្នកសម្លាប់បុគ្គលខ្សោយ ។

[៦១០] (ព្រះនាងមទ្រី...) ពួកសត្រូវមិនអាចគ្របសង្កត់ (ព្រះអង្គ) បានទេ ដូចជាភ្លើង មិនអាចគ្របសង្កត់ទឹកសមុទ្របាន សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះចិន្ដាដល់ពាក្យ ដែលសក្កទេវរាជពោលហើយនោះឯង ទំនងជាសួស្ដីនឹងមានដល់ព្រះអង្គ ព្រោះពួកពលនេះ ។

[៦១១] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) លំដាប់នោះ ព្រះបាទវេស្សន្តរ យាងចុះអំពីភ្នំ ទ្រង់ធ្វើព្រះហឫទ័យឲ្យមាំ ហើយគង់នៅក្នុងបណ្ណសាលា ។

[៦១២] ព្រះបិតាទ្រង់ឲ្យបញ្ឈប់រថ ទ្រង់ឲ្យពួកសេនាត្រៀមចាំ ហើយទ្រង់ស្ដេចចូលទៅចួបនឹងព្រះរាជបុត្រ ដែលគង់នៅក្នុងព្រៃតែម្នាក់ឯង ។

ហត្ថិក្ខន្ធតោ ឱរុយ្ហ ឯកំសោ បញ្ជលីកតោ
បរិកិណ្ណោ អមច្ចេហិ បុត្តំ សិញ្ចិតុមាគមិ ។
បតត្ថទ្ទស កុមារំ សោ រម្មរូបំ សមាហិតំ
និសិន្នំ បណ្ណសាលាយំ ឈាយន្តំ អកុតោភយំ ។

[៤១៣] តញ្ច និស្វាន អាយន្តំ បិតរំ បុត្តគិទ្ធិនំ
វេស្សន្តរោ ច មទ្ទី ច បច្ចុគ្គន្ត្វា អវន្ទិសុំ ។
មទ្ទី ច សិរសា បាទេ សស្សុរស្សាភិវាទយិ
មទ្ទី អហញ្ហិ តេ ទេវ បាទេ វន្ទាមិ តេ ហុសា
តេសុ តត្ថ បលិសជ្ជ បាណិនា បរិមជ្ជថ ។

[៤១៤] កច្ចិ វោ កុសលំ បុត្ត កច្ចិ បុត្ត អនាមយំ
កច្ចិ ឧញ្ឆេន យាបេថ កច្ចិ មូលផលា ពហូ ។
កច្ចិ ឌំសា មកសា ច អប្បមេវ សិរីសបា
វនេ វេឡ្យមិគាកិណ្ណេ កច្ចិ ហឹសា ន វិជ្ជតិ ។

---

១ ម. តេ ណុសា ។

លុះព្រះបិតាយាងចុះអំពី-កដំរី ហើយទ្រង់ឧត្តរាសង្គៈឆៀងស្មាម្ខាង ផ្គងអញ្ជលី មានពួកអាមាត្យហែហម បានចូលទៅដើម្បីអភិសេកបុត្រ ។ ព្រះអង្គបានទតឃើញកុមារមានរូបគួរឲ្យត្រេកអរ សម្រឹងព្រះហឫទ័យ កំពុងត្រិះរិះ មិនមានភ័យអំពីទីណាមួយ ដែលគង់នៅក្នុងបណ្ណសាលានោះ ។

[៤១៣] ព្រះបាទវេស្សន្តរនិងព្រះនាងមទ្រី បានទតឃើញព្រះបិតានោះ មានសេចក្ដីជាប់ព្រះហឫទ័យ ក្នុងបុត្រ កំពុងយាងមក ក៏ក្រោកទៅទទួល ថ្វាយបង្គំ ។ ចំណែកព្រះនាងមទ្រី ថ្វាយបង្គំព្រះបាទទាំងគូរបស់ព្រះសស្សុរៈដោយព្រះសិរ្ស៍ (ហើយក្រាបទូលថា) បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ខ្ញុំឈ្មោះមទ្រី ជាសុណិសារបស់ព្រះអង្គ សូមថ្វាយបង្គំព្រះបាទទាំងគូរបស់ព្រះអង្គ ព្រះបិតាទ្រង់ឱបរឹតជនទាំងពីរនោះ ហើយបបោសអង្អែលដោយព្រះហស្ត ។

[៤១៤] (ព្រះរាជា...) នែបុត្រ អ្នកទាំងពីរសុខសប្បាយទេឬ នែបុត្រ អ្នកទាំងពីរ មិនមានជំងឺតម្កាត់ទេឬ អ្នកទាំងពីរ ចិញ្ចឹមជីវិតដោយការស្វែងរកស្រួលទេឬ មើមឈើនិងផ្លែឈើមានច្រើនឬទេ ។ ពួករបោម មូស ពស់ មានតិចទេឬ ក្នុងព្រៃដ៏កុះករដោយម្រឹគយង់ឃ្នង មិនមានការបៀតបៀនទេឬ ។

[៤១៥] អត្ថិ នោ ជីវិកា ទេវ សា ច យាទិសិ កីទិសា
កសិរា ជីវិកា ហោម ឧញ្ឆាចរិយាយ ជីវិតំ ។
អនិទ្ធិនំ មហារាជ ទមេត្យស្សំវ សារថិ
ត្យម្ហា និទ្ធិកា ទន្តា អសមិទ្ធិ ទមេតិ នោ ។
អបិ នោ កីសានិ មំសានិ បិតុ មាតុ អទស្សនា
អវរុទ្ធានំ មហារាជ អរញ្ញេ ជីវិសោកិនំ ។
[៤១៦] យេបិ តេ សិវិសេដ្ឋស្ស ទាយាទប្បត្តមានសា
ជាលី កណ្ហាជិនា ចុភោ ព្រាហ្មណស្ស វសានុគា
អច្ចាយិកស្ស លុទ្ទស្ស យោ នេ គាវោវ សុម្ភតិ ។
តេ រាជបុត្តិយា បុត្តេ យទិ ជានាថ សំសថ
បរិយាបុណាថ នោ ខិប្បំ សប្បទដ្ឋំវ មាណវំ ។
[៤១៧] ឯតេ[១] កុមារា និក្ខិត្តា ជាលី កណ្ហាជិនា ចុភោ
ព្រាហ្មណស្ស ជនំ ទត្វា បុត្ត មា ភាយិ អស្សស ។

---
១ ម. ឧភោ ។

[៤១៥] (ព្រះមហាសត្វ...) បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ការរស់នៅរបស់យើងខ្ញុំ ជាការរស់នៅផ្តេសផ្តាសទេ យើងខ្ញុំជាអ្នករស់នៅ ត្រដាបត្រដួស ព្រោះការរស់នៅដោយការស្វែងរក (ផលាផល) ។ បពិត្រមហារាជ (សេចក្តីខ្វះខាត)រមែងទូន្មាន (បុរសកម្សត់) ដូចជានាយសារថីទូន្មានសេះ យើងខ្ញុំទាំងនោះ ជាបុគ្គលមានសេចក្តីខ្វះខាតទូន្មានហើយ សេចក្តីខ្វះខាតរមែងទូន្មានយើងខ្ញុំ ។ បពិត្រមហារាជ យើងខ្ញុំត្រូវគេនិរទេសហើយ មានសេចក្តីរស់នៅទាំងទុក្ខសោកក្នុងព្រៃ ទាំងសាច់ឈាមទៀតសោតក៏ស្គាំងស្គម ព្រោះមិនបានឃើញព្រះមាតាបិតា ។

[៤១៦] កុមារទាំងពីរ គឺជាលីនិងកណ្ហាជិនាណា ដែលជាទាយាទ (ព្រះរាជនត្តា) របស់ព្រះអង្គ ជាបុគ្គលប្រសើរបំផុតក្នុងដែនសិវិ មានបំណងមិនទាន់បានសម្រេចនៅឡើយ លុះអំណាចព្រាហ្មណ៍ ជាបុគ្គលឃ្នានពានលើសលន់ វាយកុមារទាំងពីរនោះ ដូចជាគេវាយហ្វូងគោ ។ បើព្រះអង្គជ្រាបបុត្រទាំងនោះរបស់រាជបុត្រី សូមប្រាប់ដល់យើងខ្ញុំឲ្យឆាប់ ដូចជា(ពួកពេទ្យដែលព្យាបាល) នូវមាណពត្រូវពស់ចឹក ។

[៤១៧] (ព្រះរាជា...) កុមារទាំងពីរ គឺជាលីនិងកណ្ហាជិនាទុំះ បិតាបានប្រគល់ទ្រព្យឲ្យដល់ព្រាហ្មណ៍ លោះមកហើយ បាកុំភ័យឡើយ បាចូរស្រួលបិត្តចុះ ។

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ឆក្ខត្តិយបព្វំ

[៤១៨] កច្ចិ នុ តាត កុសលំ   កច្ចិ តាត អនាមយំ
កច្ចិ នុ តាត មេ មាតុ   ចក្ខុ ន បរិហាយតិ ។
[៤១៩] កុសលញ្ចេវ មេ បុត្ត   អថោ បុត្ត អនាមយំ
អថោ ច បុត្ត តេ មាតុ   ចក្ខុ ន បរិហាយតិ ។
[៤២០] កច្ចិ អរោគំ យោគ្គន្តេ   កច្ចិ វហតិ វាហនំ
កច្ចិ ផីតោ ជនបទោ   កច្ចិ វុដ្ឋិ ន ឆិជ្ជតិ ។
[៤២១] អថោ អរោគំ យោគ្គម្មេ   អថោ វហតិ វាហនំ
អថោ ផីតោ ជនបទោ   អថោ វុដ្ឋិ ន ឆិជ្ជតិ ។
[៤២២] ឥច្ចេវំ មន្តយន្តានំ   មាតា នេសំ អទិស្សថ
រាជបុត្តី គិរិទ្វារេ   បត្តិកា អនុបាហនា ។
តញ្ច ទិស្វាន អាយន្តឹ   មាតរំ បុត្តគិទ្ធិនឹ
វេស្សន្តរោ ច មទ្ទី ច   បច្ចុគ្គន្ត្វា អវន្ទិសុំ ។
មទ្ទី ច សិរសា បាទេ   សស្សុយា អភិវាទយិ
មទ្ទី អហញ្ហិ តេ អយ្យេ   បាទេ វន្ទាមិ តេ ហុសា(១) ។

---

១ ម. តេ សុណ្ហា ។

[៤១៨] (ព្រះមហាសត្វ...) បពិត្រព្រះបិតា ព្រះអង្គសុខសប្បាយទេឬ បពិត្រព្រះបិតា ព្រះអង្គមិនមានរោគាពាធទេឬ បពិត្រព្រះបិតា ព្រះនេត្រ របស់ព្រះមាតានៃខ្ញុំព្រះអង្គ មិនទាន់ផងឹតទេឬ ។

[៤១៩] (ព្រះរាជា...) នៃបុត្រ យើងសុខសប្បាយទេ នៃបុត្រ យើងមិនមានជំងឺតម្កាត់ទេ នៃបុត្រ ចក្ខុមាតារបស់បា មិនទាន់ផងឹតទេ ។

[៤២០] (ព្រះមហាសត្វ...) យានរបស់ព្រះអង្គមិនទាន់ចាស់ទេឬ វាហនៈរមែងនាំទៅបានទេឬ ជនបទសម្បូរដែរឬ ភ្លៀងមិនដាច់ទេឬ ។

[៤២១] (ព្រះរាជា...) យានរបស់យើងមិនទាន់ចាស់ទេ ទាំងវាហនៈក៏នាំទៅបាន ជនបទក៏សម្បូរ ទាំងភ្លៀងក៏មិនដាច់ទេ ។

[៤២២] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) កាលដែលក្សត្រិយ៍ទាំងបីអង្គ កំពុងចរចាគ្នាយ៉ាងនេះឯង ព្រះរាជបុត្រី ជាព្រះមាតា ស្តេចមកដោយព្រះបាទាឥតមានសុព័ណ៌បាទ ប្រាកដដល់ក្សត្រិយ៍ទាំងនោះទៀបទ្វារភ្នំ ។ ឯព្រះបាទវេស្សន្តរ និងព្រះនាងមទ្រី បានឃើញព្រះមាតានោះ ដែលមានព្រះហឫទ័យជាប់ក្នុងបុត្រ កំពុងយាងមក ក៏ក្រោកទទួល ហើយថ្វាយបង្គំ ។ ចំណែកខាងព្រះនាងមទ្រី ថ្វាយបង្គំព្រះបាទទាំងគូរបស់ព្រះមាតាក្មេកដោយព្រះសិរ្ស៍ (ហើយក្រាបបង្គំទូលថា) បពិត្រព្រះមេម្ចាស់ ខ្ញុំម្ចាស់ឈ្មោះនាងមទ្រី ជាព្រះសុណិសារបស់ព្រះអង្គ សូមថ្វាយបង្គំព្រះបាទទាំងគូរបស់ព្រះមេ ។

[៤២៣] មទ្ទិញ្ច បុត្តកា ទិស្វា ទូរតោ សោត្ថិមាគតា
កន្ទន្តា អភិធាវឹសុ វច្ឆា ពាលាវ មាតរំ ។
មទ្ទី ច បុត្តកេ ទិស្វា ទូរតោ សោត្ថិមាគតេ
វារុណីវ បវេធេន្តី ថនធាភិសិញ្ចថ ។

[៤២៤] សមាគតាន ញាតីនំ មហាឃោសោ អជាយថ
បព្វតា សមនាទឹសុ[១] មហី អាកម្បិតា អហុ ។
វុដ្ឋិធារំ បវត្តេន្តោ ទេវោ បាវស្សិ តាវទេ
អថ វេស្សន្តរោ រាជា ញាតីហិ សមគច្ឆថ ។
នត្តារោ សុណិសា បុត្តោ រាជា ទេវី ច ឯកតោ
យទា សមាគតា អាសុំ តទាសិ លោមហំសនំ ។
បញ្ជលិកា តស្ស យាចន្តិ រោទន្តា ភេរវេ រវេ
វេស្សន្តរញ្ច មទ្ទិញ្ច សព្វេ រដ្ឋា សមាគតា
ត្វំ នោសិ ឥស្សរោ រាជា រជ្ជំ ការេថ នោ ឧភោ ។

ឆក្ខត្តិយបព្វំ នាម ។

---

១ ម. សុរនាទីសុ ។

[៤២៣] ចំណែកខាងព្រះរាជបុត្រទាំងពីរ ដែលមកអំពីទីឆ្ងាយដោយសួស្តី បានឃើញព្រះនាងមទ្រីហើយ ក៏ទ្រង់ព្រះកន្សែងអួលអាក់នាំគ្នាស្ទុះចូលទៅរក ដូចកូនគោតូច ស្ទុះទៅរកមេ ។ ឯព្រះនាងមទ្រី បានឃើញបុត្រទាំងពីរ ដែលមកពីទីឆ្ងាយដោយសួស្តី ក៏ញាប់ញ័រដូចជាស្រីមេមត់ ទនៃទឹកក្សីរក៏ហូរចេញមក ។

[៤២៤] កាលពួកព្រះញាតិជួបជុំគ្នាហើយ សំឡេងគឹកកងខ្លាំង ក៏កើតឡើង ភ្នំទាំងឡាយក៏បន្ទឺឡើង ទាំងផែនពសុធា ក៏រំភើបញាប់ញ័រ ។ ភ្លៀងក៏ញុំាងផ្គរទឹកឲ្យធ្លាក់ក្នុងខណៈនោះ ព្រះបាទវេស្សន្តរ ក៏បានជួបនឹងញាតិទាំងឡាយក្នុងខណៈនោះ ។ ព្រះនត្តាទាំងពីរ ព្រះសុណិសា ព្រះរាជបុត្រ ព្រះរាជានិងព្រះទេវី បានជួបក្នុងទីជាមួយគ្នាក្នុងកាលណា សេចក្តីព្រឺព្រួចរោមក៏មានក្នុងកាលនោះ ពួកអ្នកនគរទាំងអស់ បានផ្គងអញ្ជលី ចំពោះព្រះបាទវេស្សន្តរនោះ នាំគ្នាយំក្នុងព្រៃ មុខគួរឲ្យស្ញប់ស្ញែង ទូលអារាធនា ។ ពួករាស្ត្រទាំង-អស់ចួបជុំគ្នា (បានពោល) នឹងព្រះបាទវេស្សន្តរផង និងព្រះនាងមទ្រីផងថា ព្រះអង្គជាព្រះរាជាឥស្សរៈរបស់ពួកយើង សូមព្រះអង្គទាំងពីរព្រះអង្គរបស់ពួកយើងសោយរាជសម្បត្តិ ។

ចប់ ឆក្ខត្តិយបព្វៈ ។

[៤២៥] ធម្មេន រជ្ជំ ការេន្តំ   រដ្ឋា បព្វាជយិត្ថ មំ

ត្វញ្ច ជានបទា ចេវ   នេគមា ច សមាគតា ។

[៤២៦] ទុក្ខជញ្ច ហិ នោ បុត្ត   ភូនហច្ចំ កតំ មយា

យោហំ សិវីនំ វចនា   បព្វាជេសឹ អទូសកំ ។

[៤២៧] យេន កេនចិ វណ្ណេន   បិតុ ទុក្ខំ ឧទព្វហេ

មាតុយា ភគិនិយាបិ   អបិ ចាណេហិ អត្តនោ។

(ន្ហានកាលោ មហារាជ   រជោជល្លំ បវាហយ) ។

[៤២៨] តតោ វេស្សន្តរោ រាជា   រជោជល្លំ បវាហយិ

រជោជល្លំ បវាហេត្វា   សង្ខំ វណ្ណំ អធារយិ ។

[៤២៩] សីសណ្ហាតោ សុចិវត្ថោ   សព្វាភរណភូសិតោ

បច្ចយំ នាគមារុយ្ហ   ខគ្គំ ពន្ធិ បរន្តបំ ។

តតោ សដ្ឋី សហស្សានិ   យោធិនោ ចារុទស្សនា

សហជាតា បរិការីសុ   នន្ទយន្តា រថេសភំ ។

[៤២៥] (ព្រះមហាសត្វ...) ព្រះអង្គនិងពួកអ្នកជនបទ អ្នកនិគម បានព្រមព្រៀងគ្នានិរទេសខ្ញុំព្រះអង្គ ដែលកំពុងសោយរាជ្យ តាមធម៌ចាកដែនហើយ ។

[៤២៦] (ព្រះរាជា...) ម្នាលបុត្រ (នេះ) ពិតជាកំហុសរបស់យើង យើងបានធ្វើអំពើបំផ្លិចបំផ្លាញសេចក្ដីចម្រើន បាននិរទេសបាដែលមិនមានកំហុស ព្រោះតាមពាក្យពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ។

[៤២៧] (កូន) គួរដោះទុក្ខរបស់បិតាមាតា ឬរបស់បងប្អូនស្រី ដោយហេតុណានីមួយ សូម្បីដោយជីវិតរបស់ខ្លួន ។ (ពួកអាមាត្យបានពោលថា បពិត្រមហារាជ កាលនេះជាកាលគួរស្រង់ទឹក សូមទ្រង់ដុសជម្រះព្រះរជោជលៈ) ។

[៤២៨] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) គ្រានោះ ព្រះបាទវេស្សន្តរក៏ដុសជម្រះក្អែលលុះដុសជម្រះក្អែលហើយ បានទ្រទ្រង់ព្រះពស្ត្រមានព័ណ៌ដូចស័ង្ខ ។

[៤២៩] ព្រះបាទវេស្សន្តរ ទ្រង់កក់ព្រះសិរ្ស៍ មានព្រះពស្ត្រដ៏ស្អាត ស្អិតស្អាងដោយអាភរណៈគ្រប់យ៉ាង ទ្រង់សៀតព្រះខាន់ដែលដុតកម្ដៅសត្រូវ ហើយទ្រង់ឡើងគង់លើដំរីដ៏ប្រសើរ ឈ្មោះបច្ច័យ ។ កាលនោះ ពួកទាហាន ៦០.០០០នាក់ កើតក្នុងថ្ងៃជាមួយគ្នា គួររមិលមើល ញុំាងព្រះរាជាជាធំក្នុងរថឲ្យរីករាយ ចោមរោម ។

តតោ មទ្ទីបិ ឆ្ពាបេសុំ សិវិកញ្ញា សមាគតា
វេស្សន្តរោ តំ ចាលេតុ ជាលី កណ្ហាជិនា ចុភោ
អថោបិ តំ មហារាជា សញ្ជយោ អភិរក្ខតុ ។

[៤៣០] ឥទញ្ច បច្ចយំ លទ្ធា បុព្វេ កិលេសមត្តនោ[១]
អានន្ទិយំ អចារីសុ រមណីយេ គិរិព្វជេ ។
ឥទញ្ច បច្ចយំ លទ្ធា បុព្វេ កិលេសមត្តនោ
អានន្ទចិត្តា សុមនា បុត្តេ សង្គម្ម លក្ខណា ។
ឥទញ្ច បច្ចយំ លទ្ធា បុព្វេ កិលេសមត្តនោ
អានន្ទចិត្តា បិតីតា សហ បុត្តេហិ លក្ខណា ។

[៤៣១] ឯកភត្តី បុរេ អាសឹ និច្ចំ ថណ្ឌិលសាយិនី
ឥតិ មេតំ វតំ អាសិ តុម្ហំ កាមា ហិ បុត្តកា

១ ម. បុព្វេ សល្លេខមត្តនោ ។

កាលនោះពួកកញ្ញារបស់ព្រះបាទសិវិ បានចួបជុំគ្នា ហើយញ៉ាំង ព្រះនាងមទ្រីឲ្យស្រង់ទឹក (ហើយពោលថា) សូមព្រះបាទវេស្សន្តរ និងជាលីកណ្ហាជិនាទាំងពីរ បីបាច់ថែរក្សាព្រះនាង ទាំងមហារាជ ព្រះនាមសញ្ជ័យ ក៏សូមឲ្យថែរក្សាព្រះនាងដែរ ។

[៤៣០] ព្រះបាទវេស្សន្តរនិងព្រះនាងមទ្រី បាននូវទីពឹងនេះ (បានតម្កល់ ក្នុងរាជសម្បត្តិ ហើយភ្នករឭក) នូវសេចក្តីសៅហ្មងរបស់ព្រះអង្គ (ដែលទ្រង់ធ្លាប់នៅក្នុងព្រៃពីដើម) ក៏ទ្រង់ឲ្យទូងអានន្ទីយភេរីត្រាច់ ទៅទៀបភ្នំវង្កត ដែលគួរជាទីរីករាយ ។ ព្រះនាងមទ្រីបរិបូណ៌ដោយ លក្ខណៈបានទីពឹងនេះហើយ(ក៏ភ្នករឭក)នូវសេចក្តីសៅហ្មងរបស់ ព្រះនាង ដែលធ្លាប់នៅក្នុងព្រៃពីដើម បានចួបនឹងបុត្រទាំងពីរ ហើយក៏ត្រេកអររីករាយ ។ ព្រះនាងមទ្រីបរិបូណ៌ដោយលក្ខណៈ បានទីពឹងនេះហើយ ក៏មានព្រះហឫទ័យភ្នករឭកសេចក្តីសៅហ្មង របស់ព្រះនាង ដែលធ្លាប់នៅក្នុងព្រៃពីដើម មានចិត្តត្រេកអរ រីករាយជាមួយនឹងបុត្រទាំងពីរ ។

[៤៣១] (ព្រះនាងមទ្រី...) នៃបុត្រទាំងពីរ កាលពីដើម មាតាជា អ្នកបរិភោគភត្តតែមួយពេល ដេកផ្ទាល់នឹងផែនដីជានិច្ច នេះជា វត្តរបស់មាតាដូច្នេះ ព្រោះសេចក្តីប្រាថ្នាចង់ (ចួប) នឹងបាទាំងពីរ

២១៣

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស នគរកណ្ឌំ

តំ មេ វតំ សមិទ្ធជ្ឈ   តុម្ហេ សង្កម្ម បុត្តកា
មាតុជំបិ តំ ចាលេតុ   បិតុជំបិ ច បុត្តកា
អថោបិ តំ មហារាជា   សញ្ជយោ អភិរក្ខតុ ។
យង្កិញ្ចិត្ថិ កតំ បុញ្ញំ   មយ្ហញ្ចេវ បិតុច្ច តេ
សព្វេន តេន កុសលេន   អជរោ ត្វំ អមរោ ភវ ។
[៤៣២] កប្បាសិកញ្ច កោសេយ្យំ   ខោមកោទុម្ពរានិ ច
សស្សុ សុណ្ហាយ ចាហេសិ   យេហិ មទ្ទី អសោភថ ។
តតោ ខោមញ្ច កាយូរំ   គីវេយ្យំ រតនាមយំ
សស្សុ សុណ្ហាយ ចាហេសិ   យេហិ មទ្ទី អសោភថ ។
តតោ ខោមញ្ច[១] កាយូរំ   អង្គទំ មណិមេខលំ
សស្សុ សុណ្ហាយ ចាហេសិ   យេហិ មទ្ទី អសោភថ ។
ឧណ្ណតំ មុខផុល្លញ្ច   នានារត្តេ ច មាណិយេ
សស្សុ សុណ្ហាយ ចាហេសិ   យេហិ មទ្ទី អសោភថ ។

១ ម. ហេមញ្ច ។

ម្នាលបុត្រទាំងពីរ វត្តនោះ សម្រេចដល់មាតា ក្នុងថ្ងៃនេះហើយ ព្រោះបានជួបនឹងបាទាំងពីរ ម្នាលបុត្រទាំងពីរ សូមឲ្យបុណ្យ ដែលកើតអំពីមាតា និងកើតអំពីបិតារក្សាបា ទាំងមហារាជ ព្រះនាមសញ្ជ័យ ក៏សូមឲ្យរក្សាបា ។ បុណ្យណានីមួយ ដែលមាតាក្តី បិតាក្តី របស់បាបានធ្វើហើយ ដោយកុសលទាំងអស់នោះ សូមបា កុំចាស់ កុំស្លាប់ឡើយ ។

[៤៣២] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រះសស្សុ បានបញ្ជូនកប្បាសិកពស្ត្រ កោសេយ្យពស្ត្រ ខោមពស្ត្រ និងកោទុម្ពរពស្ត្រ ទៅថ្វាយព្រះសុណ្ហា ដែលជាសំពត់ សម្រាប់លម្អព្រះនាងមទ្រី ។ លំដាប់តមក ព្រះសស្សុបានបញ្ជូនគ្រឿងប្រដាប់ព្រះសុវណ្ណ ជាវិការៈនៃមាស និងគ្រឿងប្រដាប់ព្រះសុវណ្ណ ជាវិការៈនៃកែវ ទៅថ្វាយព្រះសុណ្ហា ដែលជាគ្រឿងប្រដាប់សម្រាប់លម្អរបស់ព្រះនាងមទ្រី ។ លំដាប់តមកទៀត ព្រះសស្សុបានបញ្ជូនគ្រឿងប្រដាប់ព្រះសុវណ្ណ ជាវិការៈនៃមាស និងកន្ទ្រំនិងខ្សែក្រវាត់ ជាវិការៈនៃកែវមណី ទៅថ្វាយព្រះសុណ្ហាដែលជាគ្រឿប្រដាប់លម្អរបស់ព្រះនាងមទ្រី ។ ព្រះសស្សុបានបញ្ជូនគ្រឿងប្រដាប់នលាដៈ ជាគ្រឿងប្រដាប់ សម្រាប់ព្រះភក្ត្រមានព័ណ៌ផ្សេងៗ ដែលជាវិការៈនៃកែវមណី ទៅថ្វាយព្រះសុណ្ហា ដែលជាគ្រឿងប្រដាប់លម្អ របស់ព្រះនាងមទ្រី ។

ឧក្កត្ថនំ កិង្កមកំ មេខលំ បដិចាទុកំ
សស្សុ សុណ្ហាយ ចាហោសិ យេហិ មទ្ទី អសោកជ ។
សុត្តញ្ច សុត្តវជ្ជញ្ច ឧបនិជ្ឈាយ សេយ្យសិ
អសោកជ រាជបុត្តី ទេវកញ្ញាវ នន្ទនេ ។
សីសណ្ហាតា សុចិវត្ថា សព្វាភរណភូសិតា
អសោកជ រាជបុត្តី តាវត្តឹសាវ អច្ឆរា ។
កទលីវ វាតច្ឆុបិតា ជាតា ចិត្តលតាវនេ
ទន្តាវរណសម្បន្នា រាជបុត្តី អសោកជ ។
សកុណី មានុសិនីវ ជាតា ចិត្តប្បត្តា បតិ
និគ្រោធបក្កពិម្ពោដ្ឋី រាជបុត្តី អសោកជ ។
[៤៣៣] តស្សា ច នាគមានេសុំ ជាតិវុឌ្ឍំវ កុញ្ជរំ
សត្តិក្ខមំ សរក្ខមំ ឦសាទន្តំ ឧរុឡ្ហវំ ។
សា មទ្ទី នាគមារុហិ ជាតិវុឌ្ឍំវ កុញ្ជរំ
សត្តិក្ខមំ សរក្ខមំ ឦសាទន្តំ ឧរុឡ្ហវំ ។

ព្រះសស្សុបានបញ្ជូន នូវគ្រឿងប្រដាប់សម្រាប់ព្រះស្តន និងគ្រឿងប្រដាប់ស្មា និងខ្សែក្រវាត់ កងជើង ទៅថ្វាយព្រះសុណ្ហា ដែលជាគ្រឿងប្រដាប់លម្អព្រះនាងមទ្រី ។ ព្រះរាជបុត្រីជាស្ត្រីប្រសើរ បានគយគន់មើលគ្រឿងប្រដាប់ល្បើកដោយអំបោះ និងគ្រឿងប្រដាប់វៀរចាកអំបោះ ដ៏ល្អក្រៃពេក ហាក់ដូចទេវកញ្ញាក្នុងនន្ទនឧទ្យាន ។ ព្រះរាជបុត្រី កក់ព្រះសិរ្ស មានព្រះពស្ត្រដ៏ស្អាត ស្អិតស្អាងដោយអាភរណៈគ្រប់យ៉ាង ដ៏ល្អក្រៃពេក ហាក់ដូចស្ត្រីអប្សរក្នុងឋានត្រៃត្រិង្ស ។ ព្រះរាជបុត្រីបរិបូណ៌ដោយរបៀបនៃអញ្ចាញធ្មេញ ល្អក្រៃពេក ហាក់ដូចដើមចេក ដែលកើតក្នុងចិត្តលតាវ័ន ត្រូវខ្យល់បក់បោកហើយ ។ ព្រះរាជបុត្រី មានបបូរមាត់ដូចផ្លែជ្រៃទុំ និងផ្លែបាសទុំ ល្អក្រៃពេក ហាក់ដូចបក្សី មានសរីរៈសព្វគ្រប់ ដូចជាសរីរៈ នៃមនុស្ស មានស្លាបដ៏វិចិត្រ (ហើរឰដ៏អាកាស) ។

[៤៣៣] ពួកអាមាត្យនាំដំរីដ៏ប្រសើរ មិនចាស់ពេក អត់ទ្រាំលំពែងបាន អត់ទ្រាំកូនសរបាន មានភ្លុក-ងទន្ទាំ អាចគាស់រំលើងសត្រូវបាន មកថ្វាយព្រះនាងមទ្រីនោះ ។ ព្រះនាងមទ្រីនោះឡើងកាន់ដំរីដ៏ប្រសើរមិនចាស់ពេក អត់ទ្រាំលំពែងបាន អត់ទ្រាំកូនសរបាន មានភ្លុក-ងទន្ទាំ អាចគាស់រំលើងសត្រូវបាន ។

២១៤

[៤៣៤] សព្ពម្ហិ តំ អរញ្ញម្ហិ យាវន្តេត្ថ មិគា អហុ
វេស្សន្តរស្ស តេជេន នាញ្ញមញ្ញំ វិហេឋយុំ ។
សព្ពម្ហិ តំ អរញ្ញម្ហិ យាវន្តេត្ថ ទិជា អហុ
វេស្សន្តរស្ស តេជេន នាញ្ញមញ្ញំ វិហេឋយុំ ។
សព្ពម្ហិ តំ អរញ្ញម្ហិ យាវន្តេត្ថ មិគា អហុ
ឯកជ្ឈំ សន្និបាតឹសុ
វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
សព្ពម្ហិ តំ អរញ្ញម្ហិ យាវន្តេត្ថ ទិជា អហុ
ឯកជ្ឈំ សន្និបាតឹសុ
វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
សព្ពម្ហិ តំ អរញ្ញម្ហិ យាវន្តេត្ថ មិគា អហុ
នាស្សុ មញ្ជូនិ កូជឹសុ
វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
សព្ពម្ហិ តំ អរញ្ញម្ហិ យាវន្តេត្ថ ទិជា អហុ
នាស្សុមញ្ជូនិ កូជឹសុ
វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។

[៤៣៤] ពួកម្រឹគទាំងប៉ុន្មានដែលមាននៅក្នុងព្រៃទាំងអស់នុ៎ះ មិនបៀតបៀនគ្នានិងគ្នា ដោយតេជះនៃព្រះបាទវេស្សន្តរ ។ ពួកបក្សីទាំងប៉ុន្មាន ដែលមាននៅក្នុងព្រៃទាំងអស់នុ៎ះ មិនបៀតបៀនគ្នានិងគ្នា ដោយតេជះនៃព្រះបាទវេស្សន្តរ ។ កាលព្រះបាទវេស្សន្តរញ៉ាំងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ទ្រង់យាងចេញ (អំពីព្រៃ) ពួកម្រឹគទាំងប៉ុន្មានដែលមាននៅក្នុងព្រៃទាំងអស់នុ៎ះ បានមកប្រជុំក្នុងទីជាមួយគ្នា ។ កាលព្រះបាទវេស្សន្តរ ញ៉ាំងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ទ្រង់យាងចេញ (អំពីព្រៃ) ពួកបក្សីទាំងប៉ុន្មាន ដែលមាននៅក្នុងព្រៃទាំងអស់នុ៎ះ បានមកប្រជុំក្នុងទីជាមួយគ្នា ។ កាលព្រះបាទវេស្សន្តរ ញ៉ាំងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ទ្រង់យាងចេញ (អំពីព្រៃ) ពួកម្រឹគទាំងប៉ុន្មាន ដែលមាននៅក្នុងព្រៃទាំងអស់នុ៎ះ លែងស្រែកសំឡេងពីរោះ ។ កាលព្រះបាទវេស្សន្តរ ញ៉ាំងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ទ្រង់យាងចេញ(អំពីព្រៃ) ពួកបក្សីទាំងប៉ុន្មាន ដែលមាននៅក្នុងព្រៃទាំងអស់នុ៎ះ លែងស្រែកសំឡេងពីរោះ ។

[៤៣៩] បជិយន្តោ រាជមគ្គោ វិចិត្តោ បុប្ផសន្ថតោ
វសិ វេស្សន្តរោ រាជា យត្ថ យាវ ជេតុត្តរា ។
តតោ សដ្ឋី សហស្សានិ យោធិនោ ចារុទស្សនា
សមន្តា បរិការឹសុ
វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
ឱរោធា ច កុមារា ច វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា
សមន្តា បរិការឹសុ
វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
ហត្ថារោហា អនីកដ្ឋា រថិកា បត្តិការកា
សមន្តា បរិការឹសុ
វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
សមាគតា ជានបទា នេគមា ច សមាគតា
សមន្តា បរិការឹសុ
វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
ករោដិយា ចម្មធរា ឥន្ទិហត្ថា សុវម្មិកា
បុរតោ បដិបជ្ជឹសុ
វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។

[៤៣៥] ពួកអាមាត្យបានរៀបចំរាជមាគ៌ា ឲ្យរំលេចផ្ទះចាស់ ត្រៀបត្រា ដោយផ្កា តាំងអំពីទីដែលព្រះបាទវេស្សន្តរទ្រង់គង់នៅ រហូតដល់ក្រុងជេតុត្តរ ។ លំដាប់នោះ កាលព្រះបាទវេស្សន្តរ ញុំាងអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យបម្រើន ទ្រង់យាងចេញ(អំពីព្រៃ)ពួកយោធាទាំង ៦០,០០០ ល្អមើល បានហែហមជុំវិញ ។ កាលព្រះបាទវេស្សន្តរ ញុំាងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យបម្រើន ទ្រង់យាងចេញ(អំពីព្រៃ)ពួកស្រីស្នំផង ពួករាជកុមារផង ពួកអ្នកជំនួញផង ពួកព្រាហ្មណ៍ផង ហែហមជុំវិញ ។ កាលព្រះបាទវេស្សន្តរ ញុំាងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យបម្រើន ទ្រង់យាងចេញ (អំពីព្រៃ) ពួកពលដំរី ពលសេះ ពលរថ ពលថ្មើរជើង ហែហមជុំវិញ ។ កាលព្រះបាទវេស្សន្តរ ញុំាងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យបម្រើន ទ្រង់យាងចេញ (អំពីព្រៃ) ពួកអ្នកជនបទ ក៏បានមកជួបជុំគ្នា និងអ្នកនិគម ក៏បានមកចួបជុំគ្នា ហែហមជុំវិញ ។ កាលព្រះបាទវេស្សន្តរ ញុំាងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យបម្រើន ទ្រង់យាងចេញ (អំពីព្រៃ) ពួកទាហានពាក់មួក ទ្រទ្រង់ខែល កាន់ធ្នូ ចងគ្រឿងក្រោះដ៏ល្អ ដើរហែខាងមុខ ។

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស នគរកណ្ឌំ

[៤៣៦] តេ ចារិសុ បុរំ រម្មំ ពហុបាការតោរណំ
ឧបេតំ អន្នបានេហិ នច្ចគីតេហិ ចូភយំ ។
វិត្តា ជានបទា អាសុំ នេគមា ច សមាគតា
អនុប្បត្តេ កុមារម្ហិ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
ចេលុក្ខេបោ បវត្តិត្ថ អាគតេ ធនទាយកេ
នន្ទិប្បវេសិ នគរេ ពន្ធនា មោក្ខោ អឃោសថ ។
[៤៣៧] ជាតរូបមយំ វស្សំ ទេវោ ចាវស្សិ តាវទេ
វេស្សន្តរេ បវិដ្ឋម្ហិ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
តតោ វេស្សន្តរោ រាជា ទានំ ទត្វាន ខត្តិយោ
កាយស្ស ភេទា សប្បញ្ញោ សគ្គំ សោ ឧបបជ្ជថាតិ ។

នគរកណ្ឌំ នាម ។

មហាវេស្សន្តរជាតកំ ទសមំ ។

មហានិបាតំ និដ្ឋិតំ ។

---

[៤៣៦] *ក្សត្រិយ៍ទាំងនោះ បានយាងចូលទៅកាន់បុរី ជាក្រុងគួរឲ្យត្រេកអរ មានកំពែងនិងទ្វារខាងក្រៅដ៏ច្រើន ប្រកបដោយគ្រឿងស៊ីនិងគ្រឿងផឹក មានទាំងល្បែងពីរយ៉ាង គឺរាំនិងច្រៀង ។ កាលរាជកុមារ ញ៉ាំងពួកអ្នកសិវិរាស្រ្តឲ្យចម្រើន ស្តេចមកដល់ ពួកអ្នកជនបទ និងពួកអ្នកនិគម បានមកជួបជុំគ្នា ត្រេកអរ ។ កាលព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ជាអ្នកប្រទានព្រះរាជទ្រព្យ ស្តេចមកដល់ហើយ ពួកមហាជន ក៏នាំគ្នាលើកទង់ជ័យ ទួងនន្ទិភេរី ហើយចូលទៅព្រះនគរ ព្រះបាទវេស្សន្តរ ក៏ទ្រង់ឲ្យឃោសនា ដើម្បីឲ្យដោះលែងសព្វសត្វ ចាកចំណង ។*

[៤៣៧] *កាលព្រះបាទវេស្សន្តរ ញ៉ាំងពួកអ្នកសិវិរាស្រ្តឲ្យចម្រើន ស្តេចចូលមកដល់ សក្កទេវរាជដែលជាឧបបត្តិទេព បានបង្អុរភ្លៀងជាវិការៈនៃមាស ។ លំដាប់នោះ ព្រះបាទវេស្សន្តរជាក្សត្រិយ៍ប្រកបដោយប្រាជ្ញា ទ្រង់ឲ្យទាន លុះបែកធ្លាយរាងកាយនោះទៅ ក៏បានស្តេចទៅកើតក្នុងឋានសួគ៌ទេវលោក ។*

ចប់ នគរកណ្ឌ ។

ចប់ មហាវេស្សន្តរជាតក ទី ១០ ។

ចប់ មហានិបាត ។

សុត្តន្តបិដកេ
ខុទ្ទកនិកាយស្ស ជាតកំ
ទ្វាទសមោ ភាគោ

មាតិកា អង្កេ

មហានិបាតជាតកំ

មហានិបាតេ *អដ្ឋមំ មហានារទកស្សបជាតកំ* ១

" *នវមំ វិធុរជាតកំ ទោហឡកណ្ឌំ*............................៣៣

" " " *មណិកណ្ឌំ* ៣៥

" " " *អក្ខកណ្ឌំ* ៤៩

" " " *ឃរាវាសបញ្ហា*.......................... ៥៣

" " " *លក្ខកណ្ឌំ*.................................. ៥៤

" " " *រាជវសតីកណ្ឌំ*........................... ៥៧

" " " *អន្តរបេយ្យាលំ*.......................... ៦៥

" " " *សាធុនរធម្មកណ្ឌំ*....................... ៧១

" " " *កាលាគិរិកណ្ឌំ*........................... ៧៦

សុត្តន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក
ទ្វាទសមភាគ

មាតិកា ទំព័រ

មហានិបាតជាតក

មហានិបាត *មហានារទកស្សបជាតក ទី ៨* ១

" *វិធុរជាតក ទី ៩ ទោហឡកណ្ឌ* ៣៣

" " " *មណិកណ្ឌ* ៣៥

" " " *អក្ខកណ្ឌ* ៤៩

" " " *ឃរាវាសបញ្ហា* ៥៣

" " " *លក្ខកណ្ឌ* ៥៤

" " " *រាជវសតីកណ្ឌ* ៥៧

" " " *អន្តរបេយ្យាលៈ* ៦៥

" " " *សាធុនរធម្មកណ្ឌ* ៧១

" " " *កាលាគិរិកណ្ឌ* ៧៦

មាតិកាបត្តាងិ

មាតិកា				អង្កេ
មហានិបាតេ	ទសមំ	*វេស្សន្តរជាតកំ*	*ទសវរគាថា*	៩៤
"	"	"	*ហិមវន្តកណ្ឌំ*	៩៧
"	"	"	*ទានកណ្ឌំ*	១០៩
"	"	"	*វនប្បវេសនំ*	១២៩
"	"	"	*ជូជកបព្វំ*	១៣៦
"	"	"	*ចុល្លវនវណ្ណនា*	១៤៦
"	"	"	*មហាវនវណ្ណនា*	១៥០
"	"	"	*ទារកបព្វំ*	១៦១
"	"	"	*មទ្ទីបព្វំ*	១៧៦
"	"	"	*សក្កបព្វំ*	១៨៩
"	"	"	*មហារាជបព្វំ*	១៩៤
"	"	"	*ឆក្ខត្តិយបព្វំ*	២០៥
"	"	"	*នគរកណ្ឌំ*	២១១

សង្ខេបប្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

មហានិបាត វេស្សន្តរជាតក ទី ១០ ទសវរគាថា ៩៤

" " " ហិមវន្តកណ្ឌ........................... ៩៧

" " " ទានកណ្ឌ ១០៩

" " " វនប្បវេសន៍.............................១២៩

" " " ជូជកបព្វៈ...............................១៣៦

" " " ចុល្លវនវណ្ណនា ១៤៦

" " " មហាវនវណ្ណនា......................១៥០

" " " ទារកបព្វៈ ១៦១

" " " មទ្ទីបព្វៈ..................................១៧៦

" " " សក្កបព្វៈ.................................១៨៩

" " " មហារាជបព្វៈ ១៩៤

" " " ឆក្ខត្តិយបព្វៈ...........................២០៥

" " " នគរកណ្ឌ...............................២១១

រៀបចំវាយអក្សរឡើងវិញនិងពិនិត្យតាមច្បាប់ដើមដោយ

គណៈកម្មការពុទ្ធិកវប្បធម៌អង្គការមូលនិធិវត្តបញ្ញាធំ

ការវាយអក្សរ និងបោះពុម្ពសាឡើងវិញនូវសៀវភៅព្រះត្រៃបិដកបាលី និងសេចក្ដីប្រែជាភាសាខ្មែរ ដែលជាស្នាដៃ របស់លោកអ្នកប្រាជ្ញជំនាន់មុន គឺអាស្រ័យដោយការមើលឃើញនូវកត្តាចាំបាច់មួយចំនួនដូចខាងក្រោម ៖

- ឯកសារដើម ត្រូវបានថតចម្លងច្រើនសា ធ្វើឲ្យមានលក្ខណៈមិនច្បាស់ពិបាកក្នុងការអាន
- រក្សាស្នាដៃវប្បធម៌ព្រះពុទ្ធសាសនាឲ្យគង់វង្សស្ថិតស្ថេរ
- តម្រូវការរបស់សិក្ខាកាមអ្នកប្រាថ្នាចង់យល់ដឹងនូវខ្លឹមសារពុទ្ធសាសនា
- ផ្សាយនូវធម្មទាន ធ្វើឲ្យព្រះពុទ្ធសាសនាកាន់តែមានភាពរីកចម្រើនរុងរឿងក្នុងលោក

ដោយកុសលផលបុណ្យទាំងអម្បាលមាណ ដែលកើតអំពីធម្មទាននេះ

សូមឲ្យព្រះពុទ្ធសាសនាផ្សាយទៅគ្រប់ទិសទីទូទាំងសកលលោក

សូមឲ្យសព្វសត្វទាំងឡាយទាំងពួងបាននូវសេចក្ដីសុខសួស្ដី

សូមឲ្យមនុស្សគ្រប់ជាតិសាសន៍មានភាតរភាពនឹងគ្នា

សូមឲ្យពិភពលោកទាំងមូលមានសុខសន្តិភាព ។

ក្នុងករណីដែលលោកអ្នកអានបានពើបប្រទះនូវកំហុសឆ្គងណាមួយ ចង់ឲ្យយើងកែតម្រូវ ឬចង់បានសៀវភៅធម៌យកទៅអាន សូមទាក់ទងមកយើងខ្ញុំតាមអាសយដ្ឋានដូចខាងក្រោមៈ

វត្តបញ្ញា សង្កាត់ក្រាំងធ្នង់ ខណ្ឌសែនសុខ រាជធានីភ្នំពេញ

លេខទូរស័ព្ទ: (៨៥៥) ១២ ៩៦១ ៩២៩, (៨៥៥) ៨៨៧ ៩៦១ ៩២៩

អ៊ីមែល: maha.panna@gmail.com

គេហទំព័រ: http://www.mahapanna.org

“Wherever the Buddha’s teachings have flourished,

either in cities or countrysides,

people would gain inconceivable benefits.

The land and people would be enveloped in peace.

The sun and moon will shine clear and bright.

Wind and rain would appear accordingly,

and there will be no disasters.

Nations would be prosperous

and there would be no use for soldiers or weapons.

People would abide by morality and accord with laws.

They would be courteous and humble,

and everyone would be content without injustices.

There would be no thefts or violence.

The strong would not dominate the weak

and everyone would get their fair share.”

~THE BUDDHA SPEAKS OF
THE INFINITE LIFE SUTRA OF
ADORNMENT, PURITY, EQUALITY
AND ENLIGHTENMENT OF
THE MAHAYANA SCHOOL~

Taking Refuge with a mind of Bodhichitta

In the Buddha, the Dharma and the Sangha,
I shall always take refuge
Until the attainment of full awakening.

Through the merit of practicing generosity
and other perfections,
May I swiftly accomplish Buddhahood,
And benefit of all sentient beings.

The Prayers of the Bodhisattvas

With a wish to awaken all beings,
I shall always go for refuge
To the Buddha, Dharma, and Sangha,
Until I attain full enlightenment.

Possessing compassion and wisdom,
Today, in the Buddha's presence,
I sincerely generate
the supreme mind of Bodhichitta
For the benefit of all sentient beings.

"As long as space endures,
As long as sentient beings dwell,
Until then, may I too remain
To dispel the miseries of all sentient beings."

GREAT VOW
BODHISATTVA EARTH-TREASURY
(BODHISATTVA KSITIGARBHA)

**“ Unless Hells become empty,
I vow not to attain Buddhahood;
Till all have achieved the Ultimate Liberation,
I shall then consider my Enlightenment full !”**

**Bodhisattva Earth-Treasury is
entrusted as the Caretaker of the World until
Buddha Maitreya reincarnates on Earth
in 5.7 billion years.**

Reciting the Holy Name:
NAMO BODHISATTVA KSITIGARBHA

Karma-erasing Mantra:
OM BA LA MO LING TO NING SVAHA

With bad advisors forever left behind,
From paths of evil he departs for eternity,
Soon to see the Buddha of Limitless Light
And perfect Samantabhadra's Supreme Vows.

The supreme and endless blessings
of Samantabhadra's deeds,
I now universally transfer.
May every living being, drowning and adrift,
Soon return to the Pure Land of Limitless Light!

✻ The Vows of Samantabhadra ✻

I vow that when my life approaches its end,
All obstructions will be swept away;
I will see Amitabha Buddha,
And be born in His Western Pure Land of
Ultimate Bliss and Peace.

When reborn in the Western Pure Land,
I will perfect and completely fulfill
Without exception these Great Vows,
To delight and benefit all beings.

✻ The Vows of Samantabhadra Avatamsaka Sutra ✻

NAME OF SPONSOR
助印功德芳名

Book's Title: KHMER PALI TRIPITAKA VOL.57 ~ VOL.70
(SUTTANTA PITAKA)

書 名：柬埔寨巴利文大藏經 第五十七冊至第七十冊 (經藏)

Book Serial No., 書 號：CA157 ~ CA170

N.T. Dollars：

1,209,840：〔釋心庭、蔡耀裕、葉明炤、葉王桂花、賴錦瑩、黃怡禎、黃智美、黃寶嬌、黃彩嬉、黃世熙、黃婕寧、黃婕米、黃婕棋、徐淑美、林燦東、邱彩華、林裕翔、林宜蒨、林若妤、陳健明、陳俊廷、陳俊弘、蔡文裕、蔡欣洲、蔡慶雲、黃張綠、丁全福。〕
（迴向正法久住，所有成佛功德法，悉以迴向諸群生，願令一切皆清淨，到佛莊嚴之彼岸。）

1,315,974： 佛陀教育基金會。

Amount: N.T. Dollars **2,525,814；Print 2,000 sets**

以上合計：新台幣 2,525,814 元；恭印二千套。

Dedication of Merits:
Wherever the Buddha's teachings have flourished, either in cities or countrysides,
People would gain inconceivable benefits.
The land and people would be enveloped in peace.
The sun and moon will shine clear and bright.
Wind and rain would appear accordingly, and there will be no disasters.
Nations would be prosperous and there would be no use for soldiers or weapons.
People would abide by morality and accord with laws.
They would be courteous and humble, and everyone would be content without injustices.
There would be no thefts or violence.
The strong would not dominate the weak and everyone would get their fair share.

回向：天下和順，日月清明，風雨以時，災厲不起，國豐民安，兵戈無用，崇德興仁，務修禮讓，國無盜賊，無有怨枉，強不凌弱，各得其所。
法界一切有情，所有六道四生，宿世冤親，現世業債，咸憑法力，悉得解脫。現世者增福延壽，發菩提心，常隨佛學，勤修精進，利濟群生。
已故者往生淨土，同出苦輪，共登覺岸，直證阿鞞跋致，圓滿無上菩提。

附記：本會接受善信發心印贈經書，其必要之費用，皆經本會審慎評估；若有結餘，均續作本會之印(購)經書及運費使用，為施主廣積陰德。

DEDICATION OF MERIT

May the merit and virtue
accrued from this work
adorn Amitabha Buddha's Pure Land,
repay the four great kindnesses above,
and relieve the suffering of
those on the three paths below.
May those who see or hear of these efforts
generate Bodhi-mind,
spend their lives devoted to the Buddha Dharma,
and finally be reborn together in
the Land of Ultimate Bliss.

Homage to Amita Buddha!

NAMO AMITABHA

南無阿彌陀佛

《東埔寨巴利文大藏經 第六十三冊（經藏）》
〈KHMER PALI TRIPITAKA VOL.63 (SUTTANTA PITAKA)〉
財團法人佛陀教育基金會 印贈
台北市杭州南路一段五十五號十一樓
Printed and donated for free distribution by
The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation
11F., 55 Hang Chow South Road Sec 1, Taipei, Taiwan, R.O.C.
Tel: 886-2-23951198 , Fax: 886-2-23913415
Email: overseas@budaedu.org
Website: http://www.budaedu.org
Mobile Web: m.budaedu.org
This book is strictly for free distribution, it is not to be sold.
សម្រាប់ចែកជាធម្មទាន
Printed in Taiwan
2,000 copies; July 2015
CA163 - 13304